

อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

มัตถิกา

[๑] กุสลา ธรรมา อกุสลา ธรรมา อพฺยาคตา ธรรมา
สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ธรรมา ทุกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ธรรมา
อทุกฺขมสุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ธรรมา วิปากา ธรรมา วิปากมฺมมฺมมา
เนววิปากนวิปากมฺมมฺมมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ธรรมา
อนฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ธรรมา อนฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ธรรมา สงฺกิลิฏฺฐ-
สงฺกิลิสิกา ธรรมา อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกา ธรรมา อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลิสิกา
ธรรมา สวิตกฺกสวิจารา ธรรมา อวิตกฺกสวิจารมตฺตา ธรรมา
อวิตกฺกสวิจารา ธรรมา ปิตฺติสหคตา ธรรมา สุขสหคตา ธรรมา
อฺเปกฺขาสหคตา ธรรมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ธรรมา ภาวนายปฺหาคพฺพา
ธรรมา เนวทสฺสเนนภาวนายปฺหาคพฺพา ธรรมา ทสฺสเนน-
ปฺหาคพฺพเหตุกา ธรรมา ภาวนายปฺหาคพฺพเหตุกา ธรรมา เนวทสฺสเนน-
ภาวนายปฺหาคพฺพเหตุกา ธรรมา อายฺยคามิโน ธรรมา
อปฺยคามิโน ธรรมา เนวายฺยคามิโนนาปฺยคามิโน ธรรมา เสกฺขา ธรรมา
อเสกฺขา ธรรมา เนวเสกฺขานาเสกฺขา ธรรมา ปรีตฺตา ธรรมา
มหคฺคตา ธรรมา อปฺปมาณา ธรรมา ปรีตฺตารมฺมณา ธรรมา มหคฺคตารมฺมณา

ชฺมฺมา อปฺปมาณารมฺมณา ชฺมฺมา หีนา ชฺมฺมา มชฺฌิมิมา
ชฺมฺมา ปณีตา ชฺมฺมา มิจฺฉุตฺตนิยตา ชฺมฺมา สมฺมตฺตนิยตา ชฺมฺมา
อนิยตา ชฺมฺมา มกฺขการมฺมณา ชฺมฺมา มกฺขเหตุกา ชฺมฺมา
มกฺคาธิปฺติโน ชฺมฺมา อฺปฺปนฺนา ชฺมฺมา อนฺนฺปฺปนฺนา ชฺมฺมา อฺปฺปาทิโน
ชฺมฺมา อตีตา ชฺมฺมา อนาคตา ชฺมฺมา ปจฺจุปฺปนฺนา ชฺมฺมา
อตีตารมฺมณา ชฺมฺมา อนาคตารมฺมณา ชฺมฺมา ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณา ชฺมฺมา
อชฺฉตฺตา ชฺมฺมา พหิทฺธา ชฺมฺมา อชฺฉตฺตพหิทฺธา ชฺมฺมา
อชฺฉตฺตารมฺมณา ชฺมฺมา พหิทฺธารมฺมณา ชฺมฺมา อชฺฉตฺตพหิทฺธารมฺมณา
ชฺมฺมา สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิมา ชฺมฺมา อนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิมา ชฺมฺมา
อนิทฺสฺสนาปฺปฏิมา ชฺมฺมา ฯ

พาวีสติ ติกมาติกา ฯ

[๒] เหตุ ชฺมฺมา นเหตุ ชฺมฺมา สเหตุกา ชฺมฺมา อเหตุกา
ชฺมฺมา เหตุสมฺปยุตฺตา ชฺมฺมา เหตุวิปฺปยุตฺตา ชฺมฺมา เหตุเจว
ชฺมฺมา สเหตุกาจ สเหตุกาเจว ชฺมฺมา นจเหตุ เหตุเจว ชฺมฺมา
เหตุสมฺปยุตฺตาจ เหตุสมฺปยุตฺตาเจว ชฺมฺมา นจเหตุ นเหตุ โข ปน
ชฺมฺมา สเหตุกาปิ อเหตุกาปิ ฯ

เหตุโคจจกั ฯ

[๓] สปฺปจฺจยา ชฺมฺมา อปฺปจฺจยา ชฺมฺมา สงฺขตา ชฺมฺมา
อสงฺขตา ชฺมฺมา สนิทฺสฺสนา ชฺมฺมา อนิทฺสฺสนา ชฺมฺมา สปฺปปฏิมา
ชฺมฺมา อปฺปปฏิมา ชฺมฺมา รูปีโน ชฺมฺมา อรูปีโน ชฺมฺมา โลกียา

ชฺมฺมา โลกุตฺตรา ชฺมฺมา เกณจิวฺลฺลเยยฺยา ชฺมฺมา เกณจินิวฺลฺลเยยฺยา
ชฺมฺมา ฯ

จูพฺนฺตรทุกิ ฯ

[๔] อาสฺวา ชฺมฺมา โนอาสฺวา ชฺมฺมา สฺตฺวา ชฺมฺมา อนาสฺวาพ
ชฺมฺมา อาสฺวสมฺปยุตฺตา ชฺมฺมา อาสฺววิปฺปยุตฺตา ชฺมฺมา อาสฺวาเจว
ชฺมฺมา สฺตฺวาจ สฺตฺวาเจว ชฺมฺมา โนจอาสฺวา อาสฺวาเจว
ชฺมฺมา อาสฺวสมฺปยุตฺตาจ อาสฺวสมฺปยุตฺตาเจว ชฺมฺมา โนจอาสฺวา
อาสฺววิปฺปยุตฺตา โข ปน ชฺมฺมา สฺตฺวาปี อนาสฺวาปี ฯ

อาสฺวโคจฺจกั ฯ

[๕] สลฺโลชฺนา ชฺมฺมา โนสลฺโลชฺนา ชฺมฺมา สลฺโลชฺนียา
ชฺมฺมา อสลฺโลชฺนียา ชฺมฺมา สลฺโลชฺนสมฺปยุตฺตา ชฺมฺมา
สลฺโลชฺนวิปฺปยุตฺตา ชฺมฺมา สลฺโลชฺนาเจว ชฺมฺมา สลฺโลชฺนียาจ
สลฺโลชฺนียาเจว ชฺมฺมา โนจสลฺโลชฺนา สลฺโลชฺนาเจว ชฺมฺมา
สลฺโลชฺนสมฺปยุตฺตาจ สลฺโลชฺนสมฺปยุตฺตาเจว ชฺมฺมา โนจสลฺโลชฺนา
สลฺโลชฺนวิปฺปยุตฺตา โข ปน ชฺมฺมา สลฺโลชฺนียาปี อสลฺโลชฺนียาปี ฯ

สลฺโลชฺนโคจฺจกั ฯ

[๖] คณฺธา ชฺมฺมา โนคณฺธา ชฺมฺมา คณฺถนียา ชฺมฺมา
อคณฺถนียา ชฺมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา ชฺมฺมา คณฺถวิปฺปยุตฺตา ชฺมฺมา คณฺธาเจว
ชฺมฺมา คณฺถนียาจ คณฺถนียาเจว ชฺมฺมา โนจคณฺธา คณฺธาเจว

ชฺมฺมา คณฺณสฺมฺปยุตฺตํ คณฺณสฺมฺปยุตฺตํเจว ชฺมฺมา โนจคณฺณํ
คณฺณวิปฺปยุตฺตํ โข ปน ชฺมฺมา คณฺณนียาปี อคณฺณนียาปี ฯ

คณฺณโคจฺจกัํ ฯ

[๗] โอฆา ชฺมฺมา โนโอฆา ชฺมฺมา โอฆนียา ชฺมฺมา อโนฆนียา
ชฺมฺมา โอฆสฺมฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา โอฆวิปฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา โอฆาเจว
ชฺมฺมา โอฆนียาจ โอฆนียาเจว ชฺมฺมา โนจโอฆา โอฆาเจว
ชฺมฺมา โอฆสฺมฺปยุตฺตํ โอฆสฺมฺปยุตฺตํเจว ชฺมฺมา โนจโอฆา
โอฆวิปฺปยุตฺตํ โข ปน ชฺมฺมา โอฆนียาปี อโนฆนียาปี ฯ

โอฆโคจฺจกัํ ฯ

[๘] โยคา ชฺมฺมา โนโยคา ชฺมฺมา โยคนียา ชฺมฺมา อโยคนียา
ชฺมฺมา โยคสฺมฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา โยควิปฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา โยคาเจว
ชฺมฺมา โยคนียาจ โยคนียาเจว ชฺมฺมา โนจโยคา โยคาเจว ชฺมฺมา
โยคสฺมฺปยุตฺตํ โยคสฺมฺปยุตฺตํเจว ชฺมฺมา โนจโยคา โยควิปฺปยุตฺตํ
โข ปน ชฺมฺมา โยคนียาปี อโยคนียาปี ฯ

โยคโคจฺจกัํ ฯ

[๙] นีวรณา ชฺมฺมา โนนีวรณา ชฺมฺมา นีวรณียา ชฺมฺมา
อนีวรณียา ชฺมฺมา นีวรณสฺมฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตํ ชฺมฺมา
นีวรณาเจว ชฺมฺมา นีวรณียาจ นีวรณียาเจว ชฺมฺมา โนจนีวรณา
นีวรณาเจว ชฺมฺมา นีวรณสฺมฺปยุตฺตํ นีวรณสฺมฺปยุตฺตํเจว ชฺมฺมา
โนจนีวรณา นีวรณวิปฺปยุตฺตํ โข ปน ชฺมฺมา นีวรณียาปี

อนีวรณียาปี ฯ

นีวรณโคจฺจกั ฯ

[๑๐] ปรามาสา ชมฺมา โนปรามาสา ชมฺมา ปรามญฺจา ชมฺมา
อปรามญฺจา ชมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา ชมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา
ชมฺมา ปรามาสาเจว ชมฺมา ปรามญฺจาจ ปรามญฺจาเจว ชมฺมา
โนจปรามาสา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา โข ปน ชมฺมา ปรามญฺจาปี
อปรามญฺจาปี ฯ

ปรามาสโคจฺจกั ฯ

[๑๑] สารมฺมณา ชมฺมา อนารมฺมณา ชมฺมา จิตฺตา ชมฺมา
โนจิตฺตา ชมฺมา เจตติกา ชมฺมา อเจตติกา ชมฺมา จิตฺตสมฺปยุตฺตา
ชมฺมา จิตฺตวิปฺปยุตฺตา ชมฺมา จิตฺตสัฏฺฐา ชมฺมา
จิตฺตวิสัฏฺฐา ชมฺมา จิตฺตสมฺมูจฺจานา ชมฺมา โนจิตฺตสมฺมูจฺจานา ชมฺมา
จิตฺตสทฺทโน ชมฺมา โนจิตฺตสทฺทโน ชมฺมา จิตฺตานุปฺริวตฺติโน ชมฺมา
โนจิตฺตานุปฺริวตฺติโน ชมฺมา จิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานา ชมฺมา
โนจิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานา ชมฺมา จิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานสทฺทโน ชมฺมา
โนจิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานสทฺทโน ชมฺมา จิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานานุปฺริวตฺติโน
ชมฺมา โนจิตฺตสัฏฺฐสมฺมูจฺจานานุปฺริวตฺติโน ชมฺมา อชฺฌตฺติกา
ชมฺมา พาหิรา ชมฺมา อุปาทา ชมฺมา โนอุปาทา ชมฺมา
อุปาทีนฺนา ชมฺมา อนุปาทีนฺนา ชมฺมา ฯ

มหนฺตรทุกั ฯ

[๑๒] อุปาทานา ฐมา โนอุปาทานา ฐมา อุปาทานิยา ฐมา
อนุปาทานิยา ฐมา อุปาทานสมุပ္ยุตฺตา ฐมา อุปาทานวิปฺยุตฺตา
ฐมา อุปาทานเจว ฐมา อุปาทานิยาจ อุปาทานิยาเจว
ฐมา โนจอุปาทานา อุปาทานาเจว ฐมา อุปาทานสมุပ္ยุตฺตาจ
อุปาทานสมุပ္ยุตฺตาเจว ฐมา โนจอุปาทานา อุปาทานวิปฺยุตฺตา
โฆ ปน ฐมา อุปาทานิยาปี อนุปาทานิยาปี ฯ

อุปาทานโคจจกั ฯ

[๑๓] กิเลสา ฐมา โนกิเลสา ฐมา สงฺกิเลสิกา ฐมา
อสงฺกิเลสิกา ฐมา สงฺกิลิฏฺฐา ฐมา อสงฺกิลิฏฺฐา ฐมา
กิเลสสมุပ္ยุตฺตา ฐมา กิเลสวิปฺยุตฺตา ฐมา กิเลสาเจว ฐมา
สงฺกิเลสิกาจ สงฺกิเลสิกาเจว ฐมา โนจกิเลสา กิเลสาเจว ฐมา
สงฺกิลิฏฺฐาจ สงฺกิลิฏฺฐาเจว ฐมา โนจกิเลสา กิเลสาเจว ฐมา
กิเลสสมุပ္ยุตฺตาจ กิเลสสมุပ္ยุตฺตาเจว ฐมา โนจกิเลสา กิเลสวิปฺยุตฺตา
โฆ ปน ฐมา สงฺกิเลสิกาปี อสงฺกิเลสิกาปี ฯ

กิเลสโคจจกั ฯ

[๑๔] ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ฐมา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ฐมา
ภาวนายปฺหาคพฺพา ฐมา นภาวนายปฺหาคพฺพา ฐมา ทสฺสเนน-
ปฺหาคพฺพเหตุกา ฐมา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ฐมา
ภาวนายปฺหาคพฺพเหตุกา ฐมา นภาวนายปฺหาคพฺพเหตุกา ฐมา
สวิตฺตกา ฐมา อวิตฺตกา ฐมา สวิจารา ฐมา อวิจารา ฐมา

จ อายตนกุสลตา จ ปฏิจฺจสมุปฺปาตกุสลตา จ จานกุสลตา
จ อญฺ्ञานกุสลตา จ อาชฺชวโ ว จ มทุทวโ ว จ ขนฺติ จ
โสรจฺจณฺจ สาทฺลยณฺจ ปฏฺฐิสฺสนฺธาโร จ อินฺทฺริเยสุคฺคตฺตทฺวารตา จ
โกชเน อมตฺตณฺณตา จ อินฺทฺริเยสุ คฺคตฺตทฺวารตา จ โภชเน
มตฺตณฺณตา จ มฺภูจฺสจฺจณฺจ อสมฺปชฺชณฺณณฺจ สติ จ สมฺปชฺชณฺณณฺจ
ปฏฺฐิสฺสขานพฺลณฺจ ภาวนาพฺลณฺจ สมโถ จ วิปฺสสนา จ
สมถนิมิตฺตณฺจ ปคฺคาหนิมิตฺตณฺจ ปคฺคาโหจ อวิกฺเขโปจ
สีลวิปฺตติ จ ทิฏฺฐิจิวิปฺตติ จ สีลสมฺปทา จ ทิฏฺฐิจิสมฺปทา จ สีลวิสุทฺธิ จ
ทิฏฺฐิจิวิสุทฺธิ จ ทิฏฺฐิจิวิสุทฺธิ โข ปน ยถาทิฏฺฐิจิสุทฺ จ ปธานํ
ลํเวโค จ ลํเวชนิเยสุ จาเนสุ ลํวิกคฺคสุทฺ จ โยนิโส ปธานํ อสนฺตฺตฺตจฺจตา
จ กุสเลสุ ธรรมेषु อปฺปฏิวานิตา จ ปธานสมฺมึ วิชฺชา จ วิมุตฺติ จ
ขเย ฉาณํ อญฺ्ञปฺปาเท ฉาณนฺติ ฯ

สุตฺตฺตนฺตมาติกา ฯ

มาติกา นิฏฺฐิตา

จิตตูปปาทกณฺหํ

ปทภาชนียํ

[๑๖] กตเม ชมมา กุสลา ยสุมี สมเย กามาวจรํ กุสลํ
จิตตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคตํ ฅาณสมฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ
วา สทฺทธารมฺมณํ วา คนฺธธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฺฐพฺพารมฺมณํ
วา ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสุมี สมเย
ผสุโส โหติ เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตเสกฺกคฺคา
โหติ สทฺธินฺทฺริยํ โหติ วิริยฺนฺทฺริยํ โหติ สตินฺทฺริยํ โหติ สมာธินฺทฺริยํ
โหติ ปญฺณินฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ โสมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ
ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ สมฺมาสงฺกปฺโป โหติ สมฺมาวายาโม
โหติ สมฺมาสติ โหติ สมฺมาสมาธิ โหติ สทฺธาพลํ โหติ พ
วิริยพลํ โหติ สติพลํ โหติ สมာธิพลํ โหติ ปญฺญาพลํ โหติ
หิริพลํ โหติ โอตฺตปฺปพลํ โหติ อโลโก โหติ อโทโส โหติ
อโมโห โหติ อนภิชฺฌา โหติ อพฺยาปาโท โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ
โหติ หิริ โหติ โอตฺตปฺป โหติ กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ
โหติ กายลหฺตฺตา โหติ จิตฺตลหฺตฺตา โหติ กายมฺุทฺตา โหติ
จิตฺตมฺุทฺตา โหติ กายกมฺมณฺุทฺตา โหติ จิตฺตกมฺมณฺุทฺตา โหติ
กายปาคฺุณฺุทฺตา โหติ จิตฺตปาคฺุณฺุทฺตา โหติ กายชฺุทฺตา โหติ

จิตตชูกตา โหติ สติ โหติ สมุชฌณั โหติ สมโถ โหติ
วิปัสสนา โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน
ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา
อิม ฐมา กุสลา ฯ

[๑๗] กตโม ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลุโส มุสนา สมมุสนา สมมุตฺตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯ

[๑๘] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสมุผลุสฺสํ เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมุผลุสฺสํ
สาทํ สฺขํ เวทยิตฺติ เจโตสมุผลุสฺสา สาทา สฺขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๙] กตมา ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสมุผลุสฺสา สญฺญา สญฺชานนา สญฺชานิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ฯ

[๒๐] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสมุผลุสฺสา เจตนา สญฺเจตนา สญฺเจตยิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๒๑] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน
มานสิ หทยํ ปญฺจริ มโน มนายตฺนํ มนินฺทริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโ
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺ อิทํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๒๒] กตโม ตสฺมี สมเย วิตกฺโก โหติ โย ตสฺมี สมเย

ตฤโก วิตฤโก สฤกปโป อปฺปนา พุชฺชปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา
สมฺมาสฤกปโป อัย ตสฺมี สมเย วิตฤโก โหติ ฯ

[๒๓] กตโม ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี สมเย จาโร
วิจาโร อนุวิจาโร อุปวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺนตา อนุเปกฺขนตา
อัย ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๒๔] กตมา ตสฺมี สมเย ปีติ โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปีติ
ปาโมชฺชํ อาโมทนา ปโมทนา หาโส ปหาโส วิตฺติ โอทกฺยํ
อตุตฺมมฺนตา จิตฺตสฺส อัย ตสฺมี สมเย ปีติ โหติ ฯ

[๒๕] กตมํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ
สาตํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺผลฺสชฺชํ สาตํ สฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสชา
สาตา สฺखा เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ฯ

[๒๖] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺนจิตฺติ อวญฺจจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหญฺมานสตา สมโถ สฺมาชิโนทฺธิริยํ สฺมาชิพลํ สมฺมาสมาธิ อัย
ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคตา โหติ ฯ

[๒๗] กตมํ ตสฺมี สมเย สทฺธิโนทฺธิริยํ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
สทฺธา สทฺทหนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิโนทฺธิริยํ
สทฺธาพลํ อิทํ ตสฺมี สมเย สทฺธิโนทฺธิริยํ โหติ ฯ

[๒๘] กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยโนทฺธิริยํ โหติ โย ตสฺมี สมเย
เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรคฺกโม อฺยุยาโม วายาโม

อุสุสาโห อุสุโสพุหิ ถาโม ฐิติ อสติดลปรกุกมตา อนิกุขิตตจจนุทตา
อนิกุขิตตฐรตา ฐรสมุปลุกาโห วิริย วิริยินุทริย วิริยพลั สมมาวาयाโม
อิทํ ตสฺมี สมเย วิริยินุทริย โหติ ฯ

[๒๙] กตมํ ตสฺมี สมเย สตินุทริย โหติ ยา ตสฺมี สมเย
สตี อนุสฺสตี ปฏิสฺสตี สตี สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนฺตา
อสมมุสนฺตา สตี สตินุทริย สตีพลั สมมาสตี อิทํ ตสฺมี สมเย
สตินุทริย โหติ ฯ

[๓๐] กตมํ ตสฺมี สมเย สมาชินุทริย โหติ ยา ตสฺมี สมเย
จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวภูจิติ อวิสาหาโร อวิกุเขโป อวิสาหฏฺมานสตา
สมโถ สมาชินุทริย สมาธิพลั สมมาสมาธิ อิทํ ตสฺมี
สมเย สมาชินุทริย โหติ ฯ

[๓๑] กตมํ ตสฺมี สมเย ปญฺณินุทริย โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลกฺขณาห
ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺหิจฺจ โโกสลฺลํ เนปฺญณฺํ เวทฺทฺยา จินฺตา
อูปลริกฺขา ฐรี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชญฺณํ ปโตโท
ปญฺญา ปญฺณินุทริย ปญฺญาพลั ปญฺญาสตุถิ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตฺนํ อโมโห
ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อิทํ ตสฺมี สมเย ปญฺณินุทริย โหติ ฯ

[๓๒] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินุทริย โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปญฺจรั มโน มนายตฺนํ มนินุทริย

วิญญาณํ วิญญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญญาณธาคฺค อิทํ ตสฺมี
สมเย มนินฺนุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๓] กตมํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสสินฺนุทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมมุตฺสซํ สาคํ สฺขํ
เวทยิตํ เจโตสมมุตฺสซชา สาคา สฺขา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย
โสมนสฺสสินฺนุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๔] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺนุทฺริยํ โหติ โย เตถํ อรุปีนํ
ชมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ
ชีวิตินฺนุทฺริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺนุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๕] กตมา ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺทิจฺจํ โภสฺลลํ เนปฺพลฺลํ เวทฺทยา
จินฺดา อุปปริกฺขา ฐฺริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชยฺลํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺนุทฺริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสฺตถํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ
อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัยํ ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ
โหติ ฯ

[๑๖] กตโม ตสฺมี สมเย สมฺมาสงฺกปฺโป โหติ โย ตสฺมี
สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปฺโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตฺโส อภินิโรปนา
สมฺมาสงฺกปฺโป อัยํ ตสฺมี สมเย สมฺมาสงฺกปฺโป โหติ ฯ

[๑๗] กตโม ตสฺมี สมเย สมฺมาวายาโม โหติ โย ตสฺมี
สมเย เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อุกฺขยาโม วายาโม
อุสุสาโห อุสุโสพุหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนุทตา
อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยนฺทุริยํ วิริยพลํ สมฺมาวายาโม
อัย ตสฺมี สมเย สมฺมาวายาโม โหติ ฯ

[๑๘] กตมา ตสฺมี สมเย สมฺมาสฺติ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
สฺติ อนุสุสฺติ ปฏฺฐิสฺติ สฺติ สฺรณฺตา ชฺรณฺตา อปีลาปนฺตา
อสมฺมุสนฺตา สฺติ สฺตินฺทุริยํ สฺติพลํ สมฺมาสฺติ อัย ตสฺมี สมเย
สมฺมาสฺติ โหติ ฯ

[๑๙] กตโม ตสฺมี สมเย สมฺมาสมาธิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสุส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมานสฺตา สมโถ สมฺมาธิญฺฑริยํ สมฺมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ อัย
ตสฺมี สมเย สมฺมาสมาธิ โหติ ฯ

[๒๐] กตมํ ตสฺมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
สทฺธา สทฺทหนฺนา โอกฺปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิญฺฑริยํ
สทฺธาพลํ อิทํ ตสฺมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ ฯ

[๒๑] กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยพลํ โหติ โย ตสฺมี สมเย
เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อุกฺขยาโม วายาโม อุสุสาโห
อุสุโสพุหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนุทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา
ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยนฺทุริยํ วิริยพลํ สมฺมาวายาโม

อิทํ ตสุมี สมเย วิริยพลํ โหติ ฯ

[๔๒] กตมํ ตสุมี สมเย สติพลํ โหติ ยา ตสุมี สมเย
สติ อนุสสติ ปฏิสสติ สติ สรณตา ธารณตา อปีลาปนตา
อสมมุสนตา สติ สตินุทริยํ สติพลํ สมมาสติ อิทํ ตสุมี สมเย
สติพลํ โหติ ฯ

[๔๓] กตมํ ตสุมี สมเย สมาธิพลํ โหติ ยา ตสุมี สมเย
จิตตสุส จิตติ สณฺจิติ อวภูจิติ อวิสาหาโร อวิกุเขโป อวิสาหฏฺมานสตา
สมโถ สมาชินุทริยํ สมาธิพลํ สมมาสมาธิ อิทํ ตสุมี
สมเย สมาธิพลํ โหติ ฯ

[๔๔] กตมํ ตสุมี สมเย ปญฺญาพลํ โหติ ยา ตสุมี สมเย
ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ธรรมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลกฺขณา
ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺทิจฺจํ โกสลลํ เนปฺพลณฺม เวทฺทฺยา จินฺตา อฺปปริกฺขา
ภฺวริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชณฺณํ ปโตโท ปญฺญา
ปญฺณินุทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุถิํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก
ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ธรรมวิจโย
สมฺมาทิฏฺฐิ อิทํ ตสุมี สมเย ปญฺญาพลํ โหติ ฯ

[๔๕] กตมํ ตสุมี สมเย หิริพลํ โหติ ยํ ตสุมี สมเย
หิริยติ หิริยิตพฺเพน หิริยติ ปาปกานํ อกฺุสลานํ ธรรมานํ สฺมาปคฺติยา
อิทํ ตสุมี สมเย หิริพลํ โหติ ฯ

[๔๖] กตมํ ตสุมี สมเย โอตฺตปฺพลํ โหติ ยํ ตสุมี สมเย

โอดตฺตปฺปติ โอดตฺตปฺปิตฺตพฺเพน โอดตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ
สมาปตฺติยา อิทํ ตสฺมี สมเย โอดตฺตปฺปฬํ โหติ ฯ

[๔๗] กตโม ตสฺมี สมเย อโลโก โหติ โย ตสฺมี สมเย
อโลโก อลฺลพฺภนา อลฺลพฺภิตตฺตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ
อนภิขฺฆมา อโลโก กุสลมฺมถํ อัย ตสฺมี สมเย อโลโก โหติ ฯ

[๔๘] กตโม ตสฺมี สมเย อโทโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
อโทโส อหุสฺนา อหุสฺสิตตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส
กุสลมฺมถํ อัย ตสฺมี สมเย อโทโส โหติ ฯ

[๔๙] กตโม ตสฺมี สมเย อโมโห โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ปลฺลวฺวา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลลกฺขณา
ปจฺจุปลกฺขณา ปลฺลทิจฺจํ โกสลลํ เนปฺลฺลณํ เวทพฺยา จินฺตา อฺอุปฺปริกฺขา
ภฺวรี เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌณํ ปโตโท
ปลฺลวฺวา ปลฺลณินฺนทฺริยํ ปลฺลวฺวาฬํ ปลฺลวฺวาสตุลฺลํ ปลฺลวฺวาปาสาโท
ปลฺลวฺวาอาโลโก ปลฺลวฺวาโอภาโส ปลฺลวฺวาปชฺโชโต ปลฺลวฺวารตนํ
อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโมโห กุสลมฺมถํ อัย ตสฺมี
สมเย อโมโห โหติ ฯ

[๕๐] กตมา ตสฺมี สมเย อนภิขฺฆมา โหติ โย ตสฺมี สมเย
อโลโก อลฺลพฺภนา อลฺลพฺภิตตฺตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ
อนภิขฺฆมา อโลโก กุสลมฺมถํ อัย ตสฺมี สมเย อนภิขฺฆมา โหติ ฯ

[๕๑] กตโม ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ โย ตสฺมี สมเย

อโหโส อหุสนา อหุสิตตตัม อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโหโส
กุสลมฺลํ อัย ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ ฯ

[๕๒] กตมา ตสฺมี สมเย สมมาทิฏฺฐิ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ปลฺลว ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกุขณา อุลฺลกุขณา
ปจฺจุปลฺลกุขณา ปลฺลทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺพลฺลํ เวทพฺยา จินฺตา
อุปปริกฺขา ฐี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌณฺ์ ปโตโท
ปลฺลว ปลฺลฉินฺทริยํ ปลฺลวพฺลํ ปลฺลวาสตฺถํ ปลฺลวปาสาโท
ปลฺลวอาโลโก ปลฺลวาโอภาโส ปลฺลวปชฺโชโต ปลฺลวารตฺนํ อโมโห
ฌมฺมวิจโย สมมาทิฏฺฐิ อัย ตสฺมี สมเย สมมาทิฏฺฐิ โหติ ฯ

[๕๓] กตมา ตสฺมี สมเย หิริ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
หิริยติ หิริยิตพฺเพน หิริยติ ปापกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สมาเป็นฺนํ
อัย ตสฺมี สมเย หิริ โหติ ฯ

[๕๔] กตมํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตพฺเพน โอตฺตปฺปติ ปापกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ
สมาเป็นฺนํ อิทํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติ ฯ

[๕๕] กตมา ตสฺมี สมเย กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย เวทนาภฺขนฺธสฺส สลฺลวภฺขนฺธสฺส สขฺวารภฺขนฺธสฺส ปสฺสทฺธิ
ปฺปฺปสฺสทฺธิ ปสฺสมภฺนา ปฺปฺปสฺสมภฺนา ปฺปฺปสฺสมภฺนิตตตัม อัย
ตสฺมี สมเย กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ ฯ

[๕๖] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ โหติ ยา ตสฺมี

สมเย วิญญาณกฺขนฺธสฺส ปสฺสทฺธิ ปฏิปฺปสฺสทฺธิ ปสฺสมภฺนา
ปฏิปฺปสฺสมภฺนา ปฏิปฺปสฺสมภฺตตฺตํ อัยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ
โหติ ฯ

[๕๗] กตมา ตสฺมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
เวทนา กฺขนฺธสฺส สลฺลวาท กฺขนฺธสฺส สงฺขาร กฺขนฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺปฺริณามตฺตา
อทฺนฺชนตฺตา อวิตฺถณตฺตา อัยํ ตสฺมี สมเย กายลหฺตฺตา
โหติ ฯ

[๕๘] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
วิญญาณ กฺขนฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺปฺริณามตฺตา อทฺนฺชนตฺตา อวิตฺถณตฺตา
อัยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ ฯ

[๕๙] กตมา ตสฺมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
เวทนา กฺขนฺธสฺส สลฺลวาท กฺขนฺธสฺส สงฺขาร กฺขนฺธสฺส มฺหฺตฺตา มทฺทวตฺตา
อกกฺขพตฺตา อกถินตฺตา อัยํ ตสฺมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ ฯ

[๖๐] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
วิญญาณ กฺขนฺธสฺส มฺหฺตฺตา มทฺทวตฺตา อกกฺขพตฺตา อกถินตฺตา อัยํ
ตสฺมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ ฯ

[๖๑] กตมา ตสฺมี สมเย กายกมฺมณฺณตฺตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย เวทนา กฺขนฺธสฺส สลฺลวาท กฺขนฺธสฺส สงฺขาร กฺขนฺธสฺส กมฺมณฺณตฺตา
กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว อัยํ ตสฺมี สมเย กายกมฺมณฺณตฺตา
โหติ ฯ

[๖๒] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตกมฺมณฺณตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส กมฺมณฺณตา กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว
อัย ตสฺมี สมเย จิตฺตกมฺมณฺณตา โหติ ฯ

[๖๓] กตมา ตสฺมี สมเย กายปาคฺคณฺณตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺลาณกฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา
ปคฺคณฺตฺตํ ปคฺคณาโว อัย ตสฺมี สมเย กายปาคฺคณฺณตา โหติ ฯ

[๖๔] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตปาคฺคณฺณตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา ปคฺคณฺตฺตํ ปคฺคณาโว อัย
ตสฺมี สมเย จิตฺตปาคฺคณฺณตา โหติ ฯ

[๖๕] กตมา ตสฺมี สมเย กายชฺชกตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺลาณกฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส อชฺชตา อชฺชกตา
อชฺชมฺหตา อวํกตา อกฺกุณฺณิตตา อัย ตสฺมี สมเย กายชฺชกตา โหติ ฯ

[๖๖] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตชฺชกตา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส อชฺชตา อชฺชกตา อชฺชมฺหตา อวํกตา อกฺกุณฺณิตตา
อัย ตสฺมี สมเย จิตฺตชฺชกตา โหติ ฯ

[๖๗] กตมา ตสฺมี สมเย สติ โหติ ยา ตสฺมี สมเย สติ
อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนฺตา อสมฺมุสนฺตา
สติ สตินุทฺธิริยํ สติพฺลํ สมนฺมาสติ อัย ตสฺมี สมเย สติ โหติ ฯ

[๖๘] กตมํ ตสฺมี สมเย สมฺปชฺชณฺณํ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อฺปลกฺขณา

ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺฑิตฺจํ โกสลํ เนปฺยุณํ เวภฺยุยา จินฺตา
อุปฺปริกฺขา ฐี เมธา ปรีณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌณํ ปโตโท
ปฺยุณา ปฺยุณินฺทุริยํ ปฺยุณาพลํ ปฺยุณาสตฺถํ ปฺยุณาปาสาโท
ปฺยุณาอาโลโก ปฺยุณาโอภาโส ปฺยุณาปชฺโชโต ปฺยุณารตนํ
อโมโห ฌมฺมวិโย สมฺมาทิฏฺฐิ อิทํ ตสฺมี สมเย สมฺปชฺฌณํ
โหติ ฯ

[๖๕] กตโม ตสฺมี สมเย สมโถ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺฆฺมานสตา
สมโถ สมานินฺทุริยํ สมานิพลํ สมฺมาสมาธิ อัยํ ตสฺมี
สมเย สมโถ โหติ ฯ

[๗๐] กตมา ตสฺมี สมเย วิปฺสฺสนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ปฺยุณา ปชานนา วิโย ปวิจโย ฌมฺมวิโย สลฺลกฺขณา อุปลกฺขณา
ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺฑิตฺจํ โกสลํ เนปฺยุณํ เวภฺยุยา จินฺตา
อุปฺปริกฺขา ฐี เมธา ปรีณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌณํ ปโตโท
ปฺยุณา ปฺยุณินฺทุริยํ ปฺยุณาพลํ ปฺยุณาสตฺถํ ปฺยุณาปาสาโท
ปฺยุณาอาโลโก ปฺยุณาโอภาโส ปฺยุณาปชฺโชโต ปฺยุณารตนํ
อโมโห ฌมฺมวิโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัยํ ตสฺมี สมเย วิปฺสฺสนา โหติ ฯ

[๗๑] กตโม ตสฺมี สมเย ปกฺคาโห โหติ โย ตสฺมี สมเยw
เจตฺตสิโก วิริยารมฺภโก นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อฺยุยาโม วายาโม
อุสฺสาโห อฺสุโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสิถิตปฺรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนฺตตา

อนิกขิตตฐรตา ฐรสุมปคคาโห วิริย วิริยินทริย วิริยพล สมมาวายาโม
อัย ตสฺมี สมเย ปคคาโห โหติ ฯ

[๗๒] กตโม ตสฺมี สมเย อวิกฺเขโป โหติ ยา ตสฺมี สมเย
จิตตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมฺมานสตา
สมโถ สมานินทริย สมานิพล สมมาสมาธิ อัย ตสฺมี
สมเย อวิกฺเขโป โหติ ฯ

[๗๓] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

ปทภาชนียํ นิฏฺจิตํ ฯ

ปจฺมภาณวาริ ฯ

[๗๔] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อฏฺจินทริยานิ
โหนฺติ ปญฺจกิกิ ฌานํ โหติ ปญฺจกิกิโก มกุโถ โหติ สตฺต
พลานิ โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผลุโส โหติ เอกาเวทนา
โหติ เอกา สลฺยา โหติ เอกา เจตนา โหติ เอกํ จิตฺตํ โหติ
เอโก เวทนาภฺขนฺโร โหติ เอโก สลฺยาภฺขนฺโร โหติ เอโก สงฺขารภฺขนฺโร
โหติ เอโก วิญฺญาณภฺขนฺโร โหติ เอกํ มฺนายตฺนํ โหติ
เอกํ มนินทริยํ โหติ เอกา มโนวิญฺญาณธาตฺว โหติ เอกํ ฐมฺมายตฺนํ
โหติ เอกา ฐมฺมธาตฺว โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

[๗๕] กตเม ตสุมี สมเย จตุตตารโ ขนฺธา โหนฺติ เวทนา กุขนฺโ
สฺสญาณ กุขนฺโ สขฺขาร กุขนฺโ วิญฺญาณ กุขนฺโ ฯ กตโม ตสุมี
สมเย เวทนา กุขนฺโ โหติ ยํ ตสุมี สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ
สุขํ เจโตสมฺผลฺสขํ สาทํ สุขํ เวยยิตํ เจโตสมฺผลฺสขา สาทา สุขา
เวทนา อัยํ ตสุมี สมเย เวทนา กุขนฺโ โหติ ฯ กตโม ตสุมี
สมเย สฺสญาณ กุขนฺโ โหติ ยา ตสุมี สมเย สฺสญา สฺสขานนา
สฺสขานนิตตตํ อัยํ ตสุมี สมเย สฺสญาณ กุขนฺโ โหติ ฯ กตโม
ตสุมี สมเย สขฺขาร กุขนฺโ โหติ ผลฺโส เจตนา วิตฺกโก
วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺสเสกคฺคตา สทฺธิ นฺทริยํ วิริย นฺทริยํ สตินฺทริยํ
สมาธิ นฺทริยํ ปญฺณ นฺทริยํ จีวิติ นฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป
สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ
สมาธิพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส
อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป
กายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ กายลหฺตฺตา จิตฺตลหฺตฺตา กายมฺหฺตฺตา
จิตฺตมฺหฺตฺตา กายกมฺมญฺญตฺตา จิตฺตกมฺมญฺญตฺตา กายปาคฺญญตฺตา
จิตฺตปาคฺญญตฺตา กายชฺชุกตฺตา จิตฺตชฺชุกตฺตา สติ สมฺปชฺญณฺํ สมโ
วิปฺสฺสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสุมี สมเย
อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโนธมฺมา จเปตฺวา เวทนา กุขนฺ
จเปตฺวา สฺสญาณ กุขนฺ จเปตฺวา วิญฺญาณ กุขนฺ อัยํ ตสุมี
สมเย สขฺขาร กุขนฺ โหติ ฯ กตโม ตสุมี สมเย วิญฺญาณ กุขนฺโ

โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปณฺฑริํ มโน
มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณชาตฺ
อัยํ ตสฺมี สมเย วิญฺญาณกฺขนฺโธ โหติ ฯ อิม
ตสฺมี สมเย จตฺตารो ขนฺธา โหนฺติ ฯ

[๗๖] กตมานิ ตสฺมี สมเย ทฺวยตฺนานิ โหนฺติ มนายตฺนํ
ชฺมมยตฺนํ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย มนายตฺนํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปณฺฑริํ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณชาตฺ อิทํ ตสฺมี
สมเย มนายตฺนํ โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย ชฺมมยตฺนํ โหติ
เวทนากฺขนฺโธ สลฺลวากฺขนฺโธ สขฺขารกฺขนฺโธ อิทํ ตสฺมี สมเย
ชฺมมยตฺนํ โหติ ฯ อิมานิ ตสฺมี สมเย ทฺวยตฺนานิ โหนฺติ ฯ

[๗๗] กตมา ตสฺมี สมเย เทว ชาตฺโย โหนฺติ มโนวิญฺญาณชาตฺ
ชฺมมฺชาตฺ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย มโนวิญฺญาณชาตฺ โหติ
ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปณฺฑริํ มโน มนายตฺนํ
มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณชาตฺ
อัยํ ตสฺมี สมเย มโนวิญฺญาณชาตฺ โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย
ชฺมมฺชาตฺ โหติ เวทนากฺขนฺโธ สลฺลวากฺขนฺโธ สขฺขารกฺขนฺโธ
อัยํ ตสฺมี สมเย ชฺมมฺชาตฺ โหติ ฯ อีมา ตสฺมี สมเย เทว
ชาตฺโย โหนฺติ ฯ

[๗๘] กตเม ตสฺมี สมเย ตโย อาหารา โหนฺติ ผสฺสาหาโร

มโนสยเจตนาหาโร วิญญาณาหาโร ฯ กตโม ตสฺมี สมเย
ผลุสาหาโร โหติ โย ตสฺมี สมเย ผลุโส พุสฺนา สมฺพุสฺนา
สมฺพุตฺตคฺคํ อัย ตสฺมี สมเย ผลุสาหาโร โหติ ฯ กตโม
ตสฺมี สมเย มโนสยเจตนาหาโร โหติ ยา ตสฺมี สมเย เจตนา
สยเจตนา สยเจตยิตคฺคํ อัย ตสฺมี สมเย มโนสยเจตนาหาโร
โหติ ฯ กตโม ตสฺมี สมเย วิญญาณาหาโร โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตคฺคํ มโน มานสิํ หทฺยํ ปณฺฑริํ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ วิญญาณํ
วิญญาณกฺขนุโร ตชฺชา มโนวิญญาณชาตุ อัย ตสฺมี สมเย
วิญญาณาหาโร โหติ ฯ อิเม ตสฺมี สมเย ตโยอาหารา โหนฺติ ฯ

[๗๕] กตมานิ ตสฺมี สมเย อฏฺฐินฺทุริยานิ โหนฺติ สทฺฐินฺทุริยํ
วิริยินฺทุริยํ สตินฺทุริยํ สมารินฺทุริยํ ปณฺณินฺทุริยํ มนินฺทุริยํ
โสมนสฺสสินฺทุริยํ ชีวิตินฺทุริยํ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย สทฺฐินฺทุริยํ โหติ ยา
ตสฺมี สมเย สทฺธา สทฺทหฺนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา
สทฺฐินฺทุริยํ สทฺธาพลํ อิทํ ตสฺมี สมเย สทฺฐินฺทุริยํ โหติ ฯ
กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยินฺทุริยํ โหติ โย ตสฺมี สมเย เจตสิโก
วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกกฺกโม อุตฺยาโม วายาโม อุตฺสาโห
อุตฺโสพุทฺธิ ธาโม ฐิติ อสิถิลปฺรกกฺมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺตฺตา อนิกฺขิตฺตชฺฐรตา
ชฺฐสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทุริยํ วิริยพลํ สมฺมาวายาโม
อิทํ ตสฺมี สมเย วิริยินฺทุริยํ โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย สตินฺทุริยํ
โหติ ยา ตสฺมี สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา

ธารณตา อปีลาปนตา อสมมุสนตา สติ สตินุทริย สติพล สมมาสติ
อิทํ ตสฺมี สมเย สตินุทริย โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย สมารินุทริย
โหติ ยา ตสฺมี สมเย จิตตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร๑
อวิกฺเขโป อวิสาหฺภูมานสตา สมโถ สมารินุทริย สมาริพล สมมาสมาธิ
อิทํ ตสฺมี สมเย สมารินุทริย โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย
ปฺลฺยณินุทริย โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปฺลฺยณา ปฺชานนา วิจโย
ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺฑิตฺจํ
โกสฺลลํ เนปฺลฺลํ เวทฺพยา จินฺตา อุปฺปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา
วิปฺสฺสนา สมฺปชฺญลํ ปโตโท ปฺลฺยณา ปฺลฺยณินุทริย ปฺลฺยณาพล
ปฺลฺยณาสดถํ ปฺลฺยณาปาสาโท ปฺลฺยณาอาโลโก ปฺลฺยณาโอภาโส
ปฺลฺยณาปฺชฺโชโต ปฺลฺยณารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อิทํ
ตสฺมี สมเย ปฺลฺยณินุทริย โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย มนินุทริย โหติ
ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน มานลํ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตนํ
มนินุทริย วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตุ
อิทํ ตสฺมี สมเย มนินุทริย โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสสินุทริย
โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ สาดํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพฺสฺสขํ
สาดํ สุขํ เวทฺยิตํ เจโตสมฺพฺสฺสชา สาดตา สุขา เวทนา อิทํ ตสฺมี
สมเย โสมนสฺสสินุทริย โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย จีวิตินุทริย
โหติ โย เตลลํ อรูปีนํ ฌมฺมานํ आयุ จิตฺติ ยปฺนา ยาปฺนา อิริยนา
วตฺตนา ปาลนา จีวิตํ จีวิตินุทริย อิทํ ตสฺมี สมเย จีวิตินุทริย

โหติ ฯ อิมานิ ตสฺมี สมเย อฏฺฐินฺหุริยานิ โหนฺติ ฯ

[๘๐] กตมํ ตสฺมี สมเย ปญฺจกฺกํ ฌานํ โหติ วิตฺถโก
วิจาโร ปีติ สุขํ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา ฯ กตโม ตสฺมี สมเย วิตฺถโก
โหติ โย ตสฺมี สมเย ตฺถโก วิตฺถโก สงฺกปฺโป อปฺปนา
พฺยุปฺปนา เจตโส อภินิโรปฺนา สมฺมาสงฺกปฺโป อโย ตสฺมี สมเย
วิตฺถโก โหติ ฯ กตโม ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี
สมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺชฺนตา
อนุเปกฺขนฺตา อโย ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ ฯ กตมา ตสฺมี
สมเย ปีติ โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปีติ ปาโมชฺชํ อามอทนา
ปโมทนา หาสฺส ปหาสฺส วิตฺติ โอทกฺขํ อตฺตมฺนตา จิตฺตสฺส
อโย ตสฺมี สมเย ปีติ โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย สุขํ โหติ
ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพฺสฺสชฺชํ สาคํ
สุขํ เวทยิตฺถํ เจโตสมฺพฺสฺสชา สาคา สุขา เวทนา อิํ ตสฺมี
สมเย สุขํ โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ
ยา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฏฺฐิติ อวิสาหาโร
อวิกฺเขโป อวิสาหฏฺฐมานสฺตา สมโถ สมานินฺหุริยํ สมานิปฺปลํ สมฺมาสมานิ
อโย ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ ฯ อิํ ตสฺมี
สมเย ปญฺจกฺกํ ฌานํ โหติ ฯ

[๘๑] กตโม ตสฺมี สมเย ปญฺจกฺกโก มคฺโค โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ กตมา

ตสฺมี สมเย สมมาทิฏฺฐิ โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปญฺญา ปชานนา
วิจโย ปวิจโย ธรรมวิจโย สลฺลทกฺขณา อุปลทกฺขณา ปจฺจุปลทกฺขณา
ปณฺฑิฑฺฒิ โกสลฺลํ เนปฺพลํ เวทพฺยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา
ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฌณํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทริยํ
ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุฏฺฐิ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส
ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ธรรมวิจโย สมมาทิฏฺฐิ
อัย ตสฺมี สมเย สมมาทิฏฺฐิ โหติ ฯ กตโม ตสฺมี
สมเย สมมาสงฺกปโป โหติ โย ตสฺมี สมเย ตกฺโก วิตกฺโก
สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา สมมาสงฺกปโป
อัย ตสฺมี สมเย สมมาสงฺกปโป โหติ ฯ กตโม ตสฺมี สมเย
สมมาวายาโม โหติ โย ตสฺมี สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโก
นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อฺยุยาโม วายาโม อฺสุสาโห อฺสุโสพฺหิ ธาโม ฐิติ
อสิถิลปฺรกฺกมตา อนิกฺขิตตจฺจนฺทตา อนิกฺขิตตจฺรตา ฐฺรสมฺปคฺคาโห
วิริยํ วิริยินฺทริยํ วิริยพลํ สมมาวายาโม อัย ตสฺมี สมเย
สมมาวายาโม โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย สมมาสติ โหติ ยา
ตสฺมี สมเย สติ อฺนุสฺสติ ปฺภิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา
อปีลาปนฺตา อสมฺมุสนฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมมาสติ อัย
ตสฺมี สมเย สมมาสติ โหติ ฯ กตโม ตสฺมี สมเย สมมาสมาธิ
โหติ ยา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร
อวิกฺเขโป อวิสาหฺภูมานสตา สมโถ สมานินฺทริยํ สมานิพลํ สมมาสมาธิ

อัย คสุมิ สมเย สมมาสมาธิ โหติ ฯ อัย คสุมิ สมเย
ปญจกิกโกมคโค โหติ ฯ

[๘๒] กตมานิ คสุมิ สมเย สตุต พลานิ โหนติ สทฺธาพลํ
วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปญญาพลํ หิริพลํ โอตตปฺปพลํ ฯ
กตมํ คสุมิ สมเย สทฺธาพลํ โหติ ยา คสุมิ สมเย สทฺธา
สทฺทหนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธินฺทฺริยํ สทฺธาพลํ
อิทํ คสุมิ สมเย สทฺธาพลํ โหติ ฯ กตมํ คสุมิ สมเย วิริยพลํ
โหติ โย คสุมิ สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปรกฺกโม
อุยฺยาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสติลปฺรกกมตา
อนิกฺขิตตจฺจนฺตตา อนิกฺขิตตจฺจฺรตา ชฺรสมฺปกฺกาโห วิริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ
วิริยพลํ สมฺมาวายาโม อิทํ คสุมิ สมเย วิริยพลํ โหติ ฯ กตมํ
คสุมิ สมเย สติพลํ โหติ ยา คสุมิ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฺฏิสฺสติ
สติ สรณฺตา ชารณฺตา อปฺลาปนฺตา อสมฺมุสนฺตา สติ สตินฺทฺริยํ
สติพลํ สมฺมาสฺสติ อิทํ คสุมิ สมเย สติพลํ โหติ ฯ กตมํ คสุมิ
สมเย สมาธิพลํ โหติ ยา คสุมิ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ
อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหณฺฺมานสฺตา สมฺโถ สมฺมาธินฺทฺริยํ
สมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ อิทํ คสุมิ สมเย สมาธิพลํ โหติ ฯ กตมํ
คสุมิ สมเย ปญญาพลํ โหติ ยา คสุมิ สมเย ปญญา ปชานนา
วิจโย ปวิจโย ธรรมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปฺลกฺขณา ปจฺจุปฺลกฺขณา
ปณฺฑิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺญณฺํ เวทฺพยา จินฺตา อุปฺปฺริกฺขา ภูริ เมธา

ปริณายิกา วิปัสสนา สมบุชฌณํ ปโตโท ปญญา ปญญินุทริยํ
ปญญาพลํ ปญญาสตุถํ ปญญาปาสาโท ปญญาอาโลโก ปญญาโอภาโส
ปญญาปชฺโชโต ปญญารตนํ อโมโห ธรรมวิจโย สมมาทิฏฐิ
อิทํ ตสฺมี สมเย ปญญาพลํ โหติ ฯ กตมํ ตสฺมี สมเย หิริพลํ
โหติ ยํ ตสฺมี สมเย หิริยติ หิริยิตพฺเพน หิริยติ ปาปกานํ
อกุสลานํ ธรรมานํ समाปตฺติยา อิทํ ตสฺมี สมเย หิริพลํ โหติ ฯ
กตมํ ตสฺมี สมเย โอตตปฺพลํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย โอตตปฺปติ
โอตตปฺปิตพฺเพน โอตตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลานํ ธรรมานํ समाปตฺติยา
อิทํ ตสฺมี สมเย โอตตปฺพลํ โหติ ฯ อิมานิ ตสฺมี สมเย สตฺต
พลานิ โหนฺติ ฯ

[๘๗] กตเม ตสฺมี สมเย ตโย เหตุ โหนฺติ อโลโก อโทโส
อโมโห ฯ กตโม ตสฺมี สมเย อโลโก โหติ โย ตสฺมี สมเย
อโลโก อรุพฺภนา อรุพฺภิตตฺตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ
อนภิชฺฌา อโลโก กุสลมฺมถํ อยํ ตสฺมี สมเย อโลโก โหติ ฯ
กตโม ตสฺมี สมเย อโทโส โหติ โย ตสฺมี สมเย อโทโส
อทฺฐสนา อทฺฐิตตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส กุสลมฺมถํ
อยํ ตสฺมี สมเย อโทโส โหติ ฯ กตโม ตสฺมี สมเย อโมโห
โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ธรรมวิจโย
สลฺลภุชฌา อุปลภุชฌา ปจฺจุปลภุชฌา ปญฺฑิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺณํ
เวทพฺยา จินฺตา อุปฺปริกฺขา ฐี เมธา ปริณายิกา วิปัสสนา

สมุชฌณั ปโตโท ปณฺญา ปณฺณินฺทริยํ ปณฺญาพลั ปณฺญาสตุถั
ปณฺญาปาสาโท ปณฺญาอาโลโก ปณฺญาโอภาโส ปณฺญาปชฺโชโต
ปณฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโมโห กุสลมฺมูถั อัย
ตสฺมี สมเย อโมโห โหติ ฯ อิเม ตสฺมี สมเย ตโย เหตุ โหนฺติ ฯ

[๘๔] กตโม ตสฺมี สมเย เอโก ผลุโส โหติ โย ตสฺมี
สมเย ผลุโส มุสนา สมฺมุสนา สมฺมุสิตตตุถั อัย ตสฺมี สมเย
เอโก ผลุโส โหติ ฯ

[๘๕] กตมา ตสฺมี สมเย เอกา เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺมุสฺสขํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ
เจโตสมฺมุสฺสขา สาทา สุขา เวทนา อัย ตสฺมี สมเย เอกา
เวทนา โหติ ๑ ฯ

[๘๖] กตมา ตสฺมี สมเย เอกา สญฺญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตตุถั อัย ตสฺมี สมเย เอกา
สญฺญา โหติ ๒ ฯ

[๘๗] กตมา ตสฺมี สมเย เอกา เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
เจตนา สญฺเจตนา สญฺเจตยิตตตุถั อัย ตสฺมี สมเย เอกา เจตนา
โหติ ๓ ฯ

@๑-๒-๓ อิมานิ ปทภาขนานิ ปุริเมหิ น สเมนฺติ ฯ ตตฺถ หิ

@ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตฺสมฺมุสฺสขนฺติ จ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตฺสมฺมุสฺสชาติ

@จ ทิสฺสตี ฯ ตสฺมา ตตฺถ อติเรกํ วา อิธ อุนํ วา ลียา ฯ

[๘๘] กตมํ ตสฺมี สมเย เอกํ จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ
มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตฺนํ มนินฺทริยํ วิญฺเฒาณํ
วิญฺเฒาณกฺขนฺโธ ตชฺชา มโนวิญฺเฒาณธาตุ อิทํ ตสฺมี สมเย เอกํ
จิตฺตํ โหติ ฯ

[๘๙] กตโม ตสฺมี สมเย เอโก เวทนากฺขนฺโธ โหติ ยํ
ตสฺมี สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺผลสฺสํ สาทํ สฺขํ
เวทยิตํ เจโตสมฺผลสฺสา สาทา สฺขา เวทนา อัยํ ตสฺมี สมเย
เอโก เวทนากฺขนฺโธ โหติ ฯ

[๙๐] กตโม ตสฺมี สมเย เอโก สลฺยากฺขนฺโธ โหติ ยา
ตสฺมี สมเย สลฺยา สลฺยานนา สลฺยานิตตฺตํ อัยํ ตสฺมี สมเย
เอโก สลฺยากฺขนฺโธ โหติ ฯ

[๙๑] กตโม ตสฺมี สมเย เอโก สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺเสกฺกตฺตา สทฺธินฺทริยํ วิริยินฺทริยํ
สดีนฺทริยํ สมารินฺทริยํ ปณฺณินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ
สตีพลํ สมาริพลํ ปณฺณาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส
อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป
กายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ กายลหฺตา จิตฺตลหฺตา กายมฺหฺตา
จิตฺตมฺหฺตา กายกมฺมณฺณตา จิตฺตกมฺมณฺณตา กายปาคุณฺณตา
จิตฺตปาคุณฺณตา กายชฺชกฺตา จิตฺตชฺชกฺตา สติ สมฺปชฺฌณฺ์ สมโถ

วิปัสสนา ปคคาโห อวิกเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา จเปตฺวา เวทนาภฺขนฺธิ
จเปตฺวา สลฺลาภฺขนฺธิ จเปตฺวา วิญฺญาณภฺขนฺธิ อัย ตสฺมี สมเย
เอโก สงฺขารภฺขนฺโห โหติ ฯ

[๕๒] กตโม ตสฺมี สมเย เอโก วิญฺญาณภฺขนฺโห โหติ ยํ
ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ)
มณินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณภฺขนฺโห ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาคู
อัย ตสฺมี สมเย เอโก วิญฺญาณภฺขนฺโห โหติ ฯ

[๕๓] กตมํ ตสฺมี สมเย เอกํ มนายตฺนํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ มณินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณภฺขนฺโห ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาคู อิทํ ตสฺมี
สมเย เอกํ มนายตฺนํ โหติ ฯ

[๕๔] กตมํ ตสฺมี สมเย เอกํ มณินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ มณินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณภฺขนฺโห ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาคู อิทํ ตสฺมี
สมเย เอกํ มณินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๕๕] กตมา ตสฺมี สมเย เอกา มโนวิญฺญาณธาคู โหติ ยํ
ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน มานสิ ฯเปฯ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาคู
อัย ตสฺมี สมเย เอกา มโนวิญฺญาณธาคู โหติ ฯ

[๕๖] กตมํ ตสฺมี สมเย เอกํ ฐมมายตฺนํ โหติ เวทนาภฺขนฺโห

สยฎาภุขุโธ สงฺขารภุขุโธ อิทํ ตสฺมี สมเย เอกํ ฌมฺมายตํ โหติ ฯ

[๕๗] กตมา ตสฺมี สมเย เอกา ฌมฺมชาตุ โหติ เวทนาภุขุโธ
สยฎาภุขุโธ สงฺขารภุขุโธ อัยํ ตสฺมี สมเย เอกา ฌมฺมชาตุ
โหติ ฯ

[๕๘] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ฌมฺมา อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

โกฏฺฐาสาวาริ ฯ

[๕๙] ตสฺมี โข ปน สมเย ฌมฺมา โหนฺติ ขนฺธา โหนฺติ
อายตนา นิ โหนฺติ ชาติโย โหนฺติ อาหารา โหนฺติ อินฺทฺริยานิ
โหนฺติ ฌานํ โหติ มกุโธ โหติ พลาณี โหนฺติ เหตุ โหนฺติ
ผลุโส โหติ เวทนา โหติ สยฎา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ
โหติ เวทนาภุขุโธ โหติ สยฎาภุขุโธ โหติ สงฺขารภุขุโธ
โหติ วิญฺญาณภุขุโธ โหติ มนายตํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ
มโนวิญฺญาณชาตุ โหติ ฌมฺมายตํ โหติ ฌมฺมชาตุ โหติ เย
วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน
ฌมฺมา อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๐๐] กตเม ตสฺมี สมเย ฌมฺมา โหนฺติ เวทนาภุขุโธ
สยฎาภุขุโธ สงฺขารภุขุโธ วิญฺญาณภุขุโธ อิเม ตสฺมี สมเย
ฌมฺมา โหนฺติ ฯ

[๑๐๑] กตเม ตสฺมี สมเย ขนฺธา โหนฺติ เวทนาภุขุโธ

สญญาภุชงุโธ สงฺขารภุชงุโธ วิญญาณภุชงุโธ อิมะ ตสฺมึ สฺมเย
ขนฺธา โหนฺติ ฯ

[๑๐๒] กตมานิ ตสฺมึ สฺมเย อายตฺนานิ โหนฺติ มนายนํ
ธมฺมายตํ อิมานิ ตสฺมึ สฺมเย อายตฺนานิ โหนฺติ ฯ

[๑๐๓] กตมา ตสฺมึ สฺมเย ธาตุโย โหนฺติ มโนวิญญาณธาตุ
ธมฺมธาตุ อิมานิ ตสฺมึ สฺมเย ธาตุโย โหนฺติ ฯ

[๑๐๔] กตเม ตสฺมึ สฺมเย อาหารา โหนฺติ ผสฺสาหาโร
มโนสญฺเจตนาหาโร วิญญาณาหาโร อิมะ ตสฺมึ สฺมเย อาหารา
โหนฺติ ฯ

[๑๐๕] กตมานิ ตสฺมึ สฺมเย อินฺทฺริยานิ โหนฺติ สทฺธิอินฺทฺริย
วิริยอินฺทฺริย สติอินฺทฺริย สมาธิอินฺทฺริย ปญฺณินฺทฺริย มนินฺทฺริย
โสมนสฺสอินฺทฺริย จีวิตินฺทฺริย อิมานิ ตสฺมึ สฺมเย อินฺทฺริยานิ โหนฺติ ฯ

[๑๐๖] กตมํ ตสฺมึ สฺมเย ฌานํ โหติ วิคฺกโก วิจาโร
ปีติ สุขํ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา อิทํ ตสฺมึ สฺมเย ฌานํ โหติ ฯ

[๑๐๗] กตโม ตสฺมึ สฺมเย มคฺโค โหติ สมนฺมาทิฏฺฐิ สมนฺมาสงฺกปโป
สมนฺมาวายาโม สมนฺมาสติ สมนฺมาสมาธิ อयํ ตสฺมึ สฺมเย
มคฺโค โหติ ฯ

[๑๐๘] กตมานิ ตสฺมึ สฺมเย พฺลานิ โหนฺติ สทฺธาพลํ วิริยพลํ
สติพลํ สมาริพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อิมานิ ตสฺมึ
สฺมเย พฺลานิ โหนฺติ ฯ

[๑๐๙] กตเม ตสฺมี สมเย เหตุ โหนฺติ อโลโก อโทโส
อโมโห อิเม ตสฺมี สมเย เหตุ โหนฺติ ฯ

[๑๑๐] กตโม ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อัย ตสฺมี
สมเย ผลุโส โหติ ฯ

[๑๑๑] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯเปฯ อัย ตสฺมี
สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๑๒] กตมา ตสฺมี สมเย สยฺหา โหติ ฯเปฯ อัย ตสฺมี
สมเย สยฺหา โหติ ฯ

[๑๑๓] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯเปฯ อัย ตสฺมี
สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๑๑๔] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ฯเปฯ อิทํ ตสฺมี
สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๑๑๕] กตโม ตสฺมี สมเย เวทนาภุขฺนุโร โหติ ฯเปฯ อัย
ตสฺมี สมเย เวทนาภุขฺนุโร โหติ ฯ

[๑๑๖] กตโม ตสฺมี สมเย สยฺหาภุขฺนุโร โหติ ฯเปฯ อัย
ตสฺมี สมเย สยฺหาภุขฺนุโร โหติ ฯ

[๑๑๗] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารภุขฺนุโร โหติ ฯเปฯ อัย
ตสฺมี สมเย สงฺขารภุขฺนุโร โหติ ฯ

[๑๑๘] กตโม ตสฺมี สมเย วิญฺญาณภุขฺนุโร โหติ ฯเปฯ
อัย ตสฺมี สมเย วิญฺญาณภุขฺนุโร โหติ ฯ

[๑๑๙] กตมํ ตสฺมึ สมเย มนายตนํ โหติ ฯเปฯ อิทํ ตสฺมึ
สมเย มนายตนํ โหติ ฯ

[๑๒๐] กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติ ฯเปฯ อิทํ ตสฺมึ
สมเย มนินฺทริยํ โหติ ฯ

[๑๒๑] กตมา ตสฺมึ สมเย มโนวิญญานชาตฺตํ โหติ ฯเปฯ
อัยํ ตสฺมึ สมเย มโนวิญญานชาตฺตํ โหติ ฯ

[๑๒๒] กตมํ ตสฺมึ สมเย ฌมฺมายตนํ โหติ เวทนา กุขนุโธ
สญฺญากุขนุโธ สงฺขารกุขนุโธ อิทํ ตสฺมึ สมเย ฌมฺมายตนํ โหติ ฯ

[๑๒๓] กตมา ตสฺมึ สมเย ฌมฺมชาตฺตํ โหติ เวทนา กุขนุโธ
สญฺญากุขนุโธ สงฺขารกุขนุโธ อัยํ ตสฺมึ สมเย ฌมฺมชาตฺตํ โหติ ฯ

[๑๒๔] เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรุปีโน ฌมฺมา อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

สุญฺญตวาโร ฯ

ปจฺมํ จิตฺตํ ฯ

[๑๒๕] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ
จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทํ ฌานสมฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ
รูปารมฺมณํ วา ฯเปฯ ฌมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก
ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

ทฺติยํ จิตฺตํ ฯ

[๑๒๖] กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจรฺ กุสลํ
จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคฺตํ ฌาณวิปฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ
วา ๔เป๔ ฐมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา
โหติ สทฺธิทฺธิริยํ โหติ วิริยิณฺทฺธิริยํ โหติ สติณฺทฺธิริยํ โหติ สมာธิณฺทฺธิริยํ
โหติ มนินฺทฺธิริยํ โหติ โสมนสฺสสินฺทฺธิริยํ โหติ ชีวิตินฺทฺธิริยํ โหติ สมฺมาสงฺกปฺโป
โหติ สมฺมาวายาโม โหติ สมฺมาสติ โหติ สมฺมาสมาธิ
โหติ สทฺธาพลํ โหติ วิริยพลํ โหติ สติพลํ โหติ สมာธิพลํ
โหติ หิริพลํ โหติ โอตฺตปฺปพลํ โหติ อโลโก โหติ อโทโส
โหติ อนภิชฺฌา โหติ อพฺยาปาโท โหติ หิริ โหติ โอตฺตปฺป
โหติ กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ โหติ กายลหฺตฺตา
โหติ จิตฺตลหฺตฺตา โหติ กายมฺหฺตฺตา โหติ จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ
กายกมฺมณฺตฺตา โหติ จิตฺตกมฺมณฺตฺตา โหติ กายปาคุณฺตฺตา
โหติ จิตฺตปาคุณฺตฺตา โหติ กายชฺชกฺตา โหติ จิตฺตชฺชกฺตา โหติ
สติ โหติ สมโถ โหติ ปกฺคาโ โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย
วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺบุตฺตนา อรูปิโน
ฐมา อิเม ฐมา กุสลา ๔

[๑๒๗] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวายนฺนํ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย ออาหารา โหนฺติ สติณฺทฺธิริยานิ

โหนติ ปณฺจจํกั กั ฆานํ โหติ จตุรงฺกโก มคฺโค โหติ ฉ พลานิ
โหนติ เทว เหตุ โหนติ เอโก ผสฺโส โหติ ๑เปฯ เอกํ
ธมฺมาตฺถํ โหติ เอกา ธมฺมธตฺตํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ธมฺมา อิม
ธมฺมา กุสลา ๑เปฯ

[๑๒๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผสฺโส เจตนา
วิตกฺโก วิจาโร ปีติ จิตฺตเสกฺกคฺคตา สทฺธินฺทุริยํ วิริยิณฺทุริยํ
สตินฺทุริยํ สมานินฺทุริยํ จีวิตินฺทุริยํ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวาयाโม
สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ หิริพลํ
โอตฺตปฺพลํ อโลโก อโทโส อนภิขุฉา อพฺยาปาโท หิริ
โอตฺตปฺปํ กายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ กายลหฺตฺตา จิตฺตลหฺตฺตา
กายมฺหฺตฺตา จิตฺตมฺหฺตฺตา กายกมฺมณฺณตฺตา จิตฺตกมฺมณฺณตฺตา กายปาคฺคณฺณตฺตา
จิตฺตปาคฺคณฺณตฺตา กายชฺชกฺตา จิตฺตชฺชกฺตา สติ สมโถ
ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ธมฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธิ
จเปตฺวา สลฺลาณกฺขนฺธิ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธิ อัยํ ตสฺมี สมเย
สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ๑เปฯ อิม ธมฺมา กุสลา ๑เปฯ

ตติยํ จิตฺตํ ๑

[๑๒๙] กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจริ กุสลํ
จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทํ ฅานวิปฺยุตฺตํ สสงฺขาเรน

รูปารมมณั วา ๕เป๕ ฌมารมมณั วา ยั ยั วา ปนารพุก
ตสมี สมเย ผลุโส โหติ ๕เป๕ อวิกุเขโป โหติ ๕เป๕ อิม
ฌมา กุสลา ๕เป๕

จตุตถั จิตตั ๕

[๑๓๐] กตเม ฌมา กุสลา ยสมี สมเย กามาวจรั กุสลั0
จิตตั อุปปนัน โหติ อุปกขาสหคตั ฉาณสมปยุตตั รูปารมมณั
วา สททารมมณั วา คนุชารมมณั วา รสารมมณั วา โสฎฐพพารมมณั
วา ฌมารมมณั วา ยั ยั วา ปนารพุก ตสมี สมเย
ผลุโส โหติ เวทนา โหติ สลยณา โหติ เจตนา โหติ จิตตั โหติ
วิตกโก โหติ วิจาโร โหติ อุปกขา โหติ จิตตสเสกคคตา โหติ
สทุชินุทริยั โหติ วิริยินุทริยั โหติ สตินุทริยั โหติ สมာชินุทริยั
โหติ ปญณินุทริยั โหติ มนินุทริยั โหติ อุปกขินุทริยั โหติ
ชีวิตินุทริยั โหติ สมุมาทิฎฐิ โหติ สมุมาสงกโป โหติ สมุมาวาयाโม
โหติ สมุมาสติ โหติ สมุมาสมาธิ โหติ สทุชาพลั โหติ
วิริยพลั โหติ สติพลั โหติ สมာธิพลั โหติ ปญญาพลั โหติ
หิริพลั โหติ โอตตปปลั โหติ อโลโก โหติ อโทโส โหติ
อโมโห โหติ อนภิชฌา โหติ อพยาปาโท โหติ สมุมาทิฎฐิ โหติ
หิริ โหติ โอตตปปลั โหติ กายปปลสทุธิ โหติ จิตตปปลสทุธิ
โหติ กายลหุตา โหติ จิตตลหุตา โหติ กายมุตตา โหติ
จิตตมุตตา โหติ กายกมมณยตา โหติ จิตตกมมณยตา โหติ

กายปาคุณฺณตา โหติ จิตฺตปาคุณฺณตา โหติ กายชุกตา โหติ
จิตฺตชุกตา โหติ สติ โหติ สมฺปชฌณํ โหติ สมโถ โหติ
วิปัสสนา โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน
ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา
อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

[๑๓๑] กตโม ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลุโส ผุสนา สมฺผุสนา สมฺผุสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญญาณชาตฺตสมฺผลุสฺสํ เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลุสฺสํ
อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา อทุกฺขมฺสุขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯเปฯ กตมา ตสฺมี สมเย
อุเปกฺขา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลุสฺสํ
อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา อทุกฺขมฺสุขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา โหติ ฯเปฯ กตมํ ตสฺมี สมเย
อุเปกฺขินฺนุทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ
เจโตสมฺผลุสฺสํ อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา อทุกฺขมฺสุขา
เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺนุทฺริยํ โหติ ฯ เย วา ปน
ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา
อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

[๑๓๒] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวายตฺตานานิ

โหนดิ เทว ชาตุโย โหนดิ ตโย อาหารา โหนดิ อฏฺฐินฺทฺริยานิ
โหนดิ จตุรํงคิํ ฌานํ โหติ ปญฺจํงคิโก มคฺโค โหติ สตฺต พฺลานิ
โหนดิ ตโย เหตุ โหนดิ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกํ ฌมฺมายตฺนํ
โหติ เอกา ฌมฺมชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา อิม ฌมฺมา กุสฺลา ฯเปฯ

[๑๓๓] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผสฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกกคฺคตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยิณฺทฺริยํ
สตินฺทฺริยํ สมานินฺทฺริยํ ปญฺฉินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสตี สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ
วิริยพลํ สตีพลํ สมานิพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก
อโทโส อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ
โอตฺตปฺป ภายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ ภายลหฺตฺตา จิตฺตลหฺตฺตา
ภายมฺหฺตฺตา จิตฺตมฺหฺตฺตา ภายกมฺมณฺณตฺตา จิตฺตกมฺมณฺณตฺตา
ภายปาคฺคณฺณตฺตา จิตฺตปาคฺคณฺณตฺตา ภายชฺชกฺคตา จิตฺตชฺชกฺคตา สตี
สมฺปชฺชณฺณํ สมโถ วิปสฺสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา
ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน
ฌมฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธึ จเปตฺวา สลฺลณากฺขนฺธึ จเปตฺวา
วิญฺญาณกฺขนฺธึ อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ
อิม ฌมฺมา กุสฺลา ฯเปฯ

ปญฺจํ จิตฺตํ ฯ

[๑๓๔] กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจรฺ กุสลํ
จิตฺตํ อุปปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ ฌานสมฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ
รूपารมฺมณํ วา ๗เปฯ ฐमारมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ๗เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๗เปฯ อิม
ฐมา กุสลา ๗เปฯ

ณฺฏจํ จิตฺตํ ๗

[๑๓๕] กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจรฺ กุสลํ
จิตฺตํ อุปปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ ฌานวิปฺยุตฺตํ รุปารมฺมณํ
วา ๗เปฯ ฐमारมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย
ผลุโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺตา โหติ
สทฺธินฺทริยํ โหติ วิริยฺนฺทริยํ โหติ สตินฺทริยํ โหติ สมာธินฺทริยํ
โหติ มนินฺทริยํ โหติ อุเปกฺخينฺทริยํ โหติ ชีวิตินฺทริยํ โหติ สมฺมาสงฺกปโป
โหติ สมฺมาวายาโม โหติ สมฺมาสติ โหติ สมฺมาสมาธิ
โหติ สทฺธาพลํ โหติ วิริยพลํ โหติ สติพลํ โหติ สมာธิพลํ
โหติ หิริพลํ โหติ โอตฺตปฺปพลํ โหติ อโลโก โหติ อโทโส
โหติ อนภิชฺฌา โหติ อพฺยาปาโท โหติ หิริ โหติ โอตฺตปฺป
โหติ กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ โหติ กายลหฺตฺตา
โหติ จิตฺตลหฺตฺตา โหติ กายมฺหฺตฺตา โหติ จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ
กายกมฺมณฺตฺตา โหติ จิตฺตกมฺมณฺตฺตา โหติ กายปาคุณฺตฺตา

โหติ จิตตปาकुณฺณตา โหติ กายชุกตา โหติ จิตตชุกตา โหติ
สติ โหติ สมโล โหติ ปกฺคาโ โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย
วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปี อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน
ธมฺมา อิม ธมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๓๖] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ฆนฺธา โหนฺติ ทฺวายนฺนํ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ สติตฺตฺนฺทฺริยานิ
โหนฺติ จตฺตฺรํคิํ ฌานํ โหติ จตฺตฺรํคิโก มคฺโค โหติ ญ พฺลานิ
โหนฺติ เทว เหตุ โหนฺติ เอโก ผลุโส โหติ ฯเปฯ เอกํ ธมฺมาตฺตํ
โหติ เอกา ธมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปี
อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ธมฺมา อิม ธมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๓๗] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลุโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ
สตินฺทฺริยํ สมานฺทฺริยํ จีวิตฺตฺนฺทฺริยํ ธมฺมาสงฺกปโป ธมฺมาวายาโม
ธมฺมาสติ ธมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ
หิริพลํ โอตฺตปฺพลํ อโลโก อโทโส อนภิขฺฌา อพฺยาปาโท
หิริ โอตฺตปฺปํ กายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ กายลหฺตา จิตฺตลหฺตา
กายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา กายกมฺมณฺณตา จิตฺตกมฺมณฺณตา
กายปาकुณฺณตา จิตฺตปาकुณฺณตา กายชุกตา จิตฺตชุกตา สติ
สมโล ปกฺคาโ อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปี
อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ธมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ

จเปตฺวา สยฺยวาทกฺขณฺธิ จเปตฺวา วิญญานกฺขณฺธิ อัยฺย ตสฺมี สยเย
สขฺวารกฺขณฺโห โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

สตุตฺมํ จิตฺตํ ฯ

[๑๓๘] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สยเย กามาวจรํ กุสลํ
จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺติ ฌานวิปฺยุตฺตํ สสขฺวารเณ
รูปารมฺมณํ วา ฯเปฯ ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก
ตสฺมี สยเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

อฏฺฐมํ จิตฺตํ ฯ

กามาวจรรอฏฺฐมหากุสลจิตฺตานิ ฯ

ทฺตฺติยภานวารี ฯ

[๑๓๙] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สยเย รุပ္ฺรูปตฺตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ฐมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิจาร์
วิเวกฺขํ ปิตฺติสุขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบุพฺพช วิหฺรติ ปจฺวิกฺกสิณฺณํ ตสฺมี
สยเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา
กุสลา ๑ ฯ

[๑๔๐] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สยเย รุပ္ฺรูปตฺตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิตฺกฺกวิจฺจารานํ รุပ္สมฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตฺโส
@๑ อิทํ ปรี เอรูเป เปยฺยาเล ปรี โยसानอ อิเม ฐมฺมา กุสลาติ อิทเมตฺถ เวทิตพฺพํ ฯ

เอโกทิกาว อวิตกัม อวิจาร์ สมาธิช ปัตติสุขุ ทุติย ฉานัน ออุปสมปชช
วิหริติ ปจวิกสิณัน คสมมี สมเย ผลุโส โหติ เวทนา โหติ
สญญา โหติ เจตนา โหติ จิตตัม โหติ ปัตติ โหติ สุขัม โหติ
จิตตสุเสกคคตา โหติ สทฐินทริยัม โหติ วิริยินทริยัม โหติ สตินทริยัม
โหติ สมาธินทริยัม โหติ ปญญินทริยัม โหติ มนินทริยัม โหติ โสมนสฺสอินทริยัม
โหติ ชีวิตินทริยัม โหติ สมมาทิฏฐิ โหติ สมมาวายาโม
โหติ ๗เป๗ ปคคาโห โหติ อวิกเขโป โหติ เย
วา ปน คสมมี สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏิจจสมุปฺปนฺนา อรูปโน
ธมฺมา อิม ธมฺมา กุสลา ๗เป๗

[๑๔๑] คสมมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวายนฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาตุโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อฏฺฐินทริยานิ
โหนฺติ ติวงฺกิกัม ฉานัน โหติ จตุรงฺกิกอ มคฺโค โหติ สตุต พลานิ
โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผลุโส โหติ ๗เป๗ เอกํ ธมฺมายคณ
โหติ เอกา ธมฺมชาตุ โหติ เย วา ปน คสมมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏิจจสมุปฺปนฺนา อรูปโน ธมฺมา อิม ธมฺมา กุสลา ๗เป๗

[๑๔๒] กตโม คสมมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลุโส
เจตนา ปัตติ จิตตสุเสกคคตา สทฐินทริยัม วิริยินทริยัม สตินทริยัม
สมาธินทริยัม ปญฺญินทริยัม ชีวิตินทริยัม สมมาทิฏฐิ สมมาวายาโม
๗เป๗ ปคคาโห อวิกเขโป เย วา ปน คสมมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏิจจสมุปฺปนฺนา อรูปโน ธมฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธ

เจตนา จิตตเสกกคคตา สทฺธินฺทริยํ วิริยฺนฺทริยํ สตินฺทริยํ สมာธินฺทริยํ
ปลฺลณฺนฺทริยํ จีวิตฺนฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ
ปกฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิฯ
ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฃมฺมา จเปตฺวา เวทนาภฺนฺธํ จเปตฺวา
สลฺลนาภฺนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณภฺนฺธํ อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารภฺนฺธํ
โหติ ฯเปฯ อิเม ฃมฺมา กุสลา ฯ

[๑๔๖] กตเม ฃมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ
อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสฺขํ อฺเปกฺขาสติปาริสฺสฺฐิ จตฺตถํ
ฉานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
เวทนา โหติ สลฺลนา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ อฺเปกฺขา
โหติ จิตฺตเสกกคคตา โหติ สทฺธินฺทริยํ โหติ วิริยฺนฺทริยํ โหติ
สตินฺทริยํ โหติ สมာธินฺทริยํ โหติ ปลฺลณฺนฺทริยํ โหติ มนฺนฺทริยํ
โหติ อฺเปกฺขินฺทริยํ โหติ จีวิตฺนฺทริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ
สมฺมาวายาโม โหติ ฯเปฯ ปกฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย
วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน
ฃมฺมา อิเม ฃมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๔๗] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อญฺฺจินฺทริยานิ
โหนฺติ ทฺวงฺกิกํ ฉานํ โหติ จตฺรงฺกิโก มคฺโค โหติ สตฺต พฺลานิ

โหนติ ตโย เหตุ โหนติ เอโก ผลโส โหติ ฯเปฯ เอกั ฐมมายตณั
โหติ เอกา ฐมฺชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๔๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลโส
เจตนา จิตฺตสฺเสกคฺคตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยิณฺทฺริยํ สติณฺทฺริยํ สมာธิณฺทฺริยํ
ปลฺลณฺนิทฺริยํ จีวิตฺติณฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ
ปกฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตุถิ
ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา
สลฺลนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธํ อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

จตุกฺกนโย ฯ

[๑๔๙] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคั
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ปจฺวิกสิณฺธํ ตสฺมี สมเย ผลโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

[๑๕๐] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา
มคฺคั ภาเวติ อวิตกฺกั วิจฺจามตฺตํ สมာธิชฺ ปริตฺตํ ทฺติยํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณฺธํ ตสฺมี สมเย ผลโส โหติ เวทนา
โหติ สลฺลนา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิจฺจโร โหติ
ปริตฺติ โหติ สฺวํ โหติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา โหติ สทฺธินฺทฺริยํ โหติ

วิริยีนุทริย โหติ สตินุทริย โหติ สมาธินุทริย โหติ ปรณณินุทริย
โหติ มนินุทริย โหติ โสมนสฺสสินุทริย โหติ ชีวิตินุทริย โหติ
สมมาทิฏฺฐิ โหติ สมมาวายาโม โหติ ๆเปฯ ปคฺคาโห โหติ
อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ
ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา กุสลา ๆเปฯ

[๑๕๑] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารโ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อฏฺฐินุทริยานิ
โหนฺติ จตฺตฺรํกิกิ ฆานํ โหติ จตฺตฺรํกิกิโก มคฺโค โหติ สตฺต
พฺลานิ โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ ๆเปฯ เอกํ
ฐมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ฐมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม
ฐมฺมา กุสลา ๆเปฯ

[๑๕๒] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผสฺโส
เจตนา วิจาโร ปิตี จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา สทฺธิณุทริย วิริยีนุทริย
สตินุทริย สมาธินุทริย ปรณณินุทริย ชีวิตินุทริย สมมาทิฏฺฐิ
สมมาวายาโม ๆเปฯ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา จเปตฺวา
เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา สลฺลา กฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธํ อัย
ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ๆเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ๆ

[๑๕๓] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ

ภาเวติ วิตถุกวิจารานํ รูปสมา ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ อุปสมุปชช
วิหริติ ปจฺจวีกสิณํ ตสฺมึํ สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยา
โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา
โหติ สทฺธินฺทฺริยํ โหติ วิริยฺนฺทฺริยํ โหติ สตินฺทฺริยํ โหติ สมาริณฺทฺริยํ
โหติ ปญฺณินฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ โสมนสฺสินฺทฺริยํ โหติ
ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ สมฺมาวายาโม โหติ ฯเปฯ
ปกฺคาโ โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมึํ สมเย
อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา อิเม ฌมฺมา
กฺุสลา ฯเปฯ

[๑๕๔] ตสฺมึํ โข ปน สมเย จตฺตารอ ฆนฺธา โหนฺติ ทฺวยายตนาณิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อญฺฺจินฺทฺริยานิ
โหนฺติ ติวงฺกิกิ ฌานํ โหติ จตฺรงฺกิกิโก มคฺโค โหติ สตฺต พลาณิ
โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกํ ฌมฺมายตณํ
โหติ เอกา ฌมฺมชาตฺุ โหติ เย วา ปน ตสฺมึํ สมเย อญฺเฌปี
อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา อิเม ฌมฺมา กฺุสลา ฯเปฯ

[๑๕๕] กตโม ตสฺมึํ สมเย สขฺขารกฺุขฺนฺโ โหติ ผลฺโส
เจตนา ปีติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ
สมาริณฺทฺริยํ ปญฺณินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม
ฯเปฯ ปกฺคาโ อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมึํ สมเย อญฺเฌปี
อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺุขฺนฺธํ

จเปตฺวา สยฺยวาทกฺขณฺชฺ จเปตฺวา วิญญานกฺขณฺชฺ อัยฺย ตสฺมี
สมเย สงฺขารกฺขณฺชฺ โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

[๑๕๖] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปุปฺปตฺติยา มกฺคํ
ภาเวติ ปีติยา จ วิราคา ฯเปฯ จตฺตํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ปจฺจวิภสฺสํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ เวทนา โหติ สยฺยวา
โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตเสกฺกคฺคตา โหติ
สทฺธินฺทฺริยํ โหติ วิริยฺนฺทฺริยํ โหติ สตินฺทฺริยํ โหติ สมาริณฺทฺริยํ
โหติ ปญฺณินฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ โสมนสฺสินฺทฺริยํ โหติ
ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ สมฺมาวายาโม โหติ ฯเปฯ
ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๕๗] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ชนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาตฺุโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อญฺจินฺทฺริยานิ
โหนฺติ ทฺวงฺกิกํ ฆานํ โหติ จตฺรํกโก มคฺโค โหติ สตฺต พฺลานิ
โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกํ
ฐมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ฐมฺมชาตฺุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม
ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๕๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขณฺชฺ โหติ ผสฺโส เจตนา
จิตฺตเสกฺกคฺคตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมาริณฺทฺริยํ

ปณฺณินทฺริยํ จีวิตินทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม ๗เปฯ
ปกฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปี อตฺถิ
ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา จเปตฺวา เวทนาทฺถนฺธํ จเปตฺวา
สยฺยทฺถนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณทฺถนฺธํ อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารทฺถนฺธโร
โหติ ๗เปฯ อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

[๑๕๕] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปฺปปตฺตติยา มคฺคํ
ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา ๗เปฯ ปณฺณมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ปจฺจวิกฺสิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สยฺย
โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ อฺเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา
โหติ สทฺธิทฺทฺริยํ โหติ วิริยินทฺทฺริยํ โหติ สตินทฺทฺริยํ โหติ สมานินทฺทฺริยํ
โหติ ปณฺณินทฺทฺริยํ โหติ มนินทฺทฺริยํ โหติ อฺเปกฺขินทฺทฺริยํ
โหติ จีวิตินทฺทฺริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ สมฺมาวายาโม โหติ
๗เปฯ ปกฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา อิม
ฌมฺมา กุสลา ๗เปฯ

[๑๖๐] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวายนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ อฏฺฐินทฺทฺริยานิ
โหนฺติ ทฺวงฺกิกํ ฌานํ โหติ จตฺตฺรํคิโก มคฺโค โหติ สตฺต พลานิ
โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ๗เปฯ เอกํ
ฌมฺมายตํ โหติ เอกา ฌมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี

สมเย อญฺเณปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุทฺปนฺนา อรูปีโน ฌมฺมา อิม
ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๑๖๑] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลฺโส เจตนา
จิตฺตเสกฺกคฺคตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ สตินฺทฺริยํ สมာธินฺทฺริยํ
ปลฺลณฺนฺทฺริยํ จีวิตฺนฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม ฯเปฯ
ปกฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเณปี อตฺถิ
ปฏิจฺจสมุทฺปนฺนา อรูปีโน ฌมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา
สลฺลา กฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธํ อยฺม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ

ปลฺลจกนโย ฯ

[๑๖๒] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ ปจฺวิกสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๖๓] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิปปํ จิปฺปาภิณฺณํ ปจฺวิกสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๖๔] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช

วิหริติ สุขาปฏิบัติ ทนฺธาภิญฺจํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ตสฺมิมิ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ

[๑๖๕] กตเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมิมิ สมเย รูပ္ปตฺตติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ สุขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญฺจํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ตสฺมิมิ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ

[๑๖๖] กตเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมิมิ สมเย รูပ္ปตฺตติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสฺมา ฯเปฯ ทฺตติยํ ฌานํ ฯเปฯ
ตฺตติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถฺถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ
ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺกฺขาปฏิบัติ ทนฺธาภิญฺจํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ
ฯเปฯ ทฺกฺขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญฺจํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ
ทนฺธาภิญฺจํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญฺจํ
ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ตสฺมิมิ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ

จตฺตโส ปฏิปทา ฯ

[๑๖๗] กตเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมิมิ สมเย รูပ္ปตฺตติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณฺจํ ตสฺมิมิ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ

[๑๖๘] กตเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมิมิ สมเย รูပ္ปตฺตติยา

มคฺคํ ภาวตฺติ วิวิจฺเจว กามหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ปฺริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ๑

[๑๖๕] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย รุပ္ฺปูปตฺติยา
มคฺคํ ภาวตฺติ วิวิจฺเจว กามหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ๑

[๑๗๐] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย รุပ္ฺปูปตฺติยา
มคฺคํ ภาวตฺติ วิวิจฺเจว กามหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ ตสฺมึ สมเย
ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ๑

[๑๗๑] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย รุပ္ฺปูปตฺติยา มคฺคํ
ภาวตฺติ วิทกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสมา ๑เปฯ ทฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ ตฺติยํ
ฌานํ ๑เปฯ จตุตฺถํ ฌานํ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ ๑เปฯ ปญฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ ๑เปฯ
ปฺริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ ๑เปฯ อปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ปจฺวิกฺกสิณํ ๑เปฯ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺกสิณํ
ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม
ฌมฺมา กุสลา ๑

จตุตฺตารี อารมฺมณานิ ๑

[๑๗๒] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหที ๗เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺ
ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๗เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๗เปฯ อิเม
ฌมฺมา กุสลา ๗ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหที ๗เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺ
ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๗เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๗เปฯ
อิเม ฌมฺมา กุสลา ๗ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย
รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหที ๗เปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ปจฺวิกฺสิณฺ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๗เปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๗เปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ๗ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหที ๗เปฯ ปจฺมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปมาณํ
อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๗เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๗เปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ๗

[๑๗๓] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหที ๗เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ขิปฺปาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺ

ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิพฺทํ ชิปปาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ อฺปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเยล
รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิพฺทํ ชิปปาภิณฺณํ อฺปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ปจฺวิกฺสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิพฺทํ ชิปปาภิณฺณํ อฺปฺปมาณํ
อฺปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ

[๑๗๔] กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สฺุขาปฏฺิพฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ตสฺมี
สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา
กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ

สุขาปฏิบัติ ทนุชาภิญญ์ ปริตติ์ อุปปมาณารมณณํ ปจวิกสิณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ฯ กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ สุขาปฏิบัติ ทนุชาภิญญ์ อุปปมาณํ ปริตฺตารมณณํ ปจวิกสิณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ฯ กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ สุขาปฏิบัติ ทนุชาภิญญ์ อุปปมาณํ อุปปมาณารมณณํ
ปจวิกสิณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ

[๑๗๕] กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ
สุขาปฏิบัติ จิบุปาภิญญ์ ปริตติ์ ปริตฺตารมณณํ ปจวิกสิณํ ตสฺมี
สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา
กุสลา ฯ กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ
สุขาปฏิบัติ จิบุปาภิญญ์ ปริตติ์ อุปปมาณารมณณํ ปจวิกสิณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ฯ กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปตฺติยา

มคฺคิ ภเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหฺรติ สุขาปฏฺฐิปปํ ขิปปาภิญฺณํ ๑ปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ
 ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ๑เปฯ ๑วิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม
 ฌมฺมา กุสลา ๑ กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุပ္ฺโปปฺตฺติยา
 มคฺคิ ภเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหฺรติ สุขาปฏฺฐิปปํ ขิปปาภิญฺณํ ๑ปฺปมาณํ ๑ปฺปมาณารมฺมณํ
 ปจฺวิกฺสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ๑เปฯ ๑วิกฺเขโป โหติ
 ๑เปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ๑

[๑๗๖] กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุပ္ฺโปปฺตฺติยา มคฺคิ
 ภเวติ วิตฺกฺกวิจฺจารานํ รุပ္ฺปสฺมา ๑เปฯ ทฺตฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ
 ตฺตฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ จตฺตฺถิณฺณํ ฌานํ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ ๑เปฯ
 ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ ทนฺธาภิญฺณํ ปฺริตฺตํ
 ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ ทนฺธาภิญฺณํ ปฺริตฺตํ
 ๑ปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ ทนฺธาภิญฺณํ
 ๑ปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ ทนฺธาภิญฺณํ
 ๑ปฺปมาณํ ๑ปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ
 ขิปปาภิญฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ
 ขิปปาภิญฺณํ ปฺริตฺตํ ๑ปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ
 ขิปปาภิญฺณํ ๑ปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ ๑เปฯ
 ทฺกฺขาปฏฺฐิปปํ ขิปปาภิญฺณํ ๑ปฺปมาณํ ๑ปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺวิกฺสิณฺณํ

ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ ทนฺธาภิญฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ
ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ ทนฺธาภิญฺญํ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ
ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ
ปจฺจิกฺกสิณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ
ปจฺจิกฺกสิณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ จิปรฺปาภิญฺญํ ปริตฺตํ
ปริตฺตารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ จิปรฺปาภิญฺญํ ปริตฺตํ
อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ จิปรฺปาภิญฺญํ
อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตติ จิปรฺปาภิญฺญํ
อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปจฺจิกฺกสิณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ

โสฬสภุขตฺตํ ฯ

[๑๗๗] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปรฺปตฺติยา
มกฺกํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อาโปกสิณํ ฯเปฯ เตโชกสิณํ ฯเปฯ วาโยกสิณํ ฯเปฯ
นీลกสิณํ ฯเปฯ ปิตฺกสิณํ ฯเปฯ โลหิตกสิณํ ฯเปฯ โอทาทกสิณํ
ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ

อฏฺฐกสิณํ โสฬสภุขตฺตํ ฯ

[๑๗๘] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปรฺปตฺติยา มกฺกํ
ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรุปรสฺสณฺณี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ

ตานี อภิภูย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเหิ ฯเปฯ ปจฺม
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา
กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ
พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานิ อภิภูย ชานามิ
ปสฺสามิติ วิตฺถกฺวิจฺจารานํ วุปฺสมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ
ตฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ จตฺตํ ฉานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ ฯเปฯ
ปญฺจํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๗๕] กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ
ตานี อภิภูย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเหิ ฯเปฯ ปจฺม
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานี อภิภูย
ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม
ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ

อรุปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ
ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา กุสลา
ยสฺมี สฺมเย รูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรุปสณฺณิ
พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี
วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สุขาปฺปฏิปทํ
จิปฺปาภินฺถํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมฺเย รูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรุปสณฺณิ พหิทฺธา
รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี
วิตกฺกวิจารณ์ํ วุปฺสมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ
ฯเปฯ จตฺตํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
จิปฺปาภินฺถํ ฯเปฯ สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ฯเปฯ สุขาปฺปฏิปทํ
จิปฺปาภินฺถํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

จตฺสฺโส ปฺปฏิปทา ฯ

[๑๘๐] กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รูปฺปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรุปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ ตานิ

อภิญญ ขานามิ ปัสสามิติ วิวิจเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจมฺ ฌานํ
อุปสมฺปชช วิหริติ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺชตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ ตานิ
อภิญญ ขานามิ ปัสสามิติ วิวิจเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจมฺ ฌานํ
อุปสมฺปชช วิหริติ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺชตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ ตานิ
อภิญญ ขานามิ ปัสสามิติ วิตกฺกวิจารานํ วุปรสฺมา ฯเปฯ ทฺตติยํ
ฌานํ ฯเปฯ ตฺตติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตตฺถิ ฌานํ ฯเปฯ ปจมฺ ฌานํ
ฯเปฯ ปญฺจมฺ ฌานํ อุปสมฺปชช วิหริติ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ
ฯเปฯ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

เทว อารมฺมณานิ ฯ

[๑๘๑] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺตติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺชตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ ตานิ
อภิญญ ขานามิ ปัสสามิติ วิวิจเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจมฺ ฌานํ
อุปสมฺปชช วิหริติ ทฺกฺขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภินฺณํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ

ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา
มคฺคิ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺม
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปมาณํ
ปฺริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา
ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคิ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ
พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี
วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺม ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฺปฏิปฺทํ
ชิปฺปาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคิ ภาเวติ
อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานิ
อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺม ฉานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฺปฏิปฺทํ ชิปฺปาภิณฺณํ อปฺปมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคิ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา
รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว

กามเหติ ฯเปฯ ปจัม ฌานํ อุปสมฺปชช วิหริติ สุขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภินฺถํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม
ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ
อรุปฺสณฺณํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ ตานิ อภิภฺยฺย ชานามิ
ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจัม ฌานํ อุปสมฺปชช วิหริติ
สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภินฺถํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรุปฺสณฺณํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ ตานิ
อภิภฺยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจัม ฌานํ
อุปสมฺปชช วิหริติ สุขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภินฺถํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ
ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺปปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรุปฺสณฺณํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ
ตานิ อภิภฺยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจัม
ฌายํ อุปสมฺปชช วิหริติ สุขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภินฺถํ อปฺปมาณํ
ปริตฺตารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รุปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรุปฺสณฺณํ พหิทฺธา

รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี
วิตฺถกฺกวิจารณ์ํ ฐปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ
ฯเปฯ จตฺตํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจํ ฌานํ
อุปฺสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปฺมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ
ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺภาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
จิปรฺภาภิณฺณํ อปฺปฺมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปฺมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺภาภิณฺณํ ปฺริตฺตํ
ปฺริตฺตารมฺมณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺภาภิณฺณํ อปฺปฺมาณํ ปฺริตฺตารมฺมณํ
ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิเม ฌมฺมา กุสฺลา ฯ

อฏฺฐกฺขตฺตํ ฯ

[๑๘๒] กตฺเม ฌมฺมา กุสฺลา ยสฺมี สฺมเย รฺฐูปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺชตฺตํ อรฺฐปฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ
สฺวณฺณทฺพฺพณฺณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว
กาเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปฺสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สฺมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา
กุสฺลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา กุสฺลา ยสฺมี สฺมเย รฺฐูปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺชตฺตํ อรฺฐปฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปฺริตฺตานิ

สุวรรณพุทธพณณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปัสสามิติ วิตกฺกวจิรารานํ
วูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ
จตุตฺถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

อิทมปิ อฏฺฐกฺขตฺตํ ฯ

[๑๘๓] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย รุปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปัสสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปจฺมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา
กุสลา ยสฺมึ สมเย รุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ
พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ อภิภูยฺย
ชานามิ ปัสสามิติ วิตกฺกวจิรารานํ วูปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ
ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๘๔] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมึ สมเย รุปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺณิ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปัสสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปจฺมํ

ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกุขาปฏฺิพํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สฺมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รุปรูปฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ
อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํc
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกุขาปฏฺิพํ ชิปรฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สฺมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รุปรูปฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ
อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺกุขาปฏฺิพํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สฺมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รุปรูปฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ
อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺกุขาปฏฺิพํ ชิปรฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สฺมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ
กตฺเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รุปรูปฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปสฺสณฺี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ
อภิกฺขุยฺ ขานามิ ปสฺสามิตี วิตฺถกฺกวจิรารานํ วุปรสฺมา ฯเปฯ ทฺุติยํ

ฉานํ ฯเปฯ ตติยํ ฉานํ ฯเปฯ จตุตถํ ฉานํ ฯเปฯ ปฐมํ
ฉานํ ฯเปฯ ปญจमํ ฉานํ อุปสมบฺพชฺช วิหฺรติ ทฺวฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทฺนฺธาภิณฺณํ ฯเปฯ ทฺวฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺปาภิณฺณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทฺนฺธาภิณฺณํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สฺมเย
ผลฺลสฺส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ

จตุสฺส ปฺปฏิปทา ฯ

[๑๘๕] กตฺเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รฺฐูปฺปตฺตติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรฺฐปฺสณฺณํ พหิทฺฐา รฺฐปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
ตานิ อภิณฺนุยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปฐมํ
ฉานํ อุปสมบฺพชฺช วิหฺรติ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ตสฺมี สฺมเย
ผลฺลสฺส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ
กตฺเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย รฺฐูปฺปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ
อรฺฐปฺสณฺณํ พหิทฺฐา รฺฐปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ อภิณฺนุยฺย
ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปฐมํ ฉานํ อุปสมบฺพชฺช
วิหฺรติ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ตสฺมี สฺมเย ผลฺลสฺส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ กตฺเม ธรรมมา
กุสลา ยสฺมี สฺมเย รฺฐูปฺปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรฺฐปฺสณฺณํ
พหิทฺฐา รฺฐปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ อภิณฺนุยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ
วิตกฺกวิจฺจารานํ รฺฐปสฺมา ฯเปฯ ทฺตติยํ ฉานํ ฯเปฯ ตติยํ ฉานํ
ฯเปฯ จตุตถํ ฉานํ ฯเปฯ ปฐมํ ฉานํ ฯเปฯ ปญจมํ

ฉานํ อุปสมปชช วิหริติ ปรีตตํ อุปปมาณารมณํ ฯเปฯ
อุปปมาณํ อุปปมาณารมณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ
อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ

เทว อารมณานิ ฯ

[๑๘๖] กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปุปตติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อุปปมาณานิ
ตานิ อภิภูยฺช ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ
อุปสมปชช วิหริติ ทุกุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ปรีตตํ อุปปมาณารมณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย
รูปุปตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ
ปสฺสติ อุปปมาณานิ ตานิ อภิภูยฺช ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว
กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมปชช วิหริติ ทุกุขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อุปปมาณํ อุปปมาณารมณํ ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ
กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปุปตติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อุปปมาณานิ ตานิ
อภิภูยฺช ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ
อุปสมปชช วิหริติ ทุกุขาปฺปฏิปทํ อธิปฺปาภิณฺณํ ปรีตตํ อุปปมาณารมณํ

ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี
สมเย รูปุปตติยา มคัคิ ภาเวติ อชฌตตํ อรูปสณณิ พหิทธา
รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ
วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขาปฏฺธิปํ
ชิปฺปากิณฺณํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ตสุมี สมเย
ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา
กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี สมเย รูปุปตติยา มคัคิ
ภาเวติ อชฌตตํ อรูปสณณิ พหิทธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขาปฏฺธิปํ ทนฺธาภิณฺณํ ปฺริตตํ อปฺปมาณารมฺมณํ
ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี
สมเย รูปุปตติยา มคัคิ ภาเวติ อชฌตตํ อรูปสณณิ พหิทธา
รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ
วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขาปฏฺธิปํ
ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ตสุมี สมเย ผลุโส
โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ฯ
กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี สมเย รูปุปตติยา มคัคิ ภาเวติ
อชฌตตํ อรูปสณณิ พหิทธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ ตานิ
อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิติ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ

อุปสมุขช วิหริติ สุขาปฏิปทํ จิปปาภินุญํ ปริตตํ อุปปมาณารมมณํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ พหิทฺธา
รูปานิ ปสฺสติ อุปปมาณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี
วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมุขช วิหริติ สุขาปฏิปทํ
จิปปาภินุญํ อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ตสฺมี สมเย
ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมฺมา
กุสลา ฯ กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปฺปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อุปปมาณานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปฺสมา ฯเปฯ
ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมุขช วิหริติ ทฺกฺขาปฏิปทํ
ทฺนฺธาภินุญํ ปริตตํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฏิปทํ ทฺนฺธาภินุญํ
อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฏิปทํ จิปปาภินุญํ
ปริตตํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฏิปทํ จิปปาภินุญํ
อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปทํ ทฺนฺธาภินุญํ
ปริตตํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปทํ ทฺนฺธาภินุญํ
อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปทํ จิปปาภินุญํ ปริตตํ
อุปปมาณารมมณํ ฯเปฯ สุขาปฏิปทํ จิปปาภินุญํ อุปปมาณํ

อุปฺปมาณารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

อปฺริ อฏฺฐกฺขตฺตํ ฯ

[๑๘๗] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อุปฺปมาณานิ
สุวณฺณทพฺพณฺณานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว
กาเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ

กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ
อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อุปฺปมาณานิ สุวณฺณทพฺพณฺณานิ
ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิตกฺกวิจฺจารานํ
วูปสมฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตํ
ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฐมฺมา กุสลา ฯ

อิทมฺปิ อฏฺฐกฺขตฺตํ ฯ

[๑๘๘] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ นีลานิ
นีลวณฺณานิ นีลนิตฺถสณฺณานิ นีลนิตฺถาสนานิ ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ
ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กาเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช

วิหริติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รุปฺโปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ พหิทฺธา
รูปานิ ปสฺสติ ปีตานิ ปีตวณฺณานิ ปีตนิทสฺसनานิ ปีตนิภาสานิ
ฯเปฯ โลหิตกานิ โลหิตกวณฺณานิ โลหิตกนิทสฺसनานิ โลหิตกนิภาสานิ
ฯเปฯ โอทาทานิ โอทาทวณฺณานิ โอทาทนิทสฺसनานิ
โอทาทนิภาสานิ ตานิ อภิกฺขุยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามฺเห
ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺบฺชช วิหริติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯเปฯ

อิมานิปี อภิภายตฺนานิ โสฬสฺกฺขตฺตฺกานิ ฯ

[๑๘๕] กตฺเม ฆมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปตฺตติยา มคฺคํ
ภาเวติ รุปิ รูปานิ ปสฺสติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปจฺมํ
ฆานํ อุปสมฺบฺชช วิหริติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฆมฺมา
กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปฺสณฺณิ
พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ วิวิจฺเจว กามฺเห ฯเปฯ ปจฺมํ
ฆานํ อุปสมฺบฺชช วิหริติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฆมฺมา
กุสลา ยสฺมี สมเย รุปฺโปตฺตติยา มคฺคํ ภาเวติ สฺกฺกนฺตี วิวิจฺเจว
กามฺเห ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺบฺชช วิหริติ ตสฺมี สมเย

ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

อิมานปี ตีณิ วิโมกฺขานิ โสฬสภุชตฺตฺตานิ ฯ

[๑๕๐] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
เมตฺตาสหคฺตํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปสฺมา ฯเปฯ
ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เมตฺตาสหคฺตํ ตสฺมี สมเย
ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา
กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มคฺคํ
ภาเวติ ปิตฺติยา จ วิรากา ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
เมตฺตาสหคฺตํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ เมตฺตาสหคฺตํ ตสฺมี สมเย
ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ
อวิตกฺกํ วิจฺจารมคฺตํ สมาริหํ ปิตฺติสฺมํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ เมตฺตาสหคฺตํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี

สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกกวจิหารานํ รูปสมา ฯเปฯ
ตติยํ ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหริติ เมตฺตาสหคตํ ตสฺมึ สมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา
กฺสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กฺสลา ยสฺมึ สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ
ภาเวติ ปิตฺติยา จ วิราคา ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมบฺพชฺช
วิหริติ เมตฺตาสหคตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กฺสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กฺสลา ยสฺมึ
สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจฺม
ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหริติ กรุณฺณาสหคตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กฺสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กฺสลา ยสฺมึ สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ ภาเวติ
วิตกกวจิหารานํ รูปสมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ
ฯเปฯ ปจฺม ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหริติ
กรุณฺณาสหคตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กฺสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กฺสลา ยสฺมึ
สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหที ฯเปฯ ปจฺม
ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหริติ มุทิตาสหคตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กฺสลา ฯ
กตเม ฌมฺมา กฺสลา ยสฺมึ สมเย รูปร่างปตติยา มคฺคํ ภาเวติ
วิตกกวจิหารานํ รูปสมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ

ฯเปฯ ปจมี ฌานํ ฯเปฯ จตุตถํ ฌานํ อุปสมบฺชช วิหฺรติ
มูทิตาสหคตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ
จตุตถํ ฌานํ อุปสมบฺชช วิหฺรติ อฺเปกฺขาสหคตํ ตสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ

จตุตฺตาริ พุรหฺมวิหารชฺฌานานิ โสฬสกฺขตฺตฺกานิ ฯ

[๑๕๑] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจมี ฌานํ อุปสมบฺชช
วิหฺรติ อฺทฺฐมาตกสฺสณฺวาสหคตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตเม ฌมฺมา กุสลา
ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ
ปจมี ฌานํ อุปสมบฺชช วิหฺรติ วินีลกสฺสณฺวาสหคตํ ฯเปฯ วิปฺพุกสฺสณฺวาสหคตํ
ฯเปฯ วิจฺฉิทฺทกสฺสณฺวาสหคตํ ฯเปฯ วิกฺขายิตกสฺสณฺวาสหคตํ
ฯเปฯ วิกฺขิตฺตกสฺสณฺวาสหคตํ ฯเปฯ หตฺตวิกฺขิตฺตกสฺสณฺวาสหคตํ
ฯเปฯ โลหิตกสฺสณฺวาสหคตํ ฯเปฯ ปฺพุวกสฺสณฺวาสหคตํ
ฯเปฯ อญฺฺจิกสฺสณฺวาสหคตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

อสุภชฺฌานํ โสฬสกฺขตฺตฺกํ ฯ

รูปาวจรกุสลํ ฯ

[๑๕๒] กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี สมเย อรูปุปตติยา มคัค
ภาเวติ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมตฺติกุมฺมา ปฏฺิฆสญฺญานํ อตฺถงฺกมา
นํนตฺตสญฺญานํ อมนสิการา อากาसानญฺจายตฺนสญฺญาสหคฺตํ สุขสฺส
จ ปหํนา ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อุปฺกฺขาสหคฺตํ
ตฺสุมิ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา
กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี สมเย อรูปุปตติยา มคัค
ภาเวติ สพฺพโส อากาसानญฺจายตฺนํ สมตฺติกุมฺม วิญฺญาณญฺจายตฺนสญฺญาสหคฺตํ
สุขสฺส จ ปหํนา ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อุปฺกฺขาสหคฺตํ ตฺสุมิ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสุมี สมเย
อรูปุปตติยา มคัค ภาเวติ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สมตฺติกุมฺม
อากิณฺจญฺจายตฺนสญฺญาสหคฺตํ สุขสฺส จ ปหํนา ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อุปฺกฺขาสหคฺตํ ตฺสุมิ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา
ยสุมี สมเย อรูปุปตติยา มคัค ภาเวติ สพฺพโส อากิณฺจญฺจายตฺนํ
สมตฺติกุมฺม เนวสญฺญานาสญฺญาตฺนสญฺญาสหคฺตํ สุขสฺส จ ปหํนา
ฯเปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อุปฺกฺขาสหคฺตํ ตฺสุมิ สมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ

จตฺตาริ อรูปฺชฌานานิ โสฬสกฺขตฺตูกานิ ฯ

อรูปาวจรกุสลํ ฯ

---

[๑๕๓] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจรํ กุสลํ
จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคํ ฅาณสมฺปยุตฺตํ หีนํ ฯเปฯ
มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ ฉนฺทาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ วัริยาธิปเตยฺยํ
ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ วัริมฺสาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ
ฉนฺทาทิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ
วัริยาธิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ
หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ วัริมฺสาทิปเตยฺยํ
หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯ กตเม
ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ
โหติ โสมนสฺสสหคํ ฅาณสมฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ ฯเปฯ โสมนสฺสสหคํ
ฅาณวิปฺยุตฺตํ ฯเปฯ โสมนสฺสสหคํ ฅาณวิปฺยุตฺตํ
สสงฺขารเณ ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคํ ฅาณสมฺปยุตฺตํ ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคํ
ฅาณสมฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคํ ฅาณวิปฺยุตฺตํ
ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคํ ฅาณวิปฺยุตฺตํ สสงฺขารเณ หีนํ
ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ ฉนฺทาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ
วัริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ ฉนฺทาทิปเตยฺยํ
หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ วัริยาธิปเตยฺยํ
หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ
หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺธิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส

โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ

กามาวจรกุสลํ ฯ

[๑๕๔] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มกฺคํ
ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ปจฺวิกสิณฺํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ ฯเปฯ ฉนฺุทาทิปเตยฺยํ
ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ
ฯเปฯ ฉนฺุทาทิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ ฯเปฯ
วิริยาธิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ ฯเปฯ
จิตฺตาทิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ ฯเปฯ
วิมฺสาธิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ ตสฺมี สมเย
ผลฺุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ
กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย รูပ္ปฺปตฺติยา มกฺคํ ภาเวติ
วิตกฺกวิจฺจารานํ ฐปฺสมา ฯเปฯ ทฺุติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ ฌานํ
ฯเปฯ จตฺตุถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณฺํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ
ฯเปฯ ฉนฺุทาทิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ
ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ ฉนฺุทาทิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ
ฯเปฯ ปณฺีตํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ
ปณฺีตํ ฯเปฯ จิตฺตาทิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ
ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ หีนํ ฯเปฯ มชฺฌิมํ ฯเปฯ ปณฺีตํ

ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ธมมา กุสลา ฯ

รูปาวจรกุสลั ฯ

[๑๕๕] กตเม ธมมา กุสลา ยสุมี สมเย อรูปูปตติยา
มคัคั ภาเวติ สพุพโส รูปสลญญานัน สมติกุกมา ปฎิฆสลญญานัน
อดตุณุกมา นานตตุสลญญานัน อมนสิการา อากาसानญจายตนสลญญาสหคัต
สุขสุส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตุถั ฉานัน อุปสมุปชช วิหริติ
หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ฯเปฯ ฉนุทธาธิปเตยฺยั ฯเปฯ
วิริยาธิปเตยฺยั ฯเปฯ จิตฺตาธิปเตยฺยั ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยั ฯเปฯ
ฉนุทธาธิปเตยฺยั หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ฯเปฯ
วิริยาธิปเตยฺยั หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ฯเปฯ
จิตฺตาธิปเตยฺยั หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ฯเปฯ
วิมฺสาธิปเตยฺยั หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ตสุมี สมเย
ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกุเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ธมมา
กุสลา ฯ กตเม ธมมา กุสลา ยสุมี สมเย อรูปูปตติยา
มคัคั ภาเวติ สพุพโส อากาसानญจายตนัน สมติกุกมม
วิญญาณญจายตนสลญญาสหคัต สุขสุส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตุถั ฉานัน
อุปสมุปชช วิหริติ หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ ปณัตติ ฯเปฯ
ฉนุทธาธิปเตยฺยั ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยั ฯเปฯ จิตฺตาธิปเตยฺยั ฯเปฯ
วิมฺสาธิปเตยฺยั ฯเปฯ ฉนุทธาธิปเตยฺยั หีนัน ฯเปฯ มชฺฉิมัน ฯเปฯ

ปณิตํ ๑เปฯ วิริยาธิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ
ปณิตํ ๑เปฯ จิตฺตาทิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ
ปณิตํ ๑เปฯ วิมฺสาธิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม
ธมฺมา กุสลา ๑ กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย อรูปฺปปตฺติยา
มคฺคิ ภาเวติ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ สมตฺติกมฺม
อาภิญญญายตนสญฺญาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ๑เปฯ จตฺตถิ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ ๑เปฯ
ฉนฺทาทิปไตยยํ ๑เปฯ วิริยาธิปไตยยํ ๑เปฯ จิตฺตาทิปไตยยํ ๑เปฯ
วิมฺสาธิปไตยยํ ๑เปฯ ฉนฺทาทิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ
ปณิตํ ๑เปฯ วิริยาธิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ
๑เปฯ จิตฺตาทิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ ๑เปฯ
วิมฺสาธิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ ตสฺมี สมเย
ผลุโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ธมฺมา กุสลา ๑
กตเม ธมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย อรูปฺปปตฺติยา มคฺคิ ภาเวติ
สพฺพโส อาภิญญญายตนํ สมตฺติกมฺม เนวสญฺญานาสญฺญาตนสญฺญาสหคฺคํ
สุขสฺส จ ปหานา ๑เปฯ จตฺตถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ ๑เปฯ ฉนฺทาทิปไตยยํ
๑เปฯ วิริยาธิปไตยยํ ๑เปฯ จิตฺตาทิปไตยยํ ๑เปฯ วิมฺสาธิปไตยยํ
๑เปฯ ฉนฺทาทิปไตยยํ หีนํ ๑เปฯ มชฺฌิมํ ๑เปฯ ปณิตํ ๑เปฯ

วิริยาธิปไตยยฺหิ หนี๋ ๑เป๑ มชฺฌิมิ ๑เป๑ ปณิ๓ติ ๑เป๑
จิตฺตธาธิปไตยยฺหิ หนี๋ ๑เป๑ มชฺฌิมิ ๑เป๑ ปณิ๓ติ ๑เป๑
วิมฺสาธาธิปไตยยฺหิ หนี๋ ๑เป๑ มชฺฌิมิ ๑เป๑ ปณิ๓ติ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ๑เป๑ อวิกฺเขโป โหติ ๑เป๑ อิเม ฌมฺมา กุสลา ๑
อรุปาจรกุสลํ ๑

[๑๕๖] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺจมา ย ญฺมียา
ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ฌมฺเมหิ สวิตกฺกํ
สฺวิจาริ วิเวกขํ ปิ๓ติสฺสขํ ปจฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺวักขาปฏฺธิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยา
โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ
ปิ๓ติ โหติ สฺสขํ โหติ จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคตา โหติ สทฺธินฺทุริยํ โหติ
วิริยฺนฺทุริยํ โหติ สตินฺทุริยํ โหติ สมาริณฺทุริยํ โหติ ปญฺณินฺทุริยํ
โหติ มนินฺทุริยํ โหติ โสมนสฺสสินฺทุริยํ โหติ จีวิ๓ตินฺทุริยํ โหติ
อนนฺตลตฺตลสฺสสามิ๓ตินฺทุริยํ โหติ สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ สมฺมาสงฺกปโป
โหติ สมฺมาวาจา โหติ สมฺมากมฺมุนโต โหติ สมฺมาอาชีโว โหติ
สมฺมาวายาโม โหติ สมฺมาสติ โหติ สมฺมาสมาธิ โหติ สทฺธาพลํ
โหติ วิริยพลํ โหติ สติพลํ โหติ สมาริพลํ โหติ ปญฺญาพลํ
โหติ หิริพลํ โหติ โอตฺตปฺปพลํ โหติ อโลโก โหติ อโทโส โหติ

อโมโห โหติ อนภิขมา โหติ อพฺยาปาโห โหติ สมมาทิฏฺฐิ โหติ
หิริ โหติ โอตฺตปฺป โหติ กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ โหติ
กายลหฺตา โหติ จิตฺตลหฺตา โหติ กายมฺหฺตา โหติ จิตฺตมฺหฺตา โหติ
กายกมฺมณฺตฺตา โหติ จิตฺตกมฺมณฺตฺตา โหติ กายปาคฺคณฺตฺตา โหติ
จิตฺตปาคฺคณฺตฺตา โหติ กายชุกฺตา โหติ จิตฺตชุกฺตา โหติ สติ
โหติ สมฺปชณฺณ โหติ สมโถ โหติ วิปสฺสนา โหติ ปคฺคาโห
โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ
ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฌมฺมา อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ

[๑๕๗] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส มุสฺสนา สมฺมุสฺสนา สมฺมุสฺสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯ

[๑๕๘] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺตสมฺผลฺสซํ เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺผลฺสซํ
สาคํ สฺขํ เวทยิตฺตํ เจโตสมฺผลฺสซชา สาคา สฺขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๕๙] กตมา ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺตสมฺผลฺสซชา สญฺญา สญฺชานนา สญฺชานิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ฯ

[๒๐๐] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺตสมฺผลฺสซชา เจตนา สญฺเจตนา สญฺเจตยิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๒๐๑] กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ
มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ
วิญฺญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณชาตฺถ อิทํ ตสฺมึ สมเย
จิตฺตํ โหติ ฯ

[๒๐๒] กตโม ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก โหติ โย ตสฺมึ สมเย
ตฺถโก วิตฺถโก สกฺกโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตฺโส อภินิโรปนา
สมฺมาสกฺกโป มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อยํ ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก
โหติ ฯ

[๒๐๓] กตโม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมึ สมเย
จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺชนตา อนุเปกฺขนตา
อยํ ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๒๐๔] กตมา ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติ ยา ตสฺมึ สมเย
ปีติ ปาโมชฺชํ อาโมทนา ปโมทนา หาโส ปหาโส วิตฺติ โอทกฺยํ
อตุตฺมมฺตา จิตฺตสฺส ปีติสมฺโพชฺฌงฺโก อยํ ตสฺมึ สมเย ปีติ
โหติ ฯ

[๒๐๕] กตมํ ตสฺมึ สมเย สฺขํ โหติ ยํ ตสฺมึ สมเย
เจตฺสิกํ สาดํ เจตฺสิกํ สฺขํ เจตฺตสมฺพฺสฺสขํ สาดํ สฺขํ เวทยิตํ
เจตฺตสมฺพฺสฺสชา สาดา สฺขา เวทนา อิทํ ตสฺมึ สมเย สฺขํ
โหติ ฯ

[๒๐๖] กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคตา โหติ ยา ตสฺมึ

สมเย จิตตสฺส จิตฺติ สณฺจจิตฺติ อวภูจฺจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมฺมานสตา สมโถ สมานินฺทฺริยํ สมานิปฺปลํ สมฺมาสมานิ
สมานิสฺมโพนฺชณฺจโก มคฺคกฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย
จิตตสฺสเสกฺกคฺคตา โหติ ฯ

[๒๐๗] กตมํ ตสฺมี สมเย สทฺธินฺทฺริยํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย สทฺธา สทฺทหนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธินฺทฺริยํ
สทฺธาพฺลํ อิทํ ตสฺมี สมเย สทฺธินฺทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๐๘] กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยินฺทฺริยํ โหติ โย ตสฺมี
สมเย เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิฏฺกโม ปฺรฏฺกโม อูยฺยาโม วายาโม
อุสุสาโห อุสุโสพฺพฺหิ ธาโม ฐิตฺติ อสฺสิตฺลปฺรฏฺกมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺตตา
อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทฺริยํ วิริยพฺลํ สมฺมาวายาโม
วิริยสมฺโพนฺชณฺจโก มคฺคกฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมี
สมเย วิริยินฺทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๐๙] กตมํ ตสฺมี สมเย สตินฺทฺริยํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนฺตา
อสมฺมุสนฺตา สติ สตินฺทฺริยํ สติพฺลํ สมฺมาสติ สติสมฺโพนฺชณฺจโก
มคฺคกฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมี สมเย สตินฺทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๑๐] กตมํ ตสฺมี สมเย สมานินฺทฺริยํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตตสฺส จิตฺติ สณฺจจิตฺติ อวภูจฺจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมฺมานสตา สมโถ สมานินฺทฺริยํ สมานิปฺปลํ สมฺมาสมานิ

สมาธิสมโพชฌงโค มคฺคกํ มคฺคปริยาปนํ อิทํ ตสฺมี สมเย
สมาธินุทริยํ โหติ ฯ

[๒๑๑] กตมํ ตสฺมี สมเย ปญฺณินุทริยํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺพลํ เวทฺทยา
จินฺดา อุปฺปริกฺขา ฐีรี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌณํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินุทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุถํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ
อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฌงโค มคฺคกํ
มคฺคปริยาปนํ อิทํ ตสฺมี สมเย ปญฺณินุทริยํ โหติ ฯ

[๒๑๒] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินุทริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปญฺจาริ มโน มนายคณํ มนินุทริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโร ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตุ อิทํ ตสฺมี
สมเย มนินุทริยํ โหติ ฯ

[๒๑๓] กตมํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสินุทริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺมุสฺสซํ สาคํ สุขํ
เวทฺยิตํ เจโตสมฺมุสฺสซา สาคา สุขา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย
โสมนสฺสินุทริยํ โหติ ฯ

[๒๑๔] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินุทริยํ โหติ โย เตสํ
อรูปีนํ ฌมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา

ชีวิติ์ ชีวิตินุทริยิ์ อิทิ์ ตสุมิ์ สมเย ชีวิตินุทริยิ์ โหติ ฯ

[๒๑๕] กตมิ์ ตสุมิ์ สมเย อนนฺตฺตลฺลสฺสสามิ์ตฺนุทริยิ์ โหติ
ยา เตสํ ฆมฺมานิ์ อนนฺตฺตลฺลนํ อธิฏฺฐานํ อปฺปตฺตลฺลนํ อวิทิตานํ
อสจฺจิกิตานํ สจฺจิกิริยาเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมฺมวิจโย
สลฺลทฺทกฺกขณา อฺปลทฺทกฺกขณา ปจฺจฺปลทฺทกฺกขณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ
เนปฺปญฺญํ เวทฺทเย จินฺตยา อฺปฺปริกฺกขา ฐฺริ เมธา ปรีณายิกา
วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชญฺญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินุทริยิ์ ปญฺญาพลํ
ปญฺญาสตุฏฺฐิ์ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส
ปญฺญาปชฺชโชติ ปญฺญารตฺนํ อโมโห ฆมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ์
ฆมฺมวิจยสมฺโพชฺชณฺโณ มคฺคกฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทิ์ ตสุมิ์
สมเย อนนฺตฺตลฺลสฺสสามิ์ตฺนุทริยิ์ โหติ ฯ

[๒๑๖] กตมา ตสุมิ์ สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ์ โหติ ยา ตสุมิ์
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมฺมวิจโย สลฺลทฺทกฺกขณา
อฺปลทฺทกฺกขณา ปจฺจฺปลทฺทกฺกขณา โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทเย
จินฺตยา อฺปฺปริกฺกขา ฐฺริ เมธา ปรีณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชญฺญํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินุทริยิ์ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุฏฺฐิ์ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺชโชติ ปญฺญารตฺนํ
อโมโห ฆมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ์ ฆมฺมวิจยสมฺโพชฺชณฺโณ มคฺคกฺกํ
มคฺคปริยาปนฺนํ อยิ์ ตสุมิ์ สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ์ โหติ ฯ

[๒๑๗] กตโม ตสุมิ์ สมเย สมฺมาตฺตกฺกปโป โหติ โย ตสุมิ์

สมเย ตกโก วิตกโก สงกปโป อปปนา พุยปปนา เจตโสโป
อกินิโรปนา สมมาสงกปโป มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี
สมเย สมมาสงกปโป โหติ ฯ

[๒๑๘] กตมา ตสฺมี สมเย สมมาวาจา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จตฺตฺหิ วจีทฺวจฺริเตหิ อารติ วิตติ ปฏฺวิวิตติ เวมณฺณี อภิรียา
อกรณฺ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมาวาจา มคฺคกํ
มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย สมมาวาจา โหติ ฯ

[๒๑๙] กตโม ตสฺมี สมเย สมมากมฺมนฺโต โหติ ยา
ตสฺมี สมเย ตีหิ กายทฺวจฺริเตหิ อารติ วิตติ ปฏฺวิวิตติ เวมณฺณี
อภิรียา อกรณฺ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมากมฺมนฺโต
มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย สมมากมฺมนฺโต
โหติ ฯ

[๒๒๐] กตโม ตสฺมี สมเย สมมาอาชีโว โหติ ยา ตสฺมี
สมเย มิจฺจนาอาชีวา อารติ วิตติ ปฏฺวิวิตติ เวมณฺณี อภิรียา อกรณฺ
อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมาอาชีโว มคฺคกํ
มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย สมมาอาชีโว โหติ ฯ

[๒๒๑] กตโม ตสฺมี สมเย สมมาวายาโม โหติ โย ตสฺมี
สมเย เจตลฺโก วิรียารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกกฺกโม อฺยุยาโม วายาโม
อฺสุสาโห อฺสุโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกกฺกตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนฺตฺตา
อนิกฺขิตฺตชฺฐรฺตา ชฺฐสมปฺคฺคาโห วิรียํ วิรียินฺนฺทฺรียํ วิรียพลํ สมมาวายาโม

วิริยสมุโพชฌงฺโก มคฺคจฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี
สมเย สมฺมาวายาโม โหติ ฯ

[๒๒๒] กตฺมา ตสฺมี สมเย สมฺมาสติ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนฺตา
อสมฺมุสนฺตา สติ สตินุทฺริยํ สติพลํ สมฺมาสติ สติสมุโพชฌงฺโก
มคฺคจฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย สมฺมาสติ โหติ ฯ

[๒๒๓] กตฺโม ตสฺมี สมเย สมฺมาสมาธิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺภูมานสฺตา สมโถ สมานินุทฺริยํ สมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ
สมาธิสมุโพชฌงฺโก มคฺคจฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยํ ตสฺมี สมเย
สมฺมาสมาธิ โหติ ฯ

[๒๒๔] กตฺมํ ตสฺมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย สทฺธา สทฺทหฺนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺthinุทฺริยํ
สทฺธาพลํ อิทํ ตสฺมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ ฯ

[๒๒๕] กตฺมํ ตสฺมี สมเย วิริยพลํ โหติ โย ตสฺมี สมเย
เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อฺยุยาโม วายาโม
อฺสุสฺสาโห อฺสุโสพฺพฺหิ ธาโม ฐิติ อสิถิลปฺรกฺกมฺตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺทตา
อนิกฺขิตฺตชฺรตา ชฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินุทฺริยํ วิริยพลํ สมฺมาวายาโม
วิริยสมุโพชฌงฺโก มคฺคจฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมี
สมเย วิริยพลํ โหติ ฯ

[๒๒๖] กตมํ ตสฺมึ สมเย สติพลํ โหติ ยา ตสฺมึ สมเย
สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีตาปนฺตา
อสมฺมุสนฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมฺมาสฺติ สติสมฺโพชฺฌงฺโก
มคฺคํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมึ สมเย สติพลํ โหติ ฯ

[๒๒๗] กตมํ ตสฺมึ สมเย สมาธิพลํ โหติ ยา ตสฺมึ
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺฆมานสฺตา สมโถ สฺมาธิทริยํ สฺมาธิพลํ สมฺมาสฺมาธิ
สฺมาธิสมฺโพชฺฌงฺโก มคฺคํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมึ สมเย
สฺมาธิพลํ โหติ ฯ

[๒๒๘] กตมํ ตสฺมึ สมเย ปญฺญาพลํ โหติ ยา ตสฺมึ
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺญณฺม เวทฺทยา
จินฺดา อุปปริกฺขา ฐึเร เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌณฺม
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุถํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ
อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺโก มคฺคํ
มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมึ สมเย ปญฺญาพลํ โหติ ฯ

[๒๒๙] กตมํ ตสฺมึ สมเย หิริพลํ โหติ ยํ ตสฺมึ สมเย
หิริยติ หิริยิตฺทพฺเพน หิริยติ ปาปกานํ อกฺุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา
อิทํ ตสฺมึ สมเย หิริพลํ โหติ ฯ

[๒๓๐] กตมํ ตสฺมึ สมเย โอตตปฺปพลํ โหติ ยํ ตสฺมึ
สมเย โอตตปฺปติ โอตตปฺปิตพฺเพน โอตตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลาณํ
ธมฺมานํ สฺมาปตฺติยา อิทํ ตสฺมึ สมเย โอตตปฺปพลํ โหติ ฯ

[๒๓๑] กตโม ตสฺมึ สมเย อโลโก โหติ โย ตสฺมึ สมเย
อโลโก อลฺพุภฺนา อลฺพุกิตฺตํ อสาราโค อสارชฺชนา อสارชฺชิตฺตํ
อนภิชฺฌา อโลโก กุสลมฺมถํ อยํ ตสฺมึ สมเย อโลโก โหติ ฯ

[๒๓๒] กตโม ตสฺมึ สมเย อโทโส โหติ โย ตสฺมึ สมเย
อโทโส อหุสฺนา อหุสิตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส
กุสลมฺมถํ อยํ ตสฺมึ สมเย อโทโส โหติ ฯ

[๒๓๓] กตโม ตสฺมึ สมเย อโมโห โหติ ยา ตสฺมึ สมเย
ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ธมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลลกฺขณา
ปจฺจุปลกฺขณา ปญฺทิจฺจํ โกสลลํ เนปฺพลณํ เวทพฺยา จินฺตา อฺปปริกฺขา
ภฺวริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมนฺชฌณํ ปโตโท ปญฺญา
ปญฺฉินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสत्ถํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก
ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห
ธมฺมวิจโย สมนฺมาทิฏฺฐิ ธมฺมวิจยสมฺโพชฌนฺโค มกฺคกฺกํ มกฺคปริยาปนฺนํ
อยํ ตสฺมึ สมเย อโมโห โหติ ฯ

[๒๓๔] กตมา ตสฺมึ สมเย อนภิชฺฌา โหติ โย ตสฺมึ สมเย
อโลโก อลฺพุภฺนา อลฺพุกิตฺตํ อสาราโค อสارชฺชนา อสارชฺชิตฺตํ
อนภิชฺฌา อโลโก กุสลมฺมถํ อยํ ตสฺมึ สมเย อนภิชฺฌา โหติ ฯ

[๒๓๕] กตโม ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ โย ตสฺมี
สมเย อโทโส อทฺสนา อทฺสิตตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส
กฺสฺลมฺถํ อัย ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ ฯ

[๒๓๖] กตมา ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฃมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ เนปฺพลํ เวทฺทฺยา
จินฺดา อุปปริกฺษา ฐีรี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌณํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทฺริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุฏฺฐํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ
อโมโห ฃมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฃมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนฺโถ มคฺคจฺจํ
มคฺคปริยาปนฺนํ อัย ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ ฯ

[๒๓๗] กตมา ตสฺมี สมเย หีรี โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
หิริยติ หิริยิตพฺเพน หิริยติ ปาปกานํ อกฺสฺลานํ ฃมฺมานํ สฺมาปฺตฺติยา
อัย ตสฺมี สมเย หีรี โหติ ฯ

[๒๓๘] กตมํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตพฺเพน โอตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกฺสฺลานํ ฃมฺมานํ
สฺมาปฺตฺติยา อิทํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติ ฯ

[๒๓๙] กตมา ตสฺมี สมเย กายปฺปสฺสทฺธิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย เวทฺทากฺขนฺธสฺส สลฺลวากฺขนฺธสฺส สขฺวารกฺขนฺธสฺส ปสฺสทฺธิ
ปฺฏิปฺปสฺสทฺธิ ปสฺสสมฺภนา ปฺฏิปฺปสฺสสมฺภนา ปฺฏิปฺปสฺสสมฺภิตตฺตํ

ปัสสทุธิสมุโพชฌงโก อัย ตสุมี สมเย กายปฺปัสสทุธิ โหติ ฯ

[๒๔๐] กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตปฺปัสสทุธิ โหติ ยา ตสุมี
สมเย วิญญาณกฺขนฺธสฺส ปัสสทุธิ ปฏฺฐิปปัสสทุธิ ปัสสมฺภนา
ปฏฺฐิปปัสสมฺภนา ปฏฺฐิปปัสสมฺภิตฺตตฺตํ ปัสสทุธิสมุโพชฌงโก อัย ตสุมี
สมเย จิตฺตปฺปัสสทุธิ โหติ ฯ

[๒๔๑] กตมา ตสุมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติ ยา ตสุมี
สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺยญาณกฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส ลหฺตฺตา
ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺชนตา อวิตฺถณตา อัย ตสุมี สมเย กายลหฺตฺตา
โหติ ฯ

[๒๔๒] กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ ยา ตสุมี สมเย
วิญญาณกฺขนฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺชนตา อวิตฺถณตา
อัย ตสุมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ ฯ

[๒๔๓] กตมา ตสุมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ ยา ตสุมี สมเย
เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺยญาณกฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส มฺหฺตฺตา มทฺทวตา
อกกฺขพฺตา อกฺกนิตา อัย ตสุมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ ฯ

[๒๔๔] กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ ยา ตสุมี
สมเย วิญญาณกฺขนฺธสฺส มฺหฺตฺตา มทฺทวตา อกกฺขพฺตา อกฺกนิตา
อัย ตสุมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ ฯ

[๒๔๕] กตมา ตสุมี สมเย กายกมฺมณฺยฺตฺตา โหติ ยา ตสุมี
สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺยญาณกฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส กมฺมณฺยฺตฺตา

กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว อัยฺย ตสฺมึํ สมเย กายกมฺมณฺณตา
โหติ ฯ

[๒๔๖] กตมา ตสฺมึํ สมเย จิตฺตกมฺมณฺณตา โหติ ยา ตสฺมึํ
สมเย วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส กมฺมณฺณตา กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว
อัยฺย ตสฺมึํ สมเย จิตฺตกมฺมณฺณตา โหติ ฯ

[๒๔๗] กตมา ตสฺมึํ สมเย กายปาคฺคณฺณตา โหติ ยา ตสฺมึํ
สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺลณากฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา
ปคฺคณตฺตํ ปคฺคณาโว อัยฺย ตสฺมึํ สมเย กายปาคฺคณฺณตา โหติ ฯ

[๒๔๘] กตมา ตสฺมึํ สมเย จิตฺตปาคฺคณฺณตา โหติ ยา ตสฺมึํ
สมเย วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา ปคฺคณตฺตํ ปคฺคณาโว อัยฺย
ตสฺมึํ สมเย จิตฺตปาคฺคณฺณตา โหติ ฯ

[๒๔๙] กตมา ตสฺมึํ สมเย กายชฺชุกตา โหติ ยา ตสฺมึํ สมเย
เวทนากฺขนฺธสฺส สลฺลณากฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส อชฺชุกตา อชฺชุกตา
อชฺฉิมฺหตา อวํกตา อกฺกุณฺณิตตา อัยฺย ตสฺมึํ สมเย กายชฺชุกตา โหติ ฯ

[๒๕๐] กตมา ตสฺมึํ สมเย จิตฺตชฺชุกตา โหติ ยา ตสฺมึํ
สมเย วิญฺญาณกฺขนฺธสฺส อชฺชุกตา อชฺชุกตา อชฺฉิมฺหตา อวํกตา
อกฺกุณฺณิตตา อัยฺย ตสฺมึํ สมเย จิตฺตชฺชุกตา โหติ ฯ

[๒๕๑] กตมา ตสฺมึํ สมเย สติ โหติ ยา ตสฺมึํ สมเย
สติ อนุสฺสตี ปฏฺฐิสฺสตี สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนตา
อสมฺมุสฺสนตา สติ สตินฺทุริยํ สติพลํ สมฺมาสตี สติสมฺโพชฺฌงฺโก

มคฺคํจํคํ มคฺคปริยาปนํ อํยํ ตสฺมี สมนเย สติ โหติ ฯ

[๒๕๒] กตมํ ตสฺมี สมนเย สมฺปชฅณํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฃมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺทิจจํ โกสลฺลํ เนปฺพลณํ เวทพฺยา
จินฺดา อุปฺปริกฺขา ฐีรี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฅณํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุถํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ
อโมโห ฃมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฃมฺมวิจยสมฺโพชฃณฺจโค มคฺคํจํคํ
มคฺคปริยาปนํ อิทํ ตสฺมี สมนเย สมฺปชฅณํ โหติ ฯ

[๒๕๓] กตโม ตสฺมี สมนเย สมโธ โหติ ยา ตสฺมี สมนเย
จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺฆฺมานสตา
สมโธ สมารินฺทริยํ สมาริพลํ สมฺมาสมาธิ สมาริสมฺโพชฃณฺจโค
มคฺคํจํคํ มคฺคปริยาปนํ อํยํ ตสฺมี สมนเย สมโธ
โหติ ฯ

[๒๕๔] กตมา ตสฺมี สมนเย วิปฺสฺสนา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฃมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา
อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺทิจจํ โกสลฺลํ เนปฺพลณํ เวทพฺยา
จินฺดา อุปฺปริกฺขา ฐีรี เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฅณํ
ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสตุถํ ปญฺญาปาสาโท
ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ

อโมโห ธรรมวิจโย สมนาทิฏฺฐิ ธรรมวิจยสมโพชฌงฺโก
มคฺคํกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยฺยํ ตสฺมี สมนเย วิปสฺสนา โหติ ฯ

[๒๕๕] กตโม ตสฺมี สมนเย ปคฺคาโห โหติ โย ตสฺมี
สมนเย เจตสิโก วิริยารมฺภโก นิกฺกโม ปรกฺกโม อุกฺขยาโม วายาโม
อุสฺสาโห อุสฺโสฬหิ ถาโม ฐิติ อสฺถิตปฺรกกมตา อนิกฺขิตตจฺจนฺนทตา
อนิกฺขิตตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยนฺทริยํ วิริยพลํ สมนาวายาโม
วิริยสมฺโพชฌงฺโก มคฺคํกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยฺยํ ตสฺมี
สมนเย ปคฺคาโห โหติ ฯ

[๒๕๖] กตโม ตสฺมี สมนเย อวิกฺเขโป โหติ ยา ตสฺมี
สมนเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมานสตา สมนโถ สมนชินฺทริยํ สมนธิพลํ สมนสมาธิ
สมนสมฺโพชฌงฺโก มคฺคํกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อัยฺยํ ตสฺมี สมนเย
อวิกฺเขโป โหติ ฯ

[๒๕๗] เย วา ปน ตสฺมี สมนเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺบุปฺปนา
อรูปีโน ธรรมมา อิเม ธรรมมา กุสลา ฯ

[๒๕๘] ตสฺมี โข ปน สมนเย จตฺตารุ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ นวินฺทริยานิ
โหนฺติ ปญฺจกิกํ ฌานํ โหติ อญฺจกิกโก มคฺโค โหติ สตฺต พลานิ
โหนฺติ ตโย เหตุ โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ เอกา เวทนา โหติ
एका สณฺญา โหติ เอกา เจตนา โหติ เอกํ จิตฺตํ โหติ เอโก

เวทนาภขุโข โหติ เอโก สลยลาภขุโข โหติ เอโก สงขารภขุโข
โหติ เอโก วิญญานภขุโข โหติ เอกํ มนายตน์ โหติ เอกํ
มณินุทริย โหติ เอกา มโนวิญญานธาตุ โหติ เอกํ ฐมมายตน์
โหติ เอกา ฐมฐาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญญเปปี
อตุติ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปโน ฐมมา อิม ฐมมา กุสลา ฯเปฯ

[๒๕๕] กตโม ตสฺมี สมเย สงขารภขุโข โหติ ผสฺโส เจตนา
วิตกโก วิจาโร ปีติ จิตตเสกคฺคตา สทฺธินุทริย วิริยินุทริย
สตินุทริย สมานินุทริย ปญฺฉินุทริย ชีวิตินุทริย อนนฺตตณฺณสฺสามิ-
ตินุทริย สมมาทิฏฺฐิ สมมาสงฺกปโป สมมาวาจา สมมากมฺมโนโต
สมมาอาชีโว สมมาวายาโม สมมาสติ สมมาสมาธิ สทฺธาพลํ
วิริยพลํ สติพลํ สมาธิพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก
อโทโส อโมโห อนภิชฺฉมา อพฺยาปาโท สมมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป
กายปฺปสฺสทฺธิ จิตฺตปฺปสฺสทฺธิ กายลหฺตฺตา จิตฺตลหฺตฺตา กายมฺหฺตฺตา
จิตฺตมฺหฺตฺตา กายกมฺมณฺณตฺตา จิตฺตกมฺมณฺณตฺตา กายปาคฺคณฺณตฺตา
จิตฺตปาคฺคณฺณตฺตา กายชฺชกฺคา จิตฺตชฺชกฺคา สติ สมปฺชณฺณํ สมโถ
วิปสฺสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญญเปปี
อตุติ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปโน ฐมมา จเปตฺวา เวทนาภขุโข
จเปตฺวา สลยลาภขุโข จเปตฺวา วิญญานภขุโข อัย ตสฺมี สมเย
สงขารภขุโข โหติ ฯเปฯ อิม ฐมมา กุสลา ฯ

[๒๖๐] กตเม ฐมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ

ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิคตานัม ปหานาย ปจมาย ภูมिया
ปคตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๔เปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทุกฺขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๔เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๔เปฯ อิม ธรรมมา กุสลาฯ

[๒๖๑] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานัม
ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิคตานัม ปหานาย ปจมาย ภูมिया
ปคตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๔เปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทุกฺขาปฏฺธิปทํ จิปรฺภาภินฺถํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๔เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๔เปฯ อิม ธรรมมา กุสลาฯ

[๒๖๒] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานัม
ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิคตานัม ปหานาย ปจมาย ภูมिया
ปคตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๔เปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๔เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๔เปฯ อิม ธรรมมา กุสลาฯ

[๒๖๓] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานัม
ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิคตานัม ปหานาย ปจมาย ภูมिया
ปคตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๔เปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุขาปฏฺธิปทํ จิปรฺภาภินฺถํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๔เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๔เปฯ อิม ธรรมมา กุสลาฯ

[๒๖๔] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานัม

ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตํ ปหานาย ปจฺจมา ยมฺมียา
ปตฺตติยา วิตกฺกวิจจารานํ ฐปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ
ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถัม ฌานํ ฯเปฯ ปจฺจมํ ฌานํ ฯเปฯ
ปญฺจมํ ฌานํ อุปสฺมปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิญฺจํ ฯเปฯ
ทฺกฺขาปฏฺธิปทํ จิปรฺปาภิญฺจํ ฯเปฯ สฺวขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิญฺจํ ฯเปฯ
สฺวขาปฏฺธิปทํ จิปรฺปาภิญฺจํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ

สุทฺธิกปฏฺธิปทา ฯ

[๒๖๕] กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตํ ปหานาย ปจฺจมา ยมฺมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺจมํ ฌานํ อุปสฺมปชฺช วิหฺรติ
สฺวญฺจตํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี
สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตํ
ปหานาย ปจฺจมา ยมฺมียา ปตฺตติยา วิตกฺกวิจจารานํ ฐปสฺมา ฯเปฯ
ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถัม ฌานํ ฯเปฯ
ปจฺจมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสฺมปชฺช วิหฺรติ สฺวญฺจตํ
ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฌมฺมา กุสลา ฯ

สฺวญฺจตํ ฯ

[๒๖๖] กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทุกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ กตเม
ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ
อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว(
กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปฺทํ
จิปฺปาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี
สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ
ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺสาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา
กุสลา ฯ กตเม ฐมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สฺสาปฺปฏิปฺทํ จิปฺปาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา
กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ

ทิวฏฐิตตานัน ปหานาย ปจมาย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกวจิหารานัน
วูปสฺมา ฯเปฯ ทุติยฺ ฌานัน ฯเปฯ ตติยฺ ฌานัน ฯเปฯ จตุตฺถํ
ฌานัน ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานัน ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานัน อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺยฺยลตฺตํ ฯเปฯ ทุกฺขาปฺปฏิปทํ
ชิปฺปฺภาภิณฺณํ สฺยฺยลตฺตํ ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺยฺยลตฺตํ
ฯเปฯ สฺวฺขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปฺภาภิณฺณํ สฺยฺยลตฺตํ ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสฺลา ฯ

สฺยฺยลตฺตมฺลกปฺปฏิปทา ฯ

[๒๖๗] กตฺเม ฌมฺมา กุสฺลา ยสฺมึ สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานัน
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปฺจยคามึ ทิวฏฐิตตานัน ปหานาย ปจมาย ภูมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานัน อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
อปฺปณฺหิตํ ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสฺลา ฯ กตฺเม ฌมฺมา กุสฺลา ยสฺมึ
สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานัน ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปฺจยคามึ ทิวฏฐิตตานัน
ปหานาย ปจมาย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกวจิหารานัน วูปสฺมา ฯเปฯ
ตุติยฺ ฌานัน ฯเปฯ ตติยฺ ฌานัน ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานัน ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานัน ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานัน อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อปฺปณฺหิตํ
ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฌมฺมา กุสฺลา ฯ

อปฺปณฺหิตํ ฯ

[๒๖๘] กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทุกฺขาปฏฺธิปํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมมา กุสลา ฯ กตเม
ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ
อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว
กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขาปฏฺธิปํ
ชิปฺปาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมมา กุสลา ฯ กตเม ฌมมา
กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ
ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ
ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขาปฏฺธิปํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิเม ฌมมา กุสลา ฯ กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย
โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย
ปจฺมาย ญฺมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขาปฏฺธิปํ ชิปฺปาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมมา กุสลา ฯ
กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ

อปจยคามี ทิฏฐิคติทานं ปหานาย ปจมาย ภูมिया ปตติยา วิตถุกวิจารานं
รูปสमा ฯเปฯ ทุติยิ ฌานं ฯเปฯ ตติยิ ฌานं ฯเปฯ
จตุตถิ ฌานं ฯเปฯ ปจมี ฌานं ฯเปฯ ปญจมี ฌานं อุปสมปชช
วิหริติ ทุกขาปฏิปัตถิ ทนุทธาภิลลัน อปฺปณ्हิตติ ฯเปฯ ทุกขาปฏิปัตถิ
ชิปปาภิลลัน อปฺปณ्हิตติ ฯเปฯ สุขาปฏิปัตถิ ทนุทธาภิลลัน อปฺปณ्हิตติ
ฯเปฯ สุขาปฏิปัตถิ ชิปปาภิลลัน อปฺปณ्हิตติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ฯ

อปฺปณ्हิตติมุลกปฏิปัตทา ฯ

[๒๖๕] กตเม ธรรมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตริ มคฺคิ
ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ สติปฏฺจานัน ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ
สมมฺปฺปชานัน ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ อิทฺธิปาถิ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ อินฺทริยิ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ พถิ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ โพชฺฌนฺคิ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ สจฺจิ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ สมถิ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ ธรรมิ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ ขนฺธิ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ อายตฺนิน ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ ธาตุ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ อาหาริ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ ผสฺสั ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ เวทนิน ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ สลฺลนิน ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตริ เจตฺนิน ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตริ จิตฺตํ ภาเวติ นียฺยานิกิ อปจยคามี ทิฏฐิคติทานं ปหานาย
ปจมาย ภูมिया ปตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจมี ฌานัน

อุปสมบฺพชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ

วีสติ มหานยา ฯ

[๒๗๐] กตเม ฐมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฉนฺนทาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ
จิตฺตาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ กตเม ฐมฺมา
กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ
ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมฺมียา ปตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสฺมา
ฯเปฯ ทฺตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตฺตํ ฌานํ
ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมบฺพชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฉนฺนทาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ
จิตฺตาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ฯเปฯ กตเม ฐมฺมา
กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ มคฺคํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ
สตีปฺภูจฺจานํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สมนฺนปฺปชฺชานํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อินฺทฺริยํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ พลํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ โพชฺฌนฺกํ ภาเวติ

ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สจฺจํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สมถํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ ชมฺมํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ ขนฺธํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อายตน์ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ ธาตุํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อาหารํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ ผสฺสํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ เวทน์ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สลฺยณํ ภาเวติ
ฯเปฯ โลกุตฺตรํ เจตน์ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ จิตฺตํ ภาเวติ
นินฺยฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตํ ปหานาย ปจฺจมา ยมฺมียา ปตฺตติยา
วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺจมํ ฌานํ ออุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทุกฺขาปฏฺิปปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ
จิตฺตาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมนฺเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ชมฺมา กุสลา ฯเปฯ

อธิปติ

ปจฺโม มกุโโค ฯ

[๒๗๑] กตเม ชมฺมา กุสลา ยสฺมี สมนฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นินฺยฺยานิกํ อปจยคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ ตนฺทวาย
ทฺติยาย ยมฺมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺจมํ ฌานํ
ออุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทุกฺขาปฏฺิปปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สมนฺเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺทริยํ โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิม ชมฺมา กุสลา ฯเปฯ

ทฺติโย มกุโโค ฯ

[๒๗๒] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ อนวเสสฺปฺพานาย
ตติยาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺนุทฺริยํ โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

ตติโย มคฺโค ฯ

[๒๗๓] กตเม ฌมฺมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ รุปฺราคะ อรฺุปราค มาณ อฺุทฺชจ อวิชฺชาย
อนวเสสฺปฺพานาย จตฺตถาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ
ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺนุทฺริยํ โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา กุสลา ฯเปฯ

[๒๗๔] กตมํ ตสฺมี สมเย อณฺณินฺนุทฺริยํ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย เตสํ ฌมฺมานํ ฌาตฺตานํ ทิฏฺฐานํ ปตฺตฺตานํ วิทิตฺตานํ สจฺฉนิกตฺตานํ
สจฺฉนิกิริยาย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย
สลฺลภฺขณา อฺุปลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โโกสลฺลํ
เนปฺพญฺณํ เวทฺพฺยา จินฺดา อฺุปปริกฺษา ฐฺริ เมธา ปริณายิกา
วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชญฺณํ ปโตโท ปญฺญา ปณฺณินฺนุทฺริยํ ปญฺญาพลํ
ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส

ปณฺญาปชฺโชโต ปณฺญารตนํ อโมโห ชนมฺวิจโย สมนฺนาทิฏฺฐิ ชนมฺวิจย-
สมฺโพชณฺงฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อิทํ ตสฺมี สมเย
อณฺดินุทฺริยํ โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ชนมฺมา อิเม
ชนมฺมา กุสลา ฯ

จตุตฺถโก มคฺโค ฯ

โลกุตฺตรํ จิตฺตํ ฯ

[๒๑๕] กตเม ชนมฺมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสํ จิตฺตํ
อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทํ ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺตํ รุปารมฺมณํ วา
สทฺทการมฺมณํ วา กนฺธารมฺมณํ วา รัสสารมฺมณํ วา โสณฺจพฺพารมฺมณํ
วา ชนมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สณฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา
โหติ วิริยนุทฺริยํ โหติ สมาริณฺุทฺริยํ โหติ มนินฺุทฺริยํ โหติ
โสมนสฺสินุทฺริยํ โหติ ชีวิตินุทฺริยํ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ มิจฺฉาสงฺกปฺโป
โหติ มิจฺฉาวายาโม โหติ มิจฺฉาสมาธิ โหติ วิริยพลํ
โหติ สมาริพลํ โหติ อหิริกพลํ โหติ อนนฺตคฺคปฺปพลํ โหติ โลโก
โหติ โมโห โหติ อภิขฺฌา โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ อหิริกํ
โหติ อนนฺตคฺคปฺโป โหติ สมโถ โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป

โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา อกุสตา ฯ

[๒๗๖] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส ผุสฺนา สมฺผุสฺนา สมฺผุสฺติตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯ

[๒๗๗] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุสมฺผลฺสชฺชํ เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺผลฺสชฺชํ
สาทํ สฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสชา สาดา สฺขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๒๗๘] กตมา ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุสมฺผลฺสชา สญฺญา สญฺชานนา สญฺชานิตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ฯ

[๒๗๙] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุสมฺผลฺสชา เจตนา สญฺเจตนา สญฺเจตยิตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๒๘๐] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปญฺจาริ มโน มนายคณํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโร ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตุ อิทํ ตสฺมี
สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๒๘๑] กตโม ตสฺมี สมเย วิตกฺโก โหติ โย ตสฺมี สมเย
ตกฺโก วิตกฺโก สกฺกปโป อปฺปนา พุยฺปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา

มิจฺฉาสงฺกปโป อัยฺย ตสฺมี สฺมเย วิตฺถโก โหติ ฯ

[๒๘๒] กตโม ตสฺมี สฺมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี สฺมเย
จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺชนตา อนุเปกฺขนตา
อัยฺย ตสฺมี สฺมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๒๘๓] กตมา ตสฺมี สฺมเย ปีติ โหติ ยา ตสฺมี สฺมเย
पीติ ปาโมชฺชํ อาโมทนา ปโมทนา หาสो ปหาโส วิตฺติ โอทกฺขํ
อตฺตมนตา จิตฺตสฺส อัยฺย ตสฺมี สฺมเย ปีติ โหติ ฯ

[๒๘๔] กตมํ ตสฺมี สฺมเย สฺขํ โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย เจตสิกํ
สาตํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺผลสฺสํ สาตํ สฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลสฺสา
สาตา สฺखा เวทนา อิทํ ตสฺมี สฺมเย สฺขํ โหติ ฯ

[๒๘๕] กตมา ตสฺมี สฺมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ ยา ตสฺมี
สมฺเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมมานสตา สมโถ สฺมาชิโนทฺธิยํ สฺมาชิพลํ มิจฺฉาสมาชิ อัยฺย
ตสฺมี สฺมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ ฯ

[๒๘๖] กตมํ ตสฺมี สฺมเย วิริยฺโนทฺธิยํ โหติ โย ตสฺมี สฺมเย
เจตสิโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรคฺกโม อฺยุยาโม วายาโม อฺสุสาโห
อฺสุโสพฺพหิ ธาโม ฐิติ อสิถิลปฺรคฺกมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺทตา อนิกฺขิตฺตชฺฐรตา
ชฺฐรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยฺโนทฺธิยํ วิริยพลํ มิจฺฉาวายาโม
อิทํ ตสฺมี สฺมเย วิริยฺโนทฺธิยํ โหติ ฯ

[๒๘๗] กตมํ ตสฺมี สฺมเย สฺมาชิโนทฺธิยํ โหติ ยา ตสฺมี สฺมเย

จิตตสฺส จิตฺติ สณฺนจิตฺติ อวญฺญจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกุเขโป อวิสาหญฺฆมานสตา
สมโถ สมานินฺนทฺริยํ สมานิพฺลํ มิจฺฉาสมาธิ อิทํ ตสฺมี
สมเย สมานินฺนทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๔๘] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินฺนทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปญฺจทฺริ มโน มนายตฺนํ มนินฺนทฺริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตฺว อิทํ ตสฺมี
สมเย มนินฺนทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๔๙] กตมํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสสินฺนทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺพสฺสขํ สาคํ สฺขํ เวทยิตฺตํ
เจโตสมฺพสฺสชา สาคา สฺขา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสสินฺนทฺริยํ
โหติ ฯ

[๒๕๐] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺนทฺริยํ โหติ โย เตสํ อรูปีนํ
ชฺมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปฺนา ยาปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ
ชีวิตินฺนทฺริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺนทฺริยํ โหติ ฯ

[๒๕๑] กตมา ตสฺมี สมเย มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ
ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ คาโห ปฏิกุคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺโส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อยํ ตสฺมี สมเย
มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ ฯ

[๒๕๒] กตโม ตสฺมี สมเย มิจฺฉาสงฺกปโป โหติ โย ตสฺมี

สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สกฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส
อภินิโรปนา มิจฺฉาสกฺกปโป อัย ตสฺมี สมเย มิจฺฉาสกฺกปโป
โหติ ฯ

[๒๕๓] กตโม ตสฺมี สมเย มิจฺฉาวายาโม โหติ โย ตสฺมี
สมเย เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกกฺโก อฺยุยาโม วายาโม
อฺสุสาโห อฺสุโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกกฺมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนุทตา
อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยฺนฺทุริยํ วิริยพลํ มิจฺฉาวายาโม
อัย ตสฺมี สมเย มิจฺฉาวายาโม โหติ ฯ

[๒๕๔] กตโม ตสฺมี สมเย มิจฺฉาสมาธิ โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺนจิตฺติ อวฺภูจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหฺมฺมานสตา สมโถ สมานฺนฺทุริยํ สมานฺธิพลํ มิจฺฉาสมาธิ อัย
ตสฺมี สมเย มิจฺฉาสมาธิ โหติ ฯ

[๒๕๕] กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยพลํ โหติ โย ตสฺมี สมเย
เจตสีโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกกฺโก อฺยุยาโม วายาโม อฺสุสาโห
อฺสุโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกกฺมตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนุทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา
ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยฺนฺทุริยํ วิริยพลํ มิจฺฉาวายาโม
อิทํ ตสฺมี สมเย วิริยพลํ โหติ ฯ

[๒๕๖] กตมํ ตสฺมี สมเย สมานฺธิพลํ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺนจิตฺติ อวฺภูจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมฺมานสตา
สมโถ สมานฺนฺทุริยํ สมานฺธิพลํ มิจฺฉาสมาธิ อิทํ

ตฺสุมิ สมเย สมาธิพลํ โหติ ฯ

[๒๕๗] กตมํ ตฺสุมิ สมเย อหิริกพลํ โหติ ยํ ตฺสุมิ สมเย
น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน น หิริยติ ปาปกานํ อกุสลาณํ ชมฺมานํ
สมาปตฺติยา อิทํ ตฺสุมิ สมเย อหิริกพลํ โหติ ฯ

[๒๕๘] กตมํ ตฺสุมิ สมเย อนินฺตฺตปฺปพลํ โหติ ยํ ตฺสุมิ สมเย
น โอนินฺตฺตปฺปติ โอนินฺตฺตปฺปิตฺตพฺเพน น โอนินฺตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสลาณํ
شمฺมานํ สมาปตฺติยา อิทํ ตฺสุมิ สมเย อนินฺตฺตปฺปพลํ โหติ ฯ

[๒๕๙] กตโม ตฺสุมิ สมเย โลโก โหติ โย ตฺสุมิ สมเย
โลโก ลุพฺภนา ลุพฺภิตตฺตํ สาราโค สารชฺชนา สารชฺชิตตฺตํ อภิขฺฆา
โลโก อกุสลมฺมุลํ อยํ ตฺสุมิ สมเย โลโก โหติ ฯ

[๓๐๐] กตโม ตฺสุมิ สมเย โมโห โหติ ยํ ตฺสุมิ สมเย
อญฺญาณํ อทฺสฺสนํ อนภิสฺสมโย อนนฺนุโพฺช อสมฺนุโพฺช อปฺปฏฺเวฺช
อสงฺคาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขนา อปฺปจฺจเวกฺขณา อปฺปจฺจกฺขกมฺมํ
ทุมฺเมชฺฉมํ พาลยํ อสมฺปชฺชยฺฉมํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห
อวิชฺชา อวิชฺชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปฺริยฺญฺจานํ
อวิชฺชาลฺงฺคี โมโห อกุสลมฺมุลํ อยํ ตฺสุมิ สมเย โมโห โหติ ฯ

[๓๐๑] กตมา ตฺสุมิ สมเย อภิขฺฆา โหติ โย ตฺสุมิ สมเย
โลโก ลุพฺภนา ลุพฺภิตตฺตํ สาราโค สารชฺชนา สารชฺชิตตฺตํ อภิขฺฆา
โลโก อกุสลมฺมุลํ อยํ ตฺสุมิ สมเย อภิขฺฆา โหติ ฯ

[๓๐๒] กตมา ตฺสุมิ สมเย มิจฺจนาทฺธิจฺฉิ โหติ ยา ตฺสุมิ

สมเย ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคคํ ทิฏฺฐิคคหํ ทิฏฺฐิกนฺตารุ ทิฏฺฐิวิสฺสุกายิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺพนทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ คาโห ปฏฺฐิกคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺโส
กุมฺมคฺโค มิจฺญาปโถ มิจฺจตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสฺสคาโห
อัยํ ตสฺมี สมเย มิจฺญาทิฏฺฐิ โหติ ฯ

[๓๐๓] กตมํ ตสฺมี สมเย อหิริกํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน น หิริยติ ปาปกานํ อกุสฺถานํ ชฺมฺมานํ
สมาปตฺติยา อิทํ ตสฺมี สมเย อหิริกํ โหติ ฯ

[๓๐๔] กตมํ ตสฺมี สมเย อนินฺตฺตปฺปํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
น โอนินฺตฺตปฺปติ โอนินฺตฺตปฺปิตฺตพฺเพน น โอนินฺตฺตปฺปติ ปาปกานํ อกุสฺถานํ
ชฺมฺมานํ สมาปตฺติยา อิทํ ตสฺมี สมเย อนินฺตฺตปฺปํ โหติ ฯ

[๓๐๕] กตโม ตสฺมี สมเย สมโถ โหติ ยา ตสฺมี สมเย
จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺฺจิติ อวญฺจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหญฺฆมานสฺตา
สมโถ สมาชินฺนฺทฺริยํ สมาธิพลํ มิจฺญาสมาธิ อัยํ ตสฺมี
สมเย สมโถ โหติ ฯ

[๓๐๖] กตโม ตสฺมี สมเย ปคฺคาโห โหติ โย ตสฺมี
สมเย เจตฺตสิโก วิริยารมฺโภ นิกฺกโม ปฺรกฺกโม อุกฺขยาโม วายาโม
อุสฺสาโห อุสฺโสพฺพหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปฺรกฺกมฺตา อนิกฺขิตฺตจฺจนฺนฺทฺตา
อนิกฺขิตฺตชฺรฺตฺตา ชฺรฺตฺตสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺนฺทฺริยํ วิริยพลํ มิจฺญาวายาโม
อัยํ ตสฺมี สมเย ปคฺคาโห โหติ ฯ

[๓๐๗] กตโม ตสฺมี สมเย อวิกฺเขโป โหติ ยา ตสฺมี

สมเย จิตตสฺส จิตฺติ สณฺจิติ อวญฺจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหญฺมานสตา สมโถ สมานินฺทริยํ สมานิพลํ มิจฺฉาสมาธิ อัย
ตสฺมี สมเย อวิกฺเขโป โหติ ฯ

[๓๐๘] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา อกฺุสตา ฯ

[๓๐๙] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารโ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวายนฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาตฺุโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ปรฺยจฺินฺทริยานิ
โหนฺติ ปรฺยจฺุจิกิํ ฉานํ โหติ จตฺรจฺุจิกิโก มคฺุโก โหติ จตฺตาริ
พลานิ โหนฺติ เทว เหตุ โหนฺติ เอโก ผลฺุโส โหติ ฯเปฯ เอกํ
ชมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชมฺมชาตฺุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา
อกฺุสตา ฯเปฯ

[๓๑๐] กตฺโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺุขฺนุโห โหติ ผลฺุโส เจตนา
วิตกฺุโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺสเสกฺกคฺุคตา วิริยินฺทริยํ สมานินฺทริยํ
ชีวิตฺินฺทริยํ มิจฺฉาทิฏฺุจิ มิจฺฉาสงฺกปฺุโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ
วิริยพลํ สมานิพลํ อหิริกพลํ อนฺตคฺุตปฺุพลํ โลโก โมโห อภิขฺุฉา
มิจฺฉาทิฏฺุจิ อหิริกํ อนฺตคฺุตปฺุปี สมโถ ปคฺุคาโห อวิกฺเขโป
เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา จเปตฺุวา เวทนากฺุขฺนุํ จเปตฺุวา สลฺุณากฺุขฺนุํ
จเปตฺุวา วิญฺญาณกฺุขฺนุํ อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺุขฺนุโห โหติ

ฯเปฯ อิม ชมฺมา อกุสลาฯ

[๓๑๑] กตเม ชมฺมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ
โหติ โสมนสฺสสหคํ ทิฏฺฐิจิตฺตสมฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ รูปารมฺมณํ วา
ฯเปฯ ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ชมฺมา อกุสลา ฯเปฯ

[๓๑๒] กตเม ชมฺมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ
อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคํ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺยุตฺตํ รูปารมฺมณํ วา
สทฺถารมฺมณํ วา กนฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โสณฺฑพฺพารมฺมณํ
วา ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี
สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สณฺญา โหติ เจตนา โหติ
จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ วิริยนฺทฺริยํ โหติ สมาธิยนฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ
โหติ โสมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ มิจฺฉาสงฺกปโป โหติ
มิจฺฉาวายาโม โหติ มิจฺฉาสมาธิ โหติ วิริยพลํ โหติ สมาธิพลํ
โหติ อหิริกพลํ โหติ อโนตฺตปฺพลํ โหติ โลโก โหติ โมโห
โหติ อภิขฺฌา โหติ อหิริกํ โหติ อโนตฺตปฺปํ โหติ สมโถ
โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อณฺเณปี อคฺคิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปินอ ชมฺมา อิม ชมฺมา
อกุสลา ฯเปฯ

[๓๑๓] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ

โหนดิ เทว ชาตุโย โหนดิ ตโย อาหารา โหนดิ ปรณจินฺทริยานิ
โหนดิ ปรณจฺจกัถิ ฆานัน โหติ ติวงฺกิกโก มคฺคโก โหติ จตฺตาริ
พลานิ โหนดิ เทว เหตุ โหนดิ เอโก ผลุโส โหติ ๗เปฯ เอกั
ชฺมมายตฺนั โหติ เอกา ชฺมมชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา อิเม ชฺมมา
อกุสลา๗เปฯ

[๓๑๔] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลุโส เจตนา
วิตกโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา วิริยฺนฺทริยํ สฺมาชิณฺทริยํ
ชีวิตฺนฺทริยํ มิจฺจาสงฺกปฺโป มิจฺจาวายาโม มิจฺจาสมาชิ วิริยพลั
สฺมาชิพลั อหิริกพลั อนฺตตฺปฺพลั โลโก โมโห อภิขฺฉา
อหิริกั อนฺตตฺปฺปี สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน
ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา
จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธึ จเปตฺวา สลฺลนา กฺขนฺธึ จเปตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธึ
อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ๗เปฯ อิเม
ชฺมมา อกุสลา๗เปฯ

[๓๑๕] กตเม ชฺมมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสลั จิตฺตํ อฺปฺปนฺนํ
โหติ โสมนสฺสสหคตํ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรณ รูปารมฺมณั วา
๗เปฯ ชฺมมารมฺมณั วา ยั ยั วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ ๗เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๗เปฯ อิเม ชฺมมา อกุสลา๗เปฯ

[๓๑๖] กตเม ชฺมมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสลั จิตฺตํ

อุปปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคตํ ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ वा
สทฺทธารมฺมณํ वा คนฺธารมฺมณํ वा รสธารมฺมณํ वा โสณฺฑพฺพารมฺมณํ
วา ฌมฺมารมฺมณํ वा ยํ ยํ वा ปนารพฺก ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สยฺยวา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ
วิริยฺนฺทุริยํ โหติ สฺมาธินฺทุริยํ โหติ มนินฺทุริยํ โหติ อุเปกฺขินฺทุริยํ
โหติ ฌีวิตินฺทุริยํ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ มิจฺฉาสงฺกปฺโป โหติ
มิจฺฉาวายาโม โหติ มิจฺฉาสมาธิ โหติ วิริยพลํ โหติ สฺมาธิพลํ
โหติ อหิริกพลํ โหติ อนฺตตฺตปฺพลํ โหติ โลโก โหติ โมโห
โหติ อภิชฺฉา โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ อหิริกํ โหติ อนฺตตฺตปฺปํ
โหติ สมฺโถ โหติ ปกฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย वा
ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปํ อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา
อิม ฌมฺมา อกฺุสลา ฯ

[๓๑๗] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส พุสฺนา สมฺพุสฺนา สมฺพุสฺสิตตฺตํ อยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตฺสมฺผลฺสฺสํ เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลฺสฺสํ
อทุกฺขมฺลฺลํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสฺสชา อทุกฺขมฺลฺลชา เวทนา
อยํ ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯเปฯ กตมา ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา
โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลฺสฺสํ

อทุกขมสุขํ เวทยิตํ เจโตสมุผลสุชา อทุกขมสุชา เวทนา อัยํ ตสฺมี
สมเย อุเปกฺขา โหติ ฯเปฯ กตมํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ
ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ เนวสาคํ นาสาคํ เจโตสมุผลสุชํ อทุกขมสุขํ
เวทยิตํ เจโตสมุผลสุชา อทุกขมสุชา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย
อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ ฯเปฯ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา อิม ชมฺมา อกุสลา ฯ๔

[๑๑๘] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารโ ชนฺธา โหนฺติ ทฺวยายตนาณิ
โหนฺติ เทว ชตฺตโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ปณฺจอินฺทริยานิ
โหนฺติ จตฺตฺรํกิกํ ฌานํ โหติ จตฺตฺรํกิกโก มกฺโข โหติ จตฺตาริ
พลานิ โหนฺติ เทว เหตุ โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกํ
ชมฺมายตณํ โหติ เอกา ชมฺมชตฺต โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อญฺเฌปี อตุถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา อิม ชมฺมา
อกุสลา ฯเปฯ

[๑๑๙] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลฺโส เจตนา
วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา วิริยินฺทริยํ สมารินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ
มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ มิจฺฉาสงฺกปฺโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ
สมาธิพลํ อหิริกพลํ อนฺตตฺตปฺพลํ โลโก โมโห อภิชฺฉา
มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ อหิริกํ อนฺตตฺตปฺปี สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป
เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน
ชมฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธิ จเปตฺวา สลฺลวากฺขนฺธิ จเปตฺวา

วิญญานกฺขณฺธิ อัยฺย ตสฺมี สฺมเย สฺงฺขารกฺขณฺโธ โหติ ฯเปฯ
อิม ชฺมฺมา อฺกุสฺลา ฯ

[๑๒๐] กตฺเม ชฺมฺมา อฺกุสฺลา ยสฺมี สฺมเย อฺกุสฺลํ จิตฺตํ อฺปฺปนฺนํ
โหติ อฺเปกฺขาสหคฺตํ ทิฏฺฐิจิตฺตสฺมฺปยุตฺตํ สฺงฺขารเณ รฺูปารมฺมณฺํ วา
ฯเปฯ ชฺมฺมารมฺมณฺํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สฺมเย ผลฺสุโธ
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ชฺมฺมา อฺกุสฺลา ฯเปฯ

[๑๒๑] กตฺเม ชฺมฺมา อฺกุสฺลา ยสฺมี สฺมเย อฺกุสฺลํ จิตฺตํ
อฺปฺปนฺนํ โหติ อฺเปกฺขาสหคฺตํ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺยุตฺตํ รฺูปารมฺมณฺํ วา
สทฺทการมฺมณฺํ วา กนฺธารมฺมณฺํ วา รสธารมฺมณฺํ วา โสณฺฑจพฺพารมฺมณฺํ
วา ชฺมฺมารมฺมณฺํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สฺมเย
ผลฺสุโธ โหติ เวทนา โหติ สลฺยณา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ อฺเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ
วิริยฺนฺทริยํ โหติ สฺมาธินฺทริยํ โหติ มนฺนินฺทริยํ โหติ อฺเปกฺจินฺทริยํ
โหติ ชีวีตฺนฺทริยํ โหติ มิจฺจาสงฺกปฺโป โหติ มิจฺจาวายาโม โหติ
มิจฺจาสมาธิ โหติ วิริยพลฺโล โหติ สฺมาธิพลฺโล โหติ อหิริกพลฺโล โหติ
อโนตฺตปฺปพลฺโล โหติ โลโก โหติ โมโห โหติ อภิขฺฌา โหติ
อหิริกํ โหติ อโนตฺตปฺปํ โหติ สฺมโถ โหติ ปคฺคาโห โหติ
อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมี สฺมเย อณฺเณปี อคฺคฺติ
ปฏฺิจสฺมฺปฺปนา อรูปิโน ชฺมฺมา อิม ชฺมฺมา อฺกุสฺลา ฯเปฯ

[๑๒๒] ตสฺมี โข ปน สฺมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ

โหนดิ เทว ชาตุโย โหนดิ ตโย อาหารา โหนดิ ปรณจินฺทริยานิ
โหนดิ จตุรํคิกํ ฌานํ โหติ ติวํคิกโก มคฺโค โหติ จตุตาริ
พลานิ โหนดิ เทว เหตุ โหนดิ เอโก ผลุโส โหติ ฯเปฯ
เอกํ ชนมฺมายตํ โหติ เอกา ชนมฺชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺปนฺนา อรูปิโน ชนมฺมา อิม
ชนมฺมา อกุสลา ฯเปฯ

[๑๒๓] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลุโส เจตนา
วิตกโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา วิริยิณฺทริยํ สมานิณฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ
มิจฺฉาสงฺกปโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมานิพลํ
อหิริกพลํ อนนฺตตฺตปฺพลํ โลโก โมโห อภิขฺฉา อหิริกํ
อนนฺตตฺตปฺปี สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺปนฺนา อรูปิโน ชนมฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ
จเปตฺวา สญฺญากฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ อัยํ ตสฺมี
สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ อิม ชนมฺมา อกุสลา ฯ

[๑๒๔] กตเม ชนมฺมา อกุสลา ชนมฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ
อุทฺตปฺปนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ ทิฏฺฐิกตฺตวิปฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ รุปารมฺมณํ
วา ฯเปฯ ชนมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ชนมฺมา อกุสลา ฯเปฯ

[๑๒๕] กตเม ชนมฺมา อกุสลา ชนมฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ

อุปฺปนฺนํ โหติ โทมนสฺสสทฺทํ ปฏิจฺจสมุပ္ฺยุตฺตํ รูปารมฺมณํ वा
สทฺททารมฺมณํ वा คนฺธารมฺมณํ वा รสธารมฺมณํ वा โสญฺจพฺพารมฺมณํ
วา ชมฺมารมฺมณํ वा ยํ ยํ वा ปนารพฺก ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยวา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ
โหติ วิตกฺโก โหติ วิจาโร โหติ ทุกฺขํ โหติ จิตฺตสฺเสกคฺคตา
โหติ วิริยนฺทฺริยํ โหติ สมာธินฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ
โทมนสฺสินฺทฺริยํ โหติ ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ มิจฺฉาสงฺกปโป โหติ
มิจฺฉาวายาโม โหติ มิจฺฉาสมาธิ โหติ วิริยพลํ โหติ สมာธิพลํ
โหติ อหิริกพลํ โหติ อนฺตตปฺปพลํ โหติ โทโส โหติ โมโห
โหติ พฺยาปาโท โหติ อหิริกํ โหติ อนฺตตปฺปิ โหติ สมโถ โหติ
ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ เย वा ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏิจฺจสมุပ္ฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา อกฺุสลา ฯ

[๗๒๖] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส ผุสนา สมฺผุสนา สมฺผุสิตตฺตํ อยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯ กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสมฺผลฺสซํ เจตสิกํ อสาดํ เจตสิกํ ทุกฺขํ
เจโตสมฺผลฺสซํ อสาดํ ทุกฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสซา อสาดา ทุกฺขา
เวทนา อยํ ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯเปฯ กตมํ ตสฺมี
สมเย ทุกฺขํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ อสาดํ เจตสิกํ
ทุกฺขํ เจโตสมฺผลฺสซํ อสาดํ ทุกฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสซา อสาดา

ทุกฺขา เวทนา อิํ ๓ สฺมี สมเย ทฺกํ โหติ ๑เปฯ กตมํ
๓ สฺมี สมเย โทมนสฺสินทฺริยํ โหติ ยํ ๓ สฺมี สมเย เจตสิกํ
อสาตํ เจตสิกํ ทฺกํ เจโตสมฺผลสฺสํ อสาตํ ทฺกํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลสฺสา
อสาตา ทฺกฺขา เวทนา อิํ ๓ สฺมี สมเย โทมนสฺสินทฺริยํ
โหติ ๑เปฯ กตโม ๓ สฺมี สมเย โทโส โหติ โย ๓ สฺมี สมเย
โทโส ทฺสนา ทฺสิตตฺตํ พฺยาปตฺติ พฺยาปชฺชนา พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรโธ
ปฏฺวิโรโธ จณฺทิกํ อสุโรโป อนตฺตมฺนตา จิตฺตสฺส อัย ๓ สฺมี
สมเย โทโส โหติ ๑เปฯ กตโม ๓ สฺมี สมเย พฺยาปาโท โหติ
โย ๓ สฺมี สมเย โทโส ทฺสนา ทฺสิตตฺตํ พฺยาปตฺติ พฺยาปชฺชนา
พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรโธ ปฏฺวิโรโธ จณฺทิกํ อสุโรโป อนตฺตมฺนตา
จิตฺตสฺส อัย ๓ สฺมี สมเย พฺยาปาโท โหติ ๑เปฯ เย วา ปน
๓ สฺมี สมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺบุปฺนนา อรูปฺโน ๓ มฺมา
อิม ๓ มฺมา อกฺุสลา ฯ

[๑๒๗] ๓ สฺมี โย ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ๓ ตฺโย โหนฺติ ตโย ออาหารา โหนฺติ ปณฺจอินฺทฺริยานิ
โหนฺติ จตฺตฺรํคิกํ ฆานํ โหติ ติวํคิกโก มคฺโค โหติ จตฺตาริ
พลานิ โหนฺติ เทว เหตุ โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ๑เปฯ เอกํ
๓ มฺมายตํ โหติ เอกา ๓ มฺมฐาตฺ โหติ เย วา ปน ๓ สฺมี
สมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺบุปฺนนา อรูปฺโน ๓ มฺมา อิม
๓ มฺมา อกฺุสลา ๑เปฯ

[๑๒๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตเสกฺกคฺคตา วิริยฺนฺทฺริยํ สมานฺนฺทฺริยํ
ชีวิตฺนฺทฺริยํ มิจฺฉาสกฺกปโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ
สมาธิพลํ อหิริกพลํ อนฺตตฺต
โทโส โมโห พฺยาปาโท
อหิริกํ อนฺตตฺต
ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺบฺปนฺนา อรูปฺโน ฌมฺมา
จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ จเปตฺวา สลฺยณากฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ
อโย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ฯเปฯ อิเม
ฌมฺมา อกฺกุสลา ฯ

[๑๒๙] กตเม ฌมฺมา อกฺกุสลา ยสฺมี สมเย อกฺกุสลํ จิตฺตํ
อุปฺปนฺนํ โหติ โทมนสฺสสทฺทํ ปฏฺิจฺจสมฺบฺยตฺตํ สสงฺขาเรน รุปารมฺมณํ
วา ฯเปฯ ฌมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี
สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
ฌมฺมา อกฺกุสลา ฯเปฯ

[๑๓๐] กตเม ฌมฺมา อกฺกุสลา ยสฺมี สมเย อกฺกุสลํ จิตฺตํ
อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสทฺทํ วิจิจฺฉาสมฺบฺยตฺตํ รุปารมฺมณํ วา
สทฺทธารมฺมณํ วา คณฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โสณฺฑจพฺพารมฺมณํ
วา ฌมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยณา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ
วิตฺถโก โหติ วิจาโร โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตเสกฺกคฺคตา โหติ

วิริยิณฺทริยํ โหติ มนินฺทริยํ โหติ อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ ชีวิตินฺทริยํ
โหติ มิจฺฉาสกฺขโป โหติ มิจฺฉาวายาโม โหติ วิริยพลํ โหติ
อหิริกพลํ โหติ อนนฺตตฺปปพลํ โหติ วิจิกฺจณา โหติ โมโห
โหติ อหิริกํ โหติ อนนฺตตฺปปํ โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป
โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุทฺปนฺนา
อรูปีโน ชนมฺมา อิเม ชนมฺมา อกฺุสลา ฯ

[๑๓๑] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส ผุสฺนา สมฺผุสฺนา สมฺผุสฺสิตตฺตํ อัยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ ยา
ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ อัยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา
โหติ ฯเปฯ กตมา ตสฺมี สมเย วิจิกฺจณา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมฺติ วิจิกฺจณา เทวพฺุหํ เทวธาปโธ
ลํสโย อนนฺกํสกาโห อาสฺปนฺนา ปรีสฺปนฺนา อปรีโยคาหนา ฅมฺภิตตฺตํ
จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อัยํ ตสฺมี สมเย วิจิกฺจณา โหติ ฯเปฯ
เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุทฺปนฺนา
อรูปีโน ชนมฺมา อิเม ชนมฺมา อกฺุสลา ฯ

[๑๓๒] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ จตฺตารี อินฺทริยานิ
โหนฺติ จตฺตฺรํคิกํ ฅนํ โหติ ทฺวงฺคิโก มคฺโค โหติ ตีณิ พลานิ

โหนติ เอโก เหตุ โหติ เอโก ผลุโส โหติ ฯเปฯ เอกํ ชมฺมายตํ
โหติ เอกา ชมฺมชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเณปี
อตุติ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา อกุสลา ฯเปฯ

[๓๓๓] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนุโห โหติ ผลุโส เจตนา
วิตกโก วิชาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา วิริยิณฺฺทริยํ ชีวิตินฺฺทริยํ มิจฺจาสงฺกปฺโป
มิจฺจาวายาโม วิริยพลํ อหิริกพลํ อโนตฺตปฺปพลํ วิจิจฺจนา
โมโห อหิริกํ อโนตฺตปฺปํ ปคฺคาโห เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเณปี อตุติ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา จเปตฺวา
เวทนากฺขนุชฺชํ จเปตฺวา สญฺญากฺขนุชฺชํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนุชฺชํ
อัย ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนุโห โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา อกุสลา ฯ

[๓๓๔] กตเม ชมฺมา อกุสลา ยสฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ
อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ อุทฺทจฺจสมุปฺยตฺตํ รูปารมฺมณํ วา
สทฺทธารมฺมณํ วา กนฺธธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โสณฺฑจฺพพารมฺมณํ
วา ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกโก
โหติ วิชาโร โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ วิริยิณฺฺทริยํ
โหติ สมาริณฺฺทริยํ โหติ มนินฺฺทริยํ โหติ อุเปกฺขินฺฺทริยํ โหติ
ชีวิตินฺฺทริยํ โหติ มิจฺจาสงฺกปฺโป โหติ มิจฺจาวายาโม โหติ
มิจฺจาสมาธิ โหติ วิริยพลํ โหติ สมาริพลํ โหติ อหิริกพลํ โหติ
อโนตฺตปฺปพลํ โหติ อุทฺทจฺจํ โหติ โมโห โหติ อหิริกํ โหติ
อโนตฺตปฺปํ โหติ สมโถ โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ

เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปฺิโน
ชฺมฺมา อิม ชฺมฺมา อฏฺสลา ฯ

[๑๑๕] กตฺโม ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผสฺโส ผุสฺนา สมฺผุสฺนา สมฺผุสฺติตตฺตํ อํยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ กตฺมํ ตสฺมี สมเย อุตฺทจฺจํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตสฺส อุตฺทจฺจํ อวฺุปลฺโถม เจตฺโส วิกฺเขโป ฆนฺตตฺตํ จิตฺตสฺส
อิทํ ตสฺมี สมเย อุตฺทจฺจํ โหติ ฯเปฯ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปฺิโน ชฺมฺมา อิม
ชฺมฺมา อฏฺสลา ฯเปฯ

[๑๑๖] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ปณฺจินฺทฺริยานิ
โหนฺติ จตฺรํกิกํ ฆานํ โหติ ติวงฺกิกิโก มคฺโค โหติ จตฺตาริ
พลานิ โหนฺติ เอโก เหตุ โหติ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกํ
ชฺมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชฺมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปฺิโน ชฺมฺมา อิม
ชฺมฺมา อฏฺสลา ฯเปฯ

[๑๑๗] กตฺโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผสฺโส เจตนา
วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา วิริยนฺทฺริยํ สมานินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ
มิจฺจาสกฺกโป มิจฺจาวายาโม มิจฺจาสมาธิ วิริยพลํ สมานิพลํ
อหิริกพลํ อนฺตตฺตปฺพลํ อุตฺทจฺจํ โมโห อหิริกํ อนฺตตฺตปฺปี

สมโถ ปคคาโห อวิกุเขโป เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเณปี(
 อดฺธิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา จเปตฺวา เวทนาภฺขณฺธิ
 จเปตฺวา สลฺยาภฺขณฺธิ จเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธิ อัย ตสฺมี สมเย
 สงฺขารภฺขณฺโธ โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อกุสลา ฯ

ทฺวาทส อกุสลจิตฺตานิ ฯ

[๑๓๘] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส
 กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปฺจิตตฺตา วิปากํ จกฺขุวิญฺญาณํ
 อุปฺปนฺนํ โหติ อฺเปกฺขาสหคํ รุปรารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
 โหติ เวทนา โหติ สลฺยา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ อฺเปกฺขา
 โหติ จิตฺตสฺเสกฺกตฺตา โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ อฺเปกฺขินฺทฺริยํ โหติ
 ชีวิตินฺทฺริยํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเณปี อดฺธิ
 ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๓๙] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
 ผลฺโส พุสฺนา สมฺพุสฺนา สมฺพุสฺสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส
 โหติ ฯ

[๑๔๐] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
 ตชฺชาจกฺขุวิญฺญาณธาตฺสมฺผลฺสฺสํ เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลฺสฺสํ
 อทุกฺขมฺสฺสํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสฺสา อทุกฺขมฺสฺสา เวทนา
 อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๔๑] กตมา ตสฺมี สมเย สยฺหา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชาจกฺขุวิญญาณธาตฺสมฺพสฺสชา สยฺหา สยฺชานนา สยฺชานิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สยฺหา โหติ ฯ

[๑๔๒] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชาจกฺขุวิญญาณธาตฺสมฺพสฺสชา เจตนา สยฺเจตนา สยฺเจตยิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๑๔๓] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ
มโน มานสิํ หทยํ ปญฺจาริํ มโน มนายคณํ มนินฺทุริยํ วิญญาณํ
วิญญาณกฺขนฺโร ตชฺชา จกฺขุวิญญาณธาตฺ อิทํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ โหติ ฯ

[๑๔๔] กตมา ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
เจตสิํ กิํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺพสฺสชฺ อทุกฺขมสฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา
อทุกฺขมสฺซา เวทนา อัย ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา โหติ ฯ

[๑๔๕] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ อัย ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ ฯ

[๑๔๖] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปญฺจาริํ มโน มนายคณํ มนินฺทุริยํ
วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโร ตชฺชา จกฺขุวิญญาณธาตฺ อิทํ ตสฺมี
สมเย มนินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๓๔๗] กตมํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ เนวสาดํ นาสาดํ เจโตสมผลสฺสํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตํ
เจโตสมผลสฺสา อทุกขมสฺสา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ
โหติ ฯ

[๓๔๘] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ โย เตสํ อรูปินํ
ชรฺมมานํ อายุ จิตฺติ ยปฺนา ยาปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิติ
ชีวิตินฺทริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ ฯ

[๓๔๙] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนฺนา
อรูปีโน ชรฺมา อิเม ชรฺมา อพฺยากตา ฯ

[๓๕๐] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ชนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาคฺคโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตีณฺทริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา จกฺขุวิญญาณชาคฺค โหติ
เอกํ ชรฺมมายตฺนํ โหติ เอกา ชรฺมชาคฺค โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนฺนา อรูปีโน ชรฺมา อิเม
ชรฺมา อพฺยากตา ฯเปฯ

[๓๕๑] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผลฺโส เจตนา
จิตฺตสฺเสกกฺคตา ชีวิตินฺทริยํ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนฺนา อรูปีโน ชรฺมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธิ
จเปตฺวา สลฺลาภกฺขนฺธิ จเปตฺวา วิญญาณกฺขนฺธิ อัยํ ตสฺมี สมเย
สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ อิเม ชรฺมา อพฺยากตา ฯ

[๓๕๒] กตเม ชรฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส

กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากํ โสตฺวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ
โหติ อุปฺเปกฺขาสหคตํ สทฺทธารมฺมณํ ฯเปฯ ฆานวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ
โหติ อุปฺเปกฺขาสหคตํ คนฺธธารมฺมณํ ฯเปฯ ชิวฺหาวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ
โหติ อุปฺเปกฺขาสหคตํ รสธารมฺมณํ ฯเปฯ กายวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ
โหติ สุขสหคตํ โผฏฺฐพฺพธารมฺมณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
เวทนา โหติ สลฺยญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ สุขํ โหติ
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ มนินฺนทฺริยํ โหติ สุขินฺนทฺริยํ โหติ ชีวิตินฺนทฺริยํ
โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสฺมฺปนฺนา
อรฺุปีโน ชนมฺมา อิมเ ชนมฺมา อพฺุยา กตา ฯ

[๑๕๑] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส พุสฺสนา สมฺพุสฺสนา สมฺพุสฺสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯ

[๑๕๔] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตฺชฺชา กายวิญญาณธฺาตฺสฺมฺผลฺสฺสชฺ กายิกํ สาดํ กายิกํ สุขํ กายสมฺผลฺสฺสชฺ
สาดํ สุขํ เวทยิตฺตํ กายสมฺผลฺสฺสชา สาดตา สุขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๕๕] กตมา ตสฺมี สมเย สลฺยญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตฺชฺชา กายวิญญาณธฺาตฺสฺมฺผลฺสฺสชา สลฺยญา สลฺยฆานนา สลฺยฆานิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สลฺยญา โหติ ฯ

[๑๕๖] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตฺชฺชา กายวิญญาณธฺาตฺสฺมฺผลฺสฺสชา เจตนา สลฺยเจตนา สลฺยเจตยิตตฺตํ

อัย ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๑๕๗] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ มโน
มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโ
ตชฺชา กายวิญฺญาณชาตฺ อิทํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๑๕๘] กตมํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย กายิกํ
สาตํ กายิกํ สฺขํ กายสมฺมุสฺสชฺชํ สาตํ สฺขํ เวทยิตํ กายสมฺมุสฺสชา
สาตา สฺขวา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ฯ

[๑๕๙] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกกฺกตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ อัย ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺเสกกฺกตา โหติ ฯ

[๑๖๐] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ
วิญฺญาณกฺขนฺโ ตชฺชา กายวิญฺญาณชาตฺ อิทํ ตสฺมี สมเย
มนินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๑๖๑] กตมํ ตสฺมี สมเย สฺขินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
กายิกํ สาตํ กายิกํ สฺขํ กายสมฺมุสฺสชฺชํ สาตํ สฺขํ เวทยิตํ กายสมฺมุสฺสชา
สาตา สฺขวา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย สฺขินฺทุริยํ
โหติ ฯ

[๑๖๒] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ โย เตสํ อรูปินํ
ชฺมมานํ आयุ จิตฺติ ยปฺนา ยาปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ
ชีวิตินฺทุริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๑๖๓] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อิม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๖๔] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ฆนฺธา โหนฺติ ทฺวายตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตินฺนทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา กายวิญฺญาณชาติ โหติ
เอกํ ชมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา อิม
ชมฺมาอพฺยากตา ฯเปฯ

[๑๖๕] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผสฺโส เจตนา
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา ชีวิตินฺทฺริยํ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี
อตฺถิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา จเปตฺวา เวทฺนากฺขนฺธํ
จเปตฺวา สลฺลวากฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ อํ ตสฺมี สมเย
สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ อิม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

กุสลวิปากานิ ปลฺลจ วิญฺญาณานิ ฯ

[๑๖๖] กตเม ชมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส
กุสลสฺส กมฺมสฺส กตคฺคา อุปจิตฺตคฺคา วิปากา มโนชาติ อุปฺปนฺนา
โหติ อุเปกฺขาสหคฺคา รูปรามฺมณา วา ฯเปฯ โสภฺจพฺพารมฺมณา
วา ยํ ยํ วา ปนารพฺถ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ เวทนา
โหติ สลฺลวา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก โหติ
วิจาร์โ โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ มนินฺทฺริยํ

โหติ อุเปกขินุทริย โหติ ชีวิตินุทริย โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเณปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา อิม
ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๖๗] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส มุสนา สมมุสนา สมมุตฺตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯ

[๑๖๘] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนธาตุมผลฺสชฺชํ เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมผลฺสชฺชํ
อหุทฺทชฺชํ เวทียิตํ เจโตสมผลฺสชฺชา อหุทฺทชฺชชฺชา เวทนา อัย
ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๖๙] กตมา ตสฺมี สมเย สลฺยณา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนธาตุมผลฺสชฺชา สลฺยณา สลฺยชานนา สลฺยชานิตตฺตํ อัย
ตสฺมี สมเย สลฺยณา โหติ ฯ

[๑๗๐] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนธาตุมผลฺสชฺชา เจตนา สลฺยเจตนา สลฺยเจตยิตตฺตํ อัย
ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ฯ

[๑๗๑] กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ
มโน มานสิ หทฺยํ ปญฺจทริ มโน มนายคณิ มนินุทริย วิญฺญาณํ
วิญฺญาณกฺขนุโร ตชฺชามโนธาตุม อิทํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๑๗๒] กตโม ตสฺมี สมเย วิตกฺโก โหติ โย ตสฺมี สมเย
ตกฺโก วิตกฺโก สกฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา

อัย ตสฺมี สมเย วิตกุโก โหติ ฯ

[๓๗๓] กตโม ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี สมเย จาโร
วิจาโร อนุวิจาโร อุปวิจาโร จิตตสฺส อนุสนฺชนตา อนุเปกฺขนตา
อัย ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๓๗๔] กตมา ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลสฺสํ อทุกฺขมสฺสํ เวทยิตํ
เจโตสมฺผลสฺสา อทุกฺขมสฺสา เวทนา อัย ตสฺมี สมเย อุเปกฺขา
โหติ ฯ

[๓๗๕] กตมา ตสฺมี สมเย จิตตสฺเสกฺกุกตา โหติ ยา ตสฺมี
สมเย จิตตสฺส จิตฺติ อัย ตสฺมี สมเย จิตตสฺเสกฺกุกตา โหติ ฯ

[๓๗๖] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย จิตตํ
มโน มานสิ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายคณํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ
วิญฺญาณกฺขนฺโร ตชฺชา มโนธาตุ อิทํ ตสฺมี สมเย มนินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๓๗๗] กตมํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลสฺสํ อทุกฺขมสฺสํ เวทยิตํ
เจโตสมฺผลสฺสา อทุกฺขมสฺสา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทุริยํ
โหติ ฯ

[๓๗๘] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ โย เตสํ อรูปีนํ
ชฺมมานํ आयุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ
ชีวิตินฺทุริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๑๗๕] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อิม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๗๖] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารอ ฆนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตีณฺนทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนชาติ โหติ เอกํ
ชมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา อิม
ชมฺมาอพฺยากตา ฯเปฯ

[๑๗๗] กตฺโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ผสฺโส เจตนา
วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา ชีวิตฺนทฺริยํ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา จเปตฺวา
เวทฺนากฺขนฺธํ จเปตฺวา สลฺยวากฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ อัย
ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ อิม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

กฺสฺลวิปากา มโนชาติ ฯ

[๑๗๘] กตฺเม ชมฺมา อพฺยากตา ชสฺมี สมเย กามาวจรสฺส
กฺสฺลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อฺปจิตฺตฺตา วิปากา มโนวิญฺญาณชาติ
อฺปฺปนฺนา โหติ โสมนสฺสสทฺคตา รุปรมฺมณา วา ฯเปฯ ชมฺมารมฺมณา
วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
เวทฺนา โหติ สลฺยว โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก
โหติ วิจาโร โหติ ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ

มณินฺทริยฺ โหติ โสมนสฺสสินฺทริยฺ โหติ จีวิตินฺทริยฺ โหติ เย วา
ปนฺ ตสฺมี สฺมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสฺมฺปฺปฺนฺนา อรูปฺโน ชฺมฺมา
อิม ชฺมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๘๓] กตฺโม ตสฺมี สฺมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สฺมเย
ผลฺโส หุสฺนา สฺมฺหุสฺนา สฺมฺหุสฺติตฺตํ อัยฺ ตสฺมี สฺมเย ผลฺโส โหติ ฯ

[๑๘๔] กตฺมา ตสฺมี สฺมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสฺมฺผลฺสฺสฺจฺ เจตฺสึกํ สาทํ เจตฺสึกํ สฺขํ เจโตสฺมฺผลฺสฺสฺจฺ
สาทํ สฺขํ เวทยฺตี เจโตสฺมฺผลฺสฺสา สาทา สฺขา เวทนา
อัยฺ ตสฺมี สฺมเย เวทนา โหติ ฯ

[๑๘๕] กตฺมา ตสฺมี สฺมเย สลฺยา โหติ ยา ตสฺมี สฺมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสฺมฺผลฺสฺสา สลฺยา สลฺยชานนา สลฺยชานิตฺตํ
อัยฺ ตสฺมี สฺมเย สลฺยา โหติ ฯ

[๑๘๖] กตฺมา ตสฺมี สฺมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สฺมเย
ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตฺสฺมฺผลฺสฺสา เจตนา สลฺยเจตนา สลฺยเจตยิตฺตํ
อัยฺ ตสฺมี สฺมเย เจตนา โหติ ฯ

[๑๘๗] กตฺมํ ตสฺมี สฺมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย จิตฺตํ
มโน มานสิ หทยํ ปญฺจารํ มโน มนายคณํ มณินฺทริยฺ วิญฺญาณํ
วิญฺญาณกฺขฺนุโร ตชฺชา มโนวิญฺญาณชาตฺ อิทํ ตสฺมี สฺมเย
จิตฺตํ โหติ ฯ

[๑๘๘] กตฺโม ตสฺมี สฺมเย วิตกฺโก โหติ โย ตสฺมี สฺมเย

ตฤโก วิตฤโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา
อัย ตสฺมี สมเย วิตฤโก โหติ ฯ

[๑๘๕] กตโม ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี สมเย จาโร
วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺนชฺนตา อนุเปกฺกชฺนตา
อัย ตสฺมี สมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๑๘๖] กตมา ตสฺมี สมเย ปีติ โหติ ยา ตสฺมี สมเย ปีติ
ปาโมชฺชํ อาโมทนา ปโมทนา หาโส ปหาโส วิตฺติ โอทกฺยํ
อตุตฺตมนตา จิตฺตสฺส อัย ตสฺมี สมเย ปีติ โหติ ฯ

[๑๘๗] กตมํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย เจตสิกํ
สาตํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺพสฺสชํ สาตํ สฺขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา
สาตา สฺขา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย สฺขํ โหติ ฯ

[๑๘๘] กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกชฺนตา โหติ ยา
ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ อัย ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกชฺนตา
โหติ ฯ

[๑๘๙] กตมํ ตสฺมี สมเย มนินฺนุทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺจาริ มโน มนายคณํ มนินฺนุทฺริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตฺว อิทํ ตสฺมี
สมเย มนินฺนุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๙๐] กตมํ ตสฺมี สมเย โสมนสฺสสินฺนุทฺริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ สาตํ เจตสิกํ สฺขํ เจโตสมฺพสฺสชํ สาตํ สฺขํ

เวทยิตฺ เจโตสมมุตฺสชา สาดฺตา สุขา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย
โสมนสฺสินุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๕๕] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินุทฺริยํ โหติ โย เตสํ
อรูปีนํ ชมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา
ชีวิตํ ชีวิตินุทฺริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินุทฺริยํ โหติ ฯ

[๑๕๖] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อิเม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๑๕๗] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหนฺติ เทว ชาตฺตโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตีณฺนุทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนวิญญานชาตฺ โหติ
เอกํ ชมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชมฺมชาตฺ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ชมฺมา อิเม
ชมฺมาอพฺยากตา ฯเปฯ

[๑๕๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา ชีวิตินุทฺริยํ เย
วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน
ชมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา สลฺลา กฺขนฺธํ จเปตฺวา
วิญญานกฺขนฺธํ อัยํ ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ฯเปฯ
อิเม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

กุสลวิปากา โสมนสฺสสทฺคตา มโนวิญญานชาตฺ ฯ

[๓๕๕] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส
กุสลสฺส กมุสส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากา มโนวิญญาณชาตุ
อุปปฺนนา โหติ อุปฺเภกฺขาสหคฺคา รูปารมฺมณา วา ๑เป๑ ฐมารมฺมณา
วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก โหติ
วิจาร์ โหติ อุปฺเภกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ มนินฺทุริยํ
โหติ อุปฺเภกฺชินฺทุริยํ โหติ ชีวิตินฺทุริยํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปี อคฺคิ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺนนา อรูปิน ฐมา อิม
ฐมาอพยากตา ๑

[๔๐๐] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย ผลฺโส
มุสนา สมมุสนา สมมุสฺสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑

[๔๐๑] กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ยํ ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญญาณชาตุสมฺผลฺสชฺ เอตฺสํ กํ เนวสาดํ นาสาดํ เจโตสมฺผลฺสชฺ
อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลฺสชฺชา อทุกฺขมฺสุขา เวทนา
อัย ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ ๑

[๔๐๒] กตมา ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญญาณชาตุสมฺผลฺสชฺชา สญฺญา สญฺชานนา สญฺชานิตตฺตํ
อัย ตสฺมี สมเย สญฺญา โหติ ๑

[๔๐๓] กตมา ตสฺมี สมเย เจตนา โหติ ยา ตสฺมี สมเย
ตชฺชามโนวิญญาณชาตุสมฺผลฺสชฺชา เจตนา สญฺเจตนา สญฺเจตยิตตฺตํ

อัยฺ ตสฺมี สฺมเย เจตนา โหติ ฯ

[๔๐๔] กตมํ ตสฺมี สฺมเย จิตฺตํ โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย
จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปญฺจธา มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตฺว อิทํ ตสฺมี
สฺมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

[๔๐๕] กตโม ตสฺมี สฺมเย วิตฺกโก โหติ โย ตสฺมี สฺมเย
ตฺกโก วิตฺกโก สฺงกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา
อัยฺ ตสฺมี สฺมเย วิตฺกโก โหติ ฯ

[๔๐๖] กตโม ตสฺมี สฺมเย วิจาโร โหติ โย ตสฺมี สฺมเย จาโร
วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺนตฺตา อนุเปกฺขนตฺตา
อัยฺ ตสฺมี สฺมเย วิจาโร โหติ ฯ

[๔๐๗] กตมา ตสฺมี สฺมเย อุเปกฺขา โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย
เจตสิกํ เนวสาตํ นาสาตํ เจโตสฺมฺผลสฺสชฺชํ อทุกฺขมสฺสชฺชํ เวทยิตํ เจโตสฺมฺผลสฺสชา
อทุกฺขมสฺสชา เวทนา อัยฺ ตสฺมี สฺมเย อุเปกฺขา โหติ ฯ

[๔๐๘] กตมา ตสฺมี สฺมเย จิตฺตสฺสเสกฺกุกตฺตา โหติ ยา ตสฺมี
สฺมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ อัยฺ ตสฺมี สฺมเย จิตฺตสฺสเสกฺกุกตฺตา โหติ ฯ

[๔๐๙] กตมํ ตสฺมี สฺมเย มนินฺทุริยํ โหติ ยํ ตสฺมี สฺมเย
จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปญฺจธา มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนุโธ ตชฺชา มโนวิญฺญาณธาตฺว อิทํ ตสฺมี
สฺมเย มนินฺทุริยํ โหติ ฯ

[๔๑๐] กตมํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ ยํ ตสฺมี
สมเย เจตสิกํ เนวสาดํ นาสาดํ เจโตสมฺผลฺสขํ อทุกฺขมฺสขํ เวทยิตํ
เจโตสมฺผลฺสชา อทุกฺขมฺสฺชา เวทนา อิทํ ตสฺมี สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ
โหติ ฯ

[๔๑๑] กตมํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ โย เตสํ อรูปีนํ
ชฺมฺมานํ อายุ จิตฺติ ยปฺนา ยาปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาถนา ชีวิติ
ชีวิตินฺทริยํ อิทํ ตสฺมี สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ ฯ

[๔๑๒] เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนนา
อรูปีโน ชฺมฺมา อิมํ ชฺมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๑๓] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ชฺนฺชา โหณฺติ ทฺวยตฺตานานิ
โหณฺติ เทว ชฺตฺตโย โหณฺติ ตโย ออาหารา โหณฺติ ตีณฺทริยานิ
โหณฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนวิญญานชฺตฺ โหติ
เอกํ ชฺมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ชฺมฺมชฺตฺ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนนา อรูปีโน ชฺมฺมา อิมํ
ชฺมฺมา อพฺยากตา ฯเปฯ

[๔๑๔] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตฺสเสกฺกคฺคา ชีวิตินฺทริยํ เย วา
ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุทฺตปฺนนา อรูปีโน
ชฺมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขณฺธิ จเปตฺวา สลฺลา กฺขณฺธิ จเปตฺวา
วิญญานกฺขณฺธิ อยํ ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ ฯเปฯ

อิเม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

กุสลวิปากา อูปฺเภฺกฺขาสหคตา มโนวิญญานธาตฺ ฯ

[๔๑๕] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส
 กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อูปฺจิตตฺตา วิปากา มโนวิญญานธาตฺ
 อูปฺปนฺนา โหติ โสมนสฺสสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา
 ฅานสมฺปยุตฺตา สสงฺขารเณ ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา
 ฅานวิปฺยุตฺตา ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา สสงฺขารเณ
 ฯเปฯ อูปฺเภฺกฺขาสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา ฯเปฯ อูปฺเภฺกฺขาสหคตา
 ฅานสมฺปยุตฺตา สสงฺขารเณ ฯเปฯ อูปฺเภฺกฺขาสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา
 ฯเปฯ อูปฺเภฺกฺขาสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา สสงฺขารเณ
 รูปารมฺมณา วา ฯเปฯ ฐมารมฺมณา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก
 ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม
 ฐมา อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๑๖] อโลโก อพฺยาคตมฺถิ ฯเปฯ อโทโส อพฺยาคตมฺถิ
 ฯเปฯ อโมโห อพฺยาคตมฺถิ ฯเปฯ อิเม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

อฏฺฐ มหาวิปากา ฯ

[๔๑๗] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย รูปฺปปฺตฺติยา
 มคฺคิ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฅานํ อูปฺสมฺปชฺช
 วิหฺรติ ปจฺวีกฺสิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป

โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ตสฺเสว รูปาวจรสฺส กุสลสฺส
กมฺมสฺส กตตฺตา อุปฺจิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺม
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณฺํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ กตเม
ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย รูปรูปฺตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ
วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสมฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฉานํ
ฯเปฯ จตฺตถํ ฉานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณฺํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ตสฺเสว
รูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปฺจิตตฺตา วิปากํ สุขสฺส จ
ปหานา ฯเปฯ ปญฺจมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณฺํ
ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฌมฺมาอพฺยากตาฯเปฯ

รูปาวจรวิปากาฯ

[๔๑๘] กตเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย อรูปฺรูปฺตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส รูปสฺสญฺญานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิฆสฺสญฺญานํ
อตุลฺงฺคมา นานตฺตสฺสญฺญานํ อมนสิการา อากาसानญฺจายตฺนสฺสญฺญาสฺสหคฺคํ
สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ

อิเม ชมมา กุสลา ตสุเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส กम्मสฺส
กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากํ สพฺพโส รูปสฺสญฺฉานํ สมตฺติกฺกมา
ปฏฺิฆสฺสญฺฉานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสฺสญฺฉานํ อมนสฺสิการา อากาसानญฺจายตน-
สฺสญฺฉาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฉานํ
อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๑๕] กตเม ชมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรูปฺปฺปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากาसानญฺจายตนํ สมตฺติกฺกมฺม วิญฺญาณญฺจายตน-
สฺสญฺฉาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฉานํ
อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา กุสลา ตสุเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส
กम्मสฺส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากํ สพฺพโส อากาसानญฺจายตนํ
สมตฺติกฺกมฺม วิญฺญาณญฺจายตนสฺสญฺฉาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา
ฯเปฯ จตุตฺถํ ฉานํ อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๒๐] กตเม ชมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรูปฺปฺปตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมตฺติกฺกมฺม
อากิณฺญญฺจายตนสฺสญฺฉาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฉานํ
อุปสมฺบฺชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา กุสลา ตสุเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส

กมมสฺส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากํ สพฺพโส วิญญาณญายตฺนํ
สมตฺตีกุมฺม อากิณฺจญฺญาตฺนสญฺญาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา
ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๒๑] กตเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย อรูปฺปตฺตฺติยา
มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากิณฺจญฺญาตฺนํ สมตฺตีกุมฺม เนวสญฺญา-
นาสญฺญาตฺนสญฺญาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ
ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ตสฺเสว อรูปาวจรสฺส
กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากํ สพฺพโส
อากิณฺจญฺญาตฺนํ สมตฺตีกุมฺม เนวสญฺญานาสญฺญาตฺนสญฺญาสหคฺคํ
สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ
ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

อรูปาวจรวิปากา ฯ

[๔๒๒] กตเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐจิกตฺานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมฺิยา
ปตฺตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ
ทุกฺขาปฏฺิปปทํ ทนฺธาภินฺถํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ

อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส
กุสลสฺส ฆานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเห
ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ
สฺสฺสฺสํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺทฺริยํ โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๒๓] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฆานํ
ภาเวติ นิชฺยานิํกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเห ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส
กุสลสฺส ฆานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเห
ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ
อนิมิตฺตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺทฺริยํ โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๒๔] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฆานํ
ภาเวติ นิชฺยานิํกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเห ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส
กุสลสฺส ฆานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเห

ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺนิหิตํ ตสฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ ปฺลยฺนินฺทฺริยํ โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิมํ ชฺมฺมา อพฺยาถตา ฯ

[๔๒๕] กตฺเม ชฺมฺมา อพฺยาถตา ยสฺมึ สฺมเย โลกฺตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปฺจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิตฺถกฺวิจฺจารานํ วฺุปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ
ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปฺลยฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ
ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลยฺตฺนฺติ วิปาโก ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทนฺธาภิณฺณนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อนิมนฺตฺนฺติ
วิปาโก ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิตฺนฺติ วิปาโก ตสฺมึ สฺมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิมํ ชฺมฺมา อพฺยาถตา ฯ

[๔๒๖] กตฺเม ชฺมฺมา อพฺยาถตา ยสฺมึ สฺมเย โลกฺตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปฺจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามฺเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺปาภิณฺณํ ฯเปฯ สฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฯเปฯ
สฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺปาภิณฺณํ ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ
ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปฺลยฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขาปฺปฏิปฺทํ จิปรฺปาภิณฺณนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ

สุขาปฏิบัติ จิปฺปภาณิตํ สุลฺลตฺตํ วิปาโก ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ
จิปฺปภาณิตํ กุสลํ ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ จิปฺปภาณิตํ อนิมิตฺตํ
วิปาโก ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ จิปฺปภาณิตํ กุสลํ ฯเปฯ สุขาปฏิบัติ
จิปฺปภาณิตํ อปฺปณฺหิตํ วิปาโก ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา อพฺยาคตา ฯ

สุทฺธิกปฏิบัติทา ฯ

[๔๒๗] กตเม ฆมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฆานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา
ปคฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุลฺลตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิม ฆมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฆานสฺส กตฺตฺตา
ภาวิตฺตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ สุลฺลตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๒๘] กตเม ฆมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฆานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา
ปคฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุลฺลตํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิม ฆมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฆานสฺส กตฺตฺตา
ภาวิตฺตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช

วิหริติ อนิมิตฺตํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ชนมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๒๕] กตเม ชนมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ
สุลฺลตฺตํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิม ชนมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา
ภาวิตตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ชนมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๓๐] กตเม ชนมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ
ฌานํ ฯเปฯ จตฺตํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุลฺลตฺตฺตํ กุสลํ ฯเปฯ สุลฺลตฺตฺตํ
วิปาโก ฯเปฯ สุลฺลตฺตฺตํ กุสลํ ฯเปฯ อนิมิตฺตฺตํ วิปาโก
ฯเปฯ สุลฺลตฺตฺตํ กุสลํ ฯเปฯ อปฺปณฺหิตฺตํ วิปาโก ตสฺมี
สมฺเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ชนมฺมา
อพฺยากตา ฯ

สุทฺธิกสุลฺลตฺตํ ฯ

[๔๑๑] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลนฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส
กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ
๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
สฺลฺลนฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ
๑เปฯ อิม ฐมา อพฺยาถตา ๑

[๔๑๒] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺทุกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลนฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺทุกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา อพฺยาถตา ๑

[๔๑๓] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา

ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๑๔] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปจฺยคามึ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ ฐปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺถุติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตติยํ
ฌานํ ฯเปฯ จตฺตฺตํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปณฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ
กุสลํ ฯเปฯ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ วิปาโก ฯเปฯ
ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ กุสลํ ฯเปฯ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตฺนฺติ วิปาโก ฯเปฯ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
สฺสณฺณตฺนฺติ กุสลํ ฯเปฯ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตฺนฺติ
วิปาโก ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ
อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๑๕] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิยฺยานิกํ อปจฺยคามึ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา

ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺกุขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ สฺสณฺณตํ ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิญฺณํ
สฺสณฺณตํ ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ สฺสณฺณตํ ฯเปฯ ทฺติยํ
ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ
ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺสขาปฏฺธิปทํ
ชิปฺปาภิญฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ
สฺสณฺณตฺนฺติ วิปาโก ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ
กุสฺลํ ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ อนิมนฺตฺนฺติ วิปาโก ฯเปฯ
สฺสขาปฏฺธิปทํ ชิปฺปาภิญฺณํ สฺสณฺณตฺนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ สฺสขาปฏฺธิปทํ
ชิปฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตฺนฺติ วิปาโก ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยาจตา ฯ

สฺสณฺณตปฏฺธิปทา ฯ

[๔๖๖] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยาจตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ
ฌานํ ภาวติ นิชฺยานิกํ อปฺยจคามึ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปณฺนิหิตํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสฺลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสฺลสฺส
ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อปฺปณฺนิหิตํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๑๗] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐจิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ญฺมียา ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๑เปฯ อิเม ฐมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส
ฉานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ
ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อนิมิตฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ฐมา อพยากตาฯ

[๔๑๘] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐจิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ญฺมียา ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๑เปฯ อิเม ฐมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส
ฉานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ
ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺขณฺตํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ฐมา อพยากตาฯ

[๔๑๙] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฉานํ
ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐจิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺตียา วิตกฺกวิจฺจารานํ ฐปสฺมา ๑เปฯ ทฺตฺติยํ ฉานํ ๑เปฯ
ตฺตฺติยํ ฉานํ ๑เปฯ จตฺตฺถิ ฉานํ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ ๑เปฯ

ปลงจมน์ ฌานัน์ อุปสมุขช วิหริติ อุปปณิหิตนุติ กุสลัน์ ฯเปฯ
อุปปณิหิตนุติ วิปาโก ฯเปฯ อุปปณิหิตนุติ กุสลัน์ ฯเปฯ อนิมิตตุนุติ
วิปาโก ฯเปฯ อุปปณิหิตนุติ กุสลัน์ ฯเปฯ สุลลตุนุติ วิปาโก
ตสุมัน์ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ธมฺมา อพฺยากตา ฯ

สุทฺธิกอุปปณิหิตัน์ ฯ

[๔๔๐] กตเม ธมฺมา อพฺยากตา ยสุมัน์ สมเย โลกุตฺตรัน์ ฌานัน์
ภาเวติ นียฺยานิกัน์ อปจยคามัน์ ทิกฺขจิกตานัน์ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมัน์ ฌานัน์ อุปสมุขช วิหริติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทัน์ ทนฺธาภิณฺณัน์ อุปปณิหิตัน์ ตสุมัน์ สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธมฺมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากัน์ วิวิจฺเจว
กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมัน์ ฌานัน์ อุปสมุขช วิหริติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทัน์
ทนฺธาภิณฺณัน์ อุปปณิหิตัน์ ตสุมัน์ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๔๑] กตเม ธมฺมา อพฺยากตา ยสุมัน์ สมเย โลกุตฺตรัน์ ฌานัน์
ภาเวติ นียฺยานิกัน์ อปจยคามัน์ ทิกฺขจิกตานัน์ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺมัน์ ฌานัน์ อุปสมุขช วิหริติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทัน์ ทนฺธาภิณฺณัน์ อุปปณิหิตัน์ ตสุมัน์ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ธมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส

กุสลสุส ฆานสุส กตตตต ภาวิตตตต วิปากัง วิวิจฺเจว กามเหหิ
ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อนิมิตฺตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฆมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๔๒] กตเม ฆมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ
ฆานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจฺยคามึ ทิฏฺฐิจฺจตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภฺมมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสุส กุสลสุส ฆานสุส กตตตต ภาวิตตตต วิปากัง วิวิจฺเจว
กามเหหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลํ ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฆมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๔๓] กตเม ฆมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ
ฆานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจฺยคามึ ทิฏฺฐิจฺจตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภฺมมียา ปตฺติยา วิตฺกฺกวิจฺจารานํ ฐปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฆานํ
ฯเปฯ ตฺติยํ ฆานํ ฯเปฯ จตฺตํ ฆานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฆานํ
ฯเปฯ ปญฺจํ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตนฺติ
วิปาโก ฯเปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ

ฯเปฯ ทุกขาปฏิบัติ ทนุชาภิญลัม อนิมิตฺตฺนฺตฺติ วิปาโก ฯเปฯ
ทุกขาปฏิบัติ ทนุชาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺนฺตฺติ กุสลัม ฯเปฯ ทุกขาปฏิบัติ
ทนุชาภิญลัม สฺสณฺณตฺนฺตฺติ วิปาโก ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๔๔] กตเม ฐมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภาวตฺติ นิชฺยณิกํ อปฺจยคามึ ทิฏฺฐจฺจิตฺตํ ปหานาย ปจฺจมา
ภฺมมฺยา ปตฺตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อฺปฺสฺมฺปชฺช
วิหฺรติ ทุกขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺติ ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ
ทนุชาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺติ ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺติ
ฯเปฯ ทฺตฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ ตฺตฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ จตฺตฺตฺตํ ฉานํ
ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ ฯเปฯ ปณฺจมํ ฉานํ อฺปฺสฺมฺปชฺช วิหฺรติ
สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺนฺตฺติ กุสลัม ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ
จิปรฺปาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺนฺตฺติ วิปาโก ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม
อปฺปณฺนิหิตฺตฺนฺตฺติ กุสลัม ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม
อนิมิตฺตฺนฺตฺติ วิปาโก ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม อปฺปณฺนิหิตฺตฺนฺตฺติ
กุสลัม ฯเปฯ สฺสขาปฏิบัติ จิปรฺปาภิญลัม สฺสณฺณตฺนฺตฺติ วิปาโก ตสฺมึ
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา
อพฺยาคตา ฯ

อปฺปณฺนิหิตฺตฺปฏฺิปปทา ฯ

[๔๔๕] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตร
มคฺคิ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร สติปญฺจานํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร
สมมปฺปชานํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร อิทฺธิปาทํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร อินฺทริยํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร พลํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร โพชฺฌงฺคํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร สจฺจํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร สมถํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร ฐมํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร ขนฺธํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร อายตน์ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร ธาตุํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร อาหารํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร ผสฺสํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร เวทนํ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร สลฺลํ ภเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตร เจตน์ ภเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตร จิตฺตํ ภเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตानํ ปหานาย
ปจฺมาย ญฺมียา ปคฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภินฺถํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส จิตฺตสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภินฺถํ สฺลฺลนฺตํ ฯเปฯ อนิมิตฺตํ ฯเปฯ อปฺปณฺหิตํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ฐมา
อพฺยากตา ฯเปฯ

วีสติ มหานยา ฯ

[๔๔๖] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฉานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ สฺลณฺตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา อพยากตาฯ

[๔๔๗] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา กุสลา
ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฉานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฐมา อพยากตาฯ

[๔๔๘] กตเม ฐมา อพยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย

กฺมฺยิยา ปตฺตฺติยา วิวิจฺเจว กามฺเหที ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมึํ สมเย
ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา
ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามฺเหที ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมึํ สมเย ผลฺโส โหติ
๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ๑

[๔๔๕] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นฺยฺยานิกํ อปฺจยคามึํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย กฺมฺยิยา
ปตฺตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ วฺฐปสฺมา ๑เปฯ ทฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ ตฺติยํ
ฌานํ ๑เปฯ จตฺตฺถํ ฌานํ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ ๑เปฯ ปณฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ
กุสลํ ๑เปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลณฺตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ
วิปาโก ๑เปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ กุสลํ
๑เปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ
วิปาโก ๑เปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ กุสลํ
๑เปฯ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยณฺติ
วิปาโก ตสฺมึํ สมเย ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ
๑เปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ๑

[๔๕๐] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมึํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ

ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิกตानं ปหานาย ปจมาย ญมिया
ปคตติยา วิวิจเจว กามะหิ ๆเปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมุปชช วิหริติ
ทุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม จนุทธาธิปเตยฺยัม ๆเปฯ สุกขาปฏิปัตถัม
ทนุทธาภิญญลัม จนุทธาธิปเตยฺยัม ๆเปฯ สุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม
จนุทธาธิปเตยฺยัม ๆเปฯ ทุตติยัม ฌานัม ๆเปฯ ตตติยัม ฌานัม ๆเปฯ
จตุตถัม ฌานัม ๆเปฯ ปจมัม ฌานัม ๆเปฯ ปญจมัม ฌานัม อุปสมุปชช
วิหริติ สุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ กุสลัม ๆเปฯ
สุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม สุลลุตถัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ วิปาโก ๆเปฯ
สุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ กุสลัม ๆเปฯ สุกขาปฏิปัตถัม
จิปปาภิญญลัม อนิมิตฺตัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ วิปาโก ๆเปฯ สุกขาปฏิปัตถัม
จิปปาภิญญลัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ กุสลัม ๆเปฯ สุกขาปฏิปัตถัม จิปปาภิญญลัม
อปฺปณฺนิหิตัม จนุทธาธิปเตยฺยณฺติ วิปาโก ตสฺมิมิ สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิมะ ฐมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๕๑] กตเม ฐมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมิมิ สมเย โลกุตฺตรัม ฌานัม
ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฐิกตानं ปหานาย ปจมาย ญมिया
ปคตติยา วิวิจเจว กามะหิ ๆเปฯ ปจมัม ฌานัม อุปสมุปชช วิหริติ
สุลลุตถัม จนุทธาธิปเตยฺยัม ตสฺมิมิ สมเย ผสฺโส โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๆเปฯ อิมะ ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส
ฌานสฺส กตตุตา ภาวิตตุตา วิปากัม วิวิจเจว กามะหิ ๆเปฯ
ปจมัม ฌานัม อุปสมุปชช วิหริติ สุลลุตถัม จนุทธาธิปเตยฺยัม ตสฺมิมิ

สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา
อพฺยากตา ฯ

[๔๕๒] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ"
สุญฺญตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส
ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา
อพฺยากตา ฯ

[๔๕๓] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
สุญฺญตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส
ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ
ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อปฺปณฺ्हิตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา
อพฺยากตา ฯ

[๔๕๔] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา
ปตฺตติยา วิตถกฺกวจารานํ ฐปสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตฺติยํ
ฌานํ ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ
ฌานํ อุปสฺมปฺชช วิหฺรติ สฺลฺลถํ ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ
สฺลฺลถํ ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ฯเปฯ สฺลฺลถํ ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ
กุสฺลํ ฯเปฯ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ฯเปฯ สฺลฺลถํ
ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ อปฺปณฺหิตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก
ตฺสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม
ฐมา อพฺยาถตา ฯ

[๔๕๕] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปจฺมาย ฐมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามฺเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสฺมปฺชช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺถํ สฺลฺลถํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตฺสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา กุสฺลา
ตฺสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสฺลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามฺเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสฺมปฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺถํ สฺลฺลถํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ ตฺสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาถตา ฯ

[๔๕๖] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ

ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตานิ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๆเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมิมิ สมเย
ผลฺโส โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา
ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามเหที ๆเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมิมิ สมเย ผลฺโส
โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๕๖] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมิมิ สมเย โลกุตฺตรํ
ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตานิ ปหานาย ปจฺมาย
ภูมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหที ๆเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมิมิ
สมเย ผลฺโส โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ฌมฺมา
กุสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา
วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหที ๆเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺถุขาปฏฺธิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมิมิ สมเย
ผลฺโส โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๕๗] กตฺเม ฌมฺมา อพฺยากตา ยสฺมิมิ สมเย โลกุตฺตรํ
ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกัม อปจยคามี ทิฏฺฐจิกตานิ ปหานาย ปจฺมาย
ภูมียา ปตฺตติยา วิตฺถุกวิจารานํ ฐปฺสฺมา ๆเปฯ ทฺตฺติยํ ฌานํ ๆเปฯ

ตติยิ ฌานัน ๑เปฯ จตุตถิ ฌานัน ๑เปฯ ปจมฺ ฌานัน ๑เปฯ
 ปญจมฺ ฌานัน อุปสมฺปชช วิหริติ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ วิปาโก ๑เปฯ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ วิปาโก ๑เปฯ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทุกฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ วิปาโก ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ๑เปฯ
 อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ธรรมมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๕๕] กตเม ธรรมมา อพฺยาจตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
 ฌานัน ภาวติ นิยฺยานิกิ อปฺจยคามิ ทิฏฺฐิจฺจิตฺตานิ ปหานาย ปจฺจมา
 ญฺมिया ปตฺตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ๑เปฯ ปจมฺ ฌานัน อุปสมฺปชช
 วิหริติ ทุกฺขาปฏฺิปปํ จิปปาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ๑เปฯ
 สฺขาปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ๑เปฯ สฺขาปฏฺิปปํ
 จิปปาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ ๑เปฯ ทฺตฺติยิ ฌานัน ๑เปฯ
 ตติยิ ฌานัน ๑เปฯ จตุตถิ ฌานัน ๑เปฯ ปจมฺ ฌานัน ๑เปฯ
 ปญจมฺ ฌานัน อุปสมฺปชช วิหริติ สฺขาปฏฺิปปํ จิปปาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ กุสลํ ๑เปฯ สฺขาปฏฺิปปํ จิปปาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ วิปาโก ๑เปฯ สฺขาปฏฺิปปํ จิปปาภิณฺณํ สฺลฺลตฺตํ
 ฉนฺทาธิปเตยฺยนฺตฺติ กุสลํ ๑เปฯ สฺขาปฏฺิปปํ จิปปาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ

ฉนุทธาธิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ๆเปฯ สุขาปฏิปทํ ขิปฺปาภินฺถํ สฺสณฺถํ
ฉนุทธาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ๆเปฯ สุขาปฏิปทํ ขิปฺปาภินฺถํ อปฺปณฺธิหิตํ
ฉนุทธาธิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ ๆเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ธรรมมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๖๐] กตเม ธรรมมา อพฺยาจตา ยสฺมึ สฺมเย โลกุตฺตรํ
ฉนํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมฺมียา ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ๆเปฯ ปจฺมํ ฉนํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ อปฺปณฺธิหิตํ ฉนุทธาธิปเตยฺยํ ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฉนสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ๆเปฯ ปจฺมํ ฉนํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อปฺปณฺธิหิตํ
ฉนุทธาธิปเตยฺยํ ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ ๆเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ๆเปฯ อิม ธรรมมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๖๑] กตเม ธรรมมา อพฺยาจตา ยสฺมึ สฺมเย โลกุตฺตรํ
ฉนํ ภเวติ นียฺยานิกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมฺมียา ปตฺตียา วิวิจฺเจว กามเหิ ๆเปฯ ปจฺมํ ฉนํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ อปฺปณฺธิหิตํ ฉนุทธาธิปเตยฺยํ ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๆเปฯ อิม ธรรมมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฉนสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ๆเปฯ ปจฺมํ ฉนํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ อนิมิตฺตํ ฉนุทธาธิปเตยฺยํ

ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๖๒] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นิชฺยานิํกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิคฺคานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฉานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปาํกํ วิวิจฺเจว
กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺลฺลนฺตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ
ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๖๓] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภเวติ นิชฺยานิํกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิคฺคานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมฺมียา ปตฺติยา วิตฺถกฺกวจารานํ วุปฺสฺมา ฯเปฯ ทฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ
ตฺติยํ ฉานํ ฯเปฯ จตฺตฺถํ ฉานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ ฯเปฯ
ปญฺจํ ฉานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ
ฯเปฯ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ฯเปฯ อปฺปณฺหิตํ
จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ฯเปฯ อนิมิตฺตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก
ฯเปฯ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ฯเปฯ สฺลฺลนฺตํ
จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ ฯเปฯ

อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชนมฺมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๖๔] กตเม ชนมฺมา อพฺยาจตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฉานํ ภาวเต นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ภุมิยา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺบฺชช
วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชนมฺมา
กฺสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กฺสลสฺส ฉานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา
วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ ตสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชนมฺมา
อพฺยาจตา ฯ

[๔๖๕] กตเม ชนมฺมา อพฺยาจตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฉานํ
ภาวเต นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภุมิยา
ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ ตสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชนมฺมา กฺสลา
ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กฺสลสฺส ฉานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฉานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทนฺธาภิณฺณํ อนิมิตฺตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชนมฺมา อพฺยาจตา ฯ

[๔๖๖] กตเม ชมฺมา อพฺยาจตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ
ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย ญฺมียา
ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ
ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ชมฺมา กุสลา
ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ
วิวิจฺเจว กามเหิ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺณํ สฺลยฺลตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ๑เปฯ อวิกฺเขโป โหติ ๑เปฯ อิเม ชมฺมา อพฺยาจตา ๑

[๔๖๗] กตเม ชมฺมา อพฺยาจตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฌานํ ภาเวติ นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
ญฺมียา ปตฺติยา วิตฺถกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสมา ๑เปฯ ทฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ
ตฺติยํ ฌานํ ๑เปฯ จตฺตถิ ฌานํ ๑เปฯ ปจฺมํ ฌานํ ๑เปฯ
ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปณฺหิตํ
จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ๑เปฯ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อนิมิตฺตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ๑เปฯ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ ๑เปฯ ทฺถุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
สฺลยฺลตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ

ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๖๘] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตร
 ฌานํ ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปฺยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปจฺมาย
 ภูมียา ปตฺตติยา วิวิจฺเจว กามเหิ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหฺรติ ทฺวฺขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยํ ฯเปฯ
 สฺวขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยํ ฯเปฯ สฺวขาปฺปฏิปทํ
 จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยํ ฯเปฯ ทฺวฺติยํ
 ฌานํ ฯเปฯ ตฺตติยํ ฌานํ ฯเปฯ จตฺตตฺถิ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ
 ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ สฺวขาปฺปฏิปทํ
 จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ สฺวขาปฺปฏิปทํ
 จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ วิปาโก ฯเปฯ
 สฺวขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ
 สฺวขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิญฺณํ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ วิปาโก ฯเปฯ
 สฺวขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิญฺณํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ กุสฺลํ ฯเปฯ
 สฺวขาปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิญฺณํ สฺขณฺตํ ฌนฺทาทิปรเตยฺยณฺติ วิปาโก ตสฺมี
 สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา
 อพฺยาคตา ฯ

[๔๖๙] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตร มคฺคํ
 ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สติปญฺจานํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ
 สมฺมปฺปชานํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ ฯเปฯ

โลกุตฺตรํ อินฺทริยํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ พลฺลํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ โพชฺฌนฺกํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ สจฺจํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ สมถํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ ชมฺมํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ ขนฺธํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อายตฺนํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ ธาตุํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ อาหารํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ ผสฺสํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ เวทฺนํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ สลฺลํ ภาเวติ ฯเปฯ โลกุตฺตรํ เจตฺนํ ภาเวติ ฯเปฯ
โลกุตฺตรํ จิตฺตํ ภาเวติ นิชฺฌานิกํ อปฺจยคามิํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย
ปฺจมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปฺจมํ ฌานํ
อุปฺสมปฺชช วิหฺรติ ทฺกุขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา
กฺสลา ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กฺสลสฺส จิตฺตสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา
วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหติ ฯเปฯ ปฺจมํ ฌานํ อุปฺสมปฺชช วิหฺรติ
ทฺกุขาปฺปฏิปฺทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺลฺลนฺตํ ฯเปฯ อนิมิตฺตํ ฯเปฯ
อปฺปณฺนิตํ ฌนฺทาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ วิริยาธิปเตยฺยํ ฯเปฯ จิตฺตาธิปเตยฺยํ
ฯเปฯ วิมฺสาธิปเตยฺยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิเม ชมฺมา อพฺยากตา ฯ

ปฺจมมคฺควิปาโก ฯ

[๔๗๐] กตฺเม ชมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ
ฌานํ ภาเวติ นิชฺฌานิกํ อปฺจยคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ ตฺนุภาวาย

ทุดิยาย ภูมียา ปตฺติยา ฯเปฯ กามราคพฺยาปาทานํ อนนฺวเสสฺสปฺพานาย
ตฺติยาย ภูมียา ปตฺติยา ฯเปฯ รุปราก อรุปราก มาน อุตฺตจฺจอวิชฺชาย
อนนฺวเสสฺสปฺพานาย จตฺตถาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว
กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทฺนฺธาภิณฺณํ ตสฺมึํ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อณฺณินฺนฺทฺริยํ โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฌมฺมา กุสลา ตสฺเสว
โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจว
กามเหติ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปฺทํ
ทฺนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณํ ตสฺมึํ สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ อณฺณตาวิณฺนฺทฺริยํ
โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ เย วา ปน ตสฺมึํ
สมเย อณฺณเป อคฺติ ปฺฏิจฺจสมฺบฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา อิม
ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๗๑] กตฺโม ตสฺมึํ สมเย ผสฺโส โหติ โย ตสฺมึํ สมเย
ผสฺโส สฺสนา สมฺสฺสนา สมฺสฺสิตฺตฺตํ อัย ตสฺมึํ สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ กตฺมํ ตสฺมึํ สมเย อณฺณตาวิณฺนฺทฺริยํ โหติ ยา เตสํ
อณฺณตาวิณฺนํ ฌมฺมานํ อณฺณา ปณฺณา ปชานนา วิจโย ปวิจโย
ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปลฺกฺขณา ปจฺจุปลฺกฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ
เนปฺปณฺณํ เวภพฺยา จินฺดา อุปปริกฺขา ฐี เมธา ปรีณายิกา วิปฺสฺสนา
สมฺบฺชณฺณํ ปโตโท ปณฺณา ปณฺณินฺนฺทฺริยํ ปณฺณาพลํ ปณฺณาสคฺคํ
ปณฺณาปาสาโท ปณฺณาอาโลโก ปณฺณาโอภาโส ปณฺณาปชฺโชโต

ปณฺณารตนํ อโมโห ชมฺมวึจโย สมนฺมาทึฏฺฐิ ชมฺมวึจยสมฺโพชฺฌงฺโก
มกฺคจฺกํ มกฺคปริยาปนฺนํ อิํ ๓ สฺมึ สฺมเย อณฺณาตาวิญฺญูริยํ โหติ
๓เปฯ เย วา ปน ๓ สฺมึ สฺมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อึเม ชมฺมา อพฺยากตา ๓

โลกุตฺตรวิปาโก ๓

[๔๗๒] กตเม ชมฺมา อพฺยากตา ๓ สฺมึ สฺมเย อกฺุสลสฺส
กมฺมสฺส กตตฺตา อูปฺจิตตฺตา วิปากํ จกฺขุวิญฺญาณํ อูปฺปนฺนํ โหติ
อูเปกฺขาสหคฺตํ รุปรารมฺมณํ ๓เปฯ โสตฺวิญฺญาณํ อูปฺปนฺนํ โหติ
อูเปกฺขาสหคฺตํ สทฺทารมฺมณํ ๓เปฯ ฌานวิญฺญาณํ อูปฺปนฺนํ โหติ
อูเปกฺขาสหคฺตํ คนฺธารมฺมณํ ๓เปฯ ชิวฺหาวิญฺญาณํ อูปฺปนฺนํ โหติ
อูเปกฺขาสหคฺตํ รสสารมฺมณํ ๓เปฯ กายวิญฺญาณํ อูปฺปนฺนํ โหติ
ทฺกฺขสหคฺตํ โผฏฺฐพฺพารมฺมณํ ๓ สฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ เวทนา
โหติ สณฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ ทฺกฺขํ โหติ
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ มนินฺนุทฺริยํ โหติ ทฺกฺขินฺนุทฺริยํ โหติ ชิวฺตินฺนุทฺริยํ
โหติ เย วา ปน ๓ สฺมึ สฺมเย อณฺเณปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ชมฺมา อึเม ชมฺมา อพฺยากตา ๓

[๔๗๓] กตโม ๓ สฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ โย ๓ สฺมึ สฺมเย
ผลฺโส สฺสนา สมนฺสนา สมนฺสฺสิตตฺตํ อยํ ๓ สฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ ๓
กตมา ๓ สฺมึ สฺมเย เวทนา โหติ ยํ ๓ สฺมึ สฺมเย
ตชฺชากายวิญฺญาณธาตฺตสมฺผลฺสจฺจ

กายิกํ อสาดํ กายิกํ ทุกฺขํ กายสมมุตฺตสฺสํ

อสาดํ ทุกฺขํ เวทยิตํ กายสมมุตฺตสฺสา อสาดตา ทุกฺขา เวทนา อัย
ตฺสฺมึ สมเย เวทนา โหติ ฯเปฯ กตมํ ตฺสฺมึ สมเย ทุกฺขํ โหติ
ยํ ตฺสฺมึ สมเย กายิกํ อสาดํ กายิกํ ทุกฺขํ กายสมมุตฺตสฺสํ อสาดํ
ทุกฺขํ เวทยิตํ กายสมมุตฺตสฺสา อสาดตา ทุกฺขา เวทนา อิทํ ตฺสฺมึ
สมเย ทุกฺขํ โหติ ฯเปฯ กตมํ ตฺสฺมึ สมเย ทุกฺขินฺนทฺริยํ โหติ
ยํ ตฺสฺมึ สมเย กายิกํ อสาดํ กายิกํ ทุกฺขํ กายสมมุตฺตสฺสํ อสาดํ
ทุกฺขํ เวทยิตํ กายสมมุตฺตสฺสา อสาดตา ทุกฺขา เวทนา อิทํ ตฺสฺมึ
สมเย ทุกฺขินฺนทฺริยํ โหติ ฯเปฯ เย วา ปน ตฺสฺมึ สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฃมฺมา อิม ฃมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๗๔] ตฺสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตินฺนทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา กายวิญฺญาณชาติ โหติ
เอกํ ฃมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ฃมฺมชาติ โหติ เย วา ปน ตฺสฺมึ
สมเย อญฺเฌปี อตุถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฃมฺมา อิม
ฃมฺมา อพฺยากตา ฯเปฯ

[๔๗๕] กตโม ตฺสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโร โหติ ผลฺโส เจตนา
จิตฺตสฺเสกกฺคตา จีวิตินฺนทฺริยํ เย วา ปน ตฺสฺมึ สมเย อญฺเฌปี
อตุถิ ปฏฺิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฃมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ
จเปตฺวา สลฺลา กฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ อัย ตฺสฺมึ สมเย

สงขารกฺขนฺโห โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๗๖] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อกฺุสลสฺส
กมฺมสฺส กตตฺตา อุปฺจิตตฺตา วิปากา มโนธาตฺ อุปฺปนฺนา โหติ
อุปฺเภฺกฺษาสฺหคฺตา รุปรามฺมณฺา วา ฯเปฯ โสภฺจฺพฺพารมฺมณฺา วา
ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ
สฺลยฺวา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตฺกฺโก โหติ วิจาโร
โหติ อุปฺเภฺกฺษา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคฺตา โหติ มนินฺนฺทฺริยํ โหติ
อุปฺเภฺกฺจินฺนฺทฺริยํ โหติ จีวิตินฺนฺทฺริยํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อณฺเณปปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปนฺนา อรฺูปีโน ฐมา อิม ฐมา
อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๗๗] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ธาตฺุโย โหนฺติ ตโย ออาหารา โหนฺติ ตินฺนฺทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนธาตฺ โหติ เอกํ
ฐมา ยตฺนํ โหติ เอกา ฐมฺมธาตฺ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปนฺนา อรฺูปีโน ฐมา อิม
ฐมา อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๗๘] กตโม ตสฺมี สมเย สงขารกฺขนฺโห โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตฺกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคฺตา จีวิตินฺนฺทฺริยํ เย วา
ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปนฺนา อรฺูปีโน
ฐมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา สฺลยฺวา กฺขนฺธํ จเปตฺวา

วิญญาณกฺขณฺธิ อัยฺย ตสฺมี สฺมเย สฺงฺขารกฺขณฺโห โหติ ฯเปฯ
อิม ฐมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๗๕] กตฺเม ฐมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สฺมเย อกฺุสฺสสฺส
กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปฺจิตฺตฺตา วิปฺกกา มโนวิญญาณฐาตุ อุปฺปนฺนา
โหติ อุปฺกฺษาสฺหคฺตา รุปรามฺมณา วา ฯเปฯ ฐมฺมารมฺมณา
วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สฺมเย ผสฺโส โหติ เวทนา โหติ
สฺลฺลฺลา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตฺกฺโก โหติ วิจาโร
โหติ อุปฺกฺษา โหติ จิตฺตฺสเสกฺกคฺตา โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ
อุปฺกฺจินฺทฺริยํ โหติ จีวิตินฺทฺริยํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สฺมเย
อณฺเณปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรุปีโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา
อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๗๖] ตสฺมี โข ปน สฺมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยายตนาณิ
โหนฺติ เทว ฐาตุโย โหนฺติ ตโย ออาหารา โหนฺติ ตินฺทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผสฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนวิญญาณฐาตุ โหติ
เอกํ ฐมฺมายตนํ โหติ เอกา ฐมฺมฐาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สฺมเย อณฺเณปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรุปีโน ฐมฺมา อิม
ฐมฺมา อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๗๗] กตฺโม ตสฺมี สฺมเย สฺงฺขารกฺขณฺโห โหติ ผสฺโส
เจตนา วิตฺกฺโก วิจาโร จิตฺตฺสเสกฺกคฺตา จีวิตินฺทฺริยํ เย วา ปน
ตสฺมี สฺมเย อณฺเณปี อคฺคฺติ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรุปีโน ฐมฺมา จเปตฺวา

เวทนา กุขนุชฺชึ จเปตฺวา สลฺลา กุขนุชฺชึ จเปตฺวา วิญฺญาณกุขนุชฺชึ อัย
ตสฺมี สมเย สงฺขารกุขนุชฺชึ โหติ ฯเปฯ อิม ฐมฺมา อพฺยากตา ฯ

อกุสลวิปากา อพฺยากตา ฯ

[๔๘๒] กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา ยสฺมี สมเย มโนธาตุ
อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา
อุเปกฺขาสหคตา รุปารมฺมณา วา ฯเปฯ โสภฺจพฺพารมฺมณา วา+
ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ
สลฺลา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตฺกโก โหติ วิจาโร
โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตเสกฺกคฺคตา โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ
อุเปกฺจินฺทฺริยํ โหติ จีวิตินฺทฺริยํ โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย
อณฺเณปี อคฺคิ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปฺนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม ฐมฺมา
อพฺยากตา ฯ

[๔๘๓] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ธาตุโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ตินฺทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนธาตุ โหติ เอกํ
ฐมฺมายตํ โหติ เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อณฺเณปี อคฺคิ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปฺนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา อิม
ฐมฺมา อพฺยากตา ฯเปฯ

[๔๘๔] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกุขนุชฺชึ โหติ ผลฺโส เจตนา

วิตุกโก วิจาโร จิตตเสกกุกคตา ชีวิตินฺทริยํ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปนา อรูปิโน ชมฺมา จเปตฺวา
เวทนาภฺขณฺธํ จเปตฺวา สลฺยณาภฺขณฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธํ อัย
ตสฺมี สมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ ฯเปฯ อิม ชมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๘๕] กตเม ชมฺมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย มโนวิญฺญาณชาตุ
อุปฺปนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา
โสมนสฺสสทฺคตา รุปารมฺมณา วา ฯเปฯ ชมฺมารมฺมณา วา ยํ
ยํ วา ปนารพฺก ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ สลฺยณา
โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตุกโก โหติ วิจาโร โหติ
ปีติ โหติ สุขํ โหติ จิตตเสกกุกคตา โหติ วิริยินฺทริยํ โหติ
สมาธิทฺทริยํ โหติ มนินฺทริยํ โหติ โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ ชีวิตินฺทริยํ
โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปนา
อรูปิโน ชมฺมา อิม ชมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๘๖] กตโม ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ โย ตสฺมี สมเย
ผลฺโส พุสฺสนา สมฺพุสฺสนา สมฺพุสฺสิตตฺตํ อัย ตสฺมี สมเย ผลฺโส
โหติ ฯเปฯ กตมา ตสฺมี สมเย จิตตเสกกุกคตา โหติ ยา
ตสฺมี สมเย จิตตเสก จิตฺติ สณฺจิติ อวฺภูจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป
อวิสาหณฺมานสตา สมโถ สมาธิทฺทริยํ สมาธิพลํ อัย ตสฺมี สมเย
จิตตเสกกุกคตา โหติ ฯเปฯ กตมํ ตสฺมี สมเย วิริยินฺทริยํ
โหติ โย ตสฺมี สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโก นิกฺกโม ปฺรกฺกโม

อุยฺยาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสพฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺถิลปรกฺกมตา
อนิกฺขิตฺตจฺจนฺตตา อนิกฺขิตฺตฐรตา ฐรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยฺนฺทฺริยํ
วิริยพลฺลํ อิทํ ตสฺมึํ สมเย วิริยฺนฺทฺริยํ โหติ ฯ กตมํ ตสฺมึํ
สมเย สมာธินฺทฺริยํ โหติ ยา ตสฺมึํ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจติ
อวภูจฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหภูมฺมานสตา สมโธ สมာธินฺทฺริยํ
สมาธิพลฺลํ อิทํ ตสฺมึํ สมเย สมာธินฺทฺริยํ โหติ ฯเปฯ เย วา
ปน ตสฺมึํ สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปฺโน ฌมฺมา
อิเม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๘๘] ตสฺมึํ โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺตานํ
โหนฺติ เทว ชาติโย โหนฺติ ตโย ออาหารา โหนฺติ ปณฺจอินฺทฺริยานํ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ฯเปฯ เอกา มโนวิญฺญาณชาตฺ
โหติ เอกํ ฌมฺมายตฺนํ โหติ เอกา ฌมฺมชาตฺ โหติ เย วา ปน
ตสฺมึํ สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปฺโน ฌมฺมา อิเม
ฌมฺมา อพฺยากตา ฯเปฯ

[๔๘๘] กตโม ตสฺมึํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา วิริยฺนฺทฺริยํ
สมာธินฺทฺริยํ ฐีวิตินฺทฺริยํ เย วา ปน ตสฺมึํ สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ
ปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปฺโน ฌมฺมา จเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จเปตฺวา
สณฺหา กฺขนฺธํ จเปตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธํ อัย ตสฺมึํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ
โหติ ฯเปฯ อิเม ฌมฺมา อพฺยากตา ฯ

[๔๘๕] กตเม ฐมา อพฺยาถตา ยสฺมี สมเย มโนวัญญาณชาตุ
อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กम्मวิปาภา
อุเปกฺขาสหคตา รุปารมฺมณา วา ๗เปฯ ฐमारมฺมณา วา ยํ
ยํ วา ปนารพฺท ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ เวทนา โหติ
สญฺญา โหติ เจตนา โหติ จิตฺตํ โหติ วิตกฺโก โหติ วิจาโร
โหติ อุเปกฺขา โหติ จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา โหติ วิริยฺนฺทฺริยํ โหติ
สมาธิฺนฺทฺริยํ โหติ มนินฺทฺริยํ โหติ อุเปกฺขินฺทฺริยํ โหติ จีวิตินฺทฺริยํ
โหติ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ฐมา อิม ฐมา อพฺยาถตา ๗เปฯ

[๔๘๖] ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารो ขนฺธา โหนฺติ ทฺวยตฺนานิ
โหนฺติ เทว ชาตุโย โหนฺติ ตโย อาหารา โหนฺติ ปญฺจินฺทฺริยานิ
โหนฺติ เอโก ผลฺโส โหติ ๗เปฯ เอกา มโนวัญญาณชาตุ โหติ
เอกํ ฐมายตฺนํ โหติ เอกา ฐมฺมชาตุ โหติ เย วา ปน ตสฺมี
สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมา อิม
ฐมา อพฺยาถตา ๗เปฯ

[๔๘๗] กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ ผลฺโส
เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา วิริยฺนฺทฺริยํ สมาธิฺนฺทฺริยํ
จีวิตินฺทฺริยํ เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺเฌปี อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา
อรูปีโน ฐมา จเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ จเปตฺวา สญฺญากฺขนฺธํ
จเปตฺวา วิญญาณกฺขนฺธํ อยํ ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ

ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๕๒] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย มโนวิญญานธาตุ
อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา
โสมนสฺสสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา
สสงฺขารเณ ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา
ฯเปฯ โสมนสฺสสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา สสงฺขารเณ ฯเปฯ
อุเปกฺขาสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคตา ฅานสมฺปยุตฺตา
สสงฺขารเณ ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา
ฯเปฯ อุเปกฺขาสหคตา ฅานวิปฺยุตฺตา สสงฺขารเณ รูปารมฺมณา
วา ฯเปฯ ฐมารมฺมณา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ ตสฺมี สมเย
ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๕๓] อโลโก อพฺยาคตมฺถิ ฯเปฯ อโทโส อพฺยาคตมฺถิ
ฯเปฯ อโมโห อพฺยาคตมฺถิ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

กามาวจรกิริยา ฯ

---

[๔๕๔] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย รูปาวจโร
ฅานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ
ทิฏฺฐฐมฺมสุขวิหาริ วิวิจฺเจว กามะหิ ฯเปฯ ปจฺม ฅานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ปจฺวีกสิณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป
โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯเปฯ

[๔๕๕] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย รูปราวจรี ฌานํ
ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ ทิฏฺฐชฺมมสุขวิหารี
วิตกฺกวจิหารานํ รูปสฺมา ฯเปฯ ทุตฺติยํ ฌานํ ฯเปฯ ตตฺติยํ ฌานํ
ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ ฯเปฯ ปจฺมํ ฌานํ ฯเปฯ ปญฺจมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ปจฺวิกสิณํ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯเปฯ
รูปราวจรีกิริยา ฯ

[๔๕๖] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรุปราวจรี }
ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ
ทิฏฺฐชฺมมสุขวิหารี สพฺพโส รูปสฺสญฺจานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิษสฺสญฺจานํ
อตุลฺงฺกมา นานตฺตสฺสญฺจานํ อมนสิการา อากาसानญฺจายตฺนสฺสญฺจาสหคฺคํ
สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ
ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๕๗] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรุปราวจรี
ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ
ทิฏฺฐชฺมมสุขวิหารี สพฺพโส อากาसानญฺจายตฺนํ สมตฺติกฺกมฺม
วิญฺญาณญฺจายตฺนสฺสญฺจาสหคฺคํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตฺตถํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ ฯเปฯ

อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๙๘] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรูปาวจร
ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ
ทิกฺขฐมฺมสุขวิหารํ สพฺพโส วิญฺญาณญายตฺนํ สมตฺติกุมฺม
อากิณฺญญายตฺนสญฺญาสหคฺตํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ จตุตฺถํ
ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ ฯเปฯ
อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๔๙๙] กตเม ฐมา อพฺยาคตา ยสฺมี สมเย อรูปาวจร
ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ
ทิกฺขฐมฺมสุขวิหารํ สพฺพโส อากิณฺญญายตฺนํ สมตฺติกุมฺม
เนวสญฺยานาสญฺญาตฺนสญฺญาสหคฺตํ สุขสฺส จ ปหานา ฯเปฯ
จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺบฺชช วิหฺรติ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
ฯเปฯ อวิกฺเขโป โหติ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๕๐๐] อโลโก อพฺยาคตมฺลํ ฯเปฯ อโทโส อพฺยาคตมฺลํ
ฯเปฯ อโมโห อพฺยาคตมฺลํ ฯเปฯ อิม ฐมา อพฺยาคตา ๑ ฯ

อรูปาวจรกิริยา ฯ

จิตฺตูปฺปาทกณฺท์ ฯ

@๑ อัย ปาฬิ ปุริมาหิ น สมตฺติ ปุริมา หิ กามาวจรวิปากกิริยาสุเยว

@ทิสฺสนฺติ น อณฺณตฺถ ฯ วิจาเรตฺวา กเหตุพฺพํ ฯ

รูปกณฺท์

[๕๐๑] กตเม ฐมา อพฺยาคตา กุสลากุสลาณํ ฐมานํ
วิปากา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปริยาปนฺนา เวทนา กฺขนฺโท
สขฺฌา กฺขนฺโท สขฺขาร กฺขนฺโท วิญฺญาณ กฺขนฺโท เย จ
ฐมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา สพฺพํ จ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมา อพฺยาคตา ฯ

[๕๐๒] ตตฺถ กตมํ สพฺพํ รูปํ จตฺตารโ จ มหาภูตา จตฺตุนํ จ
มหาภูตานํ อุปาทาย รูปํ อิทํ วุจฺจติ สพฺพํ รูปํ ฯ

[๕๐๓] สพฺพํ รูปํ นเหตุ อเหตุกํ เหตุวิปฺปยุตฺตํ สปฺปจฺจยํ
สงฺขตํ รูปํ โลกียํ สาสวํ สขฺโยชนียํ คนฺถนียํ โอมนียํ โยคนียํ
นินฺวณฺนียํ ปฺรามณฺญํ อุปาทานียํ สงฺกิเลสิกํ อพฺยาคตํ อนารมฺมณํ
อเจตสิกํ จิตฺตวิปฺปยุตฺตํ เนววิปากนวิปากมฺมมฺมํ อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิเลสิกํ
นสวิตกฺกสวิจาร์ นอวิตกฺกวิจารมตฺตํ อวิตกฺกอวิจาร์
นปีตีสหคตํ นสุขสหคตํ นอุเปกฺขาสหคตํ เนวทสฺสเนนนภาวนายปฺหาคพฺพํ
เนวทสฺสเนนนภาวนายปฺหาคพฺพเหตุกํ เนวอจฺยคามินอปฺจยคามิ
เนวเสกฺขนาเสกฺขํ ปฺริตฺตํ กามาวจริ นรูปาวจริ นอรูปาวจริ
ปฺริยาปนฺนํ โนอปฺริยาปนฺนํ อนียตํ อนินฺยฺยานิกํ อุปฺปนฺนํ
จฺหิ วิญฺญาเณหิ วิญฺเญยฺยํ อนินฺจํ ชราภิกฺกตํ เอวํ เอกวิเชน
รูปสงฺคโห ฯ

เอกกํ ฯ

[๕๐๔] ทวิเรน รูปสงคโห อตฺถิ รุปํ อุปาทา อตฺถิ รุปํ โนอุปาทา
อตฺถิ รุปํ อุปาทินฺนํ อตฺถิ รุปํ อนุปาทินฺนํ อตฺถิ รุปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ
อตฺถิ รุปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ อตฺถิ รุปํ สนิทสฺสํ อตฺถิ รุปํ อนิทสฺสํ
อตฺถิ รุปํ สปปปฏิฆํ อตฺถิ รุปํ อปปปฏิฆํ อตฺถิ รุปํ อินฺทริยํ อตฺถิ รุปํ
นอินฺทริยํ อตฺถิ รุปํ มหาภูตํ อตฺถิ รุปํ นมหาภูตํ อตฺถิ รุปํ วิญญตฺติ
อตฺถิ รุปํ นวิญญตฺติ อตฺถิ รุปํ จิตฺตสมฺภูจฺจํ อตฺถิ รุปํ นจิตฺตสมฺภูจฺจํ
อตฺถิ รุปํ จิตฺตสทฺทํ อตฺถิ รุปํ นจิตฺตสทฺทํ อตฺถิ รุปํ จิตฺตานุปริวตฺติ
อตฺถิ รุปํ นจิตฺตานุปริวตฺติ อตฺถิ รุปํ อชฺฌตฺติกํ อตฺถิ รุปํ พาหิรี อตฺถิ
รูปํ โอปาริกํ อตฺถิ รุปํ สุขมํ อตฺถิ รุปํ ทูเร อตฺถิ รุปํ สนฺติเก ฯ อตฺถิ
รูปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสฺส วตฺถุ อตฺถิ รุปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสฺส นวตฺถุ อตฺถิ
รูปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสชยเวทนาย ฯเปฯ สลฺยาย ฯเปฯ เจตนาย
ฯเปฯ จกฺขุวิญญานสฺส วตฺถุ อตฺถิ รุปํ จกฺขุวิญญานสฺส นวตฺถุ
อตฺถิ รุปํ โสตฺตสมฺพฺสฺสฺส ฯเปฯ ฆานสมฺพฺสฺสฺส ฯเปฯ ชิวฺหาสมฺพฺสฺสฺส
ฯเปฯ กายสมฺพฺสฺสฺส วตฺถุ อตฺถิ รุปํ กายสมฺพฺสฺสฺส นวตฺถุ
อตฺถิ รุปํ กายสมฺพฺสฺสชย เวทนาย ฯเปฯ สลฺยาย ฯเปฯ
เจตนาย ฯเปฯ กายวิญญานสฺส วตฺถุ อตฺถิ รุปํ กายวิญญานสฺส
นวตฺถุ ฯ อตฺถิ รุปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสฺส อารมฺมณํ อตฺถิ รุปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสฺส
นอารมฺมณํ อตฺถิ รุปํ จกฺขุสมฺพฺสฺสชย เวทนาย ฯเปฯ
สลฺยาย ฯเปฯ เจตนาย ฯเปฯ จกฺขุวิญญานสฺส อารมฺมณํ
อตฺถิ รุปํ จกฺขุวิญญานสฺส นอารมฺมณํ ฯ อตฺถิ รุปํ โสตฺตสมฺพฺสฺสฺส

ฯเปฯ ฆานสมมุตฺตสฺส ฯเปฯ ชิวหาสมมุตฺตสฺส ฯเปฯ กายสมมุตฺตสฺส
อารมฺมณฺ์ อตฺถิ รูปิ กายสมมุตฺตสฺส นอารมฺมณฺ์ อตฺถิ
รูปิ กายสมมุตฺตสฺสชย เวทนาย ฯเปฯ สลฺลณาย ฯเปฯ เจตนาย
ฯเปฯ กายวิญญานสฺส อารมฺมณฺ์ อตฺถิ รูปิ กายวิญญานสฺส นอารมฺมณฺ์ ฯ
อตฺถิ รูปิ จกฺขายตฺนํ อตฺถิ รูปิ นจกฺขายตฺนํ อตฺถิ รูปิ
โสตฺตยตฺนํ อตฺถิ รูปิ นโสตฺตยตฺนํ อตฺถิ รูปิ ฆานายตฺนํ ฯเปฯ
ชิวหายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ อตฺถิ รูปิ นกายายตฺนํ อตฺถิ รูปิ
รูปายตฺนํ อตฺถิ รูปิ นรูปายตฺนํ อตฺถิ รูปิ สทฺททายตฺนํ ฯเปฯ คนฺธทายตฺนํ
ฯเปฯ รสทายตฺนํ ฯเปฯ โสณฺฑจพฺพทายตฺนํ อตฺถิ รูปิ นโสณฺฑจพฺพทายตฺนํ ฯ
อตฺถิ รูปิ จกฺขุชาตฺ อตฺถิ รูปิ นจกฺขุชาตฺ อตฺถิ รูปิ โสตฺตชาตฺ
ฯเปฯ ฆานชาตฺ ฯเปฯ ชิวหาชาตฺ ฯเปฯ กายชาตฺ อตฺถิ
รูปิ นกายชาตฺ อตฺถิ รูปิ รูปชาตฺ อตฺถิ รูปิ นรูปชาตฺ อตฺถิ รูปิ
สทฺททชาตฺ ฯเปฯ คนฺธชาตฺ ฯเปฯ รสชาตฺ ฯเปฯ โสณฺฑจพฺพชาตฺ
อตฺถิ รูปิ นโสณฺฑจพฺพชาตฺ ฯ อตฺถิ รูปิ จกฺขุณฺทริยํ อตฺถิ รูปิ นจกฺขุณฺทริยํ
อตฺถิ รูปิ โสตฺตินฺทริยํ ฯเปฯ ฆานินฺทริยํ ฯเปฯ ชิวหินฺทริยํ
ฯเปฯ กายินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ นกายินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ อิตฺถินฺทริยํ
อตฺถิ รูปิ นอิตฺถินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ ปุริสินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ
นปุริสินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ ชิวิตินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ นชิวิตินฺทริยํ ฯ อตฺถิ
รูปิ กายวิญญตฺติ อตฺถิ รูปิ นกายวิญญตฺติ อตฺถิ รูปิ วจิวินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ
นวจิวินฺทริยํ อตฺถิ รูปิ อากาสชาตฺ อตฺถิ รูปิ นอากาสชาตฺ อตฺถิ

รูป อโปกขาตุ อตฺถิ รูป นอโปกขาตุ อตฺถิ รูป รูปสฺส ลหุตา อตฺถิ
รูป รูปสฺส นลหุตา อตฺถิ รูป รูปสฺส มหุตา อตฺถิ รูป รูปสฺส นมหุตา
อตฺถิ รูป รูปสฺส กมฺมณฺณตา อตฺถิ รูป รูปสฺส นกมฺมณฺณตา อตฺถิ
รูป รูปสฺส อุปฺจโย อตฺถิ รูป รูปสฺส นอุปฺจโย อตฺถิ รูป รูปสฺส สนฺนตฺติ
อตฺถิ รูป รูปสฺส นสนฺนตฺติ อตฺถิ รูป รูปสฺส ชรตา อตฺถิ รูป รูปสฺส นชรตา
อตฺถิ รูป รูปสฺส อนิจฺจตา อตฺถิ รูป รูปสฺส นอนิจฺจตา อตฺถิ รูป กพฺพีกาโร
อาหาโร อตฺถิ รูป น กพฺพีกาโร อาหาโร เอวํ ทฺวิเชน รูปสงฺคโห ฯ

ทุกิ ฯ

[๕๐๕] ทฺวิเชน รูปสงฺคโห ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ อุปาทา ยนฺตํ รูปิ
พาหิรี ตํ อตฺถิ อุปาทา อตฺถิ โนอุปาทา ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ อุปาทินฺนํ
ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ อตฺถิ อุปาทินฺนํ อตฺถิ อนุปาทินฺนํ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ
ตํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ อตฺถิ อุปาทินฺนุปาทานิยํ อตฺถิ
อนุปาทินฺนุปาทานิยํ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ อนิทฺตฺสนํ ยนฺตํ รูปิ พาหิรี
ตํ อตฺถิ สนิทฺตฺสนํ อตฺถิ อนิทฺตฺสนํ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ สบฺปฏฺฐิณํ ยนฺตํ รูปิ
พาหิรี ตํ อตฺถิ สบฺปฏฺฐิณํ อตฺถิ อปฺปฏฺฐิณํ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ อินฺทฺริยํ
ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ อตฺถิ อินฺทฺริยํ อตฺถิ นอินฺทฺริยํ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ
ตํ นมฺหาภูตํ ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ อตฺถิ มฺหาภูตํ อตฺถิ นมฺหาภูตํ ยนฺตํ
รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ นวิณฺณตฺติ ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ อตฺถิ วิณฺณตฺติ อตฺถิ
นวิณฺณตฺติ ยนฺตํ รูปิ อชฺฉตฺตํ ตํ นจิตฺตสมฺภูจฺจานํ ยนฺตํ รูปิ พาหิรี ตํ

อตุถิ จิตฺตสมฺภูจฺานํ อตุถิ นจิตฺตสมฺภูจฺานํ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ นจิตฺตสทฺท
ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ อตุถิ จิตฺตสทฺท อตุถิ นจิตฺตสทฺท ยนฺตํ ฐปํ
อชฺฌตฺติกํ ตํ นจิตฺตานุปริวตฺติ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ อตุถิ จิตฺตานุปริวตฺติ
อตุถิ นจิตฺตานุปริวตฺติ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ โอิพาริกํ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ
ตํ อตุถิ โอิพาริกํ อตุถิ สฺขมํ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ สนฺติเก ยนฺตํ
ฐปํ พาทิรํ ตํ อตุถิ ทูเร อตุถิ สนฺติเก ฯ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส
นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ อตุถิ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ อตุถิ
จกฺขุสมฺพสฺสสฺส นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ อตุถิ จกฺขุสมฺพสฺสชาย เวทนาย
ฯเปฯ สลฺยาย ฯเปฯ เจตนาย ฯเปฯ จกฺขุวิญญานสฺส
นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ อตุถิ จกฺขุวิญญานสฺส วตฺถุ อตุถิ
จกฺขุวิญญานสฺส นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ โสิตสมฺพสฺสสฺส ฯเปฯ
ฆานสมฺพสฺสสฺส ฯเปฯ ชิฺวหาสมฺพสฺสสฺส ฯเปฯ กายสมฺพสฺสสฺส นวตฺถุ
ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ อตุถิ กายสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ อตุถิ กายสมฺพสฺสสฺส
นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ กายสมฺพสฺสชาย เวทนาย ฯเปฯ สลฺยาย
ฯเปฯ เจตนาย ฯเปฯ กายวิญญานสฺส นวตฺถุ ยนฺตํ ฐปํ อชฺฌตฺติกํ
ตํอตุถิกายวิญญานสฺส วตฺถุ อตุถิกายวิญญานสฺส นวตฺถุ ฯ ยนฺตํ
ฐปํอชฺฌตฺติกํ ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส นอารมฺมณํ ยนฺตํ ฐปํพาทิรํ ตํ อตุถิ
จกฺขุสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ อตุถิ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส นอารมฺมณํ ยนฺตํ
ฐปํ อชฺฌตฺติกํ ตํ จกฺขุสมฺพสฺสชาย เวทนาย ฯเปฯ สลฺยาย ฯเปฯ
เจตนาย ฯเปฯ จกฺขุวิญญานสฺส นอารมฺมณํ ยนฺตํ ฐปํ พาทิรํ ตํ

อตุถิ จกขุวิถุณณสุส อารมมณั อตุถิ จกขุวิถุณณสุส นออารมมณั
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั โสตสมุผลสุสสุส ๆเปย ๆมานสมุผลสุสสุส ๆเปย
ชีวหาสมุผลสุสสุส ๆเปย กายสมุผลสุสสุส นออารมมณั ยนตุ รุปี พาหิรึ
ตั อตุถิ กายสมุผลสุสสุส อารมมณั อตุถิ กายสมุผลสุสสุส นออารมมณั
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั กายสมุผลสุสชาย เวทนาย ๆเปย สลยณาย
 ๆเปย เจตนาย ๆเปย กายวิถุณณสุส นออารมมณั ยนตุ รุปี
พาหิรึ ตั อตุถิ กายวิถุณณสุส อารมมณั อตุถิ กายวิถุณณสุส นออารมมณั ๆ
ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั นจกขายตณั ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั
อตุถิ จกขายตณั อตุถิ นจกขายตณั ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั นโสตายตณั
 ๆเปย นฆานายตณั ๆเปย นชีวหายตณั ๆเปย นกายายตณั
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั อตุถิ กายายตณั อตุถิ นกายายตณั ยนตุ รุปี
อขมตุตติกั ตั นรูพายตณั ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั อตุถิ รูพายตณั อตุถิ นรูพายตณั
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั นสททายตณั ๆเปย นคนุชยตณั ๆเปย
นรสายตณั ๆเปย นโฆฏฐพพายตณั ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั อตุถิ โฆฏฐพพายตณั
อตุถิ นโฆฏฐพพายตณั ๆ ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั นจกขุชราชตุ ยนตุ
รุปี อขมตุตติกั ตั อตุถิ จกขุชราชตุ อตุถิ นจกขุชราชตุ ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั
นโสตชราชตุ ๆเปย นฆานชราชตุ ๆเปย นชีวหาชราชตุ ๆเปย นกายชราชตุ
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั อตุถิ กายชราชตุ อตุถิ นกายชราชตุ ยนตุ
รุปี อขมตุตติกั ตั นรูปชราชตุ ยนตุ รุปี พาหิรึ ตั อตุถิ รูปชราชตุ อตุถิ นรูปชราชตุ
ยนตุ รุปี อขมตุตติกั ตั นสททชราชตุ ๆเปย นคนุชชราชตุ ๆเปย

นรธชาตฺ ๑เปฯ นโณฏฐพพชาตฺ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ โณฏฐพพชาตฺ
อตฺถิ นโณฏฐพพชาตฺ ๑ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ นจกฺขุณฺทริยํ ยนฺตํ
รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ อตฺถิ จกฺขุณฺทริยํ อตฺถิ นจกฺขุณฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ
ตํ นโสตฺถินฺทริยํ ๑เปฯ นจมานินฺทริยํ ๑เปฯ นชิวฺหิณฺทริยํ ๑เปฯ
นกายินฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ อตฺถิ กายินฺทริยํ อตฺถิ นกายินฺทริยํ
ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ นอิตฺถินฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ
อิตฺถินฺทริยํ อตฺถิ นอิตฺถินฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ นปริสฺสินฺทริยํ
ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ ปริสฺสินฺทริยํ อตฺถิ นปริสฺสินฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ
อชฺฌตฺตํ ตํ นชิวฺติณฺทริยํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ ชิวฺติณฺทริยํ อตฺถิ
นชิวฺติณฺทริยํ ๑ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ นกายวิณฺณตฺตํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ
อตฺถิ กายวิณฺณตฺตํ อตฺถิ นกายวิณฺณตฺตํ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ นวจิวฺณตฺตํ
ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ วจิวฺณตฺตํ อตฺถิ นวจิวฺณตฺตํ ยนฺตํ รูปํ
อชฺฌตฺตํ ตํ นอากาสชาตฺตํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ อากาสชาตฺตํ อตฺถิ
นอากาสชาตฺตํ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ นอโปกฺกชาตฺตํ ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ
อโปกฺกชาตฺตํ อตฺถิ นอโปกฺกชาตฺตํ ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ รูปสฺส นลหฺตฺตา ยนฺตํ รูปํ
พาหิรํ ตํ อตฺถิ รูปสฺส ลหฺตฺตา อตฺถิ รูปสฺส นลหฺตฺตา ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ
ตํ รูปสฺส นมฺหฺตฺตา ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ รูปสฺส มฺหฺตฺตา อตฺถิ รูปสฺส
นมฺหฺตฺตา ยนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ ตํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ
ตํ อตฺถิ รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา อตฺถิ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา ยนฺตํ รูปํ
อชฺฌตฺตํ ตํ รูปสฺส นอุปฺจโย ยนฺตํ รูปํ พาหิรํ ตํ อตฺถิ รูปสฺส อุปฺจโย

อตุถิ รูปสสุ นอุปจโย ยนตุ้ รูปิ อชมุตติกั ตั้ รูปสสุ นสนตุติ ยนตุ้
รูปิ พหิริ้ ตั้ อตุถิ รูปสสุ สนตุติ อตุถิ รูปสสุ นสนตุติ ยนตุ้ รูปิ อชมุตติกั
ตั้ รูปสสุ นชรรตา ยนตุ้ รูปิ พหิริ้ ตั้ อตุถิ รูปสสุ ชรรตา อตุถิ
รูปสสุ นชรรตา ยนตุ้ รูปิ อชมุตติกั ตั้ รูปสสุ นอนิจจตา ยนตุ้ รูปิ
พหิริ้ ตั้ อตุถิ รูปสสุ อนิจจตา อตุถิ รูปสสุ นอนิจจตา ยนตุ้ รูปิ
อชมุตติกั ตั้ น กพพิ์กาโร อหาโร ยนตุ้ รูปิ พหิริ้ ตั้ อตุถิ กพพิ์กาโร
อหาโร อตุถิ น กพพิ์กาโร อหาโร เอวั ติวิเชน รูปสงคโห ๗

ติกั ๗

[๕๐๖] จตุพิเชน รูปสงคโห ยนตุ้ รูปิ อุปาทา ตั้ อตุถิ อุปาทินัน
อตุถิ อนุปาทินัน ยนตุ้ รูปิ อนุปาทา ตั้ อตุถิ อุปาทินัน อตุถิ
อนุปาทินัน ยนตุ้ รูปิ อุปาทา ตั้ อตุถิ อุปาทินันอนุปาทานิยิ อตุถิ
อนุปาทินันอนุปาทานิยิ ยนตุ้ รูปิ อนุปาทา ตั้ อตุถิ อุปาทินันอนุปาทานิยิ อตุถิ
อนุปาทินันอนุปาทานิยิ ยนตุ้ รูปิ อุปาทา ตั้ อตุถิ สปปฎิฉั อตุถิ อปปฎิฉั
ยนตุ้ รูปิ อนุปาทา ตั้ อตุถิ สปปฎิฉั อตุถิ อปปฎิฉั ยนตุ้ รูปิ อุปาทา
ตั้ อตุถิ โอพาริกั อตุถิ สขุมั ยนตุ้ รูปิ อนุปาทา ตั้ อตุถิ โอพาริกั อตุถิ
สขุมั ยนตุ้ รูปิ อุปาทา ตั้ อตุถิ ทูเร อตุถิ สนตุติเก ยนตุ้ รูปิ อนุปาทา
ตั้ อตุถิ ทูเร อตุถิ สนตุติเก ๗ ยนตุ้ รูปิ อุปาทินัน ตั้ อตุถิ สนิทสสนั
อตุถิ อนิทสสนั ยนตุ้ รูปิ อนุปาทินัน ตั้ อตุถิ สนิทสสนั อตุถิ อนิทสสนั
ยนตุ้ รูปิ อุปาทินัน ตั้ อตุถิ สปปฎิฉั อตุถิ อปปฎิฉั ยนตุ้ รูปิ อนุปาทินัน
ตั้ อตุถิ สปปฎิฉั อตุถิ อปปฎิฉั ยนตุ้ รูปิ อุปาทินัน ตั้ อตุถิ มหาภูตั

อตุถิ สนนตึเก ยนนตึ รูนปึ นนมหากุตึ ตึ อตุถิ พุเร อตุถิ สนนตึเก ฯ ทิฏฺฐึ
สตุตึ มุตึ วิณฺณตึ รูนปึ เอวั จตุพฺพิเชนน รูนปึสงฺคโห ฯ

จตุกุกึ ฯ

[๕๐๗] ปณฺจวิเชนน รูนปึสงฺคโห ปจฺวีชตฺตฺ ออโปชตฺตฺ เตโชชตฺตฺ
วอโยชตฺตฺ ยณฺจ รูนปึ อูปาทาเอวั ปณฺจวิเชนน รูนปึสงฺคโห ฯ

ปณฺจกึ ฯ

[๕๐๘] ฉพฺพิเชนน รูนปึสงฺคโห จกฺขุวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ โสตฺวิณฺณเณยฺยํ
รูนปึ ฆานวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ ชิวฺหาวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ กายวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ มโนวิณฺณเณยฺยํ
รูนปึ เอวั ฉพฺพิเชนน รูนปึสงฺคโห ฯ

ฉกุกึ ฯ

[๕๐๙] สตฺตฺวิเชนน รูนปึสงฺคโห จกฺขุวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ โสตฺวิณฺณเณยฺยํ
รูนปึ ฆานวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ ชิวฺหาวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ กายวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ
มโนชตฺตฺวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ มโนวิณฺณณชตฺตฺวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ เอวั สตฺตฺวิเชนน
รูนปึสงฺคโห ฯ

สตฺตฺกึ ฯ

[๕๑๐] อณฺุจวิเชนน รูนปึสงฺคโห จกฺขุวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ โสตฺวิณฺณเณยฺยํ
รูนปึ ฆานวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ ชิวฺหาวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ กายวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ อตุถิ
สฺซขสมฺพสฺสึ อตุถิ พุกฺขสมฺพสฺสึ มโนชตฺตฺวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ มโนวิณฺณณ-
ชตฺตฺวิณฺณเณยฺยํ รูนปึ เอวั อณฺุจวิเชนน รูนปึสงฺคโห ฯ

อณฺุจกึ ฯ

[๕๑๑] นววิเชน รูปสงคโห จกขุณฺทริยํ โสติณฺทริยํ ฆานินฺทริยํ
ชีวหินฺทริยํ กายินฺทริยํ อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ
ชีวิตินฺทริยํ ยลฺจ รุปํ นอินฺทริยํ เอวํ นววิเชน รูปสงคโห ฯ
นวกํ ฯ

[๕๑๒] ทสฺวิเชน รูปสงคโห จกขุณฺทริยํ โสติณฺทริยํ ฆานินฺทริยํ
ชีวหินฺทริยํ กายินฺทริยํ อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ
ชีวิตินฺทริยํ นอินฺทริยํ รุปํ อตฺถิ สบฺปปฏิงฺมํ อตฺถิอบฺปปฏิงฺมํ เอวํ ทสฺวิเชน
รูปสงคโห ฯ

ทสฺกํ ฯ

[๕๑๓] เอกาทสฺวิเชน รูปสงคโห จกขายตฺนํ โสตายตฺนํ ฆานายตฺนํ
ชีวหายตฺนํ กายายตฺนํ รูปายตฺนํ สทฺทหายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ
โผฏฺฐพฺพายตฺนํ ยลฺจ รุปํ อนินฺทสฺสนํ อบฺปปฏิงฺมํ ฆมฺมายตฺนปริยาปนฺนํ
เอวํ เอกาทสฺวิเชน รูปสงคโห ฯ

เอกาทสฺกํ ฯ

มาตिका ฯ

[๕๑๔] สพฺพํ รุปํ นเหตุเมว อเหตุกเมว เหตุวิปฺปยุตฺตเมว
สบฺปจฺจยเมว สงฺขตเมว รูปเมว โลกียเมว สาสวเมว สลฺโยชนียเมว
คณฺถนียเมว โอนนียเมว โยคนียเมว นีวรณียเมว ปฺรามญฺจเมว
อุปาทานียเมว สงฺกิเลสิกเมว อพฺยาคตเมว อนารมฺมณเมว อเจตสิกเมว
จิตฺตวิปฺปยุตฺตเมว เนววิปากนวิปากฆมฺมฆมฺมเมว อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิเลสิกเมว
นสฺวิตกฺกสฺวิจารเมว นอวิตกฺกวิจฺจารมตฺตเมว อวิตกฺกอวิจฺจารเมว

นปีติสหคตเมว   นสุขสหคตเมว   นอุเปกขาสหคตเมว
เนวทสฺสเนนนภวานายปหาดพฺพเมว   เนวทสฺสเนนนภวานายปหาดพฺพเหตุกเมว
เนวอจฺยคามินอปจฺยคามิเมว   เนวเสกฺขนาเสกฺขเมว
ปริตฺตเมว   กามาวจรเมว   นรूपาวจรเมว   นอรूपาวจรเมว   ปรียาปนฺนเมว
โนอปรียาปนฺนเมว   อนียตเมว   อนินฺยยานิกเมว   อุปปนฺนํ
ฉหิ   วิญฺญาณหิ   วิญฺเญยฺยเมว   อนิจฺจเมว   ชราภิกฺขุตเมว   เอวํ
เอกวิเชน รุปสงฺคโห ฯ

เอกกนินฺทเทโส ฯ

[๕๑๕] กตมนฺตํ รุปํ อุปาทา จกฺขายตฺนํ โสตายตฺนํ ฆมานายตฺนํ
ชีวฺหายตฺนํ กายายตฺนํ รุปายตฺนํ สทฺททายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสทายตฺนํ
อิตฺตฺนินฺทริยํ   ปุริสฺสินฺทริยํ   ชีวิตฺนินฺทริยํ   กายวิญฺญตฺตํ   วจฺวิญฺญตฺตํ
อากาสธาตุ   รุปสฺส   ลหฺตฺตา   รุปสฺส   มฺหฺตฺตา   รุปสฺส   กมฺมณฺตฺตา
รูปสฺส   อุจฺจโย   รุปสฺส   สนฺตติ   รุปสฺส   ชรตฺตา   รุปสฺส   อนิจฺจตฺตา
กพฺพีกาโร อหาโร ฯ

[๕๑๖] กตมนฺตํ รุปํ จกฺขายตฺนํ ยํ จกฺขํ จตฺตุนํ มหาภูตानํ
อุปาทาย   ปสาโท   อตฺตภาวปรียาปนฺโน   อนินฺทสฺสโน   สปปฺภฺทิมฺเณ   เยน
จกฺขนา   อนินฺทสฺสเนน   สปปฺภฺทิมฺเณ   รุปํ   สนิทสฺสนํ   สปปฺภฺทิมฺเณ   ปสฺสิ
วา   ปสฺสติ   วา   ปสฺสิสฺสติ   วา   ปสฺเส   วา   จกฺขบเปตฺตํ   จกฺขายตฺนํเปตฺตํ
จกฺขุธาตุเปสฺสา   จกฺขุนฺทริยํเปตฺตํ   โลโกเปโส   ทวาราเปสฺสา
สมฺมุทฺโทเปโส   ปณฺฑริเปตฺตํ   เขตฺตํเปตฺตํ   วตฺถเปตฺตํ   เนตฺตํเปตฺตํ   นยฺนํเปตฺตํ

โอริมนุติร์เปตัง สุลฺโล คาโมเปโส อิทนฺตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ฯ
กตมฺนตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ยํ จกฺขํ จคฺคฺนํ มหาภูตานิ อูปาทาย
ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสนโน สปฺปฏฺฐิโฆ ยมฺหิ จกฺขมฺหิ
อนิทฺตฺสนมฺหิ สปฺปฏฺฐิมฺหิ รูปํ สนิทฺตฺสนํ สปฺปฏฺฐิฆํ ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ วา
ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ วา ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺตฺตฺติ วา ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ วา จกฺขขเปตัง
จกฺขายตฺนํเปตัง จกฺขุชฺชาคฺคฺเปสํ จกฺขุชฺชทฺริยํเปตัง โลโกเปโส ทวารราเปสํ
สมฺมุทโทเปโส ปณฺฑริเปตัง เขตฺตํเปตัง วตฺถถเปตัง เนตฺตํเปตัง นยฺนํเปตัง
โอริมนุติร์เปตัง สุลฺโล คาโมเปโส อิทนฺตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ฯ
กตมฺนตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ยํ จกฺขํ จคฺคฺนํ มหาภูตานิ อูปาทาย
ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสนโน สปฺปฏฺฐิโฆ ยํ จกฺขํ
อนิทฺตฺสนํ สปฺปฏฺฐิฆํ รูปมฺหิ สนิทฺตฺสนมฺหิ สปฺปฏฺฐิมฺหิ ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ
วา ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ วา ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺตฺตฺติ วา ปฏฺฐิหฺลฺลฺลิตฺติ วา จกฺขขเปตัง
จกฺขายตฺนํเปตัง จกฺขุชฺชาคฺคฺเปสํ จกฺขุชฺชทฺริยํเปตัง โลโกเปโส ทวารราเปสํ
สมฺมุทโทเปโส ปณฺฑริเปตัง เขตฺตํเปตัง วตฺถถเปตัง เนตฺตํเปตัง นยฺนํเปตัง
โอริมนุติร์เปตัง สุลฺโล คาโมเปโส อิทนฺตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ฯ
กตมฺนตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ยํ จกฺขํ จคฺคฺนํ มหาภูตานิ อูปาทาย
ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสนโน สปฺปฏฺฐิโฆ ยํ จกฺขํ
นิสฺสาย รูปํ อารพฺภ จกฺขุสมฺมุสฺสโส อูปฺปชฺชติ วา อูปฺปชฺชติ วา
อูปฺปชฺชติสฺสติ วา อูปฺปชฺชติ วา ฯเปฯ ยํ จกฺขํ นิสฺสาย รูปํ อารพฺภ
จกฺขุสมฺมุสฺสชฺชา เวทนา ฯเปฯ สลฺลฺลา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ

จกฺขุวิญญานํ อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชิสฺสตี वा อุปฺปชฺชเช
วา ๔เปฯ ยํ จกฺขุํ นิสฺสาย รุปรารมฺมโณ จกฺขุสมฺผลฺโส
อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชิสฺสตี वा อุปฺปชฺชเช वा ๔เปฯ
ยํ จกฺขุํ นิสฺสาย รุปรารมฺมณา จกฺขุสมฺผลฺสชา เวทนา ๔เปฯ
สญฺญา ๔เปฯ เจตนา ๔เปฯ จกฺขุวิญญานํ อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ
วา อุปฺปชฺชิสฺสตี वा อุปฺปชฺชเช वा จกฺขบเปตํ จกฺขายตฺนเปตํ
จกฺขุชาตฺุเปสฺวา จกฺขุญฺทริยเปตํ โลโกเปโส ทวารฺวาเปสฺวา สมฺมุทฺโทเปโส
ปณฺฑรฺเปตํ เขตฺตเปตํ วตฺถเปตํ เนตฺตเปตํ นยฺนเปตํ โอรिमฺนฺตีรฺเปตํ
สุญฺโฆ คาโมเปโส อิทฺนตํ รูปี จกฺขายตฺน ๔

[๕๑๗] กตฺมนฺตํ รูปี โสตฺายตฺนํ ยํ โสตํ จตฺนฺนํ มหาภูตฺานํ
อุปาทาย ปสฺวาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺสฺสโน สปฺปฏฺิโฆ เยน
โสเตน อนิทฺสฺสเนน สปฺปฏฺิเเมน สทฺทํ อนิทฺสฺสนํ สปฺปฏฺิฆํ สฺุณฺนิ
วา สฺุณฺนาติ वा สฺุณฺนิสฺสตี वा สฺุณฺเณ वा โสตํเปตํ โสตฺายตฺนเปตํ
โสตฺชาตฺุเปสฺวา โสตฺินฺทริยเปตํ โลโกเปโส ทวารฺวาเปสฺวา สมฺมุทฺโทเปโส
ปณฺฑรฺเปตํ เขตฺตเปตํ วตฺถเปตํ โอรिमฺนฺตีรฺเปตํ สุญฺโฆ คาโมเปโส
อิทฺนตํ รูปี โสตฺายตฺนํ ๔ กตฺมนฺตํ รูปี โสตฺายตฺนํ ยํ โสตํ จตฺนฺนํ
มหาภูตฺานํ อุปาทาย ปสฺวาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺสฺสโน
สปฺปฏฺิโฆ ยมฺหิ โสตฺมฺหิ อนิทฺสฺสนมฺหิ สปฺปฏฺิฆมฺหิ สทฺทโท
อนิทฺสฺสโน สปฺปฏฺิโฆ ปฏฺิหฺลยฺติ वा ปฏฺิหฺลยฺตีติ वा ปฏฺิหฺลยฺตีติสฺสตีติ वा
ปฏฺิหฺลยฺเณ वा โสตํเปตํ โสตฺายตฺนเปตํ โสตฺชาตฺุเปสฺวา โสตฺินฺทริยเปตํ

สมุทโทเปโต ปณฺฑริเปตํ เขตฺตเปตํ วตฺถเปตํ โอรินฺนตีร์เปตํ สฺยโล
คาโมเปโต อิทนฺตํ รูปํ ฆานายตฺนํ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ ฆานายตฺนํ
ยํ ฆานํ จตฺนํ มหาภูตानํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน
อนิทสฺสโน สปปฺภฺวิโฆ ยํ ฆานํ นิสฺสาย คนฺธํ อารพฺภ ฆานสมฺผลฺโส
อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติสฺสติ वा อุปฺปชฺชติ वा ฯเปฯ
ยํ ฆานํ นิสฺสาย คนฺธํ อารพฺภ ฆานสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ
สฺยลฺลา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ ฆานวิญฺญานํ อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ
วา อุปฺปชฺชติสฺสติ वा อุปฺปชฺชติ वा ฯเปฯ ยํ ฆานํ นิสฺสาย
คฺนฺธารมฺมโณ ฆานสมฺผลฺโส อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติสฺสติ
วา อุปฺปชฺชติ वा ฯเปฯ ยํ ฆานํ นิสฺสาย คฺนฺธารมฺมณา
ฆานสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ สฺยลฺลา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ
ฆานวิญฺญานํ อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติ वा อุปฺปชฺชติสฺสติ वा
อุปฺปชฺชติ वा ฆานํเปตํ ฆานายตฺนํเปตํ ฆานธาตฺุเปตา ฆานินฺนฺทริยํเปตํ
โลโกเปโต ทฺวาราเปตา สมุทฺโทเปโต ปณฺฑริเปตํ เขตฺตเปตํ วตฺถเปตํ
โอรินฺนตีร์เปตํ สฺยโล คาโมเปโต อิทนฺตํ รูปํ ฆานายตฺนํ ฯ

[๕๑๕] กตมฺนฺตํ รูปํ ชิวฺหาตฺนํ ยา ชิวฺหา จตฺนํ มหาภูตानํ
อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทสฺสโน สปปฺภฺวิโฆ ยาย
ชิวฺหาย อนิทสฺสนาย สปปฺภฺวิมาย รลํ อนิทสฺสนํ สปปฺภฺวิํ สายิ वा
สายนฺติ वा สายนฺตฺติ वा สายนฺติ वा ชิวฺหาเปตา ชิวฺหาตฺนํเปตํ
ชิวฺหาธาตฺุเปตา ชิวฺหินฺนฺทริยํเปตํ โลโกเปโต ทฺวาราเปตา สมุทฺโทเปโต

ปณฺฑริเปตฺติ เขตฺตเปตฺติ วตฺถถเปตฺติ โอรินฺนตฺริเปตฺติ สฺลฺยโล
คาโมเปโส อิทนฺตํ ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตํ ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ยา
ชิวฺหา จตฺนฺนํ มหาภูตฺนํ อุปาทาย ปสฺสาทอ อตฺตภาวปริยาปนฺโน
อนิทฺตฺสโน สปฺปฏฺธิโฆ ยาย ชิวฺหาย อนิทฺตฺสนาย สปฺปฏฺธิมาย รโส
อนิทฺตฺสโน สปฺปฏฺธิโฆ ปฏฺธิหฺลฺลฺยิ วา ปฏฺธิหฺลฺลฺยติ วา ปฏฺธิหฺลฺลฺยติสฺสติ
วา ปฏฺธิหฺลฺลฺยเ วา ชิวฺหาเปสฺสา ชิวฺหายตฺนํเปตฺติ ชิวฺหาธาตฺตฺเปสฺสา
ชิวฺหิณฺนฺทฺริยฺเปตฺติ โลโกเปโส ทฺวารฺราเปสฺสา สมฺมุทฺโทเปโส ปณฺฑริเปตฺติ
เขตฺตเปตฺติ วตฺถถเปตฺติ โอรินฺนตฺริเปตฺติ สฺลฺยโล คาโมเปโส อิทนฺตํ
ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตํ ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ยา ชิวฺหา จตฺนฺนํ
มหาภูตฺนํ อุปาทาย ปสฺสาทอ อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสโน
สปฺปฏฺธิโฆ ยา ชิวฺหา อนิทฺตฺสนา สปฺปฏฺธิมา รสมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ
สปฺปฏฺธิมฺหิ ปฏฺธิหฺลฺลฺยิ วา ปฏฺธิหฺลฺลฺยติ วา ปฏฺธิหฺลฺลฺยติสฺสติ วา
ปฏฺธิหฺลฺลฺยเ วา ชิวฺหาเปสฺสา ชิวฺหายตฺนํเปตฺติ ชิวฺหาธาตฺตฺเปสฺสา ชิวฺหิณฺนฺทฺริยฺเปตฺติ
โลโกเปโส ทฺวารฺราเปสฺสา สมฺมุทฺโทเปโส ปณฺฑริเปตฺติ เขตฺตเปตฺติ
วตฺถถเปตฺติ โอรินฺนตฺริเปตฺติ สฺลฺยโล คาโมเปโส อิทนฺตํ ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ฯ
กตฺมนฺตํ ฐปฺปี ชิวฺหายตฺนํ ยา ชิวฺหา จตฺนฺนํ มหาภูตฺนํ อุปาทาย
ปสฺสาทอ อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสโน สปฺปฏฺธิโฆ ยํ ชิวฺหํ
นิตฺตฺสาย รลํ อารพฺภ ชิวฺหาสมฺพฺสฺสโส อุปฺปชฺชชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชชฺชิตฺติ วา
อุปฺปชฺชชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ ยํ ชิวฺหํ นิตฺตฺสาย รลํ อารพฺภ
ชิวฺหาสมฺพฺสฺสชฺชา เวทนา ฯเปฯ สฺลฺยณา ฯเปฯ เจตฺนา ฯเปฯ

ชีวหาวิญญาณํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิตฺตติ วา
อุปฺปชฺชเช วา ฯเปฯ ยํ ชิวฺหํ นิสฺสาย รัสสารมฺมโณ ชิวฺหาสมฺผลฺโส
อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิตฺตติ วา อุปฺปชฺชเช วา
ยํ ชิวฺหํ นิสฺสาย รัสสารมฺมณา ชิวฺหาสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ
สญฺญา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ ชิวฺหาวิญญาณํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา
อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิตฺตติ วา อุปฺปชฺชเช วา ชิวฺหาเปสํ
ชีวฺหายตฺนเปตฺติ ชิวฺหาธาตฺเปสํ ชิวฺหิณฺทฺริยเปตฺติ โลโกเปโส ทฺวารํเปสํ
สมฺมุทฺโทเปโส ปณฺฑรฺเปตฺติ เจตฺตฺเปตฺติ วตฺถถเปตฺติ โอรฺมณฺตฺริเปตฺติ
สุญฺโย คาโมเปโส อิทฺนตฺติ รูปี ชิวฺหายตฺนํ ฯ

[๕๒๐] กตฺมนฺตฺติ รูปี กายายตฺนํ โย กาโย จตฺนุนํ มหาภูตํ
อุปาทย ปสํโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสโน สบฺปปฏิโม เยน
กายน อนิทฺตฺสเนน สบฺปปฏิเมน โฝฏฺจพฺพิ อนิทฺตฺสนํ สบฺปปฏิมํ สฺสตี
วา สฺสตี วา สฺสตีตฺตติ วา สฺสเส วา กาโยเปโส กายายตฺนเปตฺติ
กายธาตฺเปสํ กายินฺทฺริยเปตฺติ โลโกเปโส ทฺวารํเปสํ สมฺมุทฺโทเปโส
ปณฺฑรฺเปตฺติ เจตฺตฺเปตฺติ วตฺถถเปตฺติ โอรฺมณฺตฺริเปตฺติ สฺสโย คาโมเปโส
อิทฺนตฺติ รูปี กายายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตฺติ รูปี กายายตฺนํ โย กาโย
จตฺนุนํ มหาภูตํ อุปาทย ปสํโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสโน
สบฺปปฏิโม ยมฺหิ กายมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สบฺปปฏิมมฺหิ โฝฏฺจพฺพิ
อนิทฺตฺสโน สบฺปปฏิโม ปฺปฏิหฺลยฺติ วา ปฺปฏิหฺลยฺติ วา ปฺปฏิหฺลยฺติตฺตติ
วา ปฺปฏิหฺลยฺเต วา กาโยเปโส กายายตฺนเปตฺติ กายธาตฺเปสํ

กายินฺทริยเปตํ โลโกเปโส ทวาราเปสา สมฺทโทเปโส ปณฺทริเปตํ
เขตฺตเปตํ วตฺถถเปตํ โอรินฺนตีริเปตํ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
รูปํ กายายตน์ ฯ กตมฺนตํ รูปํ กายายตน์ โย กาโย จตฺนํ
มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺสฺสโน
สฺปฺปฏิโฆ โย กาโย อนิทฺสฺสโน สฺปฺปฏิโฆ โสภฺจพฺพมฺหิ
อนิทฺสฺสนมฺหิ สฺปฺปฏิฆมฺหิ ปฺฏิหฺลฺลฺลิตฺติ วา ปฺฏิหฺลฺลฺลิตฺติ วา ปฺฏิหฺลฺลฺลิตฺติ
วา ปฺฏิหฺลฺลฺลิตฺติ วา กาโยเปโส กายายตน์เปตํ กายชาตฺตฺตฺต
กายินฺทริยเปตํ โลโกเปโส ทวาราเปสา สมฺทโทเปโส
ปณฺทริเปตํ เขตฺตเปตํ วตฺถถเปตํ โอรินฺนตีริเปตํ สฺสฺสฺสฺสฺส
อิทฺนตํ รูปํ กายายตน์ ฯ กตมฺนตํ รูปํ กายายตน์ โย กาโย
จตฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺสฺสโน
สฺปฺปฏิโฆ ยํ กายํ นิสฺสาย โสภฺจพฺพ อารพฺภ กายสมฺพฺสฺส
อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา
ยํ กายํ นิสฺสาย โสภฺจพฺพ อารพฺภ กายสมฺพฺสฺสชา เวทนา ฯเปฯ
สฺสฺสฺสฯ ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ กายวิญฺญานํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา
อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ ยํ กายํ
นิสฺสาย โสภฺจพฺพารมฺมณํ กายสมฺพฺสฺส อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ
วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ ยํ กายํ นิสฺสาย
โสภฺจพฺพารมฺมณา กายสมฺพฺสฺสชา เวทนา ฯเปฯ สฺสฺสฺสฯ ฯเปฯ
เจตนา ฯเปฯ กายวิญฺญานํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา

อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา กาโยเปโส กายายตนํเปตํ กายธาตฺตฺเตเส
กายินฺนุทฺธิยํเปตํ โลโกเปโส ทฺวารธาตฺตฺเตเส สมนฺนุทฺธิยํเปตํ
ปณฺนทฺธิยํเปตํ เขตฺตํเปตํ วตฺตธฺตฺเตเส โอรินฺนุทฺธิยํเปตํ สฺสยโล โคโมเปโส
อิทฺนํตํ รูปํ กายายตนํ ฯ

[๕๒๑] กตฺมนฺตํ รูปํ รูปายตนํ ยํ รูปํ จตฺนํ มหาภูตานิ
อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สปฺปฏฺฐิณํ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ
โอทาทํ กาทกํ มณฺญชฺชุกกํ หริ หริวณฺณํ อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ
รสฺสํ อณฺณํ ถฺลํ วฏฺฐิณํ ปริมณฺทลํ จตฺตริสํ ฉพฺถํ อฏฺฐิณํ โสพฺถิสํ นินฺนํ
ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก อนฺธกาโร อพฺภา มหิกา ชฺชโม รโฆ
จนฺทมนฺทลสฺส วณฺณนิภา สฺตรियมนฺทลสฺส วณฺณนิภา ตารกรูปานํ
วณฺณนิภา อาทาสมนฺทลสฺส วณฺณนิภา มณฺสิขมฺตฺตฺตเวพฺริยสฺส
วณฺณนิภา ชาตฺตฺตฺตฺตสฺส วณฺณนิภา ยํ วา ปนฺนณฺมปิ อตฺถิ
รูปํ จตฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สปฺปฏฺฐิณํ
ยํ รูปํ สนิทฺสสนํ สปฺปฏฺฐิณํ จกฺขุณา อนิทฺสสนนํ สปฺปฏฺฐิณนํ ปสฺสติ
วา ปสฺสติ วา ปสฺสิสฺสติ วา ปสฺเส วา รูปํเปตํ รูปายตนํเปตํ
รูปธาตฺตฺเตเส อิทฺนํตํ รูปํ รูปายตนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ รูปายตนํ
ยํ รูปํ จตฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สปฺปฏฺฐิณํ
นिलํ ปิตกํ โลหิตกํ โอทาทํ กาทกํ มณฺญชฺชุกกํ หริ หริวณฺณํ
อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ รสฺสํ อณฺณํ ถฺลํ วฏฺฐิณํ ปริมณฺทลํ จตฺตริสํ
ฉพฺถํ อฏฺฐิณํ โสพฺถิสํ นินฺนํ ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก

อนุชกาโร อพุกา มหิกา ฐโม รโฆ จนฺทมณฺฑลสฺส วณฺณนิภา
สุริยมณฺฑลสฺส วณฺณนิภา ตารกรูปลานํ วณฺณนิภา อาทาสมณฺฑลสฺส
วณฺณนิภา มณฺสิขมฺมุตาเวพูริยสฺส วณฺณนิภา ชาตฺรปรชตสฺส
วณฺณนิภา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ จตฺนุนํ มหาภูตानํ
อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สบฺปฏิขฺมํ ยมฺหิ รูปมฺหิ สนิทฺสสนมฺหิ
สบฺปฏิขฺมมฺหิ จกฺขุ อนิทฺสสนํ สบฺปฏิขฺมํ ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺติ
วา ปฏิหฺลยฺติสฺสติ วา ปฏิหฺลยฺเต วา รูปํเปตํ รูปายตฺนํเปตํ
รูปธาตฺุเปเสา อิทฺนตํ รูปํ รูปายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ รูปายตฺนํ
ยํ รูปํ จตฺนุนํ มหาภูตानํ อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สบฺปฏิขฺมํ
นึลํ ปีตํ โลหิตํ โอทาทํ กากํ มลฺเชฏฺจกํ หริ หริวณฺณํ
อมฺพงฺกรวณฺณํ ทีขฺมํ รสฺสํ อณฺณํ ถฺลํ วฏฺฐํ ปริมณฺฑลํ จตฺรํ
นพฺสํ อฏฺฐํ สโฬสํ นินฺนํ ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก
อนุชกาโร อพุกา มหิกา ฐโม รโฆ จนฺทมณฺฑลสฺส วณฺณนิภา
สุริยมณฺฑลสฺส วณฺณนิภา ตารกรูปลานํ วณฺณนิภา อาทาสมณฺฑลสฺส
วณฺณนิภา มณฺสิขมฺมุตาเวพูริยสฺส วณฺณนิภา ชาตฺรปรชตสฺส
วณฺณนิภา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ จตฺนุนํ มหาภูตानํ
อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสสนํ สบฺปฏิขฺมํ ยํ รูปํ สนิทฺสสนํ
สบฺปฏิขฺมํ จกฺขุ มฺหิ อนิทฺสสนมฺหิ สบฺปฏิขฺมมฺหิ ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺติ
วา ปฏิหฺลยฺติสฺสติ วา ปฏิหฺลยฺเต วา รูปํเปตํ รูปายตฺนํเปตํ
รูปธาตฺุเปเสา อิทฺนตํ รูปํ รูปายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ รูปายตฺนํ

ยัม รุปํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺสฺสนํ สปปปฏิฆํ
 นิลํ ปีตํ โลหิตํ โอทาทํ กากํ มณฺเฑฏฺจํ หริ หริวณฺณํ
 อมฺพุทฺทวณฺณํ ทีฆํ รสํ อณฺณํ ถุํ ฏฺฐํ ปริมณฺทํ จตุรํ
 ฉพิํ อฏฺฐํ โสพิํ นินฺนํ ถํ ฉายา อาตโป อาโลโก อนฺธกาโร
 อพฺภา มหิกา ฐโม รโห จนฺทมนฺทลสฺส วณฺณนิภา สุริยมณฺทลสฺส
 วณฺณนิภา ตารกรูปานิ วณฺณนิภา อาทาสมนฺทลสฺส วณฺณนิภา
 มณฺสิทฺตวณฺณนิภา วณฺณนิภา ชาตฺตวณฺณนิภา วณฺณนิภา ยัม
 วา ปนฺณมฺปิ อตฺถิ รุปํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย วณฺณนิภา
 สนิทฺสฺสนํ สปปปฏิฆํ ยัม รุปํ อารพฺภ จกฺขุํ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพฺสฺโส
 อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา
 ๑เปฯ ยัม รุปํ อารพฺภ จกฺขุํ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพฺสฺสชา เวทนา
 ๑เปฯ สลฺลยา ๑เปฯ เจตนา ๑เปฯ จกฺขุวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชติ
 วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา ๑เปฯ ยัม รุปํ อารพฺภ
 จกฺขุํ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพฺสฺโส อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ
 วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา ๑เปฯ ยัม รุปํ อารพฺภ จกฺขุํ
 นิสฺสาย จกฺขุสมฺพฺสฺสชา เวทนา ๑เปฯ สลฺลยา ๑เปฯ เจตนา
 ๑เปฯ จกฺขุวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ
 วา อุปฺปชฺชติ วา รุปํ เปตํ รุปายตฺตํ เปตํ รุปธาตฺตํ อิทฺตํ
 รุปํ รุปายตฺตํ ๑

[๕๒๒] กตมนฺตํ รุปํ สทฺททายตฺตํ โย สทฺโท จตฺตุนํ มหาภูตานิ

อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฏิโฆ เภริสทฺโท มุทิงฺคสทฺโท สงฺขสทฺโท
ปณฺวสทฺโท คีตสทฺโท วาทิตสทฺโท สมฺมสทฺโท ปาณิสทฺโท สตฺตฺตฺนํ
นิกฺโขสสทฺโท ชาติฺนํ สนนฺนิฆาตสทฺโท วาตสทฺโท อุทกสทฺโท มนุสฺสสทฺโท
อมนุสฺสสทฺโท โย วา ปนฺนฺโยปิ อตฺถิ สทฺโท จตฺตฺนํ
มหาภูตฺตฺนํ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฏิโฆ ยํ สทฺทํ อนิทฺตฺสนํ
สปรปฏิฆํ โสตฺน อนิทฺตฺสเนน สปรปฏิฆเนน สฺมุณี วา สฺมุณฺติ วา
สฺมุณิสฺสตี วา สฺมุเณ วา สทฺโทเปโส สทฺทฺทายตฺนํเปตฺตํ สทฺทฺทฺชาตฺตฺเปเส
อิทฺนตฺตํ รุปี สทฺทฺทายตฺนํ ฯ กตฺมณฺตํ รุปี สทฺทฺทายตฺนํ โย สทฺโท
จตฺตฺนํ มหาภูตฺตฺนํ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฏิโฆ เภริสทฺโท
มุทิงฺคสทฺโท สงฺขสทฺโท ปณฺวสทฺโท คีตสทฺโท วาทิตสทฺโท สมฺมสทฺโท
ปาณิสทฺโท สตฺตฺตฺนํ นิกฺโขสสทฺโท ชาติฺนํ สนนฺนิฆาตสทฺโท
วาตสทฺโท อุทกสทฺโท มนุสฺสสทฺโท อมนุสฺสสทฺโท โย วา
ปนฺนฺโยปิ อตฺถิ สทฺโท จตฺตฺนํ มหาภูตฺตฺนํ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน
สปรปฏิโฆ ยมฺหิ สทฺทฺทมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สปรปฏิฆมฺหิ โสตํ อนิทฺตฺสนํ
สปรปฏิฆํ ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺตฺติ วา ปฏิหฺลยฺตฺติสฺสตี วา
ปฏิหฺลยฺเต วา สทฺโทเปโส สทฺทฺทายตฺนํเปตฺตํ สทฺทฺทฺชาตฺตฺเปเส อิทฺนตฺตํ
รุปี สทฺทฺทายตฺนํ ฯ กตฺมณฺตํ รุปี สทฺทฺทายตฺนํ โย สทฺโท จตฺตฺนํ
มหาภูตฺตฺนํ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฏิโฆ เภริสทฺโท มุทิงฺคสทฺโท
สงฺขสทฺโท ปณฺวสทฺโท คีตสทฺโท วาทิตสทฺโท สมฺมสทฺโท ปาณิสทฺโท
สตฺตฺตฺนํ นิกฺโขสสทฺโท ชาติฺนํ สนนฺนิฆาตสทฺโท วาตสทฺโท

อุทกสทฺโท มนุสฺสสทฺโท อมนุสฺสสทฺโท โย วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ
สทฺโท จตฺตุนฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฺภฺวิโฆ โย
สทฺโท อนิทฺตฺสโน สปรปฺภฺวิโฆ โสตมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สปรปฺภฺวิมฺหิ
ปฺภฺวิหฺลฺลิตฺติ วา ปฺภฺวิหฺลฺลิตฺติ วา ปฺภฺวิหฺลฺลิตฺตฺสตี วา ปฺภฺวิหฺลฺลิตฺเต วา
สทฺโทเปโส สทฺทฺทายตฺตฺนเปตฺติ สทฺทฺทธาตฺตฺนเปตฺตา อิทฺตฺตํ รุปรํ สทฺทฺทายตฺตฺนํ ฯ
กตฺตมฺนตฺตํ รุปรํ สทฺทฺทายตฺตฺนํ โย สทฺโท จตฺตุนฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย
อนิทฺตฺสโน สปรปฺภฺวิโฆ เภริสทฺโท มุทิจฺจสทฺโท สงฺขสทฺโท ปณฺวสทฺโท
กิตฺตสทฺโท วาทิตฺตสทฺโท สมฺมสทฺโท ปาณิสทฺโท สตฺตฺตานิ
นิกฺขมฺสสทฺโท ธาตฺตุนํ สนฺนิฆาตสทฺโท วาตสทฺโท อุทกสทฺโท มนุสฺสสทฺโท
อมนุสฺสสทฺโท โย วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ สทฺโท จตฺตุนฺนํ
มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สปรปฺภฺวิโฆ ยํ สทฺทํ อารพฺภ โสตฺตํ
นิตฺตฺสย โสตฺตสมฺพฺสฺโส อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺตฺสตี วา
อุปรฺชฺชิตฺเต วา ฯเปฯ ยํ สทฺทํ อารพฺภ โสตฺตํ นิตฺตฺสย โสตฺตสมฺพฺสฺสชา
เวทฺตนา ฯเปฯ สลฺลฺลิตฺติ ฯเปฯ เจตฺตนา ฯเปฯ โสตฺตวิญฺญานํ
อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺตฺสตี วา อุปรฺชฺชิตฺเต วา ฯเปฯ
ยํสทฺทฺทารมฺมโณ โสตฺตํ นิตฺตฺสย โสตฺตสมฺพฺสฺโส อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺติ
วา อุปรฺชฺชิตฺตฺสตี วา อุปรฺชฺชิตฺเต วา ฯเปฯ ยํสทฺทฺทารมฺมณฺนา
โสตฺตํ นิตฺตฺสย โสตฺตสมฺพฺสฺสชา เวทฺตนา ฯเปฯ สลฺลฺลิตฺติ ฯเปฯ เจตฺตนา
ฯเปฯ โสตฺตวิญฺญานํ อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺติ วา อุปรฺชฺชิตฺตฺสตี
วา อุปรฺชฺชิตฺเต วา สทฺโทเปโส สทฺทฺทายตฺตฺนเปตฺติ สทฺทฺทธาตฺตฺนเปตฺตา

อิทนต์ รูปี สททายตน์ ฯ

[๕๒๓] กตมนต์ รูปี กนุชยตน์ โย กนุโธ จตุนัน มหาภูตานิ
อุปาทย อนิทสฺสโน สปรปฏิโฆ มุลกนุโธ สารกนุโธ ตจกนุโธ
ปตตกนุโธ ปุฬกนุโธ ผลกนุโธ อามกนุโธ วิสกนุโธ สุกนุโธ
ทุกกนุโธ โย วา ปนญฺโวยปี อตฺถิ กนุโธ จตุนัน มหาภูตานิ
อุปาทย อนิทสฺสโน สปรปฏิโฆ ยิ กนุธิ อนิทสฺสนิ สปรปฏิฆิ
ฆาเนน อนิทสฺสเนน สปรปฏิเฆน ฆายิ วา ฆายติ วา ฆายิสฺสติ
วา ฆายเ วา กนุโธเปโส กนุชยตน์เปตฺติ กนุชชตฺเตปเส อิทนต์
รูปี กนุชยตน์ ฯ กตมนต์ รูปี กนุชยตน์ โย กนุโธ จตุนัน
มหาภูตานิ อุปาทย อนิทสฺสโน สปรปฏิโฆ มุลกนุโธ สารกนุโธ
ตจกนุโธ ปตตกนุโธ ปุฬกนุโธ ผลกนุโธ อามกนุโธ วิสกนุโธ
สุกนุโธ ทุกกนุโธ โย วา ปนญฺโวยปี อตฺถิ กนุโธ จตุนัน
มหาภูตานิ อุปาทย อนิทสฺสโน สปรปฏิโฆ ยมฺหิ กนุชมฺหิ อนิทสฺสนมฺหิ
สปรปฏิฆมฺหิ ฆานิ อนิทสฺสนิ สปรปฏิฆิ ปฏิหฺลยฺติ วา
ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺติสฺสติ วา ปฏิหฺลยฺเต วา กนุโธเปโส
กนุชยตน์เปตฺติ กนุชชตฺเตปเส อิทนต์ รูปี กนุชยตน์ ฯ กตมนต์รูปี
กนุชยตน์ โย กนุโธ จตุนัน มหาภูตานิ อุปาทย อนิทสฺสโน
สปรปฏิโฆ มุลกนุโธ สารกนุโธ ตจกนุโธ ปตตกนุโธ ปุฬกนุโธ
ผลกนุโธ อามกนุโธ วิสกนุโธ สุกนุโธ ทุกกนุโธ โย วา ปนญฺโวยปี
อตฺถิ กนุโธ จตุนัน มหาภูตานิ อุปาทย อนิทสฺสโน สปรปฏิโฆ

โย คนุโร อนิทสฺสโน สปฺปฏิโฆ ฆานมฺหิ อนิทสฺสนมฺหิ สปฺปฏิฆมฺหิ
ปฏิหฺลลฺลิตฺติ วา ปฏิหฺลลฺลิตฺติ วา ปฏิหฺลลฺลิตฺตฺติ วา ปฏิหฺลลฺลิตฺติ วา
คนุโรเปโส คนุรายตฺนเปตฺติ คนุรธาตฺเตปฺเสธา อิทฺนุตฺติ รูปี คนุรายตฺนํ ฯ
กตฺมนฺตฺติ รูปี คนุรายตฺนํ โย คนุโร จตฺนุนํ มหาภูตฺตานํ อุปาทาย
อนิทสฺสโน สปฺปฏิโฆ มฺลคนุโร สวคนุโร ตจคนุโร ปตฺตคนุโร
ปฺปฺผคนุโร ผลคนุโร อามคนุโร วิสคนุโร สฺคนุโร ทฺกคนุโร โย
วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ คนุโร จตฺนุนํ มหาภูตฺตานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน
สปฺปฏิโฆ ยํ คนุรํ อารพฺภ ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺผลฺโส
อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ
ยํ คนุรํ อารพฺภ ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺผลฺสฺสา เวทนา ฯเปฯ
สฺลฺลภา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ ฆานวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา
อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ ยํคนุรารมฺมโณ
ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺผลฺโส อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา
อุปฺปชฺชิตฺตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา ฯเปฯ ยํคนุรารมฺมณา ฆานํ
นิสฺสาย ฆานสมฺผลฺสฺสา เวทนา ฯเปฯ สฺลฺลภา ฯเปฯ เจตนา
ฯเปฯ ฆานวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา อุปฺปชฺชิตฺตฺติ
วา อุปฺปชฺชิตฺติ วา คนุโรเปโส คนุรายตฺนเปตฺติ คนุรธาตฺเตปฺเสธา
อิทฺนุตฺติ รูปี คนุรายตฺนํ ฯ

[๕๒๔] กตฺมนฺตฺติ รูปี รสยตฺนํ โย รโส จตฺนุนํ มหาภูตฺตานํ
อุปาทาย อนิทสฺสโน สปฺปฏิโฆ มฺลรโส ขนุรโร ตจโร ปตฺตรโร

ปุပ္ผรโส ผลรโส อมฺพิลิ มฐฺริ ติตฺตกํ กฏฺกํ โลณิกํ ขาริกํ
ลมฺพิลิ กสาโว สาหุ อสาหุ โย วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ รโส
จตุณฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ ยํ รลํ
อนิทฺตฺสนํ สປปฏิฆํ ชิวฺหาย อนิทฺตฺสนาย สປปฏิฆาย สายิ วา
สายติ วา สายิสฺสติ วา สายเ วา รโสเปโส รสายตฺนเปตํ
รชฺชาตุเปสา อิทฺนตํ รูปี รสายตฺนํ ฯ กตมฺนตํ รูปี รสายตฺนํ
โย รโส จตุณฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ
มฺลรโส ขนฺธรโส ตจฺรโส ปตฺตรโส ปุပ္ผรโส ผลรโส อมฺพิลิ
มฐฺริ ติตฺตกํ กฏฺกํ โลณิกํ ขาริกํ ลมฺพิลิ กสาโว สาหุ อสาหุ
โย วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ รโส จตุณฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย
อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ ยมฺหิ รสมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สປปฏิฆมฺหิ
ชิวฺหา อนิทฺตฺสนา สປปฏิฆา ปฎิหฺลฺลติ วา ปฎิหฺลฺลติ วา
ปฎิหฺลฺลติสฺสติ วา ปฎิหฺลฺลเ วา รโสเปโส รสายตฺนเปตํ
รชฺชาตุเปสา อิทฺนตํ รูปี รสายตฺนํ ฯ กตมฺนตํ รูปี รสายตฺนํ
โย รโส จตุณฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ
มฺลรโส ขนฺธรโส ตจฺรโส ปตฺตรโส ปุပ္ผรโส ผลรโส อมฺพิลิ
มฐฺริ ติตฺตกํ กฏฺกํ โลณิกํ ขาริกํ ลมฺพิลิ กสาโว สาหุ อสาหุ
โย วา ปนฺณโลเปปี อตฺถิ รโส จตุณฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย
อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ โย รโส อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ ชิวฺหาย
อนิทฺตฺสนาย สປปฏิฆาย ปฎิหฺลฺลติ วา ปฎิหฺลฺลติ วา ปฎิหฺลฺลติสฺสติ

วา ปฎิหฺนฺเว วา รโสเปโส รสายตนเปตํ รสชาติุเปสา อิทนฺตํ
รูปํ รสายตนํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ รสายตนํ โย รโส จตฺนุนํ
มหาภูตानํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปฎิโฆ มฺตรโส ขนฺธโร
ตจโร ปตฺตรโส ปุพฺพรโส ผลโรส อมฺพิลํ มธฺรํ ติตฺตํ กณฺฑํ
โลณิกํ ขาริกํ ลมฺพิลํ กสฺสวา สาทุ อสาทุ โย วา ปนฺนฺโยปิ
อตฺถิ รโส จตฺนุนํ มหาภูตानํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปฎิโฆ
ยํ รลํ อารพฺก ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺผลโส อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ
วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํ รลํ อารพฺก
ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ สลฺลนา ฯเปฯ
เจตนา ฯเปฯ ชิวฺหาวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา
อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํรสารมฺมโณ ชิวฺหํ
นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺผลโส อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ
วา อุปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํรสารมฺมณา ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺผลฺสชา
เวทนา ฯเปฯ สลฺลนา ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ
ชิวฺหาวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา
อุปฺปชฺเช วา รโสเปโส รสายตนเปตํ รสชาติุเปสา อิทนฺตํ
รูปํ รสายตนํ ฯ

[๕๒๕] กตมนฺตํ รูปํ อิตฺถินฺทฺริยํ ยํ อิตฺถิยา อิตฺถิลิงฺกํ
อิตฺถินิมิตฺตํ อิตฺถีกุคฺตํ อิตฺถากปฺโป อิตฺถิตฺตํ อิตฺถิกาโว อิทนฺตํ
รูปํ อิตฺถินฺทฺริยํ ฯ

[๕๒๖] กตมนต์ รูป ปุริสินุทริยํ ยํ ปุริสสุส ปุริสลิงคํ
ปุริสนิมิตตํ ปุริสกุตตํ ปุริสากปโป ปุริสตุตํ ปุริสภาโว อิทนํ
รูปํ ปุริสินุทริยํ ฯ

[๕๒๗] กตมนต์ รูปํ ชีวิตินุทริยํ โย เตสํ รูปินํ ชมมานํ
อายุ จิตฺติ ยปนา ยปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินุทริยํ
อิทนํ รูปํ ชีวิตินุทริยํ ฯ

[๕๒๘] กตมนต์ รูปํ กายวิลฺลตฺติ ยา กุสลจิตฺตสุส วา
อกุสลจิตฺตสุส วา อพฺยาคจิตฺตสุส วา อภิกฺกมฺนตฺตสุส วา
ปฏิกฺกมฺนตฺตสุส วา อาโลเกนตฺตสุส วา วิโลเกนตฺตสุส วา สมฺมิถฺเชนตฺตสุส
วา ปสฺสเรนตฺตสุส วา กายสุส ฅมฺภนา สนฺถมฺภนา
สนฺถมฺภิตตฺตํ วิลฺลตฺติ วิลฺลยาปนา วิลฺลยาปิตตฺตํ อิทนํ รูปํ
กายวิลฺลตฺติ ฯ

[๕๒๙] กตมนต์ รูปํ วจิวิลฺลตฺติ ยา กุสลจิตฺตสุส วา
อกุสลจิตฺตสุส วา อพฺยาคจิตฺตสุส วา วาจา คิรา พฺยปโป
อุทฺธิรณํ โฆโส โฆสกมฺมํ วาจา วจิวเโท อัย วุจฺจติ วาจา ยา
ตาย วาจา วิลฺลตฺติ วิลฺลยาปนา วิลฺลยาปิตตฺตํ อิทนํ รูปํ
วจิวิลฺลตฺติ ฯ

[๕๓๐] กตมนต์ รูปํ อากาสธาตุ โย อากาโส อากาสคตํ
อหํ อหคตํ วิวโร วิวรคตํ อสมฺมุญฺจํ จตฺตฺติ มหาภูเตหิ อิทนํ
รูปํ อากาสธาตุ ฯ

[๕๑๑] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา ยา รูปสฺส ลหฺตา ลหฺปริณามตา
อทฺทชฺชนตา อวิตฺถนตา อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา ฯ

[๕๑๒] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส มฺหฺตา ยา รูปสฺส มฺหฺตา
มทฺทวตา อกกฺขพตา อกถินตา อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส มฺหฺตา ฯ

[๕๑๓] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส กมฺมณฺณตา ยา รูปสฺส
กมฺมณฺณตา กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส๓
กมฺมณฺณตา ฯ

[๕๑๔] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย โย อายตฺนํ อจฺโย
โส รูปสฺส อุปฺจโย อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย ฯ

[๕๑๕] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส สฺนฺตติ โย รูปสฺส อุปฺจโย
สา รูปสฺส สฺนฺตติ อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส สฺนฺตติ ฯ

[๕๑๖] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส ชฺรตา ยา รูปสฺส ชฺรตา ชฺรณฺตา
ขณฺทิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจตา อายฺโน สํหํ อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส
ชฺรตา ฯ

[๕๑๗] กตมนฺตํ รูปํ รูปสฺส อนิจฺจตา โย รูปสฺส ขโย
วโย เกโท ปริเกโท อนิจฺจตา อนฺตรชานํ อิทฺตํ รูปํ รูปสฺส
อนิจฺจตา ฯ

[๕๑๘] กตมนฺตํ รูปํ กพฺพีกาโร อาหาโร โอทโน กุมฺมาโส
สฺตฺตฺ มจฺจโณ มํสํ ชีริ ทฺธิ สฺปฺปิ นวณฺติ เตลล์ มฺฐ ฝานฺติ
ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ ยมฺหิ ยมฺหิ ชนฺปเท เตลล์

เตสํ สุตตานํ มฺขาสึยํ ทนฺตวึชาทนํ กลฺลชโฆหฺรณฺยํ กุจฺฉิวิตุถมฺภนํ
ยาย โອชาย สุตตา ยาเปนฺติ อิทนฺตํ รุปี กพพีกาโร อาหาโร ฯ

อิทนฺตํ รุปี อุปาทา ฯ

อุปาทาภาชนึยํ ฯ

รูปกณฺเท ปจฺมภาณวาริ ๑ ฯ

[๕๑๕] กตมนฺตํ รุปี โนอุปาทา โสภฺจพฺพายตฺนํ อาโปชฺาตุ ฯ

[๕๔๐] กตมนฺตํ รุปี โสภฺจพฺพายตฺนํ ปจฺวีชฺาตุ เตโชชฺาตุ
วาโยชฺาตุ กกฺขพํ มฺหุทํ สณฺหํ ผรฺุสํ สุขสมฺผลฺสํ ทฺกฺขสมฺผลฺสํ
ครฺุทํ ลหฺุทํ ยํ โสภฺจพฺพํ อนิทฺสฺสนํ สปฺปฏิมฺหํ กาเยน อนิทฺสฺสเนน
สปฺปฏิเมน ผุติ วา ผุสฺติ วา ผุสฺติสฺสฺติ วา ผุเส วา โสภฺจพฺโพเปโส
โสภฺจพฺพายตฺนํเปตํ โสภฺจพฺพชฺาตุเปสฺา อิทนฺตํ รุปี โสภฺจพฺพายตฺนํ ฯ
กตมนฺตํ รุปี โสภฺจพฺพายตฺนํ ปจฺวีชฺาตุ เตโชชฺาตุ วาโยชฺาตุ กกฺขพํ
มฺหุทํ สณฺหํ ผรฺุสํ สุขสมฺผลฺสํ ทฺกฺขสมฺผลฺสํ ครฺุทํ ลหฺุทํ ยมฺหิ
โสภฺจพฺพมฺหิ อนิทฺสฺสนมฺหิ สปฺปฏิมฺหมิ กาโย อนิทฺสฺสโน สปฺปฏิโฆ
ปฺปฏิหฺลฺลยิ วา ปฺปฏิหฺลฺลยติ วา ปฺปฏิหฺลฺลยิสฺสฺติ วา ปฺปฏิหฺลฺลเย วา
โสภฺจพฺโพเปโส โสภฺจพฺพายตฺนํเปตํ โสภฺจพฺพชฺาตุเปสฺา อิทนฺตํ รุปี
โสภฺจพฺพายตฺนํ ฯ กตมนฺตํ รุปี โสภฺจพฺพายตฺนํ ปจฺวีชฺาตุ เตโชชฺาตุ
วาโยชฺาตุ กกฺขพํ มฺหุทํ สณฺหํ ผรฺุสํ สุขสมฺผลฺสํ ทฺกฺขสมฺผลฺสํ
ครฺุทํ ลหฺุทํ โย โสภฺจพฺโพ อนิทฺสฺสโน สปฺปฏิโฆ กายมฺหิ
@๑ ปุริมภาณวารโต สมพฺนชฺคณฺนาย สุตตมํ ภวิตพฺพํ ฯ

อนิทสสนมฺหิ สปรปฏิมฺหิ ปฏิหณฺณิ วา ปฏิหณฺณติ วา ปฏิหณฺณิสฺสติ
วา ปฏิหณฺณเ วา โฝฏฺจพฺโพเปโส โฝฏฺจพฺพายตฺนเปตฺติ
โฝฏฺจพฺพธาตฺเปเส อิทนฺตํ รุปํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ ฯ กตฺมนฺตํ
รูปํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ ปจฺวีธาตฺ เตโชธาตฺ วาโยธาตฺ กกฺขฬํ มุทฺกํ
สณฺหํ ผรฺตํ สฺขสมฺผลฺสํ ทฺกฺขสมฺผลฺสํ ฅรฺกํ ลหฺกํ ยํ โฝฏฺจพฺพํ
อารพฺก กายํ นิสฺสาย กายสมฺผลฺโส อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติ วา
อฺปฺปชฺชติสฺสติ วา อฺปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํ โฝฏฺจพฺพํ อารพฺก
กายํ นิสฺสาย กายสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ สลฺลว ฯเปฯ
เจตนา ฯเปฯ กายวิญฺญาณํ อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติสฺสติ
วา อฺปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํ โฝฏฺจพฺพารมฺมโณ กายํ
นิสฺสาย กายสมฺผลฺโส อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติสฺสติ
วา อฺปฺปชฺเช วา ฯเปฯ ยํ โฝฏฺจพฺพารมฺมณา กายํ นิสฺสาย
กายสมฺผลฺสชา เวทนา ฯเปฯ สลฺลว ฯเปฯ เจตนา ฯเปฯ
กายวิญฺญาณํ อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติ วา อฺปฺปชฺชติสฺสติ วา อฺปฺปชฺเช
วา โฝฏฺจพฺโพเปโส โฝฏฺจพฺพายตฺนเปตฺติ โฝฏฺจพฺพธาตฺเปเส
อิทนฺตํ รุปํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ ฯ

[๕๔๑] กตฺมนฺตํ รุปํ อาโปธาตฺ ยํ อาโป อาโปคตฺ สินฺโห
สินฺหคตฺ พฺนฺชนตฺตํ รุปฺสฺส อิทนฺตํ รุปํ อาโปธาตฺ ฯ

อิทนฺตํ รุปํ โนอุปาทา ฯ

[๕๔๒] กตมนต์ รูป อุปาทินัน จกขายตน โสตายตน ฆานายตน
ชีวหายตน กายายตน อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ ยํ วา
ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ
โผฏฺฐพฺพายตนํ อากาสธาตุ อโปธาตุ รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส
สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺถํ รูปํ อุปาทินัน ๑ กตมนต์
รูปํ อนุปาตินัน สทฺทหายตนํ กายวิญฺญตฺติ วจฺฉิวิญฺญตฺติ รูปสฺส
ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส
อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา
รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ โผฏฺฐพฺพายตนํ อากาสธาตุ อโปธาตุ
รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร
อิทฺถํ รูปํ อนุปาตินัน ๑

[๕๔๓] กตมนต์ รูป อุปาทินฺอนุปาทานิยํ จกขายตน ๑เป๑
กายายตน อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ
อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ
โผฏฺฐพฺพายตนํ อากาสธาตุ อโปธาตุ รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส
สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺถํ รูปํ อุปาทินฺอนุปาทานิยํ ๑
กตมนต์ รูปํ อนุปาตินฺอนุปาทานิยํ สทฺทหายตนํ กายวิญฺญตฺติ วจฺฉิวิญฺญตฺติ
รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา
รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ
น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตนํ สทฺทหายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ

โผฏฐพพายตน์ อากาศธาตุ อาโปธาตุ รูปสสุ อุปจโย รูปสสุ
สนฺตติ กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ ฯ

[๕๔๔] กตมฺนฺตํ รูปํ สนิทสฺสนํ รูปายตน์ อิทนฺตํ รูปํ
สนิทสฺสนํ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ อนิทสฺสนํ จกฺขายตน์ ฯเปฯ
กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ อนิทสฺสนํ ฯ

[๕๔๕] กตมฺนฺตํ รูปํ สปปปฏิขฺมํ จกฺขายตน์ โสตายตน์ ฆานายตน์
ชีวฺหายตน์ กายายตน์ รูปายตน์ สทฺททายตน์ กนฺธายตน์ รสายตน์
โผฏฐพพายตน์ อิทนฺตํ รูปํ สปปปฏิขฺมํ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ อปปปฏิขฺมํ
อิตฺถินฺทฺริยํ ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ อปปปฏิขฺมํ ฯ

[๕๔๖] กตมฺนฺตํ รูปํ อินฺทฺริยํ จกฺขนฺทฺริยํ โสติณฺทฺริยํ ฆานินฺทฺริยํ
ชีวฺหิณฺทฺริยํ กายินฺทฺริยํ อิตฺถินฺทฺริยํ ปฺริสินฺทฺริยํ ชีวิตินฺทฺริยํ
อิทนฺตํ รูปํ อินฺทฺริยํ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ นอินฺทฺริยํ รูปายตน์ ฯเปฯ
กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ นอินฺทฺริยํ ฯ

[๕๔๗] กตมฺนฺตํ รูปํ มหาภูตํ โผฏฐพพายตน์ อาโปธาตุ
อิทนฺตํ รูปํ มหาภูตํ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ จกฺขายตน์
 ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ ฯ

[๕๔๘] กตมฺนฺตํ รูปํ วิญฺญตฺติ กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ
อิทนฺตํ รูปํ วิญฺญตฺติ ฯ กตมฺนฺตํ รูปํ นวิญฺญตฺติ จกฺขายตน์
 ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนฺตํ รูปํ นวิญฺญตฺติ ฯ

[๕๔๙] กตมฺนฺตํ รูปํ จิตฺตสมฺภูจฺานํ กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ

ยัม วา ปนณณมปิ อตฺถิ รูปํ จิตฺตञ्จ จิตฺตเหตุกํ จิตฺตสมมูจฺจํ
รูปายตํ สทฺททายตํ คนฺธายตํ รสายตํ โฝฏฺฐพฺพายตํ อากาสชาตฺ
อาโปชาตฺ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนุตฺ
รูปํ จิตฺตสมมูจฺจํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ นจิตฺตสมมูจฺจํ จกฺขายตํ
ฯเปฯ กายายตํ อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสฺสินฺทริยํ จีวิตฺตินฺทริยํ รูปสฺส
ชฺรตฺตา รูปสฺส อนิฺจฺจตา ยัม วา ปนณณมปิ อตฺถิ รูปํ น จิตฺตञ्จ
น จิตฺตเหตุกํ น จิตฺตสมมูจฺจํ รูปายตํ สทฺททายตํ คนฺธายตํ
รสายตํ โฝฏฺฐพฺพายตํ อากาสชาตฺ อาโปชาตฺ รูปสฺส ลหฺตฺตา
รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส
สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนุตฺ รูปํ นจิตฺตสมมูจฺจํ ฯ

[๕๕๐] กตฺมนฺตํ รูปํ จิตฺตสทฺท กายวิญฺญตฺติ วิจิวินฺญตฺติ
อิทฺนุตฺ รูปํ จิตฺตสทฺท ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ นจิตฺตสทฺท จกฺขายตํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนุตฺ รูปํ นจิตฺตสทฺท ฯ

[๕๕๑] กตฺมนฺตํ รูปํ จิตฺตานุปริวตฺติ กายวิญฺญตฺติ วิจิวินฺญตฺติ
อิทฺนุตฺ รูปํ จิตฺตานุปริวตฺติ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ นจิตฺตานุปริวตฺติ จกฺขายตํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนุตฺ รูปํ นจิตฺตานุปริวตฺติ ฯ

[๕๕๒] กตฺมนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺติกํ จกฺขายตํ ฯเปฯ กายายตํ
อิทฺนุตฺ รูปํ อชฺฌตฺติกํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ พาหิโร รูปายตํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนุตฺ รูปํ พาหิโร ฯ

[๕๕๓] กตมนต์ รูป โอปาริกิ จกขายตน์ ๗เปฯ โฝฏฐพุพายตน์
อิทนต์ รูป โอปาริกิ ๗ กตมนต์ รูป สุขุมิ อิตถินุทริย
๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนต์ รูป สุขุมิ ๗

[๕๕๔] กตมนต์ รูป ทูเร อิตถินุทริย ๗เปฯ กพพีกาโร
อหาโร อิทนต์ รูป ทูเร ๗ กตมนต์ รูป สนติเก จกขายตน์
๗เปฯ โฝฏฐพุพายตน์ อิทนต์ รูป สนติเก ๗

[๕๕๕] กตมนต์ รูป จกขุสมมุสสุต วตถุ จกขายตน์
อิทนต์ รูป จกขุสมมุสสุต วตถุ ๗ กตมนต์ รูป จกขุสมมุสสุต
นวตถุ โสตายตน์ ๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนต์ รูป
จกขุสมมุสสุต นวตถุ ๗

[๕๕๖] กตมนต์ รูป จกขุสมมุสสุตชาย เวทนาย ๗เปฯ สลญา
๗เปฯ เจตนาย ๗เปฯ จกขุวิญญาณสุต วตถุ จกขายตน์
อิทนต์ รูป จกขุวิญญาณสุต วตถุ ๗ กตมนต์ รูป จกขุวิญญาณสุต
นวตถุ โสตายตน์ ๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนต์ รูป
จกขุวิญญาณสุต นวตถุ ๗

[๕๕๗] กตมนต์ รูป โสตสมมุสสุต ๗เปฯ ฆานสมมุสสุต
๗เปฯ ชิวหาสมมุสสุต ๗เปฯ กายสมมุสสุต วตถุ กายายตน์
อิทนต์ รูป กายสมมุสสุต วตถุ ๗ กตมนต์ รูป กายสมมุสสุต
นวตถุ จกขายตน์ ๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนต์ รูป
กายสมมุสสุต นวตถุ ๗

[๕๕๘] กตมนต์ รูปี กายสมมุตฺสชาย เวทนาย ๗เป๗ สญฉาย ๗เป๗ เจตนาย ๗เป๗ กายวิญญาณสฺส วตฺถุ กายายตน์ อิทนฺตํ รูปี กายวิญญาณสฺส วตฺถุ ๗ กตมนต์ รูปี กายวิญญาณสฺส นวตฺถุ จกฺขายตน์ ๗เป๗ กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปี กายวิญญาณสฺส นวตฺถุ ๗

[๕๕๙] กตมนต์ รูปี จกฺขุสมมุตฺสสฺส อารมฺมณํ รูปายตน์ อิทนฺตํ รูปี จกฺขุสมมุตฺสสฺส อารมฺมณํ ๗ กตมนต์ รูปี จกฺขุสมมุตฺสสฺส นอารมฺมณํ จกฺขายตน์ ๗เป๗ กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปี จกฺขุสมมุตฺสสฺส นอารมฺมณํ ๗

[๕๖๐] กตมนต์ รูปี จกฺขุสมมุตฺสชาย เวทนาย ๗เป๗ สญฉาย ๗เป๗ เจตนาย ๗เป๗ จกฺขุวิญญาณสฺส อารมฺมณํ รูปายตน์ อิทนฺตํ รูปี จกฺขุวิญญาณสฺส อารมฺมณํ ๗ กตมนต์ รูปี จกฺขุวิญญาณสฺส นอารมฺมณํ จกฺขายตน์ ๗เป๗ กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปี จกฺขุวิญญาณสฺส นอารมฺมณํ ๗

[๕๖๑] กตมนต์ รูปี โสตสมมุตฺสสฺส ๗เป๗ ฆานสมมุตฺสสฺส ๗เป๗ ชิวฺหาสมมุตฺสสฺส ๗เป๗ กายสมมุตฺสสฺส อารมฺมณํ โผฏฺฐพฺพายตน์ อิทนฺตํ รูปี กายสมมุตฺสสฺส อารมฺมณํ ๗ กตมนต์ รูปี กายสมมุตฺสสฺส นอารมฺมณํ จกฺขายตน์ ๗เป๗ กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปี กายสมมุตฺสสฺส นอารมฺมณํ ๗

[๕๖๒] กตมนต์ รูปี กายสมมุตฺสชาย เวทนาย ๗เป๗ สญฉาย

จกขายตนํ ๔เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ
นโณฏฐพพายตนํ ๑

[๕๖๗] กตมนุตํ รูปํ จกขุชาตุ จกขายตนํ อิทนุตํ รูปํ
จกขุชาตุ ๑ กตมนุตํ รูปํ นจกขุชาตุ โสตายตนํ ๔เป๑
กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ นจกขุชาตุ ๑

[๕๖๘] กตมนุตํ รูปํ โสตธาตุ ๔เป๑ ฆานธาตุ ๔เป๑
ชีวหาธาตุ ๔เป๑ กายธาตุ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ กายธาตุ ๑
กตมนุตํ รูปํ นกายธาตุ จกขายตนํ ๔เป๑ กพพีกาโร อหาโร
อิทนุตํ รูปํ นกายธาตุ ๑

[๕๖๙] กตมนุตํ รูปํ รูปธาตุ รูปายตนํ อิทนุตํ รูปํ รูปธาตุ ๑
กตมนุตํ รูปํ นรูปธาตุ จกขายตนํ ๔เป๑ กพพีกาโร
อหาโร อิทนุตํ รูปํ นรูปธาตุ ๑

[๕๗๐] กตมนุตํ รูปํ สททธาตุ ๔เป๑ คนฐธาตุ ๔เป๑
รสธาตุ ๔เป๑ โณฏฐพพธาตุ โณฏฐพพายตนํ อิทนุตํ รูปํ
โณฏฐพพธาตุ ๑ กตมนุตํ รูปํ นโณฏฐพพธาตุ จกขายตนํ ๔เป๑
กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ นโณฏฐพพธาตุ ๑

[๕๗๑] กตมนุตํ รูปํ จกขุณฺทริยํ ยํ จกขุํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ
อุปาทาย ปสาโท ๔เป๑ สุลฺโล คาโมเปโส อิทนุตํ รูปํ
จกขุณฺทริยํ ๑ กตมนุตํ รูปํ นจกขุณฺทริยํ โสตายตนํ ๔เป๑
กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ นจกขุณฺทริยํ ๑

[๕๗๒] กตมนุตฺตํ รูปํ โสติณฺทริยํ ๗เปฯ ฆานินฺทริยํ ๗เปฯ
ชีวหินฺทริยํ ๗เปฯ กายินฺทริยํ โย กาโย จตฺตุนฺนํ มหาภูตानํ
อุปาทาย ปสาโท ๗เปฯ สฺยโล โคาโมเปโส อิทนุตฺตํ รูปํ
กายินฺทริยํ ๗ กตมนุตฺตํ รูปํ นกายินฺทริยํ จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ นกายินฺทริยํ ๗

[๕๗๓] กตมนุตฺตํ รูปํ อิตฺติณฺทริยํ ยํ อิตฺติยา อิตฺติลฺลิ่งคํ
อิตฺติณิมิตฺตํ อิตฺติกฺขตฺตํ อิตฺตภาโป อิตฺติตฺตํ อิตฺติภาโว อิทนุตฺตํ
รูปํ อิตฺติณฺทริยํ ๗ กตมนุตฺตํ รูปํ นอิตฺติณฺทริยํ จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ นอิตฺติณฺทริยํ ๗

[๕๗๔] กตมนุตฺตํ รูปํ ปฺริสฺติณฺทริยํ ยํ ปฺริสฺสสฺส ปฺริสฺสลฺลิ่งคํ
ปฺริสฺติณิมิตฺตํ ปฺริสฺสทฺตํ ปฺริสฺสกาโป ปฺริสฺสตฺตํ ปฺริสฺสภาโว อิทนุตฺตํ
รูปํ ปฺริสฺติณฺทริยํ ๗ กตมนุตฺตํ รูปํ นปฺริสฺติณฺทริยํ จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ นปฺริสฺติณฺทริยํ ๗

[๕๗๕] กตมนุตฺตํ รูปํ ชีวิตินฺทริยํ โย เตสํ รูปีนํ ฆมฺมานํ
อายุ จิตฺติ ๗ปนา ๗าปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ
อิทนุตฺตํ รูปํ ชีวิตินฺทริยํ ๗ กตมนุตฺตํ รูปํ นชีวิตินฺทริยํ จกฺขายตฺนํ
๗เปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ นชีวิตินฺทริยํ ๗

[๕๗๖] กตมนุตฺตํ รูปํ กายวิญญตฺตฺติ ๗า กุสฺลจิตฺตสฺส ๗า
อกุสฺลจิตฺตสฺส ๗า อพฺยาคตฺตฺติ ๗า อภิกฺกมนฺตสฺส ๗า
ปฏิกฺกมนฺตสฺส ๗า อาโลเกนฺตสฺส ๗า วิโลเกนฺตสฺส ๗า สมนฺนิยฺเชนฺตสฺส

วา ปสาเรนุตตสฺส วา กายสฺส ฌมภนา สนุฌมภนา
สนุฌมภิตตตํ วิลฺลตฺติ วิลฺลนาปนา วิลฺลนาปีตตตํ อิทนฺตํ รุปี
กายวิลฺลตฺติ ฯ กตมฺนฺตํ รุปี นกายวิลฺลตฺติ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รุปี นกายวิลฺลตฺติ ฯ

[๕๑๗] กตมฺนฺตํ รุปี วจฺีวิลฺลตฺติ ยา กุสลจิตฺตสฺส วา
อกุสลจิตฺตสฺส วา อพฺยาคตจิตฺตสฺส วา วาจา คิรา พฺยปฺโป
อุทฺิรณฺํ โฆโส โฆสกมฺมํ วาจา วจฺิเกโท อຍ် วุจฺจติ วาจา
ยา ตาย วาจา ย วิลฺลตฺติ วิลฺลนาปนา วิลฺลนาปีตตตํ อิทนฺตํ
รุปี วจฺีวิลฺลตฺติ ฯ กตมฺนฺตํ รุปี นวจฺีวิลฺลตฺติ จกฺขายตฺนํ
 ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รุปี นวจฺีวิลฺลตฺติ ฯ

[๕๑๘] กตมฺนฺตํ รุปี อากาสธาตุ โย อากาโส อากาสคตฺ
อณฺํ อฆคตฺ วิวโร วิวรคตฺ อสมฺมุฏฺจํ จตฺตฺติ มหาภูเตหิ อิทนฺตํ
รุปี อากาสธาตุ ฯ กตมฺนฺตํ รุปี นอากาสธาตุ จกฺขายตฺนํ
 ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รุปี นอากาสธาตุ ฯ

[๕๑๙] กตมฺนฺตํ รุปี อาโปธาตุ ยํ อาโป อาโปคตฺ สิเนโห
สิเนหคตฺ พนฺุชนตฺตํ รูปสฺส อิทนฺตํ รุปี อาโปธาตุ ฯ กตมฺนฺตํ
รุปี นอาโปธาตุ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ
รุปี นอาโปธาตุ ฯ

[๕๒๐] กตมฺนฺตํ รุปี รูปสฺส ลหฺตฺตา ยา รูปสฺส ลหฺตฺตา
ลหฺุปรินามตา อทฺุชนตา อวิตฺถนตา อิทนฺตํ รุปี รูปสฺส

ลหุตา ฯ กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นลหุตา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นลหุตา ฯ

[๕๘๑] กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส มฺหุตา ยา รูปสฺส มฺหุตา
มทฺทวตา อกฺกขพตา อกฺกนินตา อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส มฺหุตา ฯ
กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นมฺหุตา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร
อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นมฺหุตา ฯ

[๕๘๒] กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส กมฺมณฺณตา ยา รูปสฺส
กมฺมณฺณตา กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส
กมฺมณฺณตา ฯ กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตา จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตา ฯ

[๕๘๓] กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย โย อายตฺนानํ อจฺจโย
โส รูปสฺส อุปฺจโย อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย ฯ กตมนุตฺตํ
รูปํ รูปสฺส นอุปฺจโย จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร
อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นอุปฺจโย ฯ

[๕๘๔] กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติ โย รูปสฺส อุปฺจโย
สา รูปสฺส สนฺตติ อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติ ฯ กตมนุตฺตํ รูปํ
รูปสฺส นสนฺตติ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺตํ
รูปํ รูปสฺส นสนฺตติ ฯ

[๕๘๕] กตมนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส ชรตา ยา รูปสฺส ชรา
ชีรณฺตา ขณฺฑจฺจํ ปาถิจฺจํ วลิตฺตจตา आयโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ

ปริปาโก อิทนุตฺ รุปํ รูปสฺส ชรตา ฯ กตมฺนุตฺ รุปํ รูปสฺส
นชรตา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ
รูปํ รูปสฺส นชรตา ฯ

[๕๘๖] กตมฺนุตฺ รุปํ รูปสฺส อนิจฺจตา โย รูปสฺส ขโย
วโย เกโท ปริเกโท อนิจฺจตา อนฺตรธานํ อิทนุตฺ รุปํ รูปสฺส
อนิจฺจตา ฯ กตมฺนุตฺ รุปํ รูปสฺส นอนิจฺจตา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปํ รูปสฺส นอนิจฺจตา ฯ

[๕๘๗] กตมฺนุตฺ รุปํ กพฺพีกาโร อหาโร โอทโน กุมฺมาโส
สตฺตฺ มจฺจโณ มํถํ จีรี ทธิ สปฺปิ นวณฺตี เตถํ มฐฺ ฆาณฺตี
ยํ วา ปนฺณณฺมปฺปี อตฺถิ รุปํ ยมฺหิ ยมฺหิ ชนฺปเท เตถํ เตถํ
สตฺตฺตานํ มฺขาสิยํ ทนฺตฺวิขาทฺนํ คลชฺโฆหฺรณฺมยํ กุจฺฉิวิตฺถมฺภนํ ยาย
โอชาย สตฺตา ยาเปณฺติ อิทนุตฺ รุปํ กพฺพีกาโร อหาโร ฯ
กตมฺนุตฺ รุปํ น กพฺพีกาโร อหาโร จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ รูปสฺส
อนิจฺจตา อิทนุตฺ รุปํ น กพฺพีกาโร อหาโร ฯ

เอวํ ทฺวิเชน รูปสฺส กโห ฯ

ทฺถกนฺิททฺเตโส นิฏฺฐิโต ฯ

[๕๘๘] กตมฺนุตฺ รุปํ อชฺฉตฺตฺกํ อุปาทา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปํ อชฺฉตฺตฺกํ อุปาทา ฯ กตมฺนุตฺ รุปํ
พาหิรี อุปาทา รูปายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ
รูปํ พาหิรี อุปาทา ฯ กตมฺนุตฺ รุปํ พาหิรี โนอุปาทา โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ

อาโปธาตุ อิทนุตัม รูปํ พาทิรํ โนอุปาทา ฯ

[๕๔๕] กตมมุตัม รูปํ อชฺชตฺตํ อุปาทินฺนํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทนุตัม รูปํ อชฺชตฺตํ อุปาทินฺนํ ฯ กตมมุตัม รูปํ พาทิรํ อุปาทินฺนํ อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตัม รูปํ พาทิรํ อุปาทินฺนํ ฯ กตมมุตัม รูปํ พาทิรํ อนุปาทินฺนํ สทฺททายตฺนํ กายวิณฺณตฺติ วิจิวณฺณตฺติ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ สทฺททายตฺนํ คนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตัม รูปํ พาทิรํ อนุปาทินฺนํ ฯ

[๕๕๐] กตมมุตัม รูปํ อชฺชตฺตํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทนุตัม รูปํ อชฺชตฺตํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ ฯ กตมมุตัม รูปํ พาทิรํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺชายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตัม รูปํ พาทิรํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ ฯ กตมมุตัม รูปํ พาทิรํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ

สทฺททายตนํ กายวิณฺณตฺติ วจฺวิณฺณตฺติ รูปสฺส

ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส

อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา

รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ โสณฺฑจฺพฺพายตนํ อากาสธตฺตฺวา อโปกฺกธตฺตฺวา

รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส สนฺตฺติ กพฺพีกาโร อหาโร

อิทฺหนตฺตํ รูปํ พาทิโร อนุปาทินฺนฺปาทานิยํ ฯ

[๕๕๑] กตฺมนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ อนิทฺตฺสสนํ จกฺขายตนํ ฯเปฯ

กายายตนํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ อนิทฺตฺสสนํ ฯ กตฺมนตฺตํ รูปํ

พาทิโร สนิทฺตฺสสนํ รูปายตนํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ พาทิโร สนิทฺตฺสสนํ ฯ

กตฺมนตฺตํ รูปํ พาทิโร อนิทฺตฺสสนํ สทฺททายตนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร

อหาโร อิทฺหนตฺตํ รูปํ พาทิโร อนิทฺตฺสสนํ ฯ

[๕๕๒] กตฺมนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ สปฺปญฺจิมํ จกฺขายตนํ ฯเปฯ

กายายตนํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ สปฺปญฺจิมํ ฯ กตฺมนตฺตํ รูปํ

พาทิโร สปฺปญฺจิมํ รูปายตนํ ฯเปฯ โสณฺฑจฺพฺพายตนํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ

พาทิโร สปฺปญฺจิมํ ฯ กตฺมนตฺตํ รูปํ พาทิโร อปฺปญฺจิมํ อิตฺถินฺนฺทฺริยํ

ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺหนตฺตํ รูปํ พาทิโร อปฺปญฺจิมํ ฯ

[๕๕๓] กตฺมนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ อินฺทฺริยํ จกฺขณฺทฺริยํ ฯเปฯ

กายินฺทฺริยํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ อินฺทฺริยํ ฯ กตฺมนตฺตํ รูปํ

พาทิโร อินฺทฺริยํ อิตฺถินฺนฺทฺริยํ ปฺริสินฺทฺริยํ จีวิตินฺทฺริยํ อิทฺหนตฺตํ รูปํ

พาทิโร อินฺทฺริยํ ฯ กตฺมนตฺตํ รูปํ พาทิโร นอินฺทฺริยํ รูปายตนํ

๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปํ พาทิริ นอินฺทริยํ ๑

[๕๕๔] กตมนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นมหาภูตํ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นมหาภูตํ ๑ กตมนุตฺ
รูปํ พาทิริ มหาภูตํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ อิทนุตฺ รุปํ
พาทิริ มหาภูตํ ๑ กตมนุตฺ รุปํ พาทิริ นมหาภูตํ รุปายตฺนํ
๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปํ พาทิริ นมหาภูตํ ๑

[๕๕๕] กตมนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นวิญฺญตฺติ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นวิญฺญตฺติ ๑ กตมนุตฺ
รูปํ พาทิริ วิญฺญตฺติ กายวิญฺญตฺติ วจีวิญฺญตฺติ อิทนุตฺ รุปํ
พาทิริ วิญฺญตฺติ ๑ กตมนุตฺ รุปํ พาทิริ นวิญฺญตฺติ รุปายตฺนํ
๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปํ พาทิริ นวิญฺญตฺติ ๑

[๕๕๖] กตมนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นจิตฺตสมฺภูจฺจํ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปํ อชฺฌตฺติกํ นจิตฺตสมฺภูจฺจํ ๑
กตมนุตฺ รุปํ พาทิริ จิตฺตสมฺภูจฺจํ กายวิญฺญตฺติ วจีวิญฺญตฺติ
ยํ วา ปนญฺญมฺปิ อตฺถิ รุปํ จิตฺตชฺชํ จิตฺตเหตุกํ จิตฺตสมฺภูจฺจํ
รูปายตฺนํ สทฺทพฺพายตฺนํ คนฺธชฺชตฺนํ รสชฺชตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ
อาโปธาคฺ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมญฺญตฺตา
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺนตฺติ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ
รูปํ พาทิริ จิตฺตสมฺภูจฺจํ ๑ กตมนุตฺ รุปํ พาทิริ นจิตฺตสมฺภูจฺจํ
อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสฺสินฺทริยํ ชีวิตฺนฺทริยํ รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา

ยี่ วา ปณณมปิ อตฺถิ รูปํ น จิตฺตํ น จิตฺตเหตุกํ น จิตฺตสมภูจฺจํ
รูปายตํ สทฺทายตํ กนฺธายตํ รสายตํ โสภณฺฑพฺพายตํ
อากาศธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส
กมฺมณฺฑตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร
อิทฺหนฺตํ รูปํ พาทิรํ นจิตฺตสมภูจฺจํ ฯ

[๕๕๑] กตมนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจิตฺตสทฺท จกฺขายตํ ฯเปฯ
กายายตํ อิทฺหนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจิตฺตสทฺท ฯ กตมนฺตํ รูปํ
พาทิรํ จิตฺตสทฺท กายวิญญตฺตํ วจฺีวิญญตฺตํ อิทฺหนฺตํ รูปํ พาทิรํ
จิตฺตสทฺท ฯ กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ นจิตฺตสทฺท รูปายตํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺหนฺตํ รูปํ พาทิรํ นจิตฺตสทฺท ฯ

[๕๕๒] กตมนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจิตฺตานุปริวตฺติ จกฺขายตํ
ฯเปฯ กายายตํ อิทฺหนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจิตฺตานุปริวตฺติ ฯ
กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ จิตฺตานุปริวตฺติ กายวิญญตฺตํ วจฺีวิญญตฺตํ
อิทฺหนฺตํ รูปํ พาทิรํ จิตฺตานุปริวตฺติ ฯ กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ นจิตฺตานุปริวตฺติ
รูปายตํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺหนฺตํ รูปํ
พาทิรํ นจิตฺตานุปริวตฺติ ฯ

[๕๕๓] กตมนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ โอปาริกํ จกฺขายตํ ฯเปฯ
กายายตํ อิทฺหนฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ โอปาริกํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ
พาทิรํ โอปาริกํ รูปายตํ ฯเปฯ โสภณฺฑพฺพายตํ อิทฺหนฺตํ
รูปํ พาทิรํ โอปาริกํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ สุขุมํ อิตฺถินฺทฺริยํ

ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปี พหิริ สุขุมิ ฯ

[๖๐๐] กตมมุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ สนฺติเก จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ สนฺติเก ฯ กตมมุตฺ รุปี
พหิริ ทูเร อิตฺถินฺทฺริยํ ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ
รูปี พหิริ ทูเร ฯ กตมมุตฺ รุปี พหิริ สนฺติเก รุปายตฺนํ
ฯเปฯ โผฏฺจพฺพายตฺนํ อิทนุตฺ รุปี พหิริ สนฺติเก ฯ

[๖๐๑] กตมมุตฺ รุปี พหิริ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส นวตฺถุ รุปายตฺนํ
ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปี พหิริ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส นวตฺถุ ฯ
กตมมุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส วตฺถุ จกฺขายตฺนํ
อิทนุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส วตฺถุ ฯ กตมมุตฺ รุปี
อชฺมตฺติกํ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส นวตฺถุ โสตายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ
อิทนุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุสมฺผลฺสฺสฺส นวตฺถุ ฯ

[๖๐๒] กตมมุตฺ รุปี พหิริ จกฺขุสมฺผลฺสฺสชย เวทนาย ฯเปฯว
สญฺญา ย ฯเปฯ เจตนาย ฯเปฯ จกฺขุวิญญาณฺสฺส นวตฺถุ
รูปายตฺนํ ฯเปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺ รุปี พหิริ จกฺขุวิญญาณฺสฺส
นวตฺถุ ฯ กตมมุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุวิญญาณฺสฺส
วตฺถุ จกฺขายตฺนํ อิทนุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุวิญญาณฺสฺส วตฺถุ ฯ
กตมมุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุวิญญาณฺสฺส นวตฺถุ โสตายตฺนํ
ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทนุตฺ รุปี อชฺมตฺติกํ จกฺขุวิญญาณฺสฺส
นวตฺถุ ฯ

[๖๐๓] กตมนุตฺติ รูปี พาทิริ โสตสมมุสฺสสฺส ๑เปฯ ฆานสมมุสฺสสฺส ๑เปฯ ชิวหาสมมุสฺสสฺส ๑เปฯ กายสมมุสฺสสฺส นวตฺถ รูปายตฺน ๑เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺติ รูปี พาทิริ กายสมมุสฺสสฺส นวตฺถ ๑ กตมนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายสมมุสฺสสฺส วตฺถ กายายตฺน อิทนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายสมมุสฺสสฺส วตฺถ ๑ กตมนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายสมมุสฺสสฺส นวตฺถ จกฺขายตฺน ๑เปฯ ชิวหายตฺน อิทนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายสมมุสฺสสฺส นวตฺถ ๑

[๖๐๔] กตมนุตฺติ รูปี พาทิริ กายสมมุสฺสชาย เวทนาย ๑เปฯ สลฺยาย ๑เปฯ เจตนาย ๑เปฯ กายวิญฺญาณสฺส นวตฺถ รูปายตฺน ๑เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตฺติ รูปี พาทิริ กายวิญฺญาณสฺส นวตฺถ ๑ กตมนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายวิญฺญาณสฺส วตฺถ กายายตฺน อิทนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายวิญฺญาณสฺส วตฺถ ๑ กตมนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายวิญฺญาณสฺส นวตฺถ จกฺขายตฺน ๑เปฯ ชิวหายตฺน อิทนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ กายวิญฺญาณสฺส นวตฺถ ๑

[๖๐๕] กตมนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ จกฺขุสมมุสฺสสฺส นอารมฺมณํ จกฺขายตฺน ๑เปฯ กายายตฺน อิทนุตฺติ รูปี อชฺฉตฺติกํ จกฺขุสมมุสฺสสฺส นอารมฺมณํ ๑ กตมนุตฺติ รูปี พาทิริ จกฺขุสมมุสฺสสฺส อารมฺมณํ รูปายตฺน อิทนุตฺติ รูปี พาทิริ จกฺขุสมมุสฺสสฺส อารมฺมณํ ๑ กตมนุตฺติ รูปี พาทิริ จกฺขุสมมุสฺสสฺส นอารมฺมณํ

สทททายตนํ ๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ พาทิริ
จกขุสมมุสสุส นอารมฺมณํ ๑

[๖๐๖] กตมฺนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ จกขุสมมุสสุสชา ยเวทนาย
๑เป๑ สลฺลยา ๑เป๑ เจตนาย ๑เป๑ จกขุวิญญาณสุส นอารมฺมณํ
จกขายตนํ ๑เป๑ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ
จกขุวิญญาณสุส นอารมฺมณํ ๑ กตมฺนุตํ รูปํ พาทิริ จกขุวิญญาณสุส
อารมฺมณํ รูปายตนํ อิทนุตํ รูปํ พาทิริ จกขุวิญญาณสุส
อารมฺมณํ ๑ กตมฺนุตํ รูปํ พาทิริ จกขุวิญญาณสุส
นอารมฺมณํ สทททายตนํ ๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ
พาทิริ จกขุวิญญาณสุส นอารมฺมณํ ๑

[๖๐๗] กตมฺนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ โสตสมมุสสุส ๑เป๑ ฆานสมมุสสุส
๑เป๑ ชิวหาสมมุสสุส ๑เป๑ กายสมมุสสุส นอารมฺมณํ
จกขายตนํ ๑เป๑ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ
กายสมมุสสุส นอารมฺมณํ ๑ กตมฺนุตํ รูปํ พาทิริ กายสมมุสสุส
อารมฺมณํ โสฎฺฐพพายตนํ อิทนุตํ รูปํ พาทิริ กายสมมุสสุส
อารมฺมณํ ๑ กตมฺนุตํ รูปํ พาทิริ กายสมมุสสุส นอารมฺมณํ
รูปายตนํ ๑เป๑ กพพีกาโร อหาโร อิทนุตํ รูปํ พาทิริ
กายสมมุสสุส นอารมฺมณํ ๑

[๖๐๘] กตมฺนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ กายสมมุสสุสชา ยเวทนาย ๑เป๑
สลฺลยา ๑เป๑ เจตนาย ๑เป๑ กายวิญญาณสุส นอารมฺมณํ

จกฺขายตฺนํ ๔เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ กายวิญญาณสฺส
นอารมฺมณฺ ๑ กตฺมนตฺ รุปี พาทิรํ กายวิญญาณสฺส
อารมฺมณฺ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อิทฺนตฺ รุปี พาทิรํ กายวิญญาณสฺส
อารมฺมณฺ ๑ กตฺมนตฺ รุปี พาทิรํ กายวิญญาณสฺส นอารมฺมณฺ
รฺูปายตฺนํ ๔เป๑ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทฺนตฺ รุปี พาทิรํ กายวิญญาณสฺส
นอารมฺมณฺ ๑

[๖๐๕] กตฺมนตฺ รุปี พาทิรํ นจกฺขายตฺนํ รฺูปายตฺนํ ๔เป๑
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทฺนตฺ รุปี พาทิรํ นจกฺขายตฺนํ ๑ กตฺมนตฺ
รุปี อชฺฌตฺตํ จกฺขายตฺนํ ยํ จกฺขํ จตฺนุนํ มหาภูตํ อฺปาทาย
ปฺสทาโท ๔เป๑ สฺลฺโล โคาโมเปโส อิทฺนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ
จกฺขายตฺนํ ๑ กตฺมนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ นจกฺขายตฺนํ โสตฺายตฺนํ
๔เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ นจกฺขายตฺนํ ๑

[๖๑๐] กตฺมนตฺ รุปี พาทิรํ นโสตฺายตฺนํ ๔เป๑ นฆานายตฺนํ
๔เป๑ นชิวิหฺวยตฺนํ ๔เป๑ นกายายตฺนํ รฺูปายตฺนํ ๔เป๑
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทฺนตฺ รุปี พาทิรํ นกายายตฺนํ ๑ กตฺมนตฺ
รุปี อชฺฌตฺตํ กายายตฺนํ โย กาโย จตฺนุนํ มหาภูตํ อฺปาทาย
ปฺสทาโท ๔เป๑ สฺลฺโล โคาโมเปโส อิทฺนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ
กายายตฺนํ ๑ กตฺมนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ นกายายตฺนํ จกฺขายตฺนํ
๔เป๑ ชิวิหฺวยตฺนํ อิทฺนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ นกายายตฺนํ ๑

[๖๑๑] กตฺมนตฺ รุปี อชฺฌตฺตํ นรฺูปายตฺนํ จกฺขายตฺนํ

ฯเปฯ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นรฺูปายตนํ ฯ กตมฺนุตํ
รูปํ พหิริ รูปายตนํ ยํ รูปํ จตฺนํ มหาภูตานิ อุปาทาย
วณฺณนิภา ฯเปฯ รูปธาตฺเปเส อิทนุตํ รูปํ พหิริ รูปายตนํ ฯ
กตมฺนุตํ รูปํ พหิริ นรฺูปายตนํ สทฺททายตนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตํ รูปํ พหิริ นรฺูปายตนํ ฯ

[๖๑๒] กตมฺนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นสทฺททายตนํ ฯเปฯ นกฺนธายตนํ
ฯเปฯ นรฺสยตนํ ฯเปฯ นโฆฏฺจพฺพายตนํ จกฺขายตนํ
ฯเปฯ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นโฆฏฺจพฺพายตนํ ฯ
กตมฺนุตํ รูปํ พหิริ โฆฏฺจพฺพายตนํ ปจฺวีธาตฺ ฯเปฯ โฆฏฺจพฺพธาตฺเปเส
อิทนุตํ รูปํ พหิริ โฆฏฺจพฺพายตนํ ฯ กตมฺนุตํ รูปํ
พหิริ นโฆฏฺจพฺพายตนํ รูปายตนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร
อิทนุตํ รูปํ พหิริ นโฆฏฺจพฺพายตนํ ฯ

[๖๑๓] กตมฺนุตํ รูปํ พหิริ นจกฺขธาตฺ รูปายตนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตํ รูปํ พหิริ นจกฺขธาตฺ ฯ กตมฺนุตํ
รูปํ อชฺฌตฺตํ จกฺขธาตฺ จกฺขายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ
จกฺขธาตฺ ฯ กตมฺนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจกฺขธาตฺ โสธายตนํ
ฯเปฯ กายายตนํ อิทนุตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นจกฺขธาตฺ ฯ

[๖๑๔] กตมฺนุตํ รูปํ พหิริ นโสธธาตฺ ฯเปฯ นฆฺมานธาตฺ
ฯเปฯ นชฺวีหาธาตฺ ฯเปฯ นกายธาตฺ รูปายตนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตํ รูปํ พหิริ นกายธาตฺ ฯ กตมฺนุตํ

รูป อชฺมตฺตํ กายธาตุ กายตนํ อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ
กายธาตุ ฯ กตมนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นกายธาตุ จกฺขายตนํ
ฯเปฯ ชิวฺหายตนํ อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นกายธาตุ ฯ

[๖๑๕] กตมนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นรูปธาตุ จกฺขายตนํ ฯเปฯ
กายตนํ อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นรูปธาตุ ฯ กตมนฺตํ รูป พาหิรํ
รูปธาตุ รูปายตนํ อิทนฺตํ รูป พาหิรํ รูปธาตุ ฯ กตมนฺตํ รูป
พาหิรํ นรูปธาตุ สทฺทายตนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร
อิทนฺตํ รูป พาหิรํ นรูปธาตุ ฯ

[๖๑๖] กตมนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นสทฺทธาตุ ฯเปฯ นกนฺชธาตุ
ฯเปฯ นรสธาตุ ฯเปฯ นโฆฏฺฐพฺพธาตุ จกฺขายตนํ ฯเปฯ
กายตนํ อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นโฆฏฺฐพฺพธาตุ ฯ กตมนฺตํ
รูป พาหิรํ โฆฏฺฐพฺพธาตุ โฆฏฺฐพฺพายตนํ อิทนฺตํ รูป พาหิรํ
โฆฏฺฐพฺพธาตุ ฯ กตมนฺตํ รูป พาหิรํ นโฆฏฺฐพฺพธาตุ รูปายตนํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูป พาหิรํ นโฆฏฺฐพฺพธาตุ ฯ

[๖๑๗] กตมนฺตํ รูป พาหิรํ นจกฺขุนฺทริยํ รูปายตนํ ฯเปฯ
กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูป พาหิรํ นจกฺขุนฺทริยํ ฯ กตมนฺตํ
รูป อชฺมตฺตํ จกฺขุนฺทริยํ ยํ จกฺขุํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อฺปาทาย
ปฺสาโท ฯเปฯ สฺสญฺโฆ คาโมเปโส อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ
จกฺขุนฺทริยํ ฯ กตมนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นจกฺขุนฺทริยํ โสทายตนํ
ฯเปฯ กายตนํ อิทนฺตํ รูป อชฺมตฺตํ นจกฺขุนฺทริยํ ฯ

๔เป๔ กายายตนํ อิทนุตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นชีวิตินฺทฺริยํ ๔ กตมฺนุตฺตํ
รูปํ พาทิรํ ชีวิตินฺทฺริยํ โย เตสํ รูปีนํ ชมฺมานํ आयุ จิตฺติ ยปฺนา
ยาปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทฺริยํ อิทนุตฺตํ รูปํ
พาทิรํ ชีวิตินฺทฺริยํ ๔ กตมฺนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ นชีวิตินฺทฺริยํ รูปายตนํ
๔เป๔ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ นชีวิตินฺทฺริยํ ๔

[๖๒๒] กตมฺนุตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นกายวิญฺญตฺตํ จกฺขายตนํ
๔เป๔ กายายตนํ อิทนุตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นกายวิญฺญตฺตํ ๔
กตมฺนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ กายวิญฺญตฺตํ ยา กุสลจิตฺตสฺส วา อกุสลจิตฺตสฺส
วา อพฺยาคจิตฺตสฺส วา อภิกฺกมฺนตฺตสฺส วา ปฏิกฺกมฺนตฺตสฺส
วา อาโลเกตฺตสฺส วา วิโลเกตฺตสฺส วา สมฺมิลฺลเชนตฺตสฺส วา
ปสาเรนตฺตสฺส วา กายสฺส ฌมฺภนา สนฺนฌมฺภนา สนฺนฌมฺภิตตฺตํ วิญฺญตฺตํ
วิญฺญาปฺนา วิญฺญาปิตตฺตํ อิทนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ กายวิญฺญตฺตํ ๔
กตมฺนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ นกายวิญฺญตฺตํ รูปายตนํ ๔เป๔ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ นกายวิญฺญตฺตํ ๔

[๖๒๓] กตมฺนุตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นวจีวิญฺญตฺตํ จกฺขายตนํ
๔เป๔ กายายตนํ อิทนุตฺตํ รูปํ อชฺฌตฺตํ นวจีวิญฺญตฺตํ ๔
กตมฺนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ วจีวิญฺญตฺตํ ยา กุสลจิตฺตสฺส วา อกุสลจิตฺตสฺส
วา อพฺยาคจิตฺตสฺส วา วาจา คิรา พฺยปฺปโถ อุทฺธิรณฺ
โฆโส โฆสกมฺมํ วาจา วจิปฺภโท อัย วุจฺจติ วาจา ยา ตาย
วาจาย วิญฺญตฺตํ วิญฺญาปฺนา วิญฺญาปิตตฺตํ อิทนุตฺตํ รูปํ พาทิรํ

วจิวินฺยตฺตติ ฯ กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ นวจิวินฺยตฺตติ รูปายตฺนํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ นวจิวินฺยตฺตติ ฯ

[๖๒๔] กตมฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ นอากาสชาตฺ จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ นอากาสชาตฺ ฯ
กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ อากาสชาตฺ โย อากาโส อากาสคตฺ อมฺ
อฆคตฺ วิวโร วิวรคตฺ อสมฺมุฏฺจํ จตฺตฺติ มหาภูเตหิ อิทฺนตฺติ รูปี
พหิริ อากาสชาตฺ ฯ กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ นอากาสชาตฺ รูปายตฺนํ
ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ นอากาสชาตฺ ฯ

[๖๒๕] กตมฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ นอโโปชาตฺ จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ นอโโปชาตฺ ฯ
กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ อโโปชาตฺ ยํ อโโป อโโปคตฺ สินฺเนโห
สินฺเนหคตฺ พนฺชตฺตติ รูปสฺส อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ อโโปชาตฺ ฯ
กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ นอโโปชาตฺ รูปายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร
อหาโร อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ นอโโปชาตฺ ฯ

[๖๒๖] กตมฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ รูปสฺส นลฺหุตฺตา จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ กายายตฺนํ อิทฺนตฺติ รูปี อชฺฌตฺตติกํ รูปสฺส นลฺหุตฺตา ฯ
กตมฺนตฺติ รูปี พหิริ รูปสฺส ลฺหุตฺตา ยา รูปสฺส ลฺหุตฺตา ลฺหุปรินฺนามตฺตา
อทฺนฺชตฺตา อวิทฺถนตฺตา อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ รูปสฺส ลฺหุตฺตา ฯ กตมฺนตฺติ
รูปี พหิริ รูปสฺส นลฺหุตฺตา รูปายตฺนํ ฯเปฯ กพฺพีกาโร อหาโร
อิทฺนตฺติ รูปี พหิริ รูปสฺส นลฺหุตฺตา ฯ

[๖๒๗] กตมนฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นมฺหฺตา จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นมฺหฺตา ๑
กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส มฺหฺตา ยา รูปสฺส มฺหฺตา มทฺทวตา
อกฺกขพฺตา อกฺกนินตา อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส มฺหฺตา ๑ กตมนฺตํ
รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นมฺหฺตา รูปายตฺนํ ๑เป๑ กพฺพีกาโร อาหาโร
อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นมฺหฺตา ๑

[๖๒๘] กตมนฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา ๑
กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา ยา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา
กมฺมณฺณตฺตํ กมฺมณฺณภาโว อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา ๑
กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา รูปายตฺนํ ๑เป๑ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นกมฺมณฺณตฺตา ๑

[๖๒๙] กตมนฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นอฺปจโย จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นอฺปจโย ๑
กตมนฺตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส อฺปจโย โย อายตฺนํ อจโย โส
รูปสฺส อฺปจโย อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส อฺปจโย ๑ กตมนฺตํ
รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นอฺปจโย รูปายตฺนํ ๑เป๑ กพฺพีกาโร อาหาโร
อิทฺนตํ รูปํ พาทิรํ รูปสฺส นอฺปจโย ๑

[๖๓๐] กตมนฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นสฺนฺตติ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิทฺนตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นสฺนฺตติ ๑

กตมนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส สนฺตติ โย รูปสฺส อุปจโย สา
รูปสฺส สนฺตติ อิทนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส สนฺตติ ฯ กตมนุตฺตํ
รูปํ พหิริ รูปสฺส นสนฺตติ รูปายตน์ ฯเปฯ กพพีกาโร
อาหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส นสนฺตติ ฯ

[๖๓๑] กตมนุตฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นชฺรตา จกฺขายตน์
ฯเปฯ กายายตน์ อิทนุตฺตํ รูปํ รูปสฺส นชฺรตา ฯ กตมนุตฺตํ
รูปํ พหิริ รูปสฺส ชฺรตา ยา รูปสฺส ชฺรา ชีรณฺตา ขณฺทิจฺจํ
ปาลิจฺจํ วตฺตจฺจตา आयโน สํหานิ อินฺทฺริยานํ ปรีปาโก อิทนุตฺตํ
รูปํ พหิริ รูปสฺส ชฺรตา ฯ กตมนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส นชฺรตา
รูปายตน์ ฯเปฯ กพพีกาโร อาหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส
นชฺรตา ฯ

[๖๓๒] กตมนุตฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นอนิจฺจตา จกฺขายตน์
ฯเปฯ กายายตน์ อิทนุตฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ รูปสฺส นอนิจฺจตา ฯ
กตมนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส อนิจฺจตา โย รูปสฺส ขโย วโย
เกโท ปรีเกโท อนิจฺจตา อนฺตรธานํ อิทนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส
อนิจฺจตา ฯ กตมนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส นอนิจฺจตา รูปายตน์
ฯเปฯ กพพีกาโร อาหาโร อิทนุตฺตํ รูปํ พหิริ รูปสฺส
นอนิจฺจตา ฯ

[๖๓๓] กตมนุตฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ น กพพีกาโร อาหาโร จกฺขายตน์
ฯเปฯ กายายตน์ อิทนุตฺตํ รูปํ อชฺชตฺตํ น กพพีกาโร อาหาโร ฯ

กตมนต์ รูปี พาหิริ กพพีกาโร อาหาโร โอทโน
กุมมาโส สตุตุ มจฺโณ มํลํ จีริ ทธิ สปปี นวนิตฺ เตลํ มฐ
ผาณิตฺ ยํ วา ปนณฺณมฺปิ อตุถิ รูปี ยมฺหิ ยมฺหิ ชนปฺเท เตลํ เตลํ
สตุตานิ มฺขาสึยํ ทนฺตวิขาทนํ กลชฺโฆหรณฺนํ กุจฺฉิวิตฺตมฺภนํ ยาย
โอสาย สตุตฺตา ยาเปณฺติ อิทนฺตํ รูปี พาหิริ กพพีกาโร อาหาโร ฯ
กตมนต์ รูปี พาหิริ น กพพีกาโร อาหาโร รุปายตฺนํ ฯเปฯ รุปสฺส
อนิจฺจตา อิทนฺตํ รูปี พาหิริ น กพพีกาโร อาหาโร ฯ

เอวํ ติวิเชน รุปสงฺคโห ฯ

ติกนิตฺเตโส ฯ

[๖๓๔] กตมนต์ รูปี อุปาทา อุปาทินฺนํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กายายตฺนํ อิตฺตฺติณฺทริยํ ปฺริสฺสินฺทริยํ จีวิตฺติณฺทริยํ ยํ วา ปนณฺณมฺปิ
อตุถิ รูปี กมฺมสฺส กตตฺตา รุปายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ
อากาสธาคฺ รุปสฺส อุปจโย รุปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร
อิทนฺตํ รูปี อุปาทา อุปาทินฺนํ ฯ กตมนต์ รูปี อุปาทา อนุปาทินฺนํ
สทฺททายตฺนํ กายวิญฺญตฺติ วิจิวินฺญตฺติ รุปสฺส ลหฺตฺตา รุปสฺส
มฺหฺตฺตา รุปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รุปสฺส ชรตฺตา รุปสฺส อนิจฺจตา ยํ
วา ปนณฺณมฺปิ อตุถิ รูปี น กมฺมสฺส กตตฺตา รุปายตฺนํ กนฺธายตฺนํ
รสายตฺนํ อากาสธาคฺ รุปสฺส อุปจโย รุปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร
อาหาโร อิทนฺตํ รูปี อุปาทา อนุปาทินฺนํ ฯ กตมนต์ รูปี โนอุปาทา
อุปาทินฺนํ กมฺมสฺส กตตฺตา โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ

อิทนต์ รูป โนอุปาทา อุปาทีนุ น ๑ กตมนต์ รูป โนอุปาทา
อนุปาทีนุ น กมฺมสฺส กตตฺตา โสภฺจฺจพฺพายตฺนํ อาโปธฺต
อิทนต์ รูป โนอุปาทา อนุปาทีนุ ๑

[๖๓๕] กตมนต์ รูป อุปาทา อุปาทีนุ ปาทานียํ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิตฺถินุทฺริยํ ปุริสินุทฺริยํ จีวิตินุทฺริยํ ยํ วา
ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ
รสายตฺนํ อากาสธฺต รูปสฺส อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทนต์ รูปํ อุปาทา อุปาทีนุ ปาทานียํ ๑ กตมนต์ รูปํ
อุปาทา อนุปาทีนุ ปาทานียํ สทฺทายตฺนํ กายวิญฺญตฺติ วิจิวินฺญตฺติ
รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมมฺลตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา
รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส
กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ อากาสธฺต รูปสฺส
อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทนต์ รูปํ อุปาทา
อนุปาทีนุ ปาทานียํ ๑ กตมนต์ รูปํ โนอุปาทา อุปาทีนุ ปาทานียํ
กมฺมสฺส กตตฺตา โสภฺจฺจพฺพายตฺนํ อาโปธฺต อิทนต์ รูปํ โนอุปาทา
อุปาทีนุ ปาทานียํ ๑ กตมนต์ รูปํ โนอุปาทา อนุปาทีนุ ปาทานียํ
น กมฺมสฺส กตตฺตา โสภฺจฺจพฺพายตฺนํ อาโปธฺต อิทนต์ รูปํ
โนอุปาทา อนุปาทีนุ ปาทานียํ ๑

[๖๓๖] กตมนต์ รูปํ อุปาทา สปฺปปฏิขฺมํ จกฺขายตฺนํ ๑เป๑
รสายตฺนํ อิทนต์ รูปํ อุปาทา สปฺปปฏิขฺมํ ๑ กตมนต์ รูปํ

อุปาทา อปฺปฎิฆํ อิตฺถินฺทริยํ ๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทฺถํ
รูปํ อุปาทา อปฺปฎิฆํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ โนอุปาทา สปฺปฎิฆํ โสภุจฺพฺพายตฺนํ
อิทฺถํ รูปํ โนอุปาทา สปฺปฎิฆํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ
โนอุปาทา อปฺปฎิฆํ อาโปธาคฺ อิทฺถํ รูปํ โนอุปาทา อปฺปฎิฆํ ๗

[๖๓๗] กตมฺนํตํ รูปํ อุปาทา โอพาริกํ จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ
รสายตฺนํ อิทฺถํ รูปํ อุปาทา โอพาริกํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ อุปาทา
สุขุมํ อิตฺถินฺทริยํ ๗เปฯ กพพีกาโร อหาโร อิทฺถํ รูปํ อุปาทา
สุขุมํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ โนอุปาทา โอพาริกํ โสภุจฺพฺพายตฺนํ อิทฺถํ
รูปํ โนอุปาทา โอพาริกํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ โนอุปาทา สุขุมํ อาโปธาคฺ
อิทฺถํ รูปํ โนอุปาทา สุขุมํ ๗

[๖๓๘] กตมฺนํตํ รูปํ อุปาทา ทูเร อิตฺถินฺทริยํ ๗เปฯ
กพพีกาโร อหาโร อิทฺถํ รูปํ อุปาทา ทูเร ๗ กตมฺนํตํ รูปํ
อุปาทา สนฺติเก จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ รสายตฺนํ อิทฺถํ รูปํ
อุปาทา สนฺติเก ๗ กตมฺนํตํ รูปํ โนอุปาทา ทูเร อาโปธาคฺ
อิทฺถํ รูปํ โนอุปาทา ทูเร ๗ กตมฺนํตํ รูปํ โนอุปาทา สนฺติเก
โสภุจฺพฺพายตฺนํ อิทฺถํ รูปํ โนอุปาทา สนฺติเก ๗

[๖๓๙] กตมฺนํตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สนิทฺสฺสนํ กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา
รูปายตฺนํ อิทฺถํ รูปํ อุปาทินฺนํ สนิทฺสฺสนํ ๗ กตมฺนํตํ รูปํ
อุปาทินฺนํ อนิทฺสฺสนํ จกฺขายตฺนํ ๗เปฯ กายายตฺนํ อิตฺถินฺทริยํ
ปฺริสินฺทริยํ จีวิตฺนฺทริยํ ยํ วา ปนฺณณฺมปี อตฺถิ รูปํ กมฺมฺสฺส

กตตฺตา คณฺชยตฺนํ รสยตฺนํ โฝฏฺจพฺพยตฺนํ อากาสนฺชาตฺ ออโปชนฺชาตฺ
รูปฺสฺส อุปฺจโย รูปฺสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร
อิทฺนตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ อนิทฺสฺสนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ
สฺนิตฺสฺสนํ น กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา รูปฺยตฺนํ อิทฺนตฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ
สฺนิตฺสฺสนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ อนิทฺสฺสนํ สทฺทฺทายตฺนํ
กายวิญฺญตฺติ วิจิวิญฺญตฺติ รูปฺสฺส ลหฺตฺตา รูปฺสฺส มฺหฺตฺตา รูปฺสฺส
กมฺมฺลตฺตา รูปฺสฺส ชรตฺตา รูปฺสฺส อนิจฺจตฺตา ชฺมฺ วา ปนฺณณฺมปิ
อตฺติ รูปํ น กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา คณฺชยตฺนํ รสยตฺนํ โฝฏฺจพฺพยตฺนํ
อากาสนฺชาตฺ ออโปชนฺชาตฺ รูปฺสฺส อุปฺจโย รูปฺสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อหาโร อิทฺนตฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ อนิทฺสฺสนํ ฯ

[๖๔๐] กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สปฺปฺปฏิขฺมํ จกฺขยตฺนํ ฯเปฯ
กายยตฺนํ ชฺมฺ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺติ รูปํ กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา รูปฺยตฺนํ
คณฺชยตฺนํ รสยตฺนํ โฝฏฺจพฺพยตฺนํ อิทฺนตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สปฺปฺปฏิขฺมํ ฯ
กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ อปฺปฺปฏิขฺมํ อิตฺถินฺนทฺริยํ ปฺริสฺสินฺนทฺริยํ ชฺวีตฺตินฺนทฺริยํ
ชฺมฺ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺติ รูปํ กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา อากาสนฺชาตฺ ออโปชนฺชาตฺ
รูปฺสฺส อุปฺจโย รูปฺสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตฺตํ รูปํ
อุปาทินฺนํ อปฺปฺปฏิขฺมํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ สปฺปฺปฏิขฺมํ สทฺทฺทายตฺนํ
ชฺมฺ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺติ รูปํ น กมฺมฺสฺส กตฺตฺตา รูปฺยตฺนํ
คณฺชยตฺนํ รสยตฺนํ โฝฏฺจพฺพยตฺนํ อิทฺนตฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ
สปฺปฺปฏิขฺมํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ อปฺปฺปฏิขฺมํ กายวิญฺญตฺติ

วจีวิญญตติ รูปสฺส ลหุตา รูปสฺส มุฑตา รูปสฺส กมฺมณฺณตา
รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น
กมฺมสฺส กตฺตตา อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส
สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ อปฺปฏิขฺมํ ฯ

[๖๔๑] กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ มหาภูตํ กมฺมสฺส กตฺตตา
โฆฏฺฐพฺพายตฺนํ อาโปธาตุ อิทฺนตํ รูปํ อุปาทินฺนํ มหาภูตํ ฯ
กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ นมหาภูตํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ กายายตฺนํ
อิตฺตินฺทริยํ ปฺริสฺตินฺทริยํ จีวิตฺนฺทริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ
กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ อากาสธาตุ
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตํ
รูปํ อุปาทินฺนํ นมหาภูตํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ มหาภูตํ
น กมฺมสฺส กตฺตตา โฆฏฺฐพฺพายตฺนํ อาโปธาตุ อิทฺนตํ รูปํ
อนุปาทินฺนํ มหาภูตํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ นมหาภูตํ สทฺทายตฺนํ
กายวิญญตฺติ วจีวิญญตฺติ รูปสฺส ลหุตา รูปสฺส มุฑตา
รูปสฺส กมฺมณฺณตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา ยํ วา
ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตฺนํ กนฺธายตฺนํ
รสายตฺนํ อากาสธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อหาโร อิทฺนตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ นมหาภูตํ ฯ

[๖๔๒] กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ โอปาริกํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กายายตฺนํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตตา

รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ โสณฺฐพฺพายตนํ อิทฺนุตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ
โอฟาริกํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สฺขุมํ อิตฺถินฺทฺริยํ ปฺริสฺสินฺทฺริยํ
ชีวิตฺตินฺทฺริยํ ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา
อากาสชาตฺตํ อาโปชาตฺตํ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทฺนุตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สฺขุมํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ
โอฟาริกํ สทฺทฺทายตนํ ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส
กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ โสณฺฐพฺพายตนํ อิทฺนุตฺตํ
รูปํ อนุปาทินฺนํ โอฟาริกํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ สฺขุมํ
กายวิญฺญตฺติ วิจิวิญฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส
กมฺมณฺตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณฺมปิ
อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา อากาสชาตฺตํ อาโปชาตฺตํ รูปสฺส
อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทฺนุตฺตํ รูปํ
อนุปาทินฺนํ สฺขุมํ ฯ

[๖๔๓] กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ ทฺวเร อิตฺถินฺทฺริยํ ปฺริสฺสินฺทฺริยํ
ชีวิตฺตินฺทฺริยํ ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา อากาสชาตฺตํ
อาโปชาตฺตํ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทฺนุตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ ทฺวเร ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ
สนฺติเก จกฺขายตนํ ฯเปฯ กายายตนํ ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ
รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺชายตนํ รสายตนํ โสณฺฐพฺพายตนํ
อิทฺนุตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนํ สนฺติเก ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนุปาทินฺนํ ทฺวเร

กายวิมลตติ วิจิวิมลตติ รูปสฺส ลหุตฺตา รูปสฺส มุฑุตฺตา รูปสฺส
กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ
อตุถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา อากาสธาคฺคฺ อวโปธาคฺคฺ รูปสฺส
อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺนตฺตํ รูปํ
อนฺุปาทินฺนํ ทฺวเร ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ อนฺุปาทินฺนํ สนฺตติเก สทฺททายตฺนํ
ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตุถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺุชายตฺนํ
รสายตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อิทฺนตฺตํ รูปํ อนฺุปาทินฺนํ สนฺตติเก ฯ

[๖๔๔] กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ สนิทฺสฺสนํ กมฺมสฺส
กตฺตตฺตา รูปายตฺนํ อิทฺนตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ สนิทฺสฺสนํ ฯ
กตฺมนฺตํ รูปํ อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ อนิทฺสฺสนํ จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
กายายตฺนํ อิตฺถินฺทฺริยํ ปฺริสินฺทฺริยํ จีวิตฺถินฺทฺริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ
อตุถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตตฺตา คนฺุชายตฺนํ รสายตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ
อากาสธาคฺคฺ อวโปธาคฺคฺ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อหาโร อิทฺนตฺตํ รูปํ อุปาทินฺนฺุปาทานิยํ อนิทฺสฺสนํ ฯ กตฺมนฺตํ
รูปํ อนฺุปาทินฺนฺุปาทานิยํ สนิทฺสฺสนํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา รูปายตฺนํ
อิทฺนตฺตํ รูปํ อนฺุปาทินฺนฺุปาทานิยํ สนิทฺสฺสนํ ฯ กตฺมนฺตํ รูปํ
อนฺุปาทินฺนฺุปาทานิยํ อนิทฺสฺสนํ สทฺททายตฺนํ กายวิมลตฺติ วิจิวิมลตฺติ
รูปสฺส ลหุตฺตา รูปสฺส มุฑุตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา
รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตุถิ รูปํ น กมฺมสฺส
กตฺตตฺตา คนฺุชายตฺนํ รสายตฺนํ โฝฏฺฐพฺพายตฺนํ อากาสธาคฺคฺ อวโปธาคฺคฺ

รูปสฺส อุปัจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อหาโร
อิทนต์ รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ อนิทฺตสฺสนํ ฯ

[๖๔๕] กตมฺนตํ รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ สປປฎิฆํ จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ กายายตฺนํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส
กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสณฺฑจฺพฺพายตฺนํ อิทนต์
รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ สປປฎิฆํ ฯ กตมฺนตํ รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ
อປປฎิฆํ อิตฺถินฺทฺริยํ ปฺริสินฺทฺริยํ จีวิตินฺทฺริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ
อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา อากาสธาคฺ อุโปธาคฺ รูปสฺส
อุปัจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อหาโร อิทนต์ รูปํ
อุปาทินฺนุปาทานิยํ อປປฎิฆํ ฯ กตมฺนตํ รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ
สປປฎิฆํ สทฺทายตฺนํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส
กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสณฺฑจฺพฺพายตฺนํ อิทนต์
รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ สປປฎิฆํ ฯ กตมฺนตํ รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ
อປປฎิฆํ กายวิญฺญตฺติ วิจิวินฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตฺตา
รูปสฺส มุฑฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส ชฺรตฺตา รูปสฺส
อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา
อากาสธาคฺ อุโปธาคฺ รูปสฺส อุปัจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร
อหาโร อิทนต์ รูปํ อนุปาทินฺนุปาทานิยํ อປປฎิฆํ ฯ

[๖๔๖] กตมฺนตํ รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ มหาภูตํ กมฺมสฺส
กตตฺตา โสณฺฑจฺพฺพายตฺนํ อุโปธาคฺ อิทนต์ รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ

มหาภูตํ ๑ กตมนต์ รูป อุปาทินฺนุปาทานิยํ นมหาภูตํ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ อิตฺถินฺนุทริยํ ปุริสินฺนุทริยํ จีวิตินฺนุทริยํ ยํ วา
ปนฺนลฺลมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ
รสายตฺนํ อากาสธาคฺ รูปสฺส อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิทฺนตฺ รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ นมหาภูตํ ๑ กตมนต์
รูปํ อนุปาตินฺนุปาทานิยํ มหาภูตํ น กมฺมสฺส กตตฺตา โสณฺฑจฺพฺพายตฺนํ
อาโปธาคฺ อิทฺนตฺ รูปํ อนุปาตินฺนุปาทานิยํ มหาภูตํ ๑
กตมนต์ รูปํ อนุปาตินฺนุปาทานิยํ นมหาภูตํ สทฺททายตฺนํ กายวิญฺญตฺติ
วจีวิญฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส
กมฺมลฺลตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺนลฺลมฺปิ
อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ
อากาสธาคฺ รูปสฺส อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร
อิทฺนตฺ รูปํ อนุปาตินฺนุปาทานิยํ นมหาภูตํ ๑

[๖๔๗] กตมนต์ รูป อุปาทินฺนุปาทานิยํ โสฬาริกํ จกฺขายตฺนํ
๑เป๑ กายายตฺนํ ยํ วา ปนฺนลฺลมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส
กตตฺตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสณฺฑจฺพฺพายตฺนํ อิทฺนตฺ
รูปํ อุปาทินฺนุปาทานิยํ โสฬาริกํ ๑ กตมนต์ รูป อุปาทินฺนุปาทานิยํ
สุขมฺ อิตฺถินฺนุทริยํ ปุริสินฺนุทริยํ จีวิตินฺนุทริยํ ยํ วา ปนฺนลฺลมฺปิ
อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส
อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร อิทฺนตฺ รูปํ

อุปาทินุปาทานิยํ สุขุมํ ฯ กตมมุตฺตํ รูปํ อนุปาทินุปาทานิยํ
โอฟาริกํ สทฺททายตฺตํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส
กตตฺตา รูปายตฺตํ คนฺธายตฺตํ รสายตฺตํ โฝฏฺฐพฺพายตฺตํ อิทฺถตฺตํ รูปํ
อนุปาทินุปาทานิยํ โอฟาริกํ ฯ กตมมุตฺตํ รูปํ อนุปาทินุปาทานิยํ
สุขุมํ กายวิญญตฺตํ วจฺจวิญญตฺตํ รูปสฺส ลหฺตุตา รูปสฺส มฺหฺตุตา
รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา
ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา อากาสชาตฺตํ อาโปชาตฺตํ
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺถตฺตํ รูปํ
อนุปาทินุปาทานิยํ สุขุมํ ฯ

[๖๔๘] กตมมุตฺตํ รูปํ อุปาทินุปาทานิยํ ทฺวเร อิตฺถินฺทฺริยํ
ปฺริสินฺทฺริยํ จีวิตฺตินฺทฺริยํ ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส
กตตฺตา อากาสชาตฺตํ อาโปชาตฺตํ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ
กพฺพีกาโร อหาโร อิทฺถตฺตํ รูปํ อุปาทินุปาทานิยํ ทฺวเร ฯ
กตมมุตฺตํ รูปํ อุปาทินุปาทานิยํ สนฺตติเก จกฺขายตฺตํ ฯเปฯ กายายตฺตํ
ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺตํ
คนฺธายตฺตํ รสายตฺตํ โฝฏฺฐพฺพายตฺตํ อิทฺถตฺตํ รูปํ อุปาทินุปาทานิยํ
สนฺตติเก ฯ กตมมุตฺตํ รูปํ อนุปาทินุปาทานิยํ ทฺวเร กายวิญญตฺตํ
วจฺจวิญญตฺตํ รูปสฺส ลหฺตุตา รูปสฺส มฺหฺตุตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา
รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา ยํ วา ปนฺณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น
กมฺมสฺส กตตฺตา อากาสชาตฺตํ อาโปชาตฺตํ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส

อินทริยํ สุขุมํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ นอินทริยํ โอปาริกํ รูปายตनํ
ฯเปฯ โสภณพพายตनํ อิทนฺตํ รูปํ นอินทริยํ โอปาริกํ ฯ กตมนฺตํ
รูปํ นอินทริยํ สุขุมํ กายวิณฺณตฺติ ฯเปฯ กพพีกาโร อาหาโร
อิทนฺตํ รูปํ นอินทริยํ สุขุมํ ฯ

[๖๕๒] กตมนฺตํ รูปํ อินทริยํ ทูเร อิตฺถินทริยํ ปุริสินทริยํ
ชีวิตินทริยํ อิทนฺตํ รูปํ อินทริยํ ทูเร ฯ กตมนฺตํ รูปํ อินทริยํ
สนฺติเก จกฺขณทริยํ ฯเปฯ กายินทริยํ อิทนฺตํ รูปํ อินทริยํ
สนฺติเก ฯ กตมนฺตํ รูปํ นอินทริยํ ทูเร กายวิณฺณตฺติ ฯเปฯ
กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปํ นอินทริยํ ทูเร ฯ กตมนฺตํ
รูปํ นอินทริยํ สนฺติเก รูปายตนํ ฯเปฯ โสภณพพายตนํ อิทนฺตํ
รูปํ นอินทริยํ สนฺติเก ฯ

[๖๕๓] กตมนฺตํ รูปํ มหาภูตํ โอปาริกํ โสภณพพายตนํ
อิทนฺตํ รูปํ มหาภูตํ โอปาริกํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ มหาภูตํ สุขุมํ
อาโปธาตฺตํ อิทนฺตํ รูปํ มหาภูตํ สุขุมํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ
โอปาริกํ จกฺขายตนํ ฯเปฯ รสายตนํ อิทนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ
โอปาริกํ ฯ กตมนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ สุขุมํ อิตฺถินทริยํ ฯเปฯ
กพพีกาโร อาหาโร อิทนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ สุขุมํ ฯ

[๖๕๔] กตมนฺตํ รูปํ มหาภูตํ ทูเร อาโปธาตฺตํ อิทนฺตํ รูปํ
มหาภูตํ ทูเร ฯ กตมนฺตํ รูปํ มหาภูตํ สนฺติเก โสภณพพายตนํ
อิทนฺตํ รูปํ มหาภูตํ สนฺติเก ฯ กตมนฺตํ รูปํ นมหาภูตํ ทูเร

นิกฺเขปกณฺท์

[๖๖๓] กตเม ฐมา กุสลา ตีณิ กุสลมฺลานิ อโลโก อโทโส
 อโมโห ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโห สลฺลณากุขฺนุโห สงฺขารกุขฺนุโห
 วิญฺญาณกุขฺนุโห ตํสมฺมูจฺจันนิ กายกมฺมํ วจฺจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม
 ฐมา กุสลา ฯ กตเม ฐมา อกุสลา ตีณิ อกุสลมฺลานิ โลโก
 โทโส โมโห ตเทกฺกฺจฺจ จ กิเลสฺสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโห
 สลฺลณากุขฺนุโห สงฺขารกุขฺนุโห วิญฺญาณกุขฺนุโห ตํสมฺมูจฺจันนิ กายกมฺมํ
 วจฺจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ฐมา อกุสลา ฯ กตเม ฐมา
 อพฺยาคตา กุสลากุสลาณิ ฐมฺมานิ วิปาคา กามาวจฺจรา รุปาวจฺจรา
 อรูปาวจฺจรา อปรียาปนฺนา เวทนากุขฺนุโห สลฺลณากุขฺนุโห สงฺขารกุขฺนุโห
 วิญฺญาณกุขฺนุโห เย จ ฐมา กิริยา เนว กุสลา
 นากุสลา น จ กมฺมวิปาคา สพฺพผลจฺจ รุปี อสงฺขตา จ ธาตุ
 อิเม ฐมาอพฺยาคตา ฯ

[๖๖๔] กตเม ฐมา สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา สุขญฺมิยิ
 กามาวจฺเร รุปาวจฺเร อปรียาปนฺเน สุขิ เวทนํ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต
 สลฺลณากุขฺนุโห สงฺขารกุขฺนุโห วิญฺญาณกุขฺนุโห อิเม ฐมา
 สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฐมา ทุกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตา
 ทุกฺขญฺมิยิ กามาวจฺเร ทุกฺขํ เวทนํ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต สลฺลณากุขฺนุโห
 สงฺขารกุขฺนุโห วิญฺญาณกุขฺนุโห อิเม ฐมา ทุกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ฯ

กตเม ฐมา อทุกขมสุขายเวทนายสมบุตตดา

อทุกขมสุขภูมิยิ กามาวจเร รูปาวจเร อรูปาวจเร อปริยาปนเน

อทุกขมสุขิ เวทนํ จเปตวา ตํสมบุตโต สลลวากุขนุโธ สงขารกุขนุโธ

วิลลวณกุขนุโธ อิเม ฐมา อทุกขมสุขายเวทนายสมบุตตดา ฯ

[๖๖๕] กตเม ฐมา วิปากา กุสลากุสลาณํ ฐมานํ วิปากา
กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปริยาปนนา เวทนากุขนุโธ
สลลวากุขนุโธ สงขารกุขนุโธ วิลลวณกุขนุโธ อิเม ฐมา
วิปากา ฯ กตเม ฐมา วิปากมมฐมา กุสลากุสลา ฐมา
กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปริยาปนนา เวทนากุขนุโธ
ฯเปฯ วิลลวณกุขนุโธ อิเม ฐมา วิปากมมฐมา ฯ กตเม
ฐมา เนววิปากนวิปากมมฐมา เย จ ฐมา กิริยา เนว
กุสลา นากุสลา น จ กम्मวิปากา สพพลจ รูปิ อสงขตา จ
ธาตุ อิเม ฐมา เนววิปากนวิปากมมฐมา ฯ

[๖๖๖] กตเม ฐมา อุปาทินุปาทานิยา สาสวา กุสลากุสลาณํ
ฐมานํ วิปากา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
เวทนากุขนุโธ ฯเปฯ วิลลวณกุขนุโธ ยลลจ รูปิ กम्मสุส
กตตดา อิเม ฐมา อุปาทินุปาทานิยา ฯ กตเม ฐมา
อนุปาทินุปาทานิยา สาสวา กุสลากุสลา ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา
อรูปาวจรา เวทนากุขนุโธ ฯเปฯ วิลลวณกุขนุโธ เย จ ฐมา
กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กम्मวิปากา ยลลจ รูปิ น

กมมสฺส กตตฺตา อีเม ฐมฺมา อณุปาทินฺนุปาทานิยา ฯ กตเม
ฐมฺมา อณุปาทินฺนानุปาทานิยา อปรียาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิจ
อสงฺขตา จ ธาตุ อีเม ฐมฺมา อณุปาทินฺนानุปาทานิยา ฯ

[๖๖๗] กตเม ฐมฺมา สงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา ตีณิ อกฺุสฺตมฺมฺลานิ
โลโก โทโส โมโห ตเทกฺกุจฺจา จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนา กุขฺนุโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณ กุขฺนุโธ ตํสมฺมฺจฺจํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ
มโนกมฺมํ อีเม ฐมฺมา สงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา ฯ กตเม ฐมฺมา
อสงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา สาสฺวา กุสฺลา พุยา กตา ฐมฺมา กามาวจฺรา
รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา รูป กุขฺนุโธ เวทนา กุขฺนุโธ สลฺยา กุขฺนุโธ
สงฺขาร กุขฺนุโธ วิญฺญาณ กุขฺนุโธ อีเม ฐมฺมา อสงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา ฯ
กตเม ฐมฺมา อสงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา อปรียาปนฺนา
มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อีเม ฐมฺมา
อสงฺกิติฏฺฐสงฺกิเลสิกา ฯ

[๖๖๘] กตเม ฐมฺมา สฺวิตกฺกสฺวิจฺจารา สฺวิตกฺกสฺวิจฺจารญฺมมฺยิ
กามาวจฺเร รูปาวจฺเร อปรียาปนฺเน วิตกฺกวิจฺจारे จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนา กุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณ กุขฺนุโธ อีเม ฐมฺมา
สฺวิตกฺกสฺวิจฺจารา ฯ กตเม ฐมฺมา อวิตกฺกวิจฺจารมตฺตา อวิตกฺกวิจฺจารมตฺตญฺมมฺยิ
รูปาวจฺเร อปรียาปนฺเน วิจฺจาร์ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนา กุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณ กุขฺนุโธ อีเม ฐมฺมา อวิตกฺกวิจฺจารมตฺตา ฯ
กตเม ฐมฺมา อวิตกฺกวิจฺจารา อวิตกฺกวิจฺจารญฺมมฺยิ กามาวจฺเร

รูปาวจร อรูปาวจร อปรียาปนุเน เวทนาภขุโข ฯเปฯ วิญญาณภขุโข
สพฺพณฺจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฌมฺมา อวิตกฺกาวิจारा ฯ

[๖๖๕] กตเม ฌมฺมา ปีตีสหคตา ปีตัญญิมิยํ กามาวจร รูปาวจร
อปรียาปนุเน ปีตี จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภขุโข
ฯเปฯ วิญญาณภขุโข อิม ฌมฺมา ปีตีสหคตา ฯ กตเม ฌมฺมา
สุขสหคตา สุขญฺมิมิยํ กามาวจร รูปาวจร อปรียาปนุเน สุขํ
จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต สลฺยาภขุโข สงฺขารภขุโข วิญญาณภขุโข
อิม ฌมฺมา สุขสหคตา ฯ กตเม ฌมฺมา อุเปกฺขาสหคตา
อุเปกฺขาญฺมิมิยํ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร อปรียาปนุเน
อุเปกฺขํ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต สลฺยาภขุโข สงฺขารภขุโข
วิญญาณภขุโข อิม ฌมฺมา อุเปกฺขาสหคตา ฯ

[๖๗๐] กตเม ฌมฺมา ทสฺสเนนปหาคพฺพา ติณิ สลฺโยชนานิ
สกุทายทิกฺกุจฺจ วิจิกฺกจฺฉา สีลพฺพตฺปรามาโส ฯ

[๖๗๑] ตตฺถ กตมา สกุทายทิกฺกุจฺจ อิทฺ อสฺสุตฺวา ปุณฺชชฺโช
อริยานํ อทสฺสาวิ อริยฌมฺมสฺส อโกวิทฺ อริยฌมฺเม อวินิโต
สปฺปฺริสฺตานํ อทสฺสาวิ สปฺปฺริสฺสฌมฺมสฺส อโกวิทฺ สปฺปฺริสฺสฌมฺเม อวินิโต
รูปํ อตฺตโต สมนฺุสฺสตี รูปวนฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา
รูปํ รูปสฺมี วา อตฺตานํ เวทฺนํ อตฺตโต สมนฺุสฺสตี เวทฺนาวนฺตํ
วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา เวทฺนํ เวทฺนาย วา อตฺตานํ สลฺยํ
อตฺตโต สมนฺุสฺสตี สลฺยาวนฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา สลฺยํ

สณฺณาย วา อตฺตานิ สงฺขารเ อตฺตโต สมนุสฺสติ สงฺขารวนฺตํ
วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา สงฺขารเ สงฺขารesu วา อตฺตานิ วิญฺเณณํ
อตฺตโต สมนุสฺสติ วิญฺเณณวนฺตํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา วิญฺเณณํ
วิญฺเณณสมฺมึ วา อตฺตานิ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตฺตํ ทิฏฺฐิคหนํ
ทิฏฺฐิกนฺตาริ ทิฏฺฐิวิสฺสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ คาโห
ปฏฺฐิกคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺส กุมฺมคฺโค มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ
ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อัย วุจฺจติ สกฺกายทิฏฺฐิ ฯ

[๖๗๒] ตตฺถ กตฺมา วิจิกิจฺฉา สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ ฌมฺเม
กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ สงฺฆเ กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ สิกฺขาย กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ
ปฺพพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ อปรนฺเต กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ ปฺพพฺพตาปรนฺเต
กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ อิทฺทปฺปจฺจยตาปฏฺฐิจฺฉสมฺปฺปนฺเนสุ ฌมฺเมสุ
กงฺขติ วิจิกิจฺฉติ ยา เอวรูปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมฺติ
วิจิกิจฺฉา เทวพฺพหํ เทวธาปโป สฺสโย อเนกํสคฺคาโห อาสปฺปนา
ปฺริสปฺปนา อปฺริโยคาหนา ธมฺมิกิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อัย
วุจฺจติ วิจิกิจฺฉา ฯ

[๖๗๓] ตตฺถ กตฺโม สึลพฺพตฺปรามาสฺส อิตฺโต พหิทฺฐา
สมณฺพฺราหฺมณานํ สึเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สึลพฺพเตน สุทฺธิติ ยา
เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตฺตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาริ ทิฏฺฐิวิสฺสุกายิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ คาโห ปฏฺฐิกคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺส
กุมฺมคฺโค มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห

อัย วุจฺจติ สีลพฺพตปฺรามาโส ฯ

[๖๗๔] อิมานิ ตีณิ สลฺยโลชนานิ ตเทกฺกฺจฺจา จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโร ตํสมฺภูจฺจํ
กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ฯ
กตเม ชมฺมา ภาวนายปฺหาคพฺพา อวเสโส โลโก โทโส โมโห
ตเทกฺกฺจฺจา จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโร
ตํสมฺภูจฺจํ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา
ภาวนายปฺหาคพฺพา ฯ กตเม ชมฺมา เนวทสฺสเนนภาวนายปฺหาคพฺพา
กุสลาพฺยาจฺจตา ชมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
อปฺริยาปนฺนา เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโร สพฺพลฺยจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิเม ชมฺมา เนวทสฺสเนนภาวนายปฺหาคพฺพา ฯ

[๖๗๕] กตเม ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ตีณิ สลฺยโลชนานิ
สกฺกายทิกฺกฺจฺจิ วิจิกิจฺจนา สีลพฺพตปฺรามาโส ฯ ตตฺถ กตมา
สกฺกายทิกฺกฺจฺจิ ฯเปฯ อัย วุจฺจติ สกฺกายทิกฺกฺจฺจิ ฯ ตตฺถ กตมา วิจิกิจฺจนา
ฯเปฯ อัย วุจฺจติ วิจิกิจฺจนา ฯ ตตฺถ กตโม สีลพฺพตปฺรามาโส
ฯเปฯ อัย วุจฺจติ สีลพฺพตปฺรามาโส ฯ อิมานิ ตีณิ สลฺยโลชนานิ
ตเทกฺกฺจฺจา จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโร
ตํสมฺภูจฺจํ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา
ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ฯ ตีณิ สลฺยโลชนานิ สกฺกายทิกฺกฺจฺจิ วิจิกิจฺจนา

สีลพุตปรามาส อิเม ฐมา ทสฺสเนนปหาคพฺพา ตเทกฺกุโจ
โลโก โทโส โมโห อิเม ฐมา ทสฺสเนนปหาคพฺพเหตุ ตเทกฺกุจา
จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขนุโ
ตํสมฺภูจฺจัน กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ฐมา ทสฺสเนนปหาคพฺพ-
เหตุกา ๑ กตเม ฐมา ภาวนายปหาคพฺพเหตุกา อวเสโส
โลโก โทโส โมโห อิเม ฐมา ภาวนายปหาคพฺพเหตุ ตเทกฺกุจา
จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขนุโ
ตํสมฺภูจฺจัน กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ฐมา ภาวนาย-
ปหาคพฺพเหตุกา ๑ กตเม ฐมาเนวทสฺสเนนภาวนายปหาคพฺพเหตุกา
เต ฐมเม จเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยาจตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนฺนา เวทนากุขนุโ
สญฺญาณกุขนุโ สงฺขารกุขนุโ วิญฺญาณกุขนุโ สพฺพลจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิเม ฐมา เนวทสฺสเนนภาวนายปหาคพฺพเหตุกา ๑

[๖๗๖] กตเม ฐมา อาจยคามิโน สาสวา กุสลากุสลา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา เวทนากุขนุโ ๑เป๑
วิญฺญาณกุขนุโ อิเม ฐมา อาจยคามิโน ๑ กตเม ฐมา
อปจยคามิโน จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา อิเม ฐมา
อปจยคามิโน ๑ กตเม ฐมา เนวอาจยคามิโนนาปจยคามิโน
กุสลากุสลาณํ ฐมาณํ วิปากา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา

อปริยาปนฺนา เวทนากุขฺนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขฺนุโ ๒ ๖
ธมฺมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ธมฺมา เนวาจยคามิโนนาปจยคามิโน ๗

[๖๗๗] กตเม ธมฺมา เสกฺขา จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา
เหฏฺฐิมานิ จ ตีณิ สามณฺณผลานิ อิม ธมฺมา เสกฺขา ๗
กตเม ธมฺมา อเสกฺขา อุปริฏฺฐิมิ อรหตฺตผลํ อิม ธมฺมา
อเสกฺขา ๗ กตเม ธมฺมา เนวเสกฺขานาเสกฺขา เต ธมฺเม
จเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ธมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา
อรูปาวจรา เวทนากุขฺนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขฺนุโ สพฺพญจ รูปํ
อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ธมฺมา เนวเสกฺขานาเสกฺขา ๗

[๖๗๘] กตเม ธมฺมา ปริตฺตา สพฺเพว กามาวจรา กุสลา-
กุสลาพฺยากตา ธมฺมา รูปกุขฺนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขฺนุโ อิม
ธมฺมา ปริตฺตา ๗ กตเม ธมฺมา มหคฺคตา รูปาวจรา อรูปาวจรา
กุสลาพฺยากตา ธมฺมา เวทนากุขฺนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขฺนุโ
อิม ธมฺมา มหคฺคตา ๗ กตเม ธมฺมา อปฺปมาณา อปริยาปนฺนา
มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ธมฺมา
อปฺปมาณา ๗

[๖๗๙] กตเม ธมฺมา ปริตฺตารมฺมณา ปริตฺเต ธมฺเม อารพฺภ
๒ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสีกา ธมฺมา อิม ธมฺมา ปริตฺตารมฺมณา ๗
กตเม ธมฺมา มหคฺคตารมฺมณา มหคฺคเต ธมฺเม อารพฺภ ๒

อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา มหคฺคตารมฺมณา ฯ
กตเม ฌมฺมา อุปฺปมาณารมฺมณา อุปฺปมาเณ ฌมฺเม อารพฺภ เย
อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา อุปฺปมาณารมฺมณา ฯ

[๖๘๐] กตเม ฌมฺมา หีนา ตีณิ อกุสลมฺูลานิ โลโก โทโส
โมโห ตเทกฺกุจฺจา จ กิเลสฺสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ
วิญฺญาณกุขฺนุโร ตํสมฺภูจฺจํ กายกมฺมํ วจีกมฺมํ มโนกมฺมํ อิม
ฌมฺมา หีนา ฯ กตเม ฌมฺมา มชฺฌิมฺมา สาสวา กุสลลาพฺุยาเกตา
ฌมฺมา กามาวจฺรา รุปฺปาวจฺรา อรุปฺปาวจฺรา รุปฺกุขฺนุโร ฯเปฯ
วิญฺญาณกุขฺนุโร อิม ฌมฺมา มชฺฌิมฺมา ฯ กตเม ฌมฺมา ปณีตา
อปฺริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ชาติ อิม
ฌมฺมา ปณีตา ฯ

[๖๘๑] กตเม ฌมฺมา มิจฺจตฺตนิยตา ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิ
ยา จ มิจฺจาทิฏฺฐิจิ นียตา อิม ฌมฺมา มิจฺจตฺตนิยตา ฯ กตเม
ฌมฺมา สมฺมตฺตนิยตา จตฺตาโร มคฺคา อปฺริยาปนฺนา อิม ฌมฺมา
สมฺมตฺตนิยตา ฯ กตเม ฌมฺมา อนิยตา เต ฌมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กุสลากุสลลาพฺุยาเกตา ฌมฺมา กามาวจฺรา รุปฺปาวจฺรา อรุปฺปาวจฺรา
อปฺริยาปนฺนา เวทนากุขฺนุโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโร สพฺพญฺจ
รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ฌมฺมา อนิยตา ฯ

[๖๘๒] กตเม ฌมฺมา มคฺคตารมฺมณา อริยมคฺคํ อารพฺภ เย
อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา มคฺคตารมฺมณา ฯ

กตเม ฐมา มคฺคเหตุกา อริยมคฺคสมงฺคิสฺส มคฺคกฺคานิ จเปตฺวา
ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขนุโ อิม ฐมา
มคฺคเหตุกา ๗ อริยมคฺคสมงฺคิสฺส สมฺมาทิฏฺฐิ มคฺโค เจว เหตุ
จ สมฺมาทิฏฺฐิ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขนุโ ๗เป๗
วิญฺญาณกุขนุโ อิม ฐมา มคฺคเหตุกา ๗ อริยมคฺคสมงฺคิสฺส
อโลโก อโทโส อโมโห อิม ฐมา มคฺคเหตุ ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนากุขนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขนุโ อิม ฐมา มคฺคเหตุกา ๗
กตเม ฐมา มคฺคาธิปฺติโน อริยมคฺคํ อธิปฺตี กริตฺวา เย
อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมา อิม ฐมา มคฺคาธิปฺติโน ๗
อริยมคฺคสมงฺคิสฺส วิมฺสาธิปฺเตยฺยํ มคฺคํ ภาวณฺตสฺส วิมฺตํ จเปตฺวา
ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขนุโ ๗เป๗ วิญฺญาณกุขนุโ อิม ฐมา
มคฺคาธิปฺติโน ๗

[๖๘๓] กตเม ฐมา อุปฺปนฺนา เย ฐมา ชาตา ภูตา
สญฺชาตา นิพฺพตฺตา อภินิพฺพตฺตา ปาตุภูตา อุปฺปนฺนา สมฺปนฺนา
อุฏฺฐิตา สมฺภูฏิตา อุปฺปนฺนา อุปฺปนฺนํเสน สงฺคหิตา รุปา
เวทนา สญฺหา สงฺขารา วิญฺญาณํ อิม ฐมา อุปฺปนฺนา ๗
กตเม ฐมา อนุปฺปนฺนา เย ฐมา อชาตา อภูตา อสญฺชาตา
อนิพฺพตฺตา อนภินิพฺพตฺตา อปาตุภูตา อนุปฺปนฺนา อสมฺปนฺนา
อนุฏฺฐิตา อสมฺภูฏิตา อนุปฺปนฺนา อนุปฺปนฺนํเสน สงฺคหิตา รุปา
เวทนา สญฺหา สงฺขารา วิญฺญาณํ อิม ฐมา อนุปฺปนฺนา ๗

กตเม ฐมา อุปาทีโน กุสลาคุสลาณ ฐมานัน อวิปกุวิปาگانัน ๑
วิปากา กามาจรา รูปาจรา อรูปาจรา อปริยาปนนา
เวทนาคุนโร ๗เป๗ วิญญาณคุนโร ยลจ รูปี กम्मสุส กตตทา
อุปปชชิสฺสตี อิม ฐมา อุปาทีโน ๗

[๖๘๔] กตเม ฐมา อตีตา เย ฐมา อตีตา นีรุทธา
วิกตา วิปริณตทา อตถงกตา อพทตถงกตา อุปปชชิตฺวา วิกตา
อตีตา อตีตฺเสน สงฺกหิตา รูปา เวทนา สลฺลทา สงฺขารา
วิญญาณัน อิม ฐมา อตีตา ๗ กตเม ฐมา อนาคตา เย
ฐมา อชาตา อภูตา อสลฺลชาตา อนินิพฺพตฺตา อนนินิพฺพตฺตา
อปาตฺตภูตา อนุปฺปนนา อสมฺมุปนฺนา อนฺนุจฺจिता อสมฺมุจฺจिता
อนาคตา อนาคตฺเสน สงฺกหิตา รูปา เวทนา สลฺลทา สงฺขารา
วิญญาณัน อิม ฐมา อนาคตา ๗ กตเม ฐมา ปจฺจูปฺปนนา
เย ฐมา ชาตา ภูตา สลฺลชาตา นิพฺพตฺตา อนินิพฺพตฺตา
ปาตฺตภูตา อุปปฺปนนา สมฺมุปนฺนา อฺนุจฺจिता สมฺมุจฺจिता ปจฺจูปฺปนนา
ปจฺจูปฺปนฺนเสน สงฺกหิตา รูปา เวทนา สลฺลทา สงฺขารา วิญญาณัน
อิม ฐมา ปจฺจูปฺปนนา ๗

[๖๘๕] กตเม ฐมา อตีตารมฺมณา อตีเต ฐมเม อารพฺภ
เย อุปปชฺชนฺตี จิตฺตเจตฺติกา ฐมา อิม ฐมา อตีตารมฺมณา ๗
กตเม ฐมา อนาคตารมฺมณา อนาคเต ฐมเม อารพฺภ เย
@๑ ยูโรปียมฺมมโปตฺตเกสฺส อัย ปาโจ น ทิสฺสตี ๗

อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา อนาคตารมฺมณา ฯ
กตเม ฌมฺมา ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณา ปจฺจุปฺปนฺเน ฌมฺเม อารพฺภ เย
อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา ปจฺจุปฺปนฺนารมฺมณา ฯ

[๖๘๖] กตเม ฌมฺมา อชฺฌตฺตา เย ฌมฺมา เตสฺ เตสฺ สตฺตานิ
อชฺฌตฺตํ ปจฺจตฺตํ นียกา ปาฎิปปุคฺคฺลิกา อุปาทีนฺนา รูปา เวทนา
สญฺญา สงฺขารา วิญฺญาณํ อิม ฌมฺมา อชฺฌตฺตา ฯ กตเม
ฌมฺมา พหิทฺธา เย ฌมฺมา เตสฺ เตสฺ ปรสฺตฺตานิ ปรปฺปคฺคฺลานิ
อชฺฌตฺตํ ปจฺจตฺตํ นียกา ปาฎิปปุคฺคฺลิกา อุปาทีนฺนา รูปา เวทนา
สญฺญา สงฺขารา วิญฺญาณํ อิม ฌมฺมา พหิทฺธา ฯ กตเม
ฌมฺมา อชฺฌตฺตพหิทฺธา ตทฺถุຍํ อิม ฌมฺมา อชฺฌตฺตพหิทฺธา ฯ

[๖๘๗] กตเม ฌมฺมา อชฺฌตฺตารมฺมณา อชฺฌตฺเต ฌมฺเม
อารพฺภ เย อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม ฌมฺมา
อชฺฌตฺตารมฺมณา ฯ กตเม ฌมฺมา พหิทฺธารมฺมณา พหิทฺธา
ฌมฺเม อารพฺภ เย อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา อิม
ฌมฺมา พหิทฺธารมฺมณา ฯ กตเม ฌมฺมา อชฺฌตฺตพหิทฺธารมฺมณา
อชฺฌตฺตพหิทฺธา ฌมฺเม อารพฺภ เย อุปปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฌมฺมา
อิม ฌมฺมา อชฺฌตฺตพหิทฺธารมฺมณา ฯ

[๖๘๘] กตเม ฌมฺมา สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิมา รูปายตฺนํ อิม
ฌมฺมา สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิมา ฯ กตเม ฌมฺมา อนิทฺสฺสนสฺปฺปฏิมา
จกฺขายตฺนํ โสตายตฺนํ ฆานายตฺนํ ชิวฺหายตฺนํ กายายตฺนํ สทฺทายตฺนํ

ปลุณา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมมวิจโย สลุลกขณา
อุปลกขณา ปจุปลกขณา ปณฺทิจจํ โกสลลํ เนปฺลณฺณํ เวภพฺยา
จินฺดา อุปปริกฺขยา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชณฺณํ
ปโตโท ปลุณา ปลุณฺนิทฺธิยํ ปลุณาพลํ ปลุณาสตุฏฺถํ ปลุณาปาสาโท
ปลุณาอาโลโก ปลุณาโอภาโส ปลุณาปชฺโชโต ปลุณารตนํ
อโมโห ฌมมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัย วุจฺจติ อโมโห ฯ
อิม เต โย กุสลเหตุ ฯ

[๖๕๑] ตตฺถ กตเม เต โย อกุสลเหตุ โลโก โทโส โมโห ฯ
ตตฺถ กตโม โลโก โย ราโค สาราโค อนฺนโย อนฺนโรโร
นฺนํทึ นฺนํทึราโค จิตฺตสฺส สาราโค อิจฺฉา มุจฺฉา อชฺโฌสํ
เคโร ปลฺลเคโร สจฺโก ปจฺโก เอชา มายา ชนิกา สณฺชนนึ
สิพฺพิณึ ชาลนึ สริตา วิสตุฏฺฐิกา สุตฺตํ วิสฺฐา อายุหนึ ทุคฺคิยา
ปณฺธิ ภาวนตฺตติ วนํ วนโถ สนฺถโว สินฺโห อเปกฺขา ปฏฺิพฺนฺธ
อาสา อาสีสฺนา อาสีสิตฺตํ รุปาสา สทฺททาสา คณฺธาสา รสาสา
โฝฏฺฐพฺพสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา ชีวิตาสา ชปฺปา ปชปฺปา
อภิชปฺปา ชปฺปา ชปฺปนา ชปฺปิตฺตํ โลลฺลปฺปี โลลฺลปฺปายนา
โลลฺลปฺปายิตฺตํ ปุณฺณิจฺฉา สาธุกมฺมตา อฌมฺมราโค วิสมโลโก
นิกฺกนฺติ นิกามนา ปตฺถนา ปินา สมฺปตฺถนา กามตฺถนา
ภวตฺถนา วิภวตฺถนา รูปตฺถนา อรูปตฺถนา นโรธตฺถนา
รูปตฺถนา สทฺทตฺถนา คณฺธตฺถนา รสตฺถนา โฝฏฺฐพฺพตฺถนา

ธมมตณหา โอโหม โยโค คนุโถ อุปาทาน์ อวารณั นีวรณั
ฉาทนั พนุชนั อุปกุกิเลโส อนุสโย ปริยญฺจานั ตตา เววิจฺจัน
ทุกุขมฺลั ทุกุขนิทานั ทุกุขปฺปกโว มารปาโส มารพลิสั มารวิสโย
ตณฺหานที ตณฺหาชาลั ตณฺหาคทฺทลั ตณฺหาสมุทฺโท อภิขุณา
โลโก อุกุสทมฺลั อัย วุจฺจติ โลโก ฯ ตตฺถ กตโม โทโส
อนตฺถั เม อจฺริตี อาฆาโต ชายติ อนตฺถั เม จรตีตี อาฆาโต
ชายติ อนตฺถั เม จริสฺสตีตี อาฆาโต ชายติ ปิยสฺส เม มนาปสฺส
อนตฺถั อจฺริ ฯเปฯ อนตฺถั จรติ ฯเปฯ อนตฺถั จริสฺสตีตี
อาฆาโต ชายติ อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถั อจฺริ ฯเปฯ
อตฺถั จรติ ฯเปฯ อตฺถั จริสฺสตีตี อาฆาโต ชายติ อญฺจาน
วา ปน อาฆาโต ชายติ โย เอวรูป โจิตฺตสฺส อาฆาโต
ปฏฺธิฆาโต ปฏฺธิฆั ปฏฺธิวิโรธ โโกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส
ปโทโส สมฺปโทโส จิตฺตสฺส พุยาปคฺติ มโนปโทโส โกธ
กุขุณา กุขุณิตตฺถั โทโส ทูสนา ทูสิตตฺถั พุยาปคฺติ พุยาปชฺชนา
พุยาปชฺชิตตฺถั วิโรธ ปฏฺธิวิโรธ จณฺทิกุกั อสุโรโปถ
อนตฺตมฺนตา จิตฺตสฺส อัย วุจฺจติ โทโส ฯ ตตฺถ กตโม โมโห
ทุกุเข อญฺญาณั ทุกุขสมุทฺเท อญฺญาณั ทุกุขนิโรธ อญฺญาณั
ทุกุขนิโรธคามินิยา ปฏฺธิปทาย อญฺญาณั ปุพฺพนฺเต อญฺญาณั
อปรนฺเต อญฺญาณั ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺญาณั อิทปฺปจฺยตาปฏฺธิจ-
สมฺปฺปนฺเนสุ ธมฺเมสุ อญฺญาณั ยั เอวรูปั อญฺญาณั อทสฺสนั

อนภิสมโย อนนุโพโธ อสมุโพโธ อปฺปฏิเวโธ อสงฺคานา อปริโยคานา
อสมเปกฺขนา อปฺปจฺจเวกฺขณา อปฺปจฺจกฺขกมฺมํ ทุมฺเมชฺฉํ
พาลุຍ์ อสมฺปชฺฌณฺ์ โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา
อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปริยฺยฺจฺจํ อวิชฺชาลฺงฺคิ
โมโห อกุสฺสมฺมฺลึ อຍ် วุจฺจติ โมโห ฯ อิมํ ตโย อกุสฺสเหตุ ฯ

[๖๕๒] ตตฺถ กตฺเม ตโย อพฺยาคเหตุ กุสฺลํ ภา ชมฺมานํ
วิปากโต กิริยาพฺยาคเหตุ ภา ชมฺเมสุ อโลโก อโทโส อโมโห
อิมํ ตโย อพฺยาคเหตุ ฯ

[๖๕๓] ตตฺถ กตฺเม นว กามาวจรเหตุ ตโย กุสฺลเหตุ ตโย
อกุสฺลเหตุ ตโย อพฺยาคเหตุ อิมํ นว กามาวจรเหตุ ฯ ตตฺถ
กตฺเม ฆ รุปราวจรเหตุ ตโย กุสฺลเหตุ ตโย อพฺยาคเหตุ อิมํ
ฆ รุปราวจรเหตุ ฯ ตตฺถ กตฺเม ฆ อรุปราวจรเหตุ ตโย กุสฺลเหตุ
ตโย อพฺยาคเหตุ อิมํ ฆ อรุปราวจรเหตุ ฯ

[๖๕๔] ตตฺถ กตฺเม ฆ อปริยาปนฺนเหตุ ตโย กุสฺลเหตุ ตโย
อพฺยาคเหตุ อิมํ ฆ อปริยาปนฺนเหตุ ฯ ตตฺถ กตฺเม ตโย
กุสฺลเหตุ อโลโก อโทโส อโมโห ฯ ตตฺถ กตฺโม อโลโก โย
อโลโก อลฺลพฺภนา อลฺลพฺภิตตฺตํ อสาราโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ
อนภิชฺฉมา อโลโก กุสฺลมฺมฺลึ อຍ် วุจฺจติ อโลโก ฯ ตตฺถ กตฺโม
อโทโส โย อโทโส อทฺตนา อทฺติตตฺตํ ฯ ๖๕๕ อพฺยาปาโท
อพฺยาปชฺโช อโทโส กุสฺลมฺมฺลึ อຍ် วุจฺจติ อโทโส ฯ ตตฺถ กตฺโม

อโมโห ทุกฺขเณ ฌาณํ ทุกฺขสมุทฺเต ฌาณํ ทุกฺขนิโรธเณ ฌาณํ
ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ฌาณํ ปุพฺพนฺเต ฌาณํ อปรนฺเต
ฌาณํ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต ฌาณํ อิทปฺปจฺยตาปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ
ธมฺเมสุ ฌาณํ ยา เอวรูปา ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย
ธมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุปลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปญฺจิจฺจ
โกสลฺลํ เนปฺพลํ เวทฺตยา จินฺตา อุปปริกฺขา ฐีรี เมธา
ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชณฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺณินฺทุริยํ
ปญฺญาพฺลํ ปญฺญาสทฺถํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส
ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตฺนํ อโมโห ธมฺมวิจโย
สมฺมาทิฏฺฐิ ธมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺโก มคฺคกฺกํ มคฺคปริยาปนฺนํ อຍ
วฺจฺจติ อโมโห ฯ อิมํ ตโย กุสลเหตุ ฯ ตตฺถ กตเม ตโย
อพฺยาคตเหตุ กุสลาณํ ธมฺมานํ วิปากโต อโลโก อโทโส อโมโห
อิมํ ตโย อพฺยาคตเหตุ ฯ อิมํ ฌ อปริยาปนฺนเหตุ ฯ

อิมํ ธมฺมา เหตุ ฯ

[๖๕๕] กตเม ธมฺมา นเหตุ เต ธมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กุสลากุสลาพฺยาคตา ธมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
อปริยาปนฺนา เวทฺนากุขนฺโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขนฺโร สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิมํ ธมฺมานํ เหตุ ฯ

[๖๕๖] กตเม ธมฺมา สเหตุกา เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา
สเหตุกา เวทฺนากุขนฺโร ฯเปฯ วิญฺญาณกุขนฺโร อิมํ ธมฺมา

สเหตุกา ฯ กตเม ฐมา อเหตุกา เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา
อเหตุกา เวทนากุขนุโ ๗เปฯ วิญญาณกุขนุโ สพพญจ รูป
อสงขตา จ ชาติ อิม ฐมา อเหตุกา ฯ

[๖๕๗] กตเม ฐมา เหตุสมุပ္ปัตตา เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา
สมุပ္ปัตตา เวทนากุขนุโ ๗เปฯ วิญญาณกุขนุโ อิม ฐมา
เหตุสมุပ္ปัตตา ฯ กตเม ฐมา เหตุวิပ္ปัตตา เตหิ ฐเมหิ เย
ฐมา วิပ္ปัตตา เวทนากุขนุโ ๗เปฯ วิญญาณกุขนุโ สพพญจ
รูป อสงขตา จ ชาติ อิม ฐมา เหตุวิပ္ปัตตา ฯ

[๖๕๘] กตเม ฐมา เหตุเจวสเหตุกาจ โลโก โมहन
เหตุเจวสเหตุโกจ โมโห โลเกน เหตุเจวสเหตุโกจ
โทโส โมहन เหตุเจวสเหตุโกจ โมโห โทเสน เหตุเจว-
สเหตุโกจ อโลโก อโทโส อโมโห เต อญฌมญฉิ เหตุ-
เจวสเหตุกาจ อิม ฐมา เหตุเจวสเหตุกาจ ฯ กตเม
ฐมา สเหตุกาเจวนจเหตุ เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สเหตุกา
เต ฐเม ฐเปตวา เวทนากุขนุโ ๗เปฯ วิญญาณกุขนุโ อิม
ฐมา สเหตุกาเจวนจเหตุ ฯ

[๖๕๙] กตเม ฐมา เหตุเจวเหตุสมุပ္ปัตตาจ โลโก
โมहन เหตุเจวเหตุสมุပ္ปัตโตจ โมโห โลเกน เหตุเจว-
เหตุสมุပ္ปัตโตจ โทโส โมहन เหตุเจวเหตุสมุပ္ปัตโตจ
โมโห โทเสน เหตุเจวเหตุสมุပ္ปัตโตจ อโลโก อโทโส

อโมโห เต อณวมณฺถํ เหตุเจวเหตุสมฺปยุตฺตจ อิเม
ชฺมมา เหตุเจวเหตุสมฺปยุตฺตจ ฯ กตเม ชฺมมา เหตุสมฺปยุตฺตา-
เจวณจเหตุ เตหิ ชฺมเมหิ เย ชฺมมา สมฺปยุตฺตา เต ชฺมเม
จเปตฺวา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิเม ชฺมมา
เหตุสมฺปยุตฺตาเจวณจเหตุ ฯ

[๗๐๐] กตเม ชฺมมา นเหตุ สเหตุกา เตหิ ชฺมเมหิ เย ชฺมมา
นเหตุ สเหตุกา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิเม
ชฺมมา นเหตุ สเหตุกา ฯ กตเม ชฺมมา นเหตุ อเหตุกา เตหิ
ชฺมเมหิ เย ชฺมมา นเหตุ อเหตุกา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกุขฺนุโธ สพฺพผลฺจ รูปี อสงฺขตา จ ชาติ อิเม ชฺมมา
นเหตุ อเหตุกา ฯ

[๗๐๑] กตเม ชฺมมา สปปฺจฺจยา ปณฺจกุขฺนุชา รูปกุขฺนุโธ
เวทนากุขฺนุโธ สลฺลวากุขฺนุโธ สงฺขารกุขฺนุโธ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิเม
ชฺมมา สปปฺจฺจยา ฯ กตเม ชฺมมา อปปฺจฺจยา อสงฺขตา ชาติ
อิเม ชฺมมา อปปฺจฺจยา ฯ

[๗๐๒] กตเม ชฺมมา สงฺขตา เขว เต ชฺมมา สปปฺจฺจยา
เตว เต ชฺมมา สงฺขตา ฯ กตเม ชฺมมา อสงฺขตา โย เอว
โส ชฺมโม อปปฺจฺจโย โส เอว โส ชฺมโม อสงฺขโต ฯ

[๗๐๓] กตเม ชฺมมา สนิทฺสสนา รูปรายตน์ อิเม ชฺมมา

สนิทสฺสนา ฯ กตเม ฐมฺมา อนิทสฺสนา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ
โผฏฺฐพฺพายตฺนํ เวทฺนากฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ยลฺยจ
รूपํ อนิทสฺสนํ อปฺปฏฺธิมฺ ฐมฺมายตฺนปฺริยาปฺนฺนํ อสงฺขตา จ ชาติ
อิม ฐมฺมา อนิทสฺสนา ฯ

[๗๐๔] กตเม ฐมฺมา สปฺปฏฺธิมา จกฺขายตฺนํ ฯเปฯ โผฏฺฐพฺพายตฺนํ
อิม ฐมฺมา สปฺปฏฺธิมา ฯ กตเม ฐมฺมา อปฺปฏฺธิมา
เวทฺนากฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ยลฺยจ รุปํ อนิทสฺสนํ อปฺปฏฺธิมฺ
ฐมฺมายตฺนปฺริยาปฺนฺนํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ฐมฺมา อปฺปฏฺธิมา ฯ

[๗๐๕] กตเม ฐมฺมา รูปีโน จตฺตาริ จ มหาภูตา จตฺนํ จ
มหาภูตานํ อุปาทาย รุปํ อิม ฐมฺมา รูปีโน ฯ กตเม ฐมฺมา
อรูปีโน เวทฺนากฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อสงฺขตา จ
ชาติ อิม ฐมฺมา อรูปีโน ฯ

[๗๐๖] กตเม ฐมฺมา โลกียา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา รูปกฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม ฐมฺมา โลกียา ฯ กตเม ฐมฺมา โลกุตฺตรา
อปฺริยาปฺนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ชาติ อิม
ฐมฺมา โลกุตฺตรา ฯ

[๗๐๗] กตเม ฐมฺมา เกณจิวินฺนุญฺเยยา เกณจินฺนินฺนุญฺเยยา เย
เต ฐมฺมา จกฺขุวิญฺญฺเยยา น เต ฐมฺมา โสตฺวิญฺญฺเยยา เย वा
ปฺน เต ฐมฺมา โสตฺวิญฺญฺเยยา น เต ฐมฺมา จกฺขุวิญฺญฺเยยา เย

เต ฐมา จกขุวิญญเญยา น เต ฐมา ฆานวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา ฆานวิญญเญยา น เต ฐมา จกขุวิญญเญยา
เญ เต ฐมา จกขุวิญญเญยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา น เต ฐมา จกขุวิญญเญยา
เญ เต ฐมา จกขุวิญญเญยา น เต ฐมา กายวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา กายวิญญเญยา น เต ฐมา จกขุวิญญเญยา
เญ เต ฐมา โสตวิญญเญยา น เต ฐมา ฆานวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา ฆานวิญญเญยา น เต ฐมา โสตวิญญเญยา
เญ เต ฐมา โสตวิญญเญยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา น เต ฐมา โสตวิญญเญยา
เญ เต ฐมา โสตวิญญเญยา น เต ฐมา กายวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา กายวิญญเญยา น เต ฐมา โสตวิญญเญยา
เญ เต ฐมา โสตวิญญเญยา น เต ฐมา จกขุวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา จกขุวิญญเญยา น เต ฐมา โสตวิญญเญยา
เญ เต ฐมา ฆานวิญญเญยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา ชิวหาวิญญเญยา น เต ฐมา ฆานวิญญเญยา
เญ เต ฐมา ฆานวิญญเญยา น เต ฐมา กายวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา กายวิญญเญยา น เต ฐมา ฆานวิญญเญยา
เญ เต ฐมา ฆานวิญญเญยา น เต ฐมา จกขุวิญญเญยา เญ
วา ปน เต ฐมา จกขุวิญญเญยา น เต ฐมา ฆานวิญญเญยา

เย เต ฐมา ฆานวิญญเยยา น เต ฐมา โสตวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา โสตวิญญเยยา น เต ฐมา ฆานวิญญเยยา
เย เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา น เต ฐมา กายวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา กายวิญญเยยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา
เย เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา น เต ฐมา จกขุวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา จกขุวิญญเยยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา
เย เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา น เต ฐมา โสตวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา โสตวิญญเยยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา
เย เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา น เต ฐมา ฆานวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา ฆานวิญญเยยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา
เย เต ฐมา กายวิญญเยยา น เต ฐมา จกขุวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา จกขุวิญญเยยา น เต ฐมา กายวิญญเยยา
เย เต ฐมา กายวิญญเยยา น เต ฐมา โสตวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา โสตวิญญเยยา น เต ฐมา กายวิญญเยยา
เย เต ฐมา กายวิญญเยยา น เต ฐมา ฆานวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา ฆานวิญญเยยา น เต ฐมา กายวิญญเยยา
เย เต ฐมา กายวิญญเยยา น เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา เย
วา ปน เต ฐมา ชิวหาวิญญเยยา น เต ฐมา กายวิญญเยยา
อิเม ฐมา เกนจิวิญญเยยา เกนจินวิญญเยยา ฯ

---

[๗๐๘] กตเม ฐมา อาสวา จตุตถาโร อาสวา กามาสโว
ภวาสโว ทิฏฐาสโว อวิชชาสโว ฯ

[๗๐๙] ตตถ กตโม กามาสโว โย กามเสถ กามจฺจนฺโท
กามราโค กามนฺนุที กามตณฺหา กามสิเนโห กามปริพาโห กามมฺจุฉา
กามชฺโณสํ อัย วุจฺจติ กามาสโว ฯ

[๗๑๐] ตตถ กตโม ภวาสโว โย ภเวสุ ภวจฺจนฺโท ภวราโค
ภวนฺนุที ภวตณฺหา ภวสิเนโห ภวปริพาโห ภวมฺจุฉา
ภวชฺโณสํ อัย วุจฺจติ ภวาสโว ฯ

[๗๑๑] ตตถ กตโม ทิฏฐาสโว สสฺสโต โลโกติ วา
อสสฺสโต โลโกติ วา อนฺตวา โลโกติ วา อนนฺตวา โลโกติ วา
ตํ ชิวํ ตํ สรีรฺนฺติ วา อณฺณํ ชิวํ อณฺณํ สรีรฺนฺติ วา โหติ
ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา เนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ
ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ
ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อัย
วุจฺจติ ทิฏฺฐาสโว ฯ สพฺพปาปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐาสโว ฯ

[๗๑๒] ตตถ กตโม อวิชชาสโว ทุกฺขเ อณฺณานํ ทุกฺขสมฺมุทเย
อณฺณานํ ทุกฺขนิโรเช อณฺณานํ ทุกฺขนิโรชคามินิยา ปฏฺฐิพฺทาย

อณฺดาณํ ปุพฺพนฺเต อณฺดาณํ อปรนฺเต อณฺดาณํ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต
อณฺดาณํ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อณฺดาณํ
ยํ เอวรูปํ อณฺดาณํ อทฺตฺสนํ อนภิสฺมโย อนนฺุโพโธ
อสมฺุโพโธ อปฺปฏฺิเวโธ อสงฺคาหนา อปรโยคาหนา อสมเปกฺขนา
อปฺปจฺจเวกฺขณา อปฺปจฺจกฺขมฺมํ ทุมฺเมชฺฌํ พาลุยํ อสมปฺชณฺณํ
โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค
อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรียุกฺกานํ อวิชฺชาลงฺคิ โมโห อกฺุสลมฺมูลํ
อຍံ วุจฺจติ อวิชฺชาสโว ฯ

อิม ฐมฺมา อาสวา ฯ

[๗๑๓] กตฺเม ฐมฺมา โนอาสวา เต ฐมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กฺุสลา กฺุสลาพฺยา กตา ฐมฺมา กามาจฺจรา รูปาจฺจรา อรูปาจฺจรา
อปฺริยาปฺนฺนา เวทนากฺฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺฺขนฺโธ สพฺพณฺจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมฺมา โนอาสวา ฯ

[๗๑๔] กตฺเม ฐมฺมา สาสวา สาสวา กฺุสลา กฺุสลาพฺยา กตา
ฐมฺมา กามาจฺจรา รูปาจฺจรา อรูปาจฺจรา รูปกฺฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺฺขนฺโธ อิม ฐมฺมา สาสวา ฯ กตฺเม ฐมฺมา อนาสวา
อปฺริยาปฺนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม
ฐมฺมา อนาสวา ฯ

[๗๑๕] กตฺเม ฐมฺมา อาสวสมฺปฺยุตฺตา เตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา สมฺปฺยุตฺตา เวทนากฺฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺฺขนฺโธ อิม

ชฺมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ชฺมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา เตหิ
ชฺมฺเมหิ ye ชฺมฺมา วิปฺปยุตฺตา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
สพฺพญจ รูปี อสงฺขตาจ ชาตุ อิม ชฺมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา ฯ

[๗๑๖] กตเม ชฺมฺมา อาสวาเจวสาสวาจ เตเยว อาสวา
อาสวาเจวสาสวาจ ฯ กตเม ชฺมฺมา สาสวาเจวโนจอาสวา
เตหิ ชฺมฺเมหิ ye ชฺมฺมา สาสวา เต ชฺมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชฺมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
รูปกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิม ชฺมฺมา สาสวาเจวโนจอาสวา ฯ

[๗๑๗] กตเม ชฺมฺมา อาสวาเจวอาสวสมฺปยุตฺตาจ กามาสโว
อวิชฺชาสเวน อาสโวเจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ อวิชฺชาสโว
กามาสเวน อาสโวเจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ ภวาสโว อวิชฺชาสเวน
อาสโวเจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ อวิชฺชาสโว ภวาสเวน
อาสโวเจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ ทิฏฺฐาสโว อวิชฺชาสเวน
อาสโวเจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ อวิชฺชาสโว ทิฏฺฐาสเวน อาสโว-
เจวอาสวสมฺปยุตฺโตจ อิม ชฺมฺมา อาสวาเจวอาสวสมฺปยุตฺตาจ ฯ
กตเม ชฺมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตาเจวโนจอาสวา เตหิ
ชฺมฺเมหิ ye ชฺมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ชฺมฺเม จเปตฺวา เวทนากุขฺนุโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิม ชฺมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตาเจวโนจอาสวา ฯ

[๗๑๘] กตเม ชมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา สาสวา เตหิ ชมฺเมหิ
เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาวจรา
รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม
shmā āsavavippayutta sāsava ṅ kṭmē shmā āsavavippayutta
onāsava opphiyapnna makkā j makkaphānī j osanghā j
cattū oimē shmā āsavavippayutta onāsava ṅ

[๗๑๙] กตเม ชมฺมา สลฺโยชนา ทส สลฺโยชนานิ กามราคสลฺโยชนํ
ปฏฺิขสลฺโยชนํ มานสลฺโยชนํ ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ วิจิกิฉฺฉาสลฺโยชนํ
สีลพฺพตฺปรามาสสลฺโยชนํ ภวราคสลฺโยชนํ อิศฺสาสสลฺโยชนํ
มจฺฉริยสลฺโยชนํ อวิชฺชาสสลฺโยชนํ ṅ

[๗๒๐] ตตฺถ กตมํ กามราคสลฺโยชนํ โย กามสฺส กามจฺฉนฺโท
กามราโค กามนฺนุที กามตฺตฺหา กามสิเนโห กามปริพาโห กามมฺจฺฉา
กามชฺโฆสฺสานํ อิทํ วุจฺจติ กามราคสลฺโยชนํ ṅ

[๗๒๑] ตตฺถ กตมํ ปฏฺิขสลฺโยชนํ อนตฺถํ เม อจฺริตี
อาฆาโต ชายติ อนตฺถํ เม จรตีตี อาฆาโต ชายติ อนตฺถํ
เม จริสฺสตีตี อาฆาโต ชายติ ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ
อจฺริ ṅเปฯ อนตฺถํ จรติ ṅเปฯ อนตฺถํ จริสฺสตีตี อาฆาโต
ชายติ อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจฺริ ṅเปฯ อตฺถํ
จรติ ṅเปฯ อตฺถํ จริสฺสตีตี อาฆาโต ชายติ อฏฺฐาเน วา

ปน อาฆาโต ชายติ โย เอวรูป จิตตสฺส อาฆาโต ปฏิฆาโต
ปฏิฆํ ปฏิวิโรธ โโกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส
สมฺปโทโส จิตตสฺส พยาปคฺติ มโนปโทโส โโกธ กุชฌนา
กุชฌิตคฺคํ โทโส ทูสนา ทูสิตคฺคํ พยาปคฺติ พยาปชฺชนา
พฺยาปชฺชิตคฺคํ วิโรธ ปฏิวิโรธ จณฺทิกุกํ อสุโรโป อนตฺตมนตา
จิตตสฺส อิทํ วุจฺจติ ปฏิฆสฺสโยชนํ ฯ

[๗๒๒] ตตฺถ กตมํ มานสฺสโยชนํ เสยฺโยหฺมสฺสมีติ มาโน
สทฺธิสฺสหฺมสฺสมีติ มาโน หีนฺหฺมสฺสมีติ มาโน โย เอวรูป มาโน
มณฺณนา มณฺณิตคฺคํ อุณฺณติ อุณฺณาโม ชฺช สมฺปกฺกาโห
เกตุกมฺยตา จิตตสฺส อิทํ วุจฺจติ มานสฺสโยชนํ ฯ

[๗๒๓] ตตฺถ กตมํ ทิฏฺฐิสฺสโยชนํ สสฺสโต โลโกติ วา
อสสฺสโต โลโกติ วา อนตฺวา โลโกติ วา อนนตฺวา โลโกติ
วา ตํ ชีวํ ตํ สรฺริรฺรณฺติ วา อลฺลํ ชีวํ อลฺลํ สรฺริรฺรณฺติ วา
โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ
วา โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา เนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกคฺคํ
ทิฏฺฐิกคฺคณฺ ทิฏฺฐิกคฺคณฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสฺสโยชนํ
กาโห ปฏิคฺคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโป มิจฺฉคฺคํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อิทํ วุจฺจติ
ทิฏฺฐิสฺสโยชนํ จเปตฺวา สีสฺสพฺพตปรามาสฺสโยชนํ สพฺพาปี

มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ ฯ

[๗๒๔] ตตฺถ กตมํ วิจิจฺฉาสลฺโยชนํ สตฺถริ กงฺขติ วิจิจฺฉติ
ชฺมเม กงฺขติ วิจิจฺฉติ สฺงเม กงฺขติ วิจิจฺฉติ สิกฺขาย
กงฺขติ วิจิจฺฉติ ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิจฺฉติ อปรนฺเต กงฺขติ
วิจิจฺฉติ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺฉติ อิทฺปฺจฺยตฺวาปฺปฏิจฺสมุปรนฺเนสุ
ชฺมเมสุ กงฺขติ วิจิจฺฉติ ยา เอวฺรฺปา กงฺขา
กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมตี วิจิจฺฉา เทวพฺหํ เทวธาปโถ
ถัสโย อนนฺทสกาโห อาสปรปฺนา ปริสปรปฺนา อปรโยคาหนา ฅมฺภิตตฺตํ
จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อิทํ วุจฺจติ วิจิจฺฉาสลฺโยชนํ ฯ

[๗๒๕] ตตฺถ กตมํ สีลพฺพตฺปฺรามาสสลฺโยชนํ อิตฺตฺพหิตฺธา
สมณฺพฺราหฺมณานํ สีเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สีลพฺพเตน สุทฺธิตี
ยา เอวฺรฺปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกถํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห อภินเวโส
ปรามาโส กุมฺภคฺโค มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห
อิทํ วุจฺจติ สีลพฺพตฺปฺรามาสสลฺโยชนํ ฯ

[๗๒๖] ตตฺถ กตมํ ภวฺราคสลฺโยชนํ โย ภเวสุ ภวฺจฺฉนฺโท
ภวฺราโค ภวฺนฺนที ภวตฺตฺหา ภวสฺนิเนโห ภวปริพาโห ภวมุจฺฉา
ภวชฺโณสฺสานํ อิทํ วุจฺจติ ภวฺราคสลฺโยชนํ ฯ

[๗๒๗] ตตฺถ กตมํ อิสฺสาสลฺโยชนํ ยา ปรลาภ สกฺการคฺรฺการ
มานน วฺนฺทน ปุชฺนาสุ อิสฺสา อิสฺสายนา อิสฺสายิตตฺตํ อฺสุยา

อุสุยนา อุสุยิตตตัม อิทํ วุจฺจติ อิศฺสาสณฺโณชนํ ฯ

[๗๒๘] ตตฺถ กตมํ มจฺจนฺนียสณฺโณชนํ ปญฺจ มจฺจนฺนียานิ
อาวาสมจฺจนฺนียํ กุลมจฺจนฺนียํ ตาภมจฺจนฺนียํ วัฒนมจฺจนฺนียํ ฐมมจฺจนฺนียํ
ยํ เอวรूपํ มจฺเจเร มจฺจนฺนารายนา มจฺจนฺนารายิตตตัม เววิจฺฉํ กทริยํ
กฏฺกณฺณจุกตา อคฺคหิตตตัม จิตฺตสฺส อิทํ วุจฺจติ มจฺจนฺนียสณฺโณชนํ ฯ

[๗๒๙] ตตฺถ กตมํ อวิชฺชาสณฺโณชนํ ทฺวเก อณฺณานิ
ทฺวเกสมฺมุทเย อณฺณานิ ทฺวเกนฺนิโรเช อณฺณานิ ทฺวเกนฺนิโรชคามินิยา
ปฏฺธิปทาย อณฺณานิ ปุพฺพนฺเต อณฺณานิ อปรนฺเต อณฺณานิ
ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อณฺณานิ อิทปฺปจฺจยตาปฏฺธิจฺสมฺปฺนเนสฺส ฐมฺเมสฺส
อณฺณานิ ยํ เอวรूपํ อณฺณานิ อทสฺสนํ อนฺนิกสมฺมโย อนฺนุโพโธ
อสมฺโพโธ อปฺปฏฺเวโธ อสงฺคาหนา อปริโยคาหนา อสมฺเปกฺขนา
อปฺปจฺจเวกฺขณา อปฺปจฺจกฺขมมํ ทฺวเมชฺฉํ พาลยํ อสมฺปชฺฉณฺ
โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺชโสมฺ อวิชฺชาโยโค
อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปฺริยฺญฺจํ อวิชฺชาลงฺคี โมโห อกฺสลฺมฺมถํ
อิทํ วุจฺจติ อวิชฺชาสณฺโณชนํ ฯ

อิม ฐมฺมา สณฺโณชนา ฯ

[๗๓๐] กตฺเม ฐมฺมา โนสณฺโณชนา เต ฐมฺเม จเปตฺวา
อวเสสา กุสลากุสลาพฺยาจฺจตา ฐมฺมา กามาจฺจรา รุปาจฺจรา อรุปาจฺจรา
อปริยาปฺนนา เวทนากฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
สพฺพญฺจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมฺมา โนสณฺโณชนา ฯ

[๗๓๑] กตเม ฐมา สลฺโยชนิยา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกฺขนฺโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม ฐมา สลฺโยชนิยา ฯ กตเม
ฐมา อสลฺโยชนิยา อปรียาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ
อสงฺขตา จ ชาติ อิม ฐมา อสลฺโยชนิยา ฯ

[๗๓๒] กตเม ฐมา สลฺโยชนสมฺปยุตฺตา เตหิ ฐเมหิ
เย ฐมา สมฺปยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
อิม ฐมา สลฺโยชนสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฐมา สลฺโยชนวิปฺยุตฺตา
เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา วิปฺยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม
ฐมา สลฺโยชนวิปฺยุตฺตา ฯ

[๗๓๓] กตเม ฐมา สลฺโยชนาเจวสลฺโยชนิยาจ ตาเนว
สลฺโยชนานิ สลฺโยชนาเจวสลฺโยชนิยาจ ฯ กตเม ฐมา
สลฺโยชนิยาเจวโนจสลฺโยชนา เตหิ ฐเมหิ เย ฐมา สลฺโยชนิยา
เต ฐเม เจเปตฺวา อวเสสา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม ฐมา สลฺโยชนิยาเจวโนจสลฺโยชนา ฯ

[๗๓๔] กตเม ฐมา สลฺโยชนาเจวสลฺโยชนสมฺปยุตฺตาจ
กามราคสลฺโยชนํ อวิชฺชาสลฺโยชนเนน สลฺโยชนญเจวสลฺโยชนสมฺปยุตฺตญจ
อวิชฺชาสลฺโยชนํ กามราคสลฺโยชนเนน สลฺโยชนญเจว

สยโลชนสมปยุตตญจ ปฎิฆสยโลชนํ อวิชชาสยโลชนเนน
สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ อวิชชาสยโลชนํ
ปฎิฆสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ มานสยโลชนํ
อวิชชาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ
อวิชชาสยโลชนํ มานสยโลชนเนน สยโลชนนญเจว-
สยโลชนสมปยุตตญจ ทิฎฐิสยโลชนํ อวิชชาสยโลชนเนน
สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ อวิชชาสยโลชนํ ทิฎฐิสยโลชนเนน
สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ วิจิกิจฉาสยโลชนํ
อวิชชาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ
อวิชชาสยโลชนํ วิจิกิจฉาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจว-
สยโลชนสมปยุตตญจ สีสัพพตปรามาสสยโลชนํ อวิชชาสยโลชนเนน
สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ อวิชชาสยโลชนํ
สีสัพพตปรามาสสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ
ภวราคสยโลชนํ อวิชชาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจว-
สยโลชนสมปยุตตญจ อวิชชาสยโลชนํ ภวราคสยโลชนเนน
สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ อีสุสยโลชนํ
อวิชชาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชนสมปยุตตญจ
อวิชชาสยโลชนํ อีสุสยโลชนเนน สยโลชนนญเจวสยโลชน-
สมปยุตตญจ มจฺจนริยสยโลชนํ อวิชชาสยโลชนเนน สยโลชนนญเจว-
สยโลชนสมปยุตตญจ อวิชชาสยโลชนํ มจฺจนริยสยโลชนเนน

สญฺโฆชนนฺเจวสญฺโฆชนสมฺปยุตฺตญจ อิมํ ธรรมมา
สญฺโฆชนาเจวสญฺโฆชนสมฺปยุตฺตาจ ฯ กตเม ธรรมมา สญฺโฆชนสมฺปยุตฺตา-
เจวโนจสญฺโฆชนา เตหิ ธรรมเมหิ เย ธรรมมา สมฺปยุตฺตา
เต ธรรมเม จเปตฺวา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
อิมํ ธรรมมา สญฺโฆชนสมฺปยุตฺตาเจวโนจสญฺโฆชนา ฯ

[๗๓๕] กตเม ธรรมมา สญฺโฆชนวิปฺปยุตฺตา สญฺโฆชนินฺยา เตหิ
ธรรมเมหิ เย ธรรมมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ธรรมมา
กามาจฺจรา รูปฺปาวจฺจรา อรฺูปฺปาวจฺจรา รูปฺกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
อิมํ ธรรมมา สญฺโฆชนวิปฺปยุตฺตา สญฺโฆชนินฺยา ฯ
กตเม ธรรมมา สญฺโฆชนวิปฺปยุตฺตา อสญฺโฆชนินฺยา อปรียาปนฺนา
มกฺคา จ มกฺกผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อิมํ ธรรมมา สญฺโฆชนวิปฺปยุตฺตา
อสญฺโฆชนินฺยา ฯ

---

[๗๓๖] กตเม ธรรมมา คณฺธา จตฺตาโร คณฺธา อภิขฺฌา
กายคณฺโถ พฺยาปาโท กายคณฺโถ สีลพฺพตปรามาโส กายคณฺโถ
อิทฺสจฺจาภินิเวโส กายคณฺโถ ฯ

[๗๓๗] ตตฺถ กตโม อภิขฺฌา กายคณฺโถ โย ราโค
สाराโค อนฺุณโย อนฺุโรโร นนฺทึ นนฺทึราโค จิตฺตสฺส สาราโค
อิจฺฉา มุจฺฉา อชฺโฆสํ เคะโธ ปฺลิกะโธ สงฺโก ปงฺโก
เอชา มายา ชนิกา สญฺชนนึ สิปฺพินิ ชาลินิ สรिता วิสตุตฺติกา

สตุตฺ วิชา อายูหณี ทุตฺยา ปณฺธิ ภาเนตฺติ วนํ วนโถ
สนฺธโว สีนโห อเปกฺขา ปฏฺิพนฺธฺ อธา อาสีสนา อาสีตฺตตฺ
รฺุปาธา สทฺทาธา คณฺธาธา รธาธา โฝฏฺฐพฺุพาธา ลาภาธา ธนาธา
ปฺุตฺตาธา จีวิตาธา ชปฺปา ปชปฺปา อภิชปฺปา ชปฺปา ชปฺปนา
ชปฺปิตตฺตฺ โถลฺุปฺปํ โถลฺุปฺปายนา โถลฺุปฺปายิตตฺตฺ ปฺุญจิกตา
ธาธฺุภมฺุยา อธฺุภมฺุราโค วิสมโลโก นิกนฺุติ นิกามนา ปตฺุถนา
ปีหนา สมฺุปตฺุถนา กามตฺุถนา ภาตฺุถนา วิภาตฺุถนา รฺุปตฺุถนา
อรฺุปตฺุถนา นีโรธตฺุถนา รฺุปตฺุถนา สทฺุทตฺุถนา คณฺุธตฺุถนา
รธาตฺุถนา โฝฏฺฐพฺุพตฺุถนา ธมฺุมตฺุถนา โอโฆ โยโค
คณฺุโถ อุปาทานํ อวารณํ นีวรณํ ฉาทนํ พนฺุชนํ อุปกฺุภิกเลโส
อนฺุสโย ปรียฺุฏฺุจานํ ลตา เววิจฺุจํ ทฺุภมฺุถํ ทฺุภนฺุทานํ ทฺุภชปฺุภโว
มารปาโส มารพลิสฺ ี มารวิสโย ตณฺุหานที ตณฺุหาชาลํ
ตณฺุหากทฺุถลํ ตณฺุหาสมฺุทฺุโท อภิชฺุณา โลโก อกฺุสลมฺุถํ อย์
วฺุจฺุจติ อภิชฺุณา กายคณฺุโถ ฯ

[๗๓๘] ตตฺุถ กตโม พฺุยาปาโท กายคณฺุโถ อนตฺุถฺ ี เม
อจฺุริตี อามาโต ชายตี อนตฺุถฺ ี เม จรตีตี อามาโต ชายตี
อนตฺุถฺ ี เม จริสฺุสตีตี อามาโต ชายตี ปิยสฺุส เม มนาปฺุส
อนตฺุถฺ ี อจฺุริ ฯเปฯ อนตฺุถฺ ี จรตี ฯเปฯ อนตฺุถฺ ี จริสฺุสตีตี
อามาโต ชายตี อปฺุปิยสฺุส เม อมนาปฺุส อตฺุถฺ ี อจฺุริ ฯเปฯ
อตฺุถฺ ี จรตี ฯเปฯ อตฺุถฺ ี จริสฺุสตีตี อามาโต ชายตี อฏฺุจนา

วา ปน อาฆาโต ชายติ โย เอวรูป จิตตสฺส อาฆาโต
ปฏิกขาโต ปฏิกข์ ปฏิวโรโร โโกโป ปโกโป สมุปโกโป โทโส
ปโทโส สมุปโทโส จิตตสฺส พยาปตฺติ มโนปโทโส โโกโร
กฺขณนา กฺขณิตตฺตํ โทโส ทฺตนา ทฺติตตฺตํ พยาปตฺติ พยาปชฺชนา
พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรโร ปฏิวโรโร จณฺทิกุกํ อสุโรโป อนตฺตมนตา
จิตตสฺส อัย วุจฺจติ พยาปาโท กายคนฺโถ ฯ

[๗๓๕] ตตฺถ กตฺโม สีสฺลพฺพตฺปรามาโส กายคนฺโถ อิตฺโต
พหิตฺธา สมณพฺราหฺมณานํ สีสฺเลน สฺตฺตฺติ วเตน สฺตฺตฺติ สีสฺลพฺพเตน
สฺตฺตฺติติ ยา เอวรูปา ทิกฺขจฺจ ทิกฺขจฺจคฺคํ ทิกฺขจฺจคฺคหนํ ทิกฺขจฺจกนฺตารโ
ทิกฺขจฺจวิสุทฺถายิกํ ทิกฺขจฺจวิปฺสนฺทิตํ ทิกฺขจฺจสฺสโลชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห
อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ
วิปริเยสฺสคฺคาโห อัย วุจฺจติ สีสฺลพฺพตฺปรามาโส กายคนฺโถ ฯ

[๗๔๐] ตตฺถ กตฺโม อิทฺสจฺจาภินิเวโส กายคนฺโถ สสฺสโต
โลโก อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมฺมณฺณนฺติ วา อสฺสโต โลโก
อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมฺมณฺณนฺติ วา อนฺตวา โลโก อิทฺเมว สจฺจํ
โมฆมฺมณฺณนฺติ วา อนนฺตวา โลโก อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมฺมณฺณนฺติ
วา ตํ ชีวํ ตํ สรฺรํ อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมฺมณฺณนฺติ วา อณฺณํ
ชีวํ อณฺณํ สรฺรํ อิทฺเมว สจฺจํ โโมฆมฺมณฺณนฺติ วา โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณฺนา อิทฺเมว สจฺจํ โโมฆมฺมณฺณนฺติ วา น โหติ
ตถาคโต ปรมฺมรณฺนา อิทฺเมว สจฺจํ โโมฆมฺมณฺณนฺติ วา โหติ จ

น จ โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ
วา เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว
สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ วา ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ
ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสฺสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ คาโห
ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺส กุมฺมกุโค มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ
ติตฺถายตฺนํ วิปริยเสศฺคาโห อัย วุจฺจติ อิทํสจฺจาภินิเวโส
กายคฺนฺโถ ฯ จเปตฺวา สีสฺสพฺพตฺปรามาสฺส กายคฺนฺถํ สพฺพปาปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ
อิทํสจฺจาภินิเวโส กายคฺนฺโถ ฯ

อิเม ฐมฺมา คฺนฺถา ฯ

[๗๔๑] กตเม ฐมฺมา โนคฺนฺถา เต ฐมฺมา จเปตฺวา อวเสสา
กุสฺลากุสฺลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
อปฺริยาปฺนฺนา เวทฺนากฺขฺนฺโร ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขฺนฺโร สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมฺมา โนคฺนฺถา ฯ

[๗๔๒] กตเม ฐมฺมา คฺนฺถนฺิยา สาสฺวา กุสฺลากุสฺลาพฺยากตา
ฐมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา รูปกฺขฺนฺโร ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺขฺนฺโร อิม ฐมฺมา คฺนฺถนฺิยา ฯ กตเม ฐมฺมา อคฺนฺถนฺิยา
อปฺริยาปฺนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานฺิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ
อิม ฐมฺมา อคฺนฺถนฺิยา ฯ

[๗๔๓] กตเม ฐมฺมา คฺนฺถสมฺปยุตฺตา เตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทฺนากฺขฺนฺโร ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขฺนฺโร อิม

ชฺมมา คฺนฺถสมฺปยุตฺตา ฯ กตฺเม ชฺมมา คฺนฺถวิปฺปยุตฺตา เตหิ
ชฺมเมหิ เย ชฺมมา วิปฺปยุตฺตา เวทฺนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
สพฺพญจ รูปี อสงฺขตา จ ชาติ อิม ชฺมมา คฺนฺถวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๗๔๔] กตฺเม ชฺมมา คฺนฺถา เจว คฺนฺถนียา จ เตว คฺนฺถา
คฺนฺถา เจว คฺนฺถนียา จ ฯ กตฺเม ชฺมมา คฺนฺถนียา เจว โน จ คฺนฺถา
เตหิ ชฺมเมหิ เย ชฺมมา คฺนฺถนียา เต ชฺมเม จเปตฺวา อวเสสา
สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชฺมมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
รูปกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิม ชฺมมา คฺนฺถนียา เจว โน จ คฺนฺถา ฯ

[๗๔๕] กตฺเม ชฺมมา คฺนฺถา เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺตา จ สีลพฺพตฺปรามาโส
กายคฺนฺโถ อภิชฺฌากายคฺนฺเถน ๑ คฺนฺโถ เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺโต
จ อภิชฺฌา กายคฺนฺโถ สีลพฺพตฺปรามาสกายคฺนฺเถน ๒
คฺนฺโถ เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺโต จ อิทฺสจฺจาภินิเวโส กายคฺนฺโถ
อภิชฺฌากายคฺนฺเถน คฺนฺโถ เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺโต จ อภิชฺฌา
กายคฺนฺโถ อิทฺสจฺจาภินิเวสกายคฺนฺเถน ๓ คฺนฺโถ เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺโต จ
อิม ชฺมมา คฺนฺถา เจว คฺนฺถสมฺปยุตฺตา จ ฯ กตฺเม ชฺมมา คฺนฺถสมฺปยุตฺตา
เจว โน จ คฺนฺถา เตหิ ชฺมเมหิ เย ชฺมมา สมฺปยุตฺตา
เต ชฺมเม จเปตฺวา เวทฺนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
@๑ อภิชฺฌาย กายคฺนฺเถน ฯ ๒ สีลพฺพตฺปรามาเสน กายคฺนฺเถน ฯ
@๓ อิทฺสจฺจาภินิเวเสน กายคฺนฺเถน ฯ

อิเม ฐมา คนถสมุပ္ยุตตา เจว โน จ คนถา ฯ

[๗๔๖] กตเม ฐมา คนถวิปฺยุตตา คนถนียา เตหิ ฐเมหิ
เย ฐมา วิปฺยุตตา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาจฺจรา
รฺูปาจฺจรา อรฺูปาจฺจรา รฺูปกฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
อิเม ฐมา คนถวิปฺยุตตา คนถนียา ฯ กตเม ฐมา คนถวิปฺยุตตา
อคนถนียา อปรียาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ
อสงฺขตา จ ชาตุ อิเม ฐมา คนถวิปฺยุตตา อคนถนียา ฯ

---

[๗๔๗] กตเม ฐมา โธฆา ฯเปฯ กตเม ฐมา โยคา ฯเปฯ

[๗๔๘] กตเม ฐมา นีวฺรณา ฉ นีวฺรณานิ กามจฺจนฺทนีวฺรณํ
พฺยาปาทนีวฺรณํ ถีนมิทฺธนีวฺรณํ อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจนีวฺรณํ วิจิกิจฺจณานิวฺรณํ
อวิชฺชานีวฺรณํ ฯ

[๗๔๙] ตตฺถ กตมํ กามจฺจนฺทนีวฺรณํ โย กามสฺส กามจฺจนฺโท
กามราโค กามนฺนุที กามตณฺหา กามสิเนโห กามปริปาโห กามมฺจุจฺจา
กามชฺโฆสฺสานํ อิทํ วุจฺจติ กามจฺจนฺทนีวฺรณํ ฯ

[๗๕๐] ตตฺถ กตมํ พฺยาปาทนีวฺรณํ อนตฺถํ เม อจฺริตี
อาฆาโต ชายติ อนตฺถํ เม จรฺตีติ อาฆาโต ชายติ อนตฺถํ
เม จริสฺสตีติ อาฆาโต ชายติ ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ
อจฺริ ฯเปฯ อนตฺถํ จรฺติ ฯเปฯ อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาโต
ชายติ อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจฺริ ฯเปฯ อตฺถํ

จรติ ฯเปฯ อตุถิ จริตฺตตีติ อาฆาโต ชายติ อฏฺฐาเน วา
ปน อาฆาโต ชายติ โย เอวรูปิ จิตฺตสฺส อาฆาโต ปฏิฆาโต
ปฏิฆํ ปฏิวิโรธ โโกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส
สมฺปโทโส จิตฺตสฺส พฺยาปตฺติ มโนปโทโส โโกธ กุชฌนา
กุชฌิตตฺตํ โทโส ทฺฐนา ทฺฐิตตฺตํ พฺยาปตฺติ พฺยาปชฺชนา
พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรธ ปฏิวิโรธ จณฺทิกุกํ อสุโรโป อนตฺตมนตา
จิตฺตสฺส อิทํ วุจฺจติ พฺยาปาทนีวเรณฺ ฯ

[๗๕๑] ตตฺถ กตมํ ถีนมิทฺฐนีนวเรณฺ อตฺถิ ถีนํ อตฺถิ มิทฺฐํ ฯ
ตตฺถ กตมํ ถีนํ ยา จิตฺตสฺส อกฺลยตา อกมฺมณฺณตา โอลีเยนา
สลฺลียนา ถีนํ ลีเยนา ลีเยตตฺตํ ถีนํ ถีเยนา ถีเยตตฺตํ จิตฺตสฺส
อิทํ วุจฺจติ ถีนํ ฯ ตตฺถ กตมํ มิทฺฐํ ยา กายสฺส อกฺลยตา
อกมฺมณฺณตา โอนาโห ปริโยนาโห อนฺโตสโมโรธ มิทฺฐํ โสปปี
ปจลาภิกา โสปปี สฺปนา สฺปีตตฺตํ อิทํ วุจฺจติ มิทฺฐํ ฯ อิติ
อิทฺถจ ถีนํ อิทฺถจ มิทฺฐํ ฯ อิทํ วุจฺจติ ถีนมิทฺฐนีนวเรณฺ ฯ

[๗๕๒] ตตฺถ กตมํ อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจนีนวเรณฺ อตฺถิ อุทฺทจฺจํ
อตฺถิ กุกฺกจฺจํ ฯ ตตฺถ กตมํ อุทฺทจฺจํ ยํ จิตฺตสฺส อุทฺทจฺจํ
อวฺุสฺสโม เจตโส วิกุเขโป ฆนฺตตฺตํ จิตฺตสฺส อิทํ วุจฺจติ อุทฺทจฺจํ ฯ
ตตฺถ กตมํ กุกฺกจฺจํ อกปฺปิเย กปฺปิยสณฺณิตา กปฺปิเย อกปฺปิยสณฺณิตา
อวชฺเช วชฺชสณฺณิตา วชฺเช อวชฺชสณฺณิตา ยํ เอวรูปิ
กุกฺกจฺจํ กุกฺกจฺจาเยนา กุกฺกจฺจาเยตตฺตํ เจตโส วิปฺปฏิสทาโร มโนวิเลโ

อิทํ วุจฺจติ กุกฺกัจฺจํ ฯ อิติ อิทฺถจ อุทฺทจฺจํ อิทฺถจ
กุกฺกัจฺจํ ฯ อิทํ วุจฺจติ อุทฺทจฺจกุกฺกัจฺจนิวฺรณํ ฯ

[๗๕๓] ตตฺถ กตมํ วิจิจฺจนานิวฺรณํ สตฺถริ กงฺขติ วิจิจฺจติ
ชฺมเม กงฺขติ วิจิจฺจติ สงฺฆเม กงฺขติ วิจิจฺจติ สิกฺขาย กงฺขติ
วิจิจฺจติ ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจติ อปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจติ
ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจติ อิทฺทปฺปจฺจยตาปฺปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ
ชฺมเมสุ กงฺขติ วิจิจฺจติ ยา เอวฺรฺปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ
วิมฺติ วิจิจฺจนา เทวพฺพหํ เทวธาปโถ สํสโย อนนฺทสคาโห
อาสฺสฺปนฺนา ปริสฺสฺปนฺนา อปรโยคาหนา ฅมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส
มโนวิเลโข อิทํ วุจฺจติ วิจิจฺจนานิวฺรณํ ฯ

[๗๕๔] ตตฺถ กตมํ อวิชฺขานานิวฺรณํ ทฺกฺเข อณฺดาณํ ทฺกฺขสมฺมทฺเย
อณฺดาณํ ทฺกฺขนิโรเช อณฺดาณํ ทฺกฺขนิโรชคามินียา ปฺฏิปทฺย
อณฺดาณํ ปุพฺพนฺเต อณฺดาณํ อปรนฺเต อณฺดาณํ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต
อณฺดาณํ อิทฺทปฺปจฺจยตาปฺปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ชฺมเมสุ อณฺดาณํ ยํ
เอวฺรฺปํ อณฺดาณํ อทฺสฺสนํ อนนฺทสโย อนนฺทโพโซ อสมฺโพโซ อปฺปฏิเวโร
อสงฺคาหนา อปรโยคาหนา อสมฺเปกฺขนา อปฺปจฺจเวกฺขณา
อปฺปจฺจกฺกมฺมํ ทฺมฺเมชฺฉํ พาลยํ อสมฺปชฺฉณํ โมนฺโห ปฺมฺโห
สมฺมฺโห อวิชฺขา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานฺุสโย อวิชฺชาปรียฺญฺจานํ
อวิชฺชาลฺงฺคิ โมนฺโห อกฺุสลํ อิทํ วุจฺจติ อวิชฺขานานิวฺรณํ ฯ

อิเม ชฺมมา นีวฺรณา ฯ

[๗๕๕] กตเม ฐมฺมา โนนีวรณา เต ฐมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
อปฺริยาปนฺนา เวทนากุขฺนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขฺนุโ สพฺพผลจ
รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ฐมฺมา โนนีวรณา ๑

[๗๕๖] กตเม ฐมฺมา นีวรณียา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกุขฺนุโ ๑เป๑
วิญฺญาณกุขฺนุโ อิม ฐมฺมา นีวรณียา ๑ กตเม ฐมฺมา อนีวรณียา
อปฺริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ชาติ อิม
ฐมฺมา อนีวรณียา ๑

[๗๕๗] กตเม ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา เตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนากุขฺนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขฺนุโ อิม
ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา ๑ กตเม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา เตหิ
ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺยุตฺตา เวทนากุขฺนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขฺนุโ
สพฺพผลจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา ๑

[๗๕๘] กตเม ฐมฺมา นีวรณาเจวนีวรณียาจ ตาเนว นีวรณานิ
นีวรณาเจวนีวรณียาจ ๑ กตเม ฐมฺมา นีวรณียาเจวโนจนีวรณา(
เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา นีวรณียา เต ฐมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
รูปกุขฺนุโ ๑เป๑ วิญฺญาณกุขฺนุโ อิม ฐมฺมา นีวรณียาเจวโนจนีวรณา ๑

[๗๕๕] กตเม ฐมา นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ

กามจฺจนฺทนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	กามจฺจนฺทนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
พฺยาปาทนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	พฺยาปาทนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
ถีนมัทฺธนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	ถีนมัทฺธนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อุทฺทจฺจนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	อุทฺทจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
กุกฺกจฺจนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	กุกฺกจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
วิจิกิจฺจนีรณํ	อวิชฺขานีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อวิชฺขานีรณํ	วิจิกิจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
กามจฺจนฺทนีรณํ	อุทฺทจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อุทฺทจฺจนีรณํ	กามจฺจนฺทนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
พฺยาปาทนีรณํ	อุทฺทจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อุทฺทจฺจนีรณํ	พฺยาปาทนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
ถีนมัทฺธนีรณํ	อุทฺทจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
อุทฺทจฺจนีรณํ	ถีนมัทฺธนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ
กุกฺกจฺจนีรณํ	อุทฺทจฺจนีรณน	นีรณญเจวนีรณสมฺปยุตฺตถจ

อุทฺทจฺจนีวณํ   กุกฺกจฺจนีวณน   นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตญจ
 วิจิกฺกจฺจนีวณํ   อุทฺทจฺจนีวณน   นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตญจ
 อุทฺทจฺจนีวณํ   วิจิกฺกจฺจนีวณน   นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตญจ
 อวิหฺขานีวณํ   อุทฺทจฺจนีวณน   นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตญจ
 อุทฺทจฺจนีวณํ   อวิหฺขานีวณน   นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตญจ
 อิม ชมฺมา นีวณญเจวนีวณสมฺปยุตฺตาจ ฯ กตเม ชมฺมา
 นีวณสมฺปยุตฺตาเจวโนจนีวณน เตหิ ชมฺเมหิ เย ชมฺมา
 สมฺปยุตฺตา เต ชมฺเม จเปตฺวา เวทนาภฺขนฺโห ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโห
 อิม ชมฺมา นีวณสมฺปยุตฺตาเจวโนจนีวณน ฯ

[๗๖๐] กตเม ชมฺมา นีวณวิปฺปยุตฺตา นีวณนิยา เตหิ
 ชมฺเมหิ เย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลาพฺยากตา ชมฺมา
 กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปภฺขนฺโห ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโห
 อิม ชมฺมา นีวณวิปฺปยุตฺตา นีวณนิยา ฯ กตเม
 ชมฺมา นีวณวิปฺปยุตฺตา อนีวณนิยา อปริยาปนฺนา มคฺคา จ
 มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ชมฺมา นีวณวิปฺปยุตฺตา
 อนีวณนิยา ฯ

---

[๗๖๑] กตเม ชมฺมา ปรามาสา ทิฏฺฐิปรามาโส ฯ ตตฺถ
 กตโม ทิฏฺฐิปรามาโส สสฺสโต โลโกติ वा อสสฺสโต โลโกติ
 वा อนฺนตฺวา โลโกติ वा อนฺนตฺวา โลโกติ वा ตํ ชีวํ

ตํ สรริรฺรณฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรริรฺรณฺติ วา โหติ ตถาคโต
ปรมฺมรณฺณาติ วา น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺณาติ วา
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺณาติ วา เนว โหติ
น น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺณาติ วา ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ
ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาริ ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺนํทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโลชนํ
คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยตคฺคาโห อัยํ วุจฺจติ
ทิฏฺฐิปรามาโส ฯ สพฺพปาปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิปรามาโส ฯ อิเม
ชฺมมา ปรามาสา ฯ กตเม ชฺมมา โนปรามาสา เต ชฺมเม
จเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ชฺมมา กามาจฺจรา รูปาจฺจรา
อรูปาจฺจรา อปริยาปนฺนา เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ
สพฺพผลฺลจ รุปี อสงฺขตา จ ธาตุ อิเม ชฺมมา
โนปรามาสา ฯ

[๗๖๒] กตเม ชฺมมา ปรามณฺญา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ชฺมมา กามาจฺจรา รูปาจฺจรา อรูปาจฺจรา รุภฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณภฺขนฺโธ อิเม ชฺมมา ปรามณฺญา ฯ กตเม ชฺมมา
อปรามณฺญา อปริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลฺลานิ จ อสงฺขตา
จ ธาตุ อิเม ชฺมมา อปรามณฺญา ฯ

[๗๖๓] กตเม ชฺมมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา เตหิ ชฺมเมหิ เย
ชฺมมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ อิเม

ธมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ธมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา
เตหิ ธมฺเมหิ ye ธมฺมา วิปฺยุตฺตา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกุขฺนุโธ สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ธมฺมา
ปรามาสวิปฺยุตฺตา ฯ

[๗๖๔] กตเม ธมฺมา ปรามาสาเจวปฺรามภูจฺจาจ เสวว ปรามาโส
ปรามาโสเจวปฺรามภูจฺโจจ ฯ กตเม ธมฺมา ปฺรามภูจฺจาเจว-
โนจปฺรามาสา เตหิ ธมฺเมหิ ye ธมฺมา ปฺรามภูจฺจา เต
ธมฺเม จเปตฺวา อวเสสา สาสวา กุสลาคุสลาพฺยากตา ธมฺมา
กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา รูปกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
อิม ธมฺมา ปฺรามภูจฺจาเจวโนจปฺรามาสา ฯ

[๗๖๕] กตเม ธมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา ปฺรามภูจฺจา เตหิ
ธมฺเมหิ ye ธมฺมา วิปฺยุตฺตา สาสวา กุสลาคุสลาพฺยากตา ธมฺมา
กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา รูปกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
อิม ธมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา ปฺรามภูจฺจา ฯ กตเม
ธมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา อปฺรามภูจฺจา อปฺริยาปนฺนา มคฺคา จ
มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ธมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา
อปฺรามภูจฺจา ฯ

---

[๗๖๖] กตเม ธมฺมา สารมฺมณา เวทนากุขฺนุโธ สลฺลณากุขฺนุโธ
สงฺขารกุขฺนุโธ วิญฺญาณกุขฺนุโธ อิม ธมฺมา สารมฺมณา ฯ

กตเม ฐมา อนารมณา สพพจ รูป อสงขตา จ ชาติ
อิม ฐมา อนารมณา ฯ

[๗๖๗] กตเม ฐมา จิตตา จกขุวิญาณัง โสตวิญาณัง
ฆานวิญาณัง ชิวหาวิญาณัง กายวิญาณัง มโนชาติ มโนวิญาณชาติ
อิม ฐมา จิตตา ฯ กตเม ฐมา โนจิตตา
เวทนาทุกขโร สลลทุกขโร สงขารทุกขโร สพพจ รูป อสงขตา
จ ชาติ อิม ฐมา โนจิตตา ฯ

[๗๖๘] กตเม ฐมา เจตตีกา เวทนาทุกขโร สลลทุกขโร
สงขารทุกขโร อิม ฐมา เจตตีกา ฯ กตเม ฐมา อเจตตีกา
จิตตลจ สพพจ รูป อสงขตา จ ชาติ อิม ฐมา อเจตตีกา ฯ

[๗๖๙] กตเม ฐมา จิตตสมปยุตตา เวทนาทุกขโร สลลทุกขโร
สงขารทุกขโร อิม ฐมา จิตตสมปยุตตา ฯ กตเม
ฐมา จิตตวิปยุตตา สพพจ รูป อสงขตา จ ชาติ อิม
ฐมา จิตตวิปยุตตา ฯ จิตตํ น วตตพพํ จิตเตน สมปยุตตุนตีปี
จิตเตน วิปยุตตุนตีปี ฯ

[๗๗๐] กตเม ฐมา จิตตัสสฎฐา เวทนาทุกขโร สลลทุกขโร
สงขารทุกขโร อิม ฐมา จิตตัสสฎฐา ฯ กตเม ฐมา
จิตตวิสสฎฐา สพพจ รูป อสงขตา จ ชาติ อิม ฐมา
จิตตวิสสฎฐา ฯ จิตตํ น วตตพพํ จิตเตน สสฎฐนตีปี จิตเตน
วิสสฎฐนตีปี ฯ

[๗๗๕] กตเม ฌมมา จิตตัสสกุจสมุฏฐานสหุโน เวทนาภุขนุโ
สญญาภุขนุโ สงขารภุขนุโ อิเม ฌมมา จิตตัสสกุจสมุฏฐานสหุโน ๑
กตเม ฌมมา โนจิตตัสสกุจสมุฏฐานสหุโน จิตตลย
สพพลยจ รูปี อสงขตา จ ชาติ อิเม ฌมมา โนจิตตัสสกุจสมุฏฐานสหุโน ๑

[๗๗๖] กตเม ฌมมา จิตตัสสกุจสมุฏฐานานุปริวตติโน เวทนาภุขนุโ
สญญาภุขนุโ สงขารภุขนุโ อิเม ฌมมา จิตตัสสกุจสมุฏฐานานุปริวตติโน ๑
กตเม ฌมมา โนจิตตัสสกุจสมุฏฐานานุปริวตติโน
จิตตลยจ สพพลยจ รูปี อสงขตา จ ชาติ
อิเม ฌมมา โนจิตตัสสกุจสมุฏฐานานุปริวตติโน ๑

[๗๗๗] กตเม ฌมมา อชฌตติกา จภุขายตน์ ๑เป๑ มนายตน์
อิเม ฌมมา อชฌตติกา ๑ กตเม ฌมมา พาหิรา รูปายตน์
๑เป๑ ฌมมายตน์ อิเม ฌมมา พาหิรา ๑

[๗๗๘] กตเม ฌมมา อุปาทา จภุขายตน์ ๑เป๑ กพพีกาโร
อาหาโร อิเม ฌมมา อุปาทา ๑ กตเม ฌมมา โนอุปาทา เวทนาภุขนุโ
สญญาภุขนุโ สงขารภุขนุโ วิญญาณภุขนุโ จตตารो
จ มหาภูตา อสงขตา จ ชาติ อิเม ฌมมา โนอุปาทา ๑

[๗๗๙] กตเม ฌมมา อุปาทีนุนา สาสวา กุสลากุสลาน์ ฌมมาน์
วิปากา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา เวทนาภุขนุโ ๑เป๑
วิญญาณภุขนุโ ยลยจ รูปี กมมสฺส กตตตารอ อิเม ฌมมา

อุปาทีนุณา ฯ กตเม ฐมา อนุปาทีนุณา สาสวา กุสลากุสลา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา เวทนาอุขุโข ฯเปฯ
วิญญาณอุขุโข เย จ ฐมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น
จ กมุขวิปาภา ยญจ รูปี น กมุขสุส กตตุตา อปรียาปนุณา
มคคา จ มคคผลานิ จ อสงขตา จ ธาตุ อิเม ฐมา อนุปาทีนุณา ฯ

---

[๗๕๐] กตเม ฐมา อุปาทานา จตุตารี อุปาทานานิ
กามุปาทานิ ทิฏฐุปาทานิ สีสัพพุตูปาทานิ อตตุวาทุปาทานิ ฯ

[๗๕๑] ตตถ กตมึ กามุปาทานิ โย กามสุ กามจจุนโท
กามราโค กามนนุที กามตณหา กามสิเนโท กามปริพาโท กามมูจจา
กามชฺโฆसानิ อิทํ วุจจติ กามุปาทานิ ฯ

[๗๕๒] ตตถ กตมึ ทิฏฐุปาทานิ นตฺติ ทินฺนํ นตฺติ ยิฏฺฐิ
นตฺติ หุตํ นตฺติ สุกญฺทุกฺกญานํ กมุขานํ ผลวิปาโก นตฺติ อัย
โลโก นตฺติ ปโร โลโก นตฺติ มาตา นตฺติ ปีตา นตฺติ
สตุตา โอปปาติกา นตฺติ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมมุคฺคตา
สมุมาปฺปฏิปนุณา เย อิมญจ โลกํ ปรญจ โลกํ สยํ อภิญญา
สจฺจิกตฺวา ปเวเทนฺตีติ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ
ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสฺสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ
คาโห ปฏิกุคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺโส กุมฺมุคฺโค มิจฺญาปโถ

มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสฺสคฺคาโห อิทํ วุจฺจติ ทิฏฺฐุปาทานํ ฯ
จเปตฺวา สีลพฺพตฺตูปาทานญฺจ อตฺตวาทฺตูปาทานญฺจ สพฺพทปปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ
ทิฏฺฐุปาทานํ ฯ

[๗๘๓] ตตฺถ กตมํ สีลพฺพตฺตูปาทานํ อิตฺโต พหิทฺธา สมนฺพฺราหฺมณานํ
สีเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สีลพฺพเตน สุทฺธิติ ยา
เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ ทิฏฺฐิคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตารโ ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺยโลชนํ คาโห ปฏฺิคฺคาโห อภินิเวโส
ปรามาโส กุมฺภคโค มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสฺสคฺคาโห
อิทํ วุจฺจติ สีลพฺพตฺตูปาทานํ ฯ

[๗๘๔] ตตฺถ กตมํ อตฺตวาทฺตูปาทานํ อิธ อสฺสุตฺวา ปุณฺชชฺโน
อริยานํ อทสฺสาวี อริยชฺมมฺสฺส อโกวิทฺโ อริยชฺมเม อวินิตฺโต สปฺปริสฺถานํ
อทสฺสาวี สปฺปริสฺชมฺมฺสฺส อโกวิทฺโ สปฺปริสฺชมฺเม อวินิตฺโต
รูปํ อตฺตโต สมนฺุสฺสติ รูปวณฺฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา รูปํ
รูปสฺมี วา อตฺตานํ เวทนํ อตฺตโต สมนฺุสฺสติ เวทนาวณฺฺตํ
วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา เวทนํ เวทนาย วา อตฺตานํ สลฺยลํ
อตฺตโต สมนฺุสฺสติ สลฺยลวณฺฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา สลฺยลํ
สลฺยลย วา อตฺตานํ สงฺขารเ อตฺตโต สมนฺุสฺสติ สงฺขารวณฺฺตํ
วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา สงฺขารเ สงฺขารesu วา อตฺตานํ วิญฺญาณํ
อตฺตโต สมนฺุสฺสติ วิญฺญาณวณฺฺตํ วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา
วิญฺญาณํ วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตานํ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคตํ

ทัญจิกหนํ ทัญจิกนุตตโร ทัญจิวิสูกายิกํ ทัญจิวิปฺพนทิตํ ทัญจิสลฺโลชนํ
คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺโส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโถ มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อิทํ
วฺจฺจติ อตฺตวาทุปาทานํ ฯ

อิม ฐมฺมา อุปาทานา ฯ

[๗๘๕] กตเม ฐมฺมา โนอุปาทานาเต ฐมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กฺุสลา กฺุสลา พุยา กตา ฐมฺมา กามาวจฺรา รุปา วจฺรา อรุปา วจฺรา
อปฺริยา ปนฺนา เวทนา กฺุขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณ กฺุขนฺโธ สพฺพผลฺจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมฺมา โนอุปาทานา ฯ

[๗๘๖] กตเม ฐมฺมา อุปาทานิยา สาสฺวา กฺุสลา กฺุสลา พุยา กตา
ฐมฺมา กามาวจฺรา รุปา วจฺรา อรุปา วจฺรา รูป กฺุขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณ กฺุขนฺโธ
อิม ฐมฺมา อุปาทานิยา ฯ กตเม ฐมฺมา อนุปาทานิยา
อปฺริยา ปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ
ธาตุ อิม ฐมฺมา อนุปาทานิยา ฯ

[๗๘๗] กตเม ฐมฺมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา เตหิ ฐมฺเมหิ เย
ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนา กฺุขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณ กฺุขนฺโธ อิม
ฐมฺมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฐมฺมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา
เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา เวทนา กฺุขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณ กฺุขนฺโธ สพฺพผลฺจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมฺมา
อุปาทานวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๗๘๘] กตเม ฐมา อุปาทานาเจวอุปาทานิยาจ ตาเนว
อุปาทานานิ อุปาทานาเจวอุปาทานิยาจ ฯ กตเม ฐมา
อุปาทานิยาเจวโนจอุปาทานา เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา อุปาทานิยา
เต ฐเม จเปตฺวา อวเสสา สาสวา กุสลาकुสลาพฺยากตา ฐมา
กามาจฺจรา รูปาจฺจรา อรุปาจฺจรา รูปกฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
อิเม ฐมา อุปาทานิยาเจวโนจอุปาทานา ฯ

[๗๘๙] กตเม ฐมา อุปาทานาเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
ทิฏฺฐุปาทานิ กามุปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
กามุปาทานิ ทิฏฺฐุปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
สีลพฺพคฺคฺคาปาทานิ กามุปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
กามุปาทานิ สีลพฺพคฺคฺคาปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
อตุตฺตวาทฺคาปาทานิ กามุปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
กามุปาทานิ อตุตฺตวาทฺคาปาทานเนน อุปาทานญฺเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ
อิเม ฐมา อุปาทานาเจวอุปาทานสมฺปยุตฺตจ ฯ กตเม
ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตาเจวโนจอุปาทานา เตหิ ฐเมหิ ye
ฐมา สมฺปยุตฺตา เต ฐเม จเปตฺวา เวทนากฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิเม ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตาเจวโนจอุปาทานา ฯ

[๗๙๐] กตเม ฐมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อุปาทานิยา เตหิ
ฐเมหิ ye ฐมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลาकुสลาพฺยากตา ฐมา

กามาวจรา รูปร่างจรา อรูปร่างจรา รูปกษนุโธ ฯเปฯ วิญญาณกษนุโธ
อิมะ ฐมา อุปาทานวิปยุตฺตา อุปาทานิยา ฯ กตเม ฐมา อุปาทาน-
วิปยุตฺตา อนุปาทานิยา อปริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ
อสงฺขตา จ ธาตุ อิมะ ฐมา อุปาทานวิปยุตฺตา อนุปาทานิยา ฯ

---

[๗๕๑] กตเม ฐมา กิเลสา ทส กิเลสวตฺถุณี โลโก โทโส
โมโห มาโน ทิฏฺฐิ วิจิกฺขณา ถีนํ อุทฺธจฺจํ อหิริกํ อโนตฺตปฺปํ ฯ

[๗๕๒] ตตฺถ กตโม โลโก โย ราโค สาราโค อนุโย
อนุโรโธ นนฺที นนฺทีราโค จิตฺตสฺส สาราโค อิจฺฉา มจฺฉา
อชฺโฆสํ เคะโธ ปลิเคโธ สจฺโค ปจฺโก เอชา มายา ชนิกา
สยฺชนนี สัพฺพินี ชาลินี สริตา วิสตฺติกา สุตฺตํ วิสฺฐา อายุหนิ
ทฺธิยา ปณฺธิ ภาวนตฺติ วณฺ วนโถ สนฺถโว สินฺโห อเปกฺขา
ปฏฺิพฺนฺธฺ อ اسا อาสีสฺนา อาสีสิตตฺตํ ฐปาสา สทฺทสา คนฺธาสา
รสาสา โฝฏฺฐพฺพสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา ชีวิตาสา ชปฺปา
ปชปฺปา อภิชปฺปา ชปฺปา ชปฺปนา ชปฺปิตตฺตํ โลลฺลปฺปํ โลลฺลปฺปายนา
โลลฺลปฺปายิตตฺตํ ปุณฺณจิกฺตา สาธุกมฺยตา อฐมฺมราโค วิสมโลโก
นิกนฺติ นิกมฺนา ปตฺถนา ปินา สมฺปตฺถนา กามตฺถหา
ภวตฺถหา วิภวตฺถหา ฐปตฺถหา อรูปตฺถหา นิโรธตฺถหา
ฐปตฺถหา สทฺทตฺถหา คนฺธตฺถหา รสตฺถหา โฝฏฺฐพฺพตฺถหา
ฐมตฺถหา โอโฆ โยโค คนฺโถ อุปาทานํ อวารณํ นีวรณํ

ฉาพณํ พนฺธนํ อุปกฺกิลเโส อนฺสโย ปริยฺญจฺจณํ ลตา เววิจฺจํ
ทฺถกฺขมฺลํ ทฺถกฺขนิทานํ ทฺถกฺขปฺปภโว มारปาโส มारพลิสํ มारวิสโย
ตณฺหานที ตณฺหาชาลํ ตณฺหาคทฺทลํ ตณฺหาสมฺพุทฺโธ อภิขฺฌา
โลโก อกฺุสฺตมฺลํ อํ วุจฺจติ โลโก ฯ

[๗๕๓] ตตฺถ กตโม โทโส อนตฺถํ เม อจฺริติ อาฆาโต
ชายติ อนตฺถํ เม จรฺตีติ อาฆาโต ชายติ อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ
อาฆาโต ชายติ ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ ฯเปฯ
อนตฺถํ จรฺติ ฯเปฯ อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาโต ชายติ อปฺปิยสฺส
เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจฺริ ฯเปฯ อตฺถํ จรฺติ ฯเปฯ อตฺถํ
จริสฺสตีติ อาฆาโต ชายติ อญฺจฺจเน วา ปน อาฆาโต ชายติ
โย เอวฺรุโป จิตฺตสฺส อาฆาโต ปฏฺิฆาโต ปฏฺิฆํ ปฏฺิวิโรโธ โโกโป
ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส สมฺปโทโส จิตฺตสฺส
พฺยาปตฺติ มโนปโทโส โโกโธ กุชฺฌนา กุชฺฌิตตฺตํ โทโส
ทฺฐนา ทฺฐิตตฺตํ พฺยาปตฺติ พฺยาปชฺชนา พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรโธ
ปฏฺิวิโรโธ จณฺทิกกํ อสุโรโป อนตฺตมฺนตา จิตฺตสฺส อํ
วุจฺจติ โทโส ฯ

[๗๕๔] ตตฺถ กตโม โมโห ทฺถกฺเข อญฺญาณํ ทฺถกฺขสมฺมุทฺเย
อญฺญาณํ ทฺถกฺขนิโรธฺ อญฺญาณํ ทฺถกฺขนิโรธคามินิยา ปฏฺิปปทฺาย อญฺญาณํ
ปฺพุพฺพนฺเต อญฺญาณํ อปฺรณฺเต อญฺญาณํ ปฺพุพฺพฺนตาปฺรณฺเต
อญฺญาณํ อิทปฺปจฺยตาปฏฺิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อญฺญาณํ ยํ

เอวรูป อณฺณณ อทสฺสนํ อนภิสสมโย อนนุโพโธ อสมฺโพโธ
อปฺปฏิเวโธ อสงฺกาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขนา อปฺปัจจเวกฺขณา
อปฺปัจจกฺขมมํ ทุมเมชฺฌํ พาลยํ อสมปฺชณฺณํ
โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺโชโฆ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย
อวิชฺชาปริยฺญานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสฺสมุถํ อยํ
วฺจฺจติ โมโห ฯ

[๑๕๕] ตตฺถ กตโม มาโน เสยฺโยหฺมสฺสมีติ มาโน สทิสฺสอหฺมสฺสมีติ
มาโน ทินฺนอหฺมสฺสมีติ มาโน โย เอวรูปโป มาโน
มณฺณนา มณฺณิตตฺตํ อุนฺณติ อุนฺณาโม ชฺโช สมฺปกฺคาโห
เกตุกมฺยตา จิตฺตสฺส อยํ วฺจฺจติ มาโน ฯ

[๑๕๖] ตตฺถ กตมา ทิฏฺฐิ สสฺสโต โลโกติ วา อสสฺสโต
โลโกติ วา อนตฺวา โลโกติ วา อนนตฺวา โลโกติ วา ตํ
ชีวํ ตํ สรฺรณฺติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรฺรณฺติ วา โหติ
ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา เนว โหติ น
น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺตาติ วา ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคฺคํ
ทิฏฺฐิคฺคหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสลฺโยชนํ
คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาสฺส กุมฺมคฺโค
มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริเยสคฺคาโห อยํ วฺจฺจติ
ทิฏฺฐิ ฯ สพฺพปาปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิ ฯ

[๗๕๗] ตตถ กตมา วิจิจจนา สตุถริ กงฺขติ วิจิจจนติ
ชฺมเม กงฺขติ วิจิจจนติ สงฺฆเม กงฺขติ วิจิจจนติ สิกฺขาย
กงฺขติ วิจิจจนติ ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิจจนติ อปรนฺเต กงฺขติ
วิจิจจนติ ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิจจนติ อิทปฺปจฺยตาปฺปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ
ชฺมเมสุ กงฺขติ วิจิจจนติ ยา เอวฺรฺปา กงฺขา
กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมตี วิจิจจนา เทวพฺหํ เทวธาปโถ
ลํสโย อนกํสคาโห อาสปรปนา ปริสปรปนา อปรโยคาหนา
ถมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อัย วุจฺจติ วิจิจจนา ฯ

[๗๕๘] ตตถ กตมํ ถีนํ ยา จิตฺตสฺส อกลฺยตา อกมฺมณฺยตา
โอสฺยนา สลฺลิสฺยนา ลีนํ ลิสฺยนา ลิสฺยิตตฺตํ ถีนํ ถิสฺยนา ถิสฺยิตตฺตํ
จิตฺตสฺส อิทํ วุจฺจติ ถีนํ ฯ

[๗๕๙] ตตถ กตมํ อฺทฺทจฺจํ ยํ จิตฺตสฺส อฺทฺทจฺจํ อวฺุปรสโม
เจตโส วิกฺเขโป ฆนฺตตฺตํ จิตฺตสฺส อิทํ วุจฺจติ อฺทฺทจฺจํ ฯ

[๗๖๐] ตตถ กตมํ อหิริกํ ยํ น หิริยติ หิริยิตพฺเพน น
หิริยติ ปาปกานํ อกฺุสลานํ ชฺมฺมานํ สฺมาปรตฺติยา อิทํ วุจฺจติ
อหิริกํ ฯ

[๗๖๑] ตตถ กตมํ อโนตฺตปรปํ ยํ น โอตฺตปรปติ โอตฺตปรปิตพฺเพน
น โอตฺตปรปติ ปาปกานํ อกฺุสลานํ ชฺมฺมานํ สฺมาปรตฺติยา
อิทํ วุจฺจติ อโนตฺตปรปํ ฯ

อิม ชฺมฺมา กิเลสํ ฯ

[๘๐๒] กตเม ฐมา โนกิเลสา เต ฐเม จเปตฺวา อวเสสา
กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
อปฺริยาปนฺนา เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ชาตุ อิม ฐมา โนกิเลสา ฯ

[๘๐๓] กตเม ฐมา สงฺกิเลตฺติกา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปภฺขนฺโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณภฺขนฺโธ อิม ฐมา สงฺกิเลตฺติกา ฯ กตเม ฐมา
อสงฺกิเลตฺติกา อปฺริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา
จ ชาตุ อิม ฐมา อสงฺกิเลตฺติกา ฯ

[๘๐๔] กตเม ฐมา สงฺกิติฏฺฐา ตีณิ อกุสลมฺลานิ โลโก
โทโส โมโห ตเททฏฺฐา จ กิเลสา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภฺขนฺโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ ตํสมฺมูจฺจานํ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ
อิม ฐมา สงฺกิติฏฺฐา ฯ กตเม ฐมา อสงฺกิติฏฺฐา กุสลาพฺยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปฺริยาปนฺนา
เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา
จ ชาตุ อิม ฐมา อสงฺกิติฏฺฐา ฯ

[๘๐๕] กตเม ฐมา กิเลสสมฺปยุตฺตา เตหิ ฐเมหิ เย
ฐมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ อิม
ฐมา กิเลสสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฐมา กิเลสวิปฺปยุตฺตา เตหิ
ฐเมหิ เย ฐมา วิปฺปยุตฺตา เวทนาภฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณภฺขนฺโธ

สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิม ชมฺมา
กิลฺลวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๘๐๖] กตเม ชมฺมา กิลฺลสาเจวสงฺกิลฺลิกาจ เตว กิลฺลสา
กิลฺลสาเจวสงฺกิลฺลิกาจ ฯ กตเม ชมฺมา สงฺกิลฺลิกาเจวโนจกิลฺลสา
เตหิ ชมฺเมหิ ye ชมฺมา สงฺกิลฺลิกา เต ชมฺเม จเปตฺวา
อวเสสา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาจฺจรา รูปาจฺจรา
อรูปาจฺจรา รูปกฺขนฺโน ๑เป๑ วิญฺญาณกฺขนฺโน อิม ชมฺมา
สงฺกิลฺลิกาเจวโนจกิลฺลสา ฯ

[๘๐๗] กตเม ชมฺมา กิลฺลสาเจวสงฺกิลฺลิจฺจาจ เตว กิลฺลสา
กิลฺลสาเจวสงฺกิลฺลิจฺจาจ ฯ กตเม ชมฺมา สงฺกิลฺลิจฺจาเจวโนจกิลฺลสา
เตหิ ชมฺเมหิ ye ชมฺมา สงฺกิลฺลิจฺจา เต ชมฺเม จเปตฺวา เวทนากฺขนฺโน
๑เป๑ วิญฺญาณกฺขนฺโน อิม ชมฺมา สงฺกิลฺลิจฺจาเจวโนจกิลฺลสา ฯ

[๘๐๘] กตเม ชมฺมา กิลฺลสาเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺตาจ โลโก
โมเหณ กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ โมโห โลเภณ กิลฺลโสเจว-
กิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ โทโส โมเหณ กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ
โมโห โทเสน กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ
มานโน โมเหณ กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ โมโห มาเนน
กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ ทิฏฺฐิ โมเหณ กิลฺลโสเจว-
กิลฺลสสมฺปยุตฺตาจ โมโห ทิฏฺฐิยา กิลฺลโสเจวกิลฺลสสมฺปยุตฺโตจ

อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อโนตฺตปฺปํ อุทฺทจฺเจน
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อุทฺทจฺจํ อโนตฺตปฺเปน กิเลโส-
เจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ โลโก อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลส-
สมฺปยุตฺโตจ อหิริกํ โลเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ
โทโส อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺโตจ อหิริกํ โทเสน
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ โมโห อหิริเกน กิเลโสเจว-
กิเลสสมฺปยุตฺโตจ อหิริกํ โมहेन กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ
มานอ อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺโตจ อหิริกํ มานेन
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ ทิฏฺฐิ อหิริเกน กิเลโสเจว-
กิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อหิริกํ ทิฏฺฐิยา กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ
วิจิกิञฺฉา อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อหิริกํ
วิจิกิञฺฉาย กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ ถีนํ อหิริเกน กิเลโส-
เจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อหิริกํ ถีนेन กิเลโสเจวกิเลส-
สมฺปยุตฺตณฺจ อุทฺทจฺจํ อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ
อหิริกํ อุทฺทจฺเจน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อโนตฺตปฺปํ
อหิริเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ อหิริกํ อโนตฺตปฺเปน
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ โลโก อโนตฺตปฺเปน กิเลโสเจว-
กิเลสสมฺปยุตฺโตจ อโนตฺตปฺปํ โลเกน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ
โทโส อโนตฺตปฺเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺโตจ
อโนตฺตปฺปํ โทเสน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตณฺจ โมโห

อโนตตปุเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺโตจ อโนตตปุปี โมहन
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
มาโน อโนตตปุเปน กิเลโส-
เจวกิเลสสมฺปยุตฺโตจ อโนตตปุปี มาเนน กิเลโสเจว-
กิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
ทิกฺขุจิจิ อโนตตปุเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
อโนตตปุปี ทิกฺขุจิชยา กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
วิจิจิจฺจฉา อโนตตปุเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต อโนตตปุปี
วิจิจิจฺจฉาย กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต ตีนํ อโนตตปุเปน
กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต อโนตตปุปี ตีนเนน กิเลโสเจว-
กิเลสสมฺปยุตฺตตฺต อฺทฺทจฺจํ อโนตตปุเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
อโนตตปุปี อฺทฺทจฺจเณน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต
อหิริกํ อโนตตปุเปน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต อโนตตปุปี
อหิริเกเนน กิเลโสเจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต อิเม ฐมฺมา กิเลสา-
เจวกิเลสสมฺปยุตฺตตฺต ๗ กตเม ฐมฺมา กิเลสสมฺปยุตฺตตฺตเจว-
โนจกิเลสา เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตตฺต เต ฐมฺเม
จเปตฺวา เวทนาภฺขณฺโธ ๗เป๗ วิญฺญาณภฺขณฺโธ อิเม ฐมฺมา
กิเลสสมฺปยุตฺตตฺตเจวโนจกิเลสา ๗

[๘๐๕] กตเม ฐมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตตฺต สํกิลเลสิกาเตหิ ฐมฺเมหิ
เย ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตตฺต สาสวา กุสลาพฺยาภฺกตา ฐมฺมา กามาวจฺจรา
รูปาวจฺจรา อรูปาวจฺจรา รูปภฺขณฺโธ ๗เป๗ วิญฺญาณภฺขณฺโธ อิเม
ฐมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตตฺต สํกิลเลสิกา ๗ กตเม ฐมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตต

อสงฺกิลเสถิกา อปริยาปนฺนา มกฺคา จ มกฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ
ธาคฺค อิม ฐมฺมา กิลเสถวิปฺยุตฺตา อสงฺกิลเสถิกา ฯ

[๘๑๐] กตเม ฐมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ตีณิ สญฺโฆชนานิ
สกุทายทิกฺขุจิจิ วิจิกิจฺจนา สีสลพฺพตปฺรามาโส ฯ

[๘๑๑] ตตฺถ กตมา สกุทายทิกฺขุจิจิ อธิ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺโช
อริยานํ อทสฺสาวิ อริยฐมฺมสฺส อโกวิทฺโถ อริยฐมฺเม อวินีโต
สปฺปริสฺถานํ อทสฺสาวิ สปฺปริสฺสฐมฺมสฺส อโกวิทฺโถ สปฺปริสฺสฐมฺเม
อวินีโต รุปํ อตฺตโต สมนุสฺสตี รุปวนฺตํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ
วา รุปํ รุปสฺมี วา อตฺตานิ เวทนี ฯเปฯ สญฺญํ ฯเปฯ
สงฺขารে ฯเปฯ วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุสฺสตี วิญฺญาณวนฺตํ
วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตานิ
ยา เอวรูปา ทิกฺขุจิจิ ทิกฺขุจิคตํ ฯเปฯ วิปริเยสคฺคาโห อโย วุจฺจติ
สกุทายทิกฺขุจิจิ ฯ

[๘๑๒] ตตฺถ กตมา วิจิกิจฺจนา สตุถริ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ ฯเปฯ
ถมฺกิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อโย วุจฺจติ วิจิกิจฺจนา ฯ

[๘๑๓] ตตฺถ กตโม สีสลพฺพตปฺรามาโส อิติ พหิทฺธา สมณพฺรามาณานิ
สีเลน สุทฺธิ เวทน สุทฺธิ สีสลพฺพเตน สุทฺธิติ ยา
เอวรูปา ทิกฺขุจิจิ ทิกฺขุจิคตํ ฯเปฯ วิปริเยสคฺคาโห อโย วุจฺจติ
สีลพฺพตปฺรามาโส ฯ

[๘๑๔] อิมานิ ตีณิ สยโลชนานิ ตเทกฏจา จ กิเลสา
ตัมมปยุตโต เวทนากุขนุโธ ๗เป๗ วิญญาณกุขนุโธ ตัมมฏฺฐานัน
กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา ทสฺสเนนปหฺตพฺพา ๗
กตเม ชมฺมา นทสฺสเนนปหฺตพฺพา เต ชมฺเม จเปตฺวา อวเสสา
กุสลากุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาวจฺรา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
อปฺริยาปนฺนา เวทนากุขนุโธ ๗เป๗ วิญญาณกุขนุโธ สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิเม ชมฺมา นทสฺสเนนปหฺตพฺพา ๗

[๘๑๕] กตเม ชมฺมา ภาวนายปหฺตพฺพา อวเสโส โลโก
โทโส โมโห ตเทกฏจา จ กิเลสา ตัมมปยุตโต เวทนากุขนุโธ
๗เป๗ วิญญาณกุขนุโธ ตัมมฏฺฐานัน กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ
อิเม ชมฺมา ภาวนายปหฺตพฺพา ๗ กตเม ชมฺมา นภาวนายปหฺตพฺพา
เต ชมฺเม จเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา
shmā kāmavajjā rūpavajjā arūpavajjā apriyāpannā veṭṭhānukkhā
๗เป๗ วิญญาณกุขนุโธ สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ
อิเม ชมฺมา นภาวนายปหฺตพฺพา ๗

[๘๑๖] กตเม ชมฺมา ทสฺสเนนปหฺตพฺพเหตุกา ตีณิ สยโลชนานิ
สกุทายทิกฺขิ วิจิกิจฺฉา สีลพฺพตปฺรามาสฺส ๗

[๘๑๗] ตตฺถ กตมา สกุทายทิกฺขิ อธิ อสฺสุตฺวา ปุณฺชชโน
อริยานัน อทสฺสาวี อริยชฺมมฺสฺส อโกวิทฺโธ อริยชฺมฺเม อวินีโต
สปปุริสํ อทสฺสาวี สปปุริสชฺมมฺสฺส อโกวิทฺโธ สปปุริสชฺมฺเม

อวินีโต รูปี อตฺตโต สมนุปลสฺสตี รูปวณฺฺตี วา อตฺตานํ อตฺตนิ วา
รูปี รูปสฺมี วา อตฺตานํ เวทนํ ๑เปฯ สลฺยลํ ๑เปฯ สงฺขาร
๑เปฯ วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุปลสฺสตี วิญฺญาณวณฺฺตี วา อตฺตานํ
อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ วิญฺญาณสฺมี วา อตฺตานํ ยา เอวรูปา
ทิกฺขิตฺติ ทิกฺขิตฺตํ ๑เปฯ วิปริยเสศกฺคาโห อัย วุจฺจตี สกฺกายทิกฺขิตฺติ ๑

[๘๑๘] ตตฺถ กตฺมา วิจิกิฉฺฉา สตฺถริ กงฺขตี วิจิกิฉฺฉตี
๑เปฯ ฅมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข อัย วุจฺจตี วิจิกิฉฺฉา ๑

[๘๑๙] ตตฺถ กตฺโม สีลพฺพตฺปรามาสฺส อิตฺโต พหิทฺธา
สมณพฺรหฺมณานํ สีเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สีลพฺพเตน สุทฺธิตี ยา
เอวรูปา ทิกฺขิตฺติ ทิกฺขิตฺตํ ๑เปฯ วิปริยเสศกฺคาโห อัย วุจฺจตี
สีลพฺพตฺปรามาสฺส ๑

[๘๒๐] อิมานิ ตีณิ สลฺยโลชนานิ ตเทกฺกฺจฺจา จ กิเลสา
ตฺสมฺปยุตฺโต เวทนาภฺขนฺฺโร ๑เปฯ วิญฺญาณภฺขนฺฺโร ตฺสมฺมฺจฺจานํ กายกมฺมํ
วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ๑
ตีณิ สลฺยโลชนานิ สกฺกายทิกฺขิตฺติ วิจิกิฉฺฉา สีลพฺพตฺปรามาสฺส อิเม
ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ๑ ตเทกฺกฺจฺโ จ โลโภ โทโส โมโห อิเม
ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุ ๑ ตเทกฺกฺจฺจา จ กิเลสา ตฺสมฺปยุตฺโต
เวทนาภฺขนฺฺโร ๑เปฯ วิญฺญาณภฺขนฺฺโร ตฺสมฺมฺจฺจานํ กายกมฺมํ
วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ อิเม ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ๑
กตฺเม ชมฺมา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา เต ชมฺเม จเปตฺวา

อวเสสา กุสลากุสลาพุยากตา ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา
อรูปาวจรา อปรียาปนุนา เวทนากุขนุโ ๑เป๑ วิญญาณกุขนุโ
สพพญจ รูปึ อสงขตา จ ชาติ อิเม ฐมา นทสเสนนปหาดพพเหตุกา ๑

[๘๒๑] กตเม ฐมา ภาวนายปหาดพพเหตุกา อวเสโส
โลโก โทโส โมโ อิเม ฐมา ภาวนายปหาดพพเหตุ ๑ ตเทกฐา
จ กิลเสตา ตัมมปยุตโต เวทนากุขนุโ ๑เป๑ วิญญาณกุขนุโ
ตัมมฐานัน กายกมมึ วจีกมมึ มโนกมมึ อิเม ฐมา
ภาวนายปหาดพพเหตุกา ๑ กตเม ฐมา นภาวนายปหาดพพเหตุกา
เต ฐเม ฐเปตวา อวเสสา กุสลากุสลาพุยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนุนา เวทนากุขนุโ
๑เป๑ วิญญาณกุขนุโ สพพญจ รูปึ อสงขตา จ
ชาติ อิเม ฐมา นภาวนายปหาดพพเหตุกา ๑

[๘๒๒] กตเม ฐมา สวิตกกา สวิตกกุณมึยิ กามาวจเร
รูปาวจเร อปรียาปนุเน วิตกั ฐเปตวา ตัมมปยุตโต เวทนากุขนุโ
๑เป๑ วิญญาณกุขนุโ อิเม ฐมา สวิตกกา ๑ กตเม
ฐมา อวิตกกา อวิตกกุณมึยิ กามาวจเร รูปาวจเร อรูปาวจเร
อปรียาปนุเน เวทนากุขนุโ ๑เป๑ วิญญาณกุขนุโ วิตกโก จ
สพพญจ รูปึ อสงขตา จ ชาติ อิเม ฐมา อวิตกกา ๑

[๘๒๓] กตเม ฐมา สวิจารา สวิจารกุณมึยิ กามาวจเร

รูปาวจร อปรียาปนุเน วิจาร์ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโ
ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ อิม ฌมฺมา สฺวิจารฯ กตเม ฌมฺมา
อวิจารา อวิจาร์ภูมฺยิ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร อปรียาปนุเน
เวทนากุขฺนุโ ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ วิจาร์ จ สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฌมฺมา อวิจาราฯ

[๘๒๔] กตเม ฌมฺมา สบฺปีติกา สบฺปีติกภูมฺยิ กามาวจร
รูปาวจร อปรียาปนุเน ปีติ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโ
ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ อิม ฌมฺมา สบฺปีติกา ฯ กตเม
ฌมฺมา อสบฺปีติกา อสบฺปีติกภูมฺยิ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร
อปรียาปนุเน เวทนากุขฺนุโ ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ ปีติ จ
สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฌมฺมา อสบฺปีติกา ฯ

[๘๒๕] กตเม ฌมฺมา ปีติสหคตา ปีติภูมฺยิ กามาวจร รูปาวจร
อปรียาปนุเน ปีติ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโ
ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ อิม ฌมฺมา ปีติสหคตา ฯ กตเม ฌมฺมา
นปีติสหคตา นปีติภูมฺยิ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร อปรียาปนุเน
เวทนากุขฺนุโ ฯเปฯ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ ปีติ จ สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฌมฺมา นปีติสหคตา ฯ

[๘๒๖] กตเม ฌมฺมา สุขสหคตา สุขภูมฺยิ กามาวจร รูปาวจร
อปรียาปนุเน สุขํ จเปตฺวา ตํสมฺปยุตฺโต สลฺลฺลากุขฺนุโ
สขฺวารกุขฺนุโ วิญฺเณกฺกฺขฺนุโ อิม ฌมฺมา สุขสหคตา ฯ กตเม

ธมฺมา นสฺขสหคตา นสฺขกฺขมฺมิมฺหิ กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร
อปฺริยาปนฺเน เวทนากฺขนฺโธ ๆเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ สฺขณฺจ
สพฺพณฺจ รูปี อสงฺขตา จ ชาติ อิม ธมฺมา นสฺขสหคตา ฯ

[๘๒๓] กตเม ธมฺมา อูเปกฺขาสหคตา อูเปกฺขากฺขมฺมิมฺหิ กามาวจร
รูปาวจร อรูปาวจร อปฺริยาปนฺเน อูเปกฺขํ จเปตฺวา คํสมฺปยุตฺโต
สณฺฑากฺขนฺโธ สงฺขารกฺขนฺโธ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม
ธมฺมา อูเปกฺขาสหคตา ฯ กตเม ธมฺมา นอูเปกฺขาสหคตา นอูเปกฺขากฺขมฺมิมฺหิ
กามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร อปฺริยาปนฺเน เวทนากฺขนฺโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ อูเปกฺขา จ สพฺพณฺจ รูปี อสงฺขตา จ
ชาติ อิม ธมฺมา นอูเปกฺขาสหคตา ฯ

[๘๒๔] กตเม ธมฺมา กามาวจรา เหฏฺฐโต อวิจฺฉินฺรยํ ปฺริยณฺตํ
กริตฺวา อูปรโต ปฺรณิมนฺมิตฺวสวตฺตี เทเว อนฺโต กริตฺวา ยํ เอตสฺมี
อนฺตเร เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา ขนฺธชาติฺวายตนา รูปา
เวทนา สณฺฑา สงฺขารา วิญฺญาณํ อิม ธมฺมา กามาวจรา ฯ
กตเม ธมฺมา นกามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปฺริยาปนฺนา
อิม ธมฺมา นกามาวจรา ฯ

[๘๒๕] กตเม ธมฺมา รูปาวจรา เหฏฺฐโต พุรหฺมโลกํ ปฺริยณฺตํ
กริตฺวา อูปรโต อกนิฏฺฐเต เทเว อนฺโต กริตฺวา ยํ เอตสฺมี อนฺตเร
เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา สฺมาปนฺนสฺส วา อูปปนฺนสฺส
วา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหาริสฺส วา จิตฺตเจตฺตสิกา ธมฺมา อิม ธมฺมา

รูปาวจรา ฯ กตเม ฐมา นรูปาวจรา กามาวจรา อรูปาวจรา
อปริยาปนฺนา อิม ฐมา นรูปาวจรา ฯ

[๘๑๐] กตเม ฐมา อรูปาวจรา เหฏฺจโต อากาसानญายตฺนุปกะ
เทเว ปฺริยฺนฺตํ กริตฺวา อูปรโต เนวสณฺณานาสณฺณายตฺนุปกะ
เทเว อนฺโต กริตฺวา ยํ เอตฺสํ อนุตฺเร เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา
สมาปนฺนสฺส วา อูปปนฺนสฺส วา ทิฏฺฐฐมฺมสุขวิหาริสฺส
วา จิตฺตเจตฺติกา ฐมา อิม ฐมา อรูปาวจรา ฯ กตเม
ฐมา นอรูปาวจรา กามาวจรา รูปาวจรา อปริยาปนฺนา อิม
ฐมา นอรูปาวจรา ฯ

[๘๑๑] กตเม ฐมา ปฺริยาปนฺนา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกฺขนฺโธ ฯ เปฯ
วิญฺญาณกฺขนฺโธ อิม ฐมา ปฺริยาปนฺนา ฯ กตเม ฐมา
อปริยาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม
ฐมา อปริยาปนฺนา ฯ

[๘๑๒] กตเม ฐมา นิยุยานิกา จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา
อิม ฐมา นิยุยานิกา ฯ กตเม ฐมา อนิยุยานิกา เต ฐมา
จเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา
อรูปาวจรา อปริยาปนฺนา เวทนากฺขนฺโธ ฯ เปฯ วิญฺญาณกฺขนฺโธ
สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ อิม ฐมา อนิยุยานิกา ฯ

[๘๑๓] กตเม ฐมา นียตา ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิ

ยา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ นียตา จตฺตาริ มคฺคา อปรียาปนฺนา อิเม
ธมฺมา นียตา ฯ กตเม ธมฺมา อนียตา เต ธมฺเม จเปตฺวา
อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ธมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา
อปรียาปนฺนา เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ สพฺพญจ
รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิเม ธมฺมา อนียตา ฯ

[๘๑๔] กตเม ธมฺมา สอฺตุตฺตรา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ธมฺมา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา รูปกุขฺนุโธ ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ
อิเม ธมฺมา สอฺตุตฺตรา ฯ กตเม ธมฺมา อนฺตุตฺตรา
อปรียาปนฺนา มคฺคา จ มคฺคผลานิ จ อสงฺขตา จ ชาติ อิเม
ธมฺมา อนฺตุตฺตรา ฯ

[๘๑๕] กตเม ธมฺมา สรรณา ตีณิ อกุสลมฺูลานิ โลโก โทโส
โมโห ตเททกฺกุจฺจา จ กิเสสา ตํสมฺฺปยุตฺโต เวทนากุขฺนุโธ ฯเปฯ
วิญฺญาณกุขฺนุโธ ตํสมฺฺกฺจฺจัน กายกมฺฺมํ วจิกมฺฺมํ มโนกมฺฺมํ อิเม
ธมฺมา สรรณา ฯ กตเม ธมฺมา อรรณา กุสลาพฺยากตา ธมฺมา
กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนฺนา เวทนากุขฺนุโธ
ฯเปฯ วิญฺญาณกุขฺนุโธ สพฺพญจ รูปํ อสงฺขตา จ ชาติ อิเม
ธมฺมา อรรณา ฯ

---

[๘๑๖] กตเม ธมฺมา วิชฺชาภาคิโน วิชฺชาย สมฺฺปยุตฺตกา
ธมฺมา อิเม ธมฺมา วิชฺชาภาคิโน ฯ กตเม ธมฺมา อวิชฺชาภาคิโน

อวิชาชาย สมฺปยุตฺตกา ชมฺมา อิม ชมฺมา อวิชาภาคิโน ฯ

[๘๓๗] กตเม ชมฺมา วิชฺชุปฺมา เหฏฺฐิเมสุ ตีสุ อริยมกุคฺคสุ
ปฺลฺลา อิม ชมฺมา วิชฺชุปฺมา ฯ กตเม ชมฺมา วชิรูปฺมา
อุปริฏฺฐิเม อรหตฺตมกุคฺเค ปฺลฺลา อิม ชมฺมา วชิรูปฺมา ฯ

[๘๓๘] กตเม ชมฺมา พาลา อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปฺลฺลจ อิม
ชมฺมา พาลา สพฺเพปี อกุสลา ชมฺมา พาลา ฯ กตเม ชมฺมา
ปฺลฺลจิตฺตา หิริ จ โอตฺตปฺปฺลฺลจ อิม ชมฺมา ปฺลฺลจิตฺตา สพฺเพปี
กุสลา ชมฺมา ปฺลฺลจิตฺตา ฯ

[๘๓๙] กตเม ชมฺมา กณฺหา อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปฺลฺลจ
อิม ชมฺมา กณฺหา สพฺเพปี อกุสลา ชมฺมา กณฺหา ฯ กตเม
ชมฺมา สุกฺกา หิริ จ โอตฺตปฺปฺลฺลจ อิม ชมฺมา สุกฺกา
สพฺเพปี กุสลา ชมฺมา สุกฺกา ฯ

[๘๔๐] กตเม ชมฺมา ตปฺนียา กายทฺวจฺริตฺตํ วจิตฺตจฺริตฺตํ
มโนทฺวจฺริตฺตํ อิม ชมฺมา ตปฺนียา สพฺเพปี อกุสลา ชมฺมา
ตปฺนียา ฯ กตเม ชมฺมา อตปฺนียา กายสุจฺริตฺตํ วจิตฺตจฺริตฺตํ มโนสุจฺริตฺตํ
อิม ชมฺมา อตปฺนียา สพฺเพปี กุสลา ชมฺมา อตปฺนียา ฯ

[๘๔๑] กตเม ชมฺมา อธิวจฺนา ยา เตสํ เตสํ ชมฺมานํ
สงฺขา สมณฺญา ปฺลฺลิตฺตํ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ
นिरุตฺติ พุชฺชนํ อภิตาโป อิม ชมฺมา อธิวจฺนา ฯ สพฺเพว
ชมฺมา อธิวจฺนปฺตา ฯ

[๘๔๒] กตเม ชมฺมา นีรุตฺติ ยา เตสํ เตสํ ชมฺมานํ สงฺขา
สมฺมตฺวา ปญฺจตฺติ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นีรุตฺติ
พฺยณฺชนํ อภิตาโป อิเม ชมฺมา นีรุตฺติ ฯ สพฺเพว ชมฺมา นีรุตฺติปถา ฯ

[๘๔๓] กตเม ชมฺมา ปญฺจตฺติ ยา เตสํ เตสํ ชมฺมานํ สงฺขา
สมฺมตฺวา ปญฺจตฺติ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นีรุตฺติ
พฺยณฺชนํ อภิตาโป อิเม ชมฺมา ปญฺจตฺติ ฯ สพฺเพว ชมฺมา
ปญฺจตฺติปถา ฯ

[๘๔๔] ตตฺถ กตมํ นามํ เวทนาภฺยนิโร สลฺลาภฺยนิโร
สงฺขารภฺยนิโร วิญฺญาณภฺยนิโร อสงฺขตา จ ธาตุ อิทํ วุจฺจติ
นามํ ฯ ตตฺถ กตมํ รูปี จตฺตารो จ มหาภูตา จคฺคฺคฺคฺคฺค
มหาภูตานํ อุปาทาย รูปี อิทํ วุจฺจติ รูปี ฯ

[๘๔๕] ตตฺถ กตมา อวิชฺชา ยํ อณฺดาณํ อทสฺสนํ ฯเปฯ
อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสฺสมฺมลิ อยํ วุจฺจติ อวิชฺชา ฯ ตตฺถ
กตมา ภวตฺตฺตฺตฺต โย ภเวสุ ภวคฺคฺคฺคฺค โท ฯเปฯ ภวชฺโฆสฺสานํ
อยํ วุจฺจติ ภวตฺตฺตฺต ฯ

[๘๔๖] ตตฺถ กตมา ภวทิกฺขติ ภวิสฺสติ อตฺตา จ โลโก
จติ ยา เอวรูปา ทิกฺขติ ทิกฺขติคฺคํ ฯเปฯ วิปริเยสคฺคาโห อยํ
วุจฺจติ ภวทิกฺขติ ฯ ตตฺถ กตมา วิภวทิกฺขติ น ภวิสฺสติ อตฺตา จ
โลโก จติ ยา เอวรูปา ทิกฺขติ ทิกฺขติคฺคํ ฯเปฯ วิปริเยสคฺคาโห
อยํ วุจฺจติ วิภวทิกฺขติ ฯ

[๘๔๗] ตตฺถ กตฺมา สสฺสตทิกฺขิ สสฺสโต อตฺตา จ โลโก
จาทิ ยา เอวรูปา ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ วิปริเยสกคาโห อัย
วฺจฺจติ สสฺสตทิกฺขิ ฯ ตตฺถ กตฺมา อฺจฺเจททิกฺขิ อฺจฺฉิซฺชิสฺสติ
อตฺตา จ โลโก จาทิ ยา เอวรูปา ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ
วิปริเยสกคาโห อัย วฺจฺจติ อฺจฺเจททิกฺขิ ฯ

[๘๔๘] ตตฺถ กตฺมา อนฺตฺวาทิกฺขิ อนฺตฺวา อตฺตา จ โลโก
จาทิ ยา เอวรูปา ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ วิปริเยสกคาโห อัย
วฺจฺจติ อนฺตฺวาทิกฺขิ ฯ ตตฺถ กตฺมา อนฺตฺวาทิกฺขิ อนฺตฺวา
อตฺตา จ โลโก จาทิ ยา เอวรูปา ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ
วิปริเยสกคาโห อัย วฺจฺจติ อนฺตฺวาทิกฺขิ ฯ

[๘๔๙] ตตฺถ กตฺมา ปุพฺพนฺตฺานุทิกฺขิ ปุพฺพนฺตํ อารพฺภ ยา
อฺปฺปชฺชติ ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ วิปริเยสกคาโห อัย วฺจฺจติ
ปุพฺพนฺตฺานุทิกฺขิ ฯ ตตฺถ กตฺมา อฺปรนฺตฺานุทิกฺขิ อฺปรนฺตํ อารพฺภ
ยา อฺปฺปชฺชติ ทิกฺขิ ทิกฺขิคคํ ฯเปฯ วิปริเยสกคาโห อัย
วฺจฺจติ อฺปรนฺตฺานุทิกฺขิ ฯ

[๘๕๐] ตตฺถ กตฺมํ อหิริกํ ยํ น หิริยติ หิริยิตฺพฺเพน น
หิริยติ ปาปกานํ อฺกุสลานํ ชฺมฺมานํ สฺมาปฺตฺติยา อิทํ วฺจฺจติ
อหิริกํ ฯ ตตฺถ กตฺมํ อโนตฺตฺปฺปี ยํ น โอตฺตฺปฺปติ โอตฺตฺปฺปิตฺพฺเพน
น โอตฺตฺปฺปติ ปาปกานํ อฺกุสลานํ ชฺมฺมานํ สฺมาปฺตฺติยา
อิทํ วฺจฺจติ อโนตฺตฺปฺปี ฯ

[๘๕๑] ตตถ กตมา หิริ ยํ หิริยติ หิริยิตพฺเพน หิริยติ
ปาปกาณํ อกุสลานํ ชมฺมานํ สฺมาปตฺติยา อยํ วุจฺจติ หิริ ๑
ตตถ กตมํ โอตฺตปฺปํ ยํ โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตพฺเพน โอตฺตปฺปติ
ปาปกาณํ อกุสลานํ ชมฺมานํ สฺมาปตฺติยา อิทํ วุจฺจติ โอตฺตปฺปํ ๑

[๘๕๒] ตตถ กตมา โทวฺจสฺสตา สหชฺมมิกเก วุจฺจมาเน
โทวฺจสฺสาयํ โทวฺจสฺสียํ โทวฺจสฺสตา วิปฺปฏิกุลคาหิตา วิปฺจฺจนิกฺสาตตา
อนาทริยํ อนาทรรตา อคารวตา อปฺปฏิสฺสวตา อยํ
วุจฺจติ โทวฺจสฺสตา ๑ ตตถ กตมา ปาปมิตฺตตา เย เต ปุคฺคลา
อสฺสทฺธา ทุสฺสีลา อปฺปสฺสตา มจฺจริโน ทุปฺปญฺญา ยา เตสํ
เสวนา นิเสวนา สํเสวนา ภาชฺนา สฺมฺภาชฺนา ภตฺติ สฺมฺภตฺติ
ตํสฺมฺปวํสกตา อยํ วุจฺจติ ปาปมิตฺตตา ๑

[๘๕๓] ตตถ กตมา โสวฺจสฺสตา สหชฺมมิกเก วุจฺจมาเน
โสวฺจสฺสาयํ โสวฺจสฺสียํ โสวฺจสฺสตา อปฺปฏิกุลคาหิตา อวิปฺจฺจนิกฺสาตตา
สาทริยํ สาทรรตา สคารวตา สปฺปฏิสฺสวตา อยํ
วุจฺจติ โสวฺจสฺสตา ๑ ตตถ กตมา กฺลฺยาณมิตฺตตา เย เต
ปุคฺคลา สทฺธา สีสฺวานุโต พหุสฺสตา จาคฺวานุโต ปญฺญานุโต ยา
เตสํ เสวนา นิเสวนา สํเสวนา ภาชฺนา สฺมฺภาชฺนา ภตฺติ สฺมฺภตฺติ
ตํสฺมฺปวํสกตา อยํ วุจฺจติ กฺลฺยาณมิตฺตตา ๑

[๘๕๔] ตตถ กตมา อาปตฺติกุสลตา ปญฺจปี อาปตฺติกฺขนฺธา
อาปตฺติโย สตฺตปี อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺติโย ยา ตาสํ อาปตฺตินํ

อาปตติกุสลตา ปญญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย
สมฺมาทิฏฺฐิ อโย วุจฺจติ อาปตติกุสลตา ฯ ตตฺถ กตฺมา อาปตติวฺกุจฺจานกุสลตา
ยา ตาหิ อาปตฺตีหิ วฺกุจฺจานกุสลตา ปญญา
ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโย วุจฺจติ
อาปตติวฺกุจฺจานกุสลตา ฯ

[๘๕๕] ตตฺถ กตฺมา สฺมาปตติกุสลตา อตฺถิ สฺวิตกฺกสฺวิจฺจารา
สฺมาปตฺติ อตฺถิ อฺวิตกฺกวิจฺจารมตฺตา สฺมาปตฺติ อตฺถิ อฺวิตกฺกอวิจฺจารา
สฺมาปตฺติ ยา ตาลํ สฺมาปตฺตินํ สฺมาปตติกุสลตา ปญญา
ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโย วุจฺจติ
สฺมาปตติกุสลตา ฯ ตตฺถ กตฺมา สฺมาปตติวฺกุจฺจานกุสลตา ยา ตาหิ
สฺมาปตฺตีหิ วฺกุจฺจานกุสลตา ปญญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห
ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโย วุจฺจติ สฺมาปตติวฺกุจฺจานกุสลตา ฯ

[๘๕๖] ตตฺถ กตฺมา ชาติกุสลตา อญฺจาสชาติโย จกฺขุชาติ
รูปชาติ จกฺขุวิญฺญาณชาติ โสตชาติ สทฺทชาติ โสตวิญฺญาณชาติ
ฌานชาติ กนฺธชาติ ฌานวิญฺญาณชาติ ชิวฺหาชาติ รสชาติ ชิวฺหาวิญฺญาณชาติ
กายชาติ โผฏฺฐพฺพชาติ กายวิญฺญาณชาติ มโนชาติ
ฌมฺมชาติ มโนวิญฺญาณชาติ ยา ตาลํ ชาติญํ ชาติกุสลตา
ปญญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อโย
วุจฺจติ ชาติกุสลตา ฯ ตตฺถ กตฺมา มนสิการกุสลตา ยา ตาลํ
ชาติญํ มนสิการกุสลตา ปญญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย

สมมาทิฏฐิ อัย วุจฺจติ มนสิการกุสลตา ฯ

[๘๕๑] ตตฺถ กตฺมา อายตฺนกุสลตา ทฺวาทสายนานิ จกฺขายตฺนํ
รูปายตฺนํ โสตายตฺนํ สทฺทหายตฺนํ ฆานายตฺนํ กนฺธหายตฺนํ
ชีวิหายตฺนํ รัสายตฺนํ กายายตฺนํ โฝฏฺจพฺพายตฺนํ มนฺทายตฺนํ ฌมฺมายตฺนํ
ยา เตสํ อายตฺนानํ อายตฺนกุสลตา ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ
อโมโห ฌมฺมวិจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัย วุจฺจติ อายตฺนกุสลตา ฯ
ตตฺถ กตฺมา ปฏฺิจฺจสมุปฺปาตกุสลตา อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารรา
สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ นามรูปปจฺจยา
สพฺพายตฺนํ สพฺพายตฺนปจฺจยา ผสฺโส ผสฺสปจฺจยา เวทนา
เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ อุปาทานปจฺจยา
ภโว ภวปจฺจยา ชาติ ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสภปริเทวทฺทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา
สมฺภวานฺติ เอวเมตฺสฺส เภวลสฺส ทฺทุกฺขกฺขนฺตฺส
สมฺภูโต โหตีติ ยา ตตฺถ ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห
ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัย วุจฺจติ ปฏฺิจฺจสมุปฺปาตกุสลตา ฯ

[๘๕๒] ตตฺถ กตฺมา จานกุสลตา เย เย ฌมฺมา เยสํ เยสํ
ฌมฺมานํ เหตุ ปจฺจยา อุปฺปาทาย ตํ ตํ จานฺนฺติ ยา ตตฺถ
ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัย
วุจฺจติ จานกุสลตา ฯ ตตฺถ กตฺมา อญฺฺจจานกุสลตา เย เย
ฌมฺมา เยสํ เยสํ ฌมฺมานํ น เหตุ น ปจฺจยา อุปฺปาทาย ตํ ตํ
อญฺฺจจานฺนฺติ ยา ตตฺถ ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย

สมมาทิฏฐิ อัย วุจติ อฏฺฐานกฺสตา ฯ

[๘๕๕] ตตฺถ กตโม อาชฺชโว ยา อาชฺชวตา อชิฺมฺหตา
อวํกตา อฏฺฐิตตา อัย วุจติ อาชฺชโว ฯ ตตฺถ กตโม มทฺทโว
ยา มุทฺตา มทฺทวตา อกฺกขพตา อกฺกนินตา นิจฺจิตฺตตา อัย
วุจติ มทฺทโว ฯ

[๘๖๐] ตตฺถ กตมา ขนฺติ ยา ขนฺติ ขมนตา อธิวาสนตา
อจฺจทิกฺกํ อนสุโรโป อตฺตมนตา จิตฺตสฺส อัย วุจติ ขนฺติ ฯ
ตตฺถ กตมํ โสฺรจฺจํ โย กายิกอ อวิติกฺกโม วาจสิโก อวิติกฺกโม
กายิกวาจสิโก อวิติกฺกโม อิํ วุจติ โสฺรจฺจํ ฯ สพฺโพปี สีลสํวโร
โสฺรจฺจํ ฯ

[๘๖๑] ตตฺถ กตมํ สาขลฺยํ ยา सा วาจา อจฺจทกา กกฺกสา
ปรกฺกกา ปรากิซฺชณี โกธสามนฺตา อสมาทิสํวตฺตนิกา ตถารูปี
วาชํ ปหาย ยา सा วาจา เนพา กณฺณสุขา เปมนิยา หทยงฺกมา
โปรี พุชฺชนกนฺตา พุชฺชนมนาปา ตถารูปี วาชํ ภาสิตา โหติ
ยา ตตฺถ สจฺจวาทตา สจฺจิลวาทตา อสฺรฺสวาทตา อิํ วุจติ
สาขลฺยํ ฯ ตตฺถ กตโม ปฏฺิสนฺดาโร เทว ปฏฺิสนฺดารา อามิสปฏฺิสนฺดาโร
จ ฌมฺมปฏฺิสนฺดาโร จ อิเชกฺจฺโจ ปฏฺิสนฺดารโก
โหติ อามิสปฏฺิสนฺดาเรน वा ฌมฺมปฏฺิสนฺดาเรน वा อัย วุจติ
ปฏฺิสนฺดาโร ฯ

[๘๖๒] ตตฺถ กตมา อินฺทฺริเยสฺส อคฺคตฺตทวารตา อิเชกฺจฺโจ

จกขุณา รูป ทิสฺวา นิมิตตคฺคาหิ โหติ อนุพฺยณฺชนคฺคาหิ ยตฺวาธกรณเมณํ
จกขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิขุณาโทมนสฺสา ปาปกา
อกุสลา ฆมฺมา อนุวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ น
รกฺขติ จกขุณฺทริยํ จกขุณฺทริเย น สํวริ อापชฺชติ โสเตน สทฺทํ
สุตฺวา ๔เป๔ ฆาเนน คนฺธิ ฆายิตฺวา ๔เป๔ ชิฺวหาย รลํ
สายิตฺวา ๔เป๔ กาเยน โฝฏฺจพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๔เป๔ มนฺสา ฆมฺมํ
วิญฺญา ย นิมิตตคฺคาหิ โหติ อนุพฺยณฺชนคฺคาหิ ยตฺวาธกรณเมณํ
มณินฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิขุณาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา
ฆมฺมา อนุวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ น รกฺขติ
มณินฺทริยํ มณินฺทริเย น สํวริ อापชฺชติ ยา อิมํสํ ฉนฺนํ
อินฺทริยานํ อคฺคตฺติ อโคปฺนา อนารกฺโข อสํวโร อยํ วุจฺจติ
อินฺทริเยสฺส อคฺคตฺตทฺวารตา ๔ ตตฺถ กตฺมา โภชเน อมตฺตลฺลยฺตา
อิเชกฺจโจ อปฺปฏิสงฺขา อโยนิโส อาหารํ อหฺหารติ ทวาย มทาย
มณฺฑนาย วิภูสฺนาย ยา ตตฺถ อสนฺตฺตฺตฺจฺจิตฺตา อมตฺตลฺลยฺตา อปฺปฏิสงฺขา
โภชเน อยํ วุจฺจติ โภชเน อมตฺตลฺลยฺตา ๔

[๘๖๓] ตตฺถ กตฺมา อินฺทริเยสฺส คฺคตฺตทฺวารตา อิเชกฺจโจ
จกขุณา รูป ทิสฺวา น นิมิตตคฺคาหิ โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคาหิ
ยตฺวาธกรณเมณํ จกขุณฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิขุณาโทมนสฺสา
ปาปกา อกุสลา ฆมฺมา อนุวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ
รกฺขติ จกขุณฺทริยํ จกขุณฺทริเย สํวริ อापชฺชติ โสเตน สทฺทํ

สุตฺวา ฯเปฯ ฆาเนน คนฺธิ์ ฆายิตฺวา ฯเปฯ ชิวฺหาย รลฺสิ
สยิตฺวา ฯเปฯ กาเยน โฝฏฺจพฺพิ์ สฺลิตฺวา ฯเปฯ มนฺสา ฆมฺมํ
วิญฺญา ย น นิมิตฺตคฺคฺคาหิ โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคฺคาหิ ยตฺวาธิกรณเมณํ
มณินฺทฺริยํ อลฺลํวํ วิหรณฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา
ฆมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส ลํวราย ปฏฺธิปชฺชติ รกฺขติ มณินฺทฺริยํ
มณินฺทฺริเย ลํวริ์ อาปชฺชติ ยา อิเมลฺลํ ฉนฺนํ อินฺทฺริยานํ คฺคฺคฺติ
โคปนา อารกฺโข ลํวโร อยฺม วุจฺจติ อินฺทฺริเยสฺส คฺคฺคฺตทฺวารตา ฯ
ตตฺถ กตฺมา โภชเน มตฺตลฺลณฺตา อีเชกฺโข ปฏฺธิสงฺขา โยนิโส
อาหารํ อาหารเถติ เนว ทวาย น มทาย น มณฺจนาย น วิญฺสนาย
ยวทเว อิมสฺส กายสฺส จิตฺยา ยปนาย วิหีสฺสปรตฺติยา พฺรหฺมจฺริยานคฺคฺคฺหาย
อิตฺติ ปฺรารณฺจ เวทนํ ปฏฺธิหงฺขามิ นวณฺจ เวทนํ
น อฺปฺปาเทสฺสามิ ยตฺตรา จ เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ สาสฺวิหาโร
จาทิ ยา ตตฺถ สนฺตฺตฺตฺจिता มตฺตลฺลณฺตา ปฏฺธิสงฺขา โภชเน อยฺม
วุจฺจติ โภชเน มตฺตลฺลณฺตา ฯ

[๘๖๔] ตตฺถ กตฺมํ มุญฺจสจฺจํ ยา อสฺติ อนนฺสฺสติ อปฺปฏฺธิสฺสติ
อสฺติ อสรณฺตา อธารณฺตา ปีลาปนฺตา สมนฺมฺสนฺตา อิทํ วุจฺจติ
มุญฺจสจฺจํ ฯ ตตฺถ กตฺมํ อสมฺปชฺชณฺณํ ยํ อณฺญาณํ อทสฺสนํ
ฯเปฯ อวิชฺชาลฺลํ โมหโ อกุสลมูลํ อิทํ วุจฺจติ อสมฺปชฺชณฺณํ ฯ

[๘๖๕] ตตฺถ กตฺมา สติ ยา สติ อนนฺสฺสติ ปฏฺธิสฺสติ สติ
สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนฺตา อสมฺมฺสนฺตา สติ สตินฺทฺริยํ

สติพลํ สมนาสติ อัย วุจฺจติ สติ ฯ ตตฺถ กตมํ สมฺปชฺฌณํ
ยา ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวិจโย สมฺมาทิฏฺฐิ
อิทํ วุจฺจติ สมฺปชฺฌณํ ฯ

[๘๖๖] ตตฺถ กตมํ ปฏิสงฺขานพลํ ยา ปญฺญา ปชานนา
ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อิทํ วุจฺจติ ปฏิสงฺขานพลํ ฯ
ตตฺถ กตมํ ภาวนาพลํ ยา กุสลานํ ฌมฺมานํ อาเสวนา ภาวนา
พหุทีกมฺมํ อิทํ วุจฺจติ ภาวนาพลํ สตฺตปิ โปชฺฌงฺกา ภาวนาพลํ ฯ

[๘๖๗] ตตฺถ กตโม สมโถ ยา จิตฺตสฺส จิตฺติ ฯเปฯ
สมฺมาสมาธิ อัย วุจฺจติ สมโถ ฯ ตตฺถ กตมา วิปสฺสนา ยา
ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ อัย
วุจฺจติ วิปสฺสนา ฯ

[๘๖๘] ตตฺถ กตมํ สมถนิมิตฺตํ ยา จิตฺตสฺส จิตฺติ ฯเปฯ
สมฺมาสมาธิ อิทํ วุจฺจติ สมถนิมิตฺตํ ฯ ตตฺถ กตมํ ปคฺคาหนิมิตฺตํ
โย เจตสิโก วิริยารมฺโภ ฯเปฯ สมฺมาวายาโม อิทํ วุจฺจติ
ปคฺคาหนิมิตฺตํ ฯ

[๘๖๙] ตตฺถ กตโม ปคฺคาโห โย เจตสิโก วิริยารมฺโภ
ฯเปฯ สมฺมาวายาโม อัย วุจฺจติ ปคฺคาโห ฯ ตตฺถ กตโม
อวิกุเขโป ยา จิตฺตสฺส จิตฺติ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ อัย วุจฺจติ
อวิกุเขโป ฯ

[๘๗๐] ตตฺถ กตมา สีลวิปตฺติ โย กายิโก วีตฺถกโม วาจสิโก

วீตติกโม กายิกวาสโก วีตติกโม อัย วุจติ สีสวิปตติ สพุพมปี
ทุสสี่ลย สีสวิปตติ ฯ ตตถ กตมา ทิฏฐีวิปตติ นตติ ทินนํ นตติ
ยิฏฐํ นตติ หุตํ นตติ สุกกุกกุกกานํ กมฺมานํ ผลวิปาโก นตติ
อัย โลโก นตติ ปโร โลโก นตติ มาตา นตติ ปีตา นตติ
สตุตา โอปปาดิกา นตติ โลเก สมณพราหฺมณา สมฺมคฺคตา สมฺมาปฺปฏิปนฺนา
เย อิมญจ โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภิญญา สจฺจิกตฺวา
ปเวทนตฺตีติ ยา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิคตํ ฯเปฯ วิปริเยสคฺคาโห
อัย วุจติ ทิฏฐีวิปตติ สพุพมปี มิจฺฉาทิฏฐิ ทิฏฐีวิปตติ ฯ

[๘๗๑] ตตถ กตมา สีสสมฺปทา กายิกอ วีตติกโม วาสโก
อวีตติกโม กายิกวาสโก อวีตติกโม อัย วุจติ สีสสมฺปทา
สพุพมปี สีสสวโร สีสสมฺปทา ฯ ตตถ กตมา ทิฏฐิสมฺปทา อตฺติ
ทินนํ อตฺติ ยิฏฐํ อตฺติ หุตํ อตฺติ สุกกุกกุกกานํ กมฺมานํ
ผลวิปาโก อตฺติ อัย โลโก อตฺติ ปโร โลโก อตฺติ มาตา
อตฺติ ปีตา อตฺติ สตุตา โอปปาดิกา อตฺติ โลเก สมณพราหฺมณา
สมฺมคฺคตา สมฺมาปฺปฏิปนฺนา เย อิมญจ โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ
อภิญญา สจฺจิกตฺวา ปเวทนตฺตีติ ยา เอวรูปา ปญฺญา ปชานนา
ฯเปฯ อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฐิ อัย วุจติ ทิฏฐิสมฺปทา
สพุพมปี สมฺมาทิฏฐิ ทิฏฐิสมฺปทา ฯ

[๘๗๒] ตตถ กตมา สีสวิสุทฺธิ กายิกอ วีตติกโม วาสโก
อวีตติกโม กายิกวาสโก อวีตติกโม อัย วุจติ สีสวิสุทฺธิ

สพฺโพปี สีสํวโร สีสวิสฺสุทฺธิ ฯ ตตฺถ กตฺมา ทิฏฺฐิวิสฺสุทฺธิ กมฺมสฺสกตณฺณํ
สจฺจานุโลมิกณฺณํ มคฺคสมงฺคิสฺส ณฺณํ ผลสมงฺคิสฺส
ณฺณํ ฯ

[๘๗๓] ทิฏฺฐิวิสฺสุทฺธิ โข ปนฺนติ ยา ปญฺญา ปชานนา ฯเปฯ
อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฯ ยถาทิฏฺฐิสฺส จ ปชานนฺติ โย
เจตสีโก วิริยารมฺโภ ฯเปฯ สมนฺวาเยโม ฯ

[๘๗๔] สํเวโคติ ชาตฺธิกํ ชราภํ พุยาธิภํ มรณภํ ฯ สํเวชนิยํ
จानนฺติ ชาติ ชรา พุยาธิ มรณํ ฯ สํวิกุสฺส จ โยนิโส ปชานนฺติ
อิธ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกํ อกุสลาณํ ฌมฺมานํ อนุปฺปาทาย
ฉนฺทํ ชนฺติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ
อุปฺปนฺนํ ปาปกํ อกุสลาณํ ฌมฺมานํ ปหานาย ฉนฺทํ ชนฺติ
วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ อนุปฺปนฺนํ
กุสลาณํ ฌมฺมานํ อุปฺปาทาย ฉนฺทํ ชนฺติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ
จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ อุปฺปนฺนํ กุสลาณํ ฌมฺมานํ จิตฺติยา
อสมฺโมสาย ภฺยโยภาวาย เวปฺลฺลาเย ภวานาย ปารีปุริยา ฉนฺทํ
ชนฺติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ ฯ

[๘๗๕] อสนฺตฺตฺตฺตฺตา จ กุสเลสฺส ฌมฺเมสฺสุติ ยา กุสลาณํ ฌมฺมานํ
ภวานาย อสนฺตฺตฺตฺตฺส ภฺยโยกมฺยตา ฯ อปฺปฏฺวิวนิตฺตา จ ปชานสฺมินฺตา
ยา กุสลาณํ ฌมฺมานํ ภวานาย สกฺกจฺจกิริยตา สาทจฺจกิริยตา
อฏฺฐิตกิริยตา อนิสฺสนฺวตฺตฺตา อนิกฺขิตฺตจฺจจฺจนฺทตา อนิกฺขิตฺตจฺจจฺจจฺจ

อาเสวนา ภาวนา พหุลีกมมံ ฯ

[๘๗๖] วิชชาติ ติสฺโส วิชชา ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติถาณํ วิชชา
สตฺตานํ จุตฺตปาเต ฌาณํ วิชชา อาสวานํ ขเย ฌาณํ วิชชา ฯ
วิมุตฺตตี เทว วิมุตฺตโย จิตฺตสฺส จ อธิมุตฺตนิพฺพานญฺจ ฯ

[๘๗๗] ขเย ฌาณนฺติ มคฺคสมฺภุสฺส ฌาณํ ฯ อนุปฺปาเท
ฌาณนฺติ ผลสมฺภุสฺส ฌาณํ ฯ

นิกฺขเปกฺกญฺห์ นิฏฺฐิตํ ฯ

อตฺถุทฺธารกณฺฑํ

[๘๗๘] กตเม ชมฺมา กุสลา จตุสฺส ภูมึสฺส กุสลํ อึเม ชมฺมา
กุสลา ฯ กตเม ชมฺมา อกุสลา ทฺวาทส อกุสลจิตฺตูปปาทา อึเม
ชมฺมา อกุสลา ฯ กตเม ชมฺมา อพฺยาคตา จตุสฺส ภูมึสฺส วิปาโก
ตีสฺส ภูมึสฺส กิริยาพฺยาคตํ รูปญจ นิพฺพานญจ อึเม ชมฺมา อพฺยาคตา ฯ

[๘๗๙] กตเม ชมฺมา สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา กามาวจรกุสลโต
จตุตฺตารโ โสมนสฺสสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต
จตุตฺตารโ กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต จ กิริยโต จ ปญจ
รูปาวจรตักกจตุกฺกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ
โลกุตฺตรตักกจตุกฺกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ
สฺขํ เวทนํ จเปตฺวา อึเม ชมฺมา สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ฯ
กตเม ชมฺมา ทฺกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตา เทว โทมนสฺสสหคตา
จิตฺตูปปาทา ทฺกฺขสหคตํ กายวิญฺญาณํ เอตฺตูปฺปนฺนํ ทฺกฺขํ
เวทนํ จเปตฺวา อึเม ชมฺมา ทฺกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ฯ
กตเม ชมฺมา อทุกฺขมสุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา กามาวจรกุสลโต
จตุตฺตารโ อฺเปกฺขาสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต ฉ กามาวจรกุสลสฺส
วิปากโต ทส อกุสลสฺส วิปากโต ฉ กิริยโต ฉ
รูปาวจรํ จตุตฺถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ
จตุตฺตารโ อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรํ

จตุตถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ เอตถุปปนํ อทุกขมสุขํ
เวทนี จเปตฺวา อิมे ฌมฺมา อทุกขมสุขายเวทนายสมฺปยุตฺตา ฯ
ตีสฺโส จ เวทนา รุปญฺจ นิพฺพานญฺจ อิมे ฌมฺมา น วตฺตพฺพา
สุขายเวทนายสมฺปยุตฺตาติปี ทุกฺขายเวทนายสมฺปยุตฺตาติปี
อทุกขมสุขายเวทนายสมฺปยุตฺตาติปี ฯ

[๘๘๐] กตเม ฌมฺมา วิปากา จตุสฺส ญฺมีสฺส วิปาโก อิม
ฌมฺมา วิปากา ฯ กตเม ฌมฺมา วิปากมฺมฌมฺมา จตุสฺส ญฺมีสฺส
กุสลํ อกุสลํ อิม ฌมฺมา วิปากมฺมฌมฺมา ฯ กตเม ฌมฺมา
เนววิปากนวิปากมฺมฌมฺมา ตีสฺส ญฺมีสฺส กิริยาพฺยาทํ รุปญฺจ
นิพฺพานญฺจ อิม ฌมฺมา เนววิปากนวิปากมฺมฌมฺมา ฯ

[๘๘๑] กตเม ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ตีสฺส ญฺมีสฺส วิปาโก
ยญฺจ รุปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา อิม ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ฯ
กตเม ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ตีสฺส ญฺมีสฺส กุสลํ อกุสลํ
ตีสฺส ญฺมีสฺส กิริยาพฺยาทํ ยญฺจ รุปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา อิม
ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ฯ กตเม ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา
จตุตฺตาริ มคฺคา อปริยาปฺนฺนา จตุตฺตาริ จ สามญฺณผลานิ นิพฺพานญฺจ
อิม ฌมฺมา อฺปาทีนฺนฺปาทานิยา ฯ

[๘๘๒] กตเม ฌมฺมา สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกา ทฺวาทส อกุสลจิตฺตฺตฺปาทา
อิม ฌมฺมา สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกา ฯ กตเม ฌมฺมา
อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลิสิกา ตีสฺส ญฺมีสฺส กุสลํ ตีสฺส ญฺมีสฺส วิปาโก

ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาภคํ สพฺพญจ รูปํ อิมํ ฌมฺมา อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกา ฯ
กตเม ฌมฺมา อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกา จตุตฺตารโ
มคฺคา อปรียาปนฺนา จตุตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานญจ อิมํ
ฌมฺมา อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกา ฯ

[๘๘๓] กตเม ฌมฺมา สวิตกฺกสฺวิจารา กามาวจรกฺสลํ อกฺสลํ
กามาวจรกฺสลสฺส วิปากโต เอกาทส จิตฺตฺตฺปฺปาทา อกฺสลสฺส
วิปากโต เทว กิริยโต เอกาทส รูปาวจรํ ปจฺมํ ฌานํ กฺสลโต จ
วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฌานํ กฺสลโต จ
วิปากโต จ เอตฺตฺตฺปนฺเน วิตกฺกวิจारे จเปตฺวา อิมํ ฌมฺมา
สวิตกฺกสฺวิจารา ฯ กตเม ฌมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺตารูปาวจรปฺลจกนเย
ทฺติยํ ฌานํ กฺสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ
โลกุตฺตรปฺลจกนเย ทฺติยํ ฌานํ กฺสลโต จ วิปากโต จ เอตฺตฺตฺปนฺนํ
วิจารํ จเปตฺวา อิมํ ฌมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺตารูปาวจรปฺลจกนเย
อวิตกฺกวิจารา เทว ปฺลจจวิญฺญาณานิ รูปาวจรตฺกตฺติกฺขณานา
กฺสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตุตฺตารโ อารุปฺปา กฺสลโต
จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรตฺกตฺติกฺขณานา กฺสลโต จ
วิปากโต จ ปฺลจกนเย ทฺติเย ฌานเ อฺปปนฺโน จ วิจโร
รูปญจ นิพฺพานญจ อิมํ ฌมฺมา อวิตกฺกวิจารา ฯ วิตกฺกสฺสหาโต
วิจโร น วตฺตพฺโพ สวิตกฺกสฺวิจโรติปิ อวิตกฺกวิจารมตฺตโรติปิ
อวิตกฺกวิจโรติปิ ฯ

[๘๘๔] กตเม ฌมมา ปีติสหคตา กามาวจรกุสลโต จตตารโ
โสมนสฺสสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต จตตารโ กามาวจรกุสลสฺส
วิปากโต ปญจ กิริยโต ปญจ รูปาวจรทุกติกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรทุกติกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ ปีตี จเปตฺวา อิม
ฌมมา ปีติสหคตา ฯ กตเม ฌมมา สุขสหคตา กามาวจรกุสลโต
จตตารโ โสมนสฺสสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต จตตารโ
กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต จ กิริยโต ปญจ รูปาวจรติกจตุกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรติกจตุกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ สุขํ
จเปตฺวา อิม ฌมมา สุขสหคตา ฯ กตเม ฌมมา อุเปกฺขาสหคตา
กามาวจรกุสลโต จตตารโ อุเปกฺขาสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต
จ กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ทส อกุสลสฺส วิปากโต จ
กิริยโต จ รูปาวจร จตฺตติ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ
กิริยโต จ จตตารโ อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต
จ โลกุตฺตร จตฺตติ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ
อุเปกฺขํ จเปตฺวา อิม ฌมมา อุเปกฺขาสหคตา ฯ ปีติ นปีติสหคตา
สุขสหคตา นอุเปกฺขาสหคตา สุขํ นสุขสหคตํ สียา ปีติสหคตํ
นอุเปกฺขาสหคตํ สียา น วตฺตพฺพิ ปีติสหคตฺตํ ฯ เทว โทมนสฺสสหคตา
จิตฺตูปปาทา ทุกฺขสหคตํ กายวิญญาณํ ยา จ เวทนา

อุเปกขา รูปฌจ นิพพานฌจ อิม ฌมา น วตตพพา ปิติสหคตาดิปี
สุขสหคตาดิปี อุเปกขาสหคตาดิปี ฯ

[๘๘๕] กตเม ฌมา ทสฺสเนนปหาดพพา จตฺตารโ
ทิฏฺฐิจิตตสมฺปยุตฺตา จิตฺตูปฺปาทา วิจิกิจฺจาสหคโต จิตฺตูปฺปาโท อิม
ฌมา ทสฺสเนนปหาดพพา ฯ กตเม ฌมา ภาวนายปหาดพพา
อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปฺปาโท อิม ฌมา ภาวนายปหาดพพา ฯ
จตฺตารโ ทิฏฺฐิจิตตวิปฺยุตฺตโลภสหคตา จิตฺตูปฺปาทา เทว โทมนสฺสสหคตา
จิตฺตูปฺปาทา อิม ฌมา สียา ทสฺสเนนปหาดพพา
สียา ภาวนายปหาดพพา ฯ กตเม ฌมา เนวทสฺสเนน-
นภาวนายปหาดพพา จตฺตฺ ญฺมีสุ กุสฺสํ จตฺตฺ ญฺมีสุ วิปาโก ตีสุ
ญฺมีสุ กิริยาพฺยาถํ รูปฌจ นิพพานฌจ อิม ฌมา
เนวทสฺสเนนภาวนายปหาดพพา ฯ

[๘๘๖] กตเม ฌมา ทสฺสเนนปหาดพพเหตุกา จตฺตารโ
ทิฏฺฐิจิตตสมฺปยุตฺตา จิตฺตูปฺปาทา วิจิกิจฺจาสหคโต จิตฺตูปฺปาโท
เอตฺตฺตฺปนฺนํ โมหํ ฐเปตฺวา อิม ฌมา ทสฺสเนนปหาดพพเหตุกา ฯ
กตเม ฌมา ภาวนายปหาดพพเหตุกา อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปฺปาโท
เอตฺตฺตฺปนฺนํ โมหํ ฐเปตฺวา อิม ฌมา ภาวนายปหาดพพเหตุกา ฯ
จตฺตารโ ทิฏฺฐิจิตตวิปฺยุตฺตโลภสหคตา จิตฺตูปฺปาทา เทว โทมนสฺสสหคตา
จิตฺตูปฺปาทา อิม ฌมา สียา ทสฺสเนนปหาดพพเหตุกา
สียา ภาวนายปหาดพพเหตุกา ฯ กตเม ฌมา
เนวทสฺสเนนภาวนายปหาดพพเหตุกา

วิจิกิจฉาสหคโต โมโห

อุทฺทจฺจสหคโต โมโห จตฺตฺส ญฺมิตฺตฺส กุสฺลํ จตฺตฺส ญฺมิตฺตฺส วิปาโก ตีสุ ญฺมิตฺตฺส
กิริยาพฺยากตํ รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ อิมํ ชมฺมา เนวทฺสฺสเนน-
นภาวนายปฺพหตฺตฺสเหตุกา ฯ

[๘๘๗] กตเม ชมฺมา อายจฺคามิโน ตีสุ ญฺมิตฺตฺส กุสฺลํ อกุสฺลํ
อิมํ ชมฺมา อายจฺคามิโน ฯ กตเม ชมฺมา อปฺยจฺคามิโน จตฺตาโร
มคฺคา อปรียาปนฺนา อิมํ ชมฺมา อปฺยจฺคามิโน ฯ กตเม ชมฺมา
เนวอายจฺคามิโนนาปฺยจฺคามิโน จตฺตฺส ญฺมิตฺตฺส วิปาโก ตีสุ ญฺมิตฺตฺส
กิริยาพฺยากตํ รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ อิมํ ชมฺมา เนวอายจฺคามิโนนาปฺยจฺคามิโน ฯ

[๘๘๘] กตเม ชมฺมา เสกฺขา จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา
เหฏฺฐิมาณี จ ตีณิ สามณฺณผลานิ อิมํ ชมฺมา เสกฺขา ฯ กตเม
ชมฺมา อเสกฺขา อุปริมํ อรหตฺตผลํ อิมํ ชมฺมา อเสกฺขา ฯ
กตเม ชมฺมา เนวเสกฺขานาเสกฺขา ตีสุ ญฺมิตฺตฺส กุสฺลํ อกุสฺลํ
ตีสุ ญฺมิตฺตฺส วิปาโก ตีสุ ญฺมิตฺตฺส กิริยาพฺยากตํ รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ
อิมํ ชมฺมาเนวเสกฺขานาเสกฺขา ฯ

[๘๘๙] กตเม ชมฺมา ปริตฺตา กามาวจรกุสฺลํ อกุสฺลํ สพฺโพ
กามาวจรสฺส วิปาโก กามาวจรกิริยาพฺยากตํ สพฺพญฺจ รูปิ อิมํ
ชมฺมา ปริตฺตา ฯ กตเม ชมฺมา มหคฺคตา รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา
กุสฺลาพฺยากตา อิมํ ชมฺมา มหคฺคตา ฯ กตเม ชมฺมา อปฺปมาณา

อาภิกฺขณฺณายตฺนํ อิมํ ชมฺมา น วตฺตพฺพา ปรีตฺตารมฺมณาติปี
มหคฺคตารมฺมณาติปี อปฺปมาณารมฺมณาติปี ฯ รูปฺลฺย
นิพฺพานลฺย อนารมฺมณา ฯ

[๘๕๑] กตเม ชมฺมา หีนา ทฺวาทส อกฺุสฺสจฺจิตฺตฺปฺปาทา อิม
ชมฺมา หีนา ฯ กตเม ชมฺมา มชฺฌิมา ตีสุ ญฺมีสุ กุสฺลํ ตีสุ
ญฺมีสุ วิปาโก ตีสุ ญฺมีสุ กิริยาพฺยากตํ สพฺพลฺย รฺูปํ อิม ชมฺมา
มชฺฌิมา ฯ กตเม ชมฺมา ปณฺีตา จตฺตาโร มคฺคา อปฺริยาปฺนฺนา
จตฺตาริ จ สามลฺลผลานิ นิพฺพานลฺย อิม ชมฺมา ปณฺีตา ฯ

[๘๕๒] กตเม ชมฺมา มิจฺจตฺตนิยตา จตฺตาโร ทิฏฺฐิคฺคตสมฺปยุตฺตา
จิตฺตฺปฺปาทา เทว โทมนสฺสสหคฺตา จิตฺตฺปฺปาทา อิม
ชมฺมา สฺยา มิจฺจตฺตนิยตา สฺยา อนิยตา ฯ กตเม ชมฺมา สมฺมตฺตนิยตา
จตฺตาโร มคฺคา อปฺริยาปฺนฺนา อิม ชมฺมา สมฺมตฺตนิยตา ฯ
กตเม ชมฺมา อนิยตา จตฺตาโร ทิฏฺฐิคฺคตวิปฺยุตฺตโลภสหคฺตา
จิตฺตฺปฺปาทา วิจิจฺจฺจาสหคฺโต จิตฺตฺปฺปาโท อุทฺทจฺจสหคฺโต
จิตฺตฺปฺปาโท ตีสุ ญฺมีสุ กุสฺลํ จคฺคสุ ญฺมีสุ วิปาโก ตีสุ ญฺมีสุ
กิริยาพฺยากตํ รฺูปฺลฺย นิพฺพานลฺย อิม ชมฺมา อนิยตา ฯ

[๘๕๓] กตเม ชมฺมา มคฺคตารมฺมณา กามาวจรกุสฺลโต จตฺตาโร
ถาณสมฺปยุตฺตา จิตฺตฺปฺปาทา กิริยโต จตฺตาโร ถาณสมฺปยุตฺตา
จิตฺตฺปฺปาทา อิม ชมฺมา สฺยา มคฺคตารมฺมณา น มคฺคเหตุกา
สฺยา มคฺคาธิปฺติโน สฺยา น วตฺตพฺพา มคฺคตารมฺมณาติปี มคฺคาธิปฺติโนติปี ฯ

จตุตถาโร อริยมคฺคา น มคฺการมฺมนา มคฺคเหตุกา
 สียา มคฺคาธิปฺติโน สียา น วตฺตพฺพา มคฺคาธิปฺติโนติ ฯ รูปาวจร
 จตุตฺถํ ฌานํ กุสลโต จ กิริยโต จ กิริยาเหตุกา มโนวิญญานธาตุ
 อุเปกฺขาสหคตา อิเม ฌมฺมา สียา มคฺการมฺมนา น มคฺคเหตุกา
 น มคฺคาธิปฺติโน สียา น วตฺตพฺพา มคฺการมฺมนาติ ฯ กามาวจรกุสลโต
 จตุตถาโร ฌานวิปฺยุตฺตา จิตฺตฺบุปฺปาทา สพฺพํ อกุสลํ
 สพฺโพ กามาวจรสฺส วิปาโก กิริยโต จ จิตฺตฺบุปฺปาทา รูปาวจร-
 ติกจตุกฺกชฺฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตุตฺถสฺส
 ฌานสฺส วิปาโก จตุตถาโร อารุปฺปา กุสลโต จ วิปากโต จ
 กิริยโต จ จตุตฺถาโร จ สามณฺณผลานิ อิเม ฌมฺมา น วตฺตพฺพา
 มคฺการมฺมนาติปิ มคฺคเหตุกาติปิ มคฺคาธิปฺติโนติปิ ฯ รูปญจ
 นิพฺพานญจ อนารมฺมนา ฯ

[๘๕๔] กตเม ฌมฺมา อุปฺปนฺนา จตุสฺส ญฺมิสฺส วิปาโก ยญจ
 รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา อิเม ฌมฺมา สียา อุปฺปนฺนา สียา อุปฺปาทีโน
 น วตฺตพฺพา อนุปฺปนฺนาติ ฯ จตุสฺส ญฺมิสฺส กุสลํ อกุสลํ ตีสฺส
 ญฺมิสฺส กิริยาพฺยาถกํ ยญจ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา อิเม ฌมฺมา
 สียา อุปฺปนฺนา สียา อนุปฺปนฺนา น วตฺตพฺพา อุปฺปาทีโนติ ฯ
 นิพฺพานํ น วตฺตพฺพํ อุปฺปนฺนติปิ อนุปฺปนฺนติปิ อุปฺปาทีติปิ ฯ

[๘๕๕] นิพฺพานํ จเปตฺวา สพฺเพ ฌมฺมา สียา อตีตา สียา
 อนาคตา สียา ปจฺจุปฺปนฺนา ฯ นิพฺพานํ น วตฺตพฺพํ อตีตฺนติปิ

อนาคตนุติปิ ปัจจุปปนุนุติปิ ฯ

[๘๕๖] กตเม ฐมา อตีตารมมณา วิญญาณญายตนัน
เนวสญานานาสญายตนัน อิม ฐมา อตีตารมมณา ฯ นิโยคา
อนาคตารมมณา นตฺถิ ฯ กตเม ฐมา ปัจจุปปนุนารมมณา เทว
ปญฺจวิญญาณานิ ติสฺโส จ มโนธาตุโย อิม ฐมา ปัจจุปปนุนารมมณา ฯ
กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ทส จิตฺตฺปปาธา อกุสลสฺส
วิปากโต มโนวิญญาณธาตุ อุเปกฺขาสหคตา กิริยาเหตุกามโนวิญญาณธาตุ
โสมนสฺสสหคตา อิม ฐมา สียา อตีตารมมณา
สียา อนาคตารมมณา สียา ปัจจุปปนุนารมมณา ฯ กามาวจรกุสล
อกุสล กิริยโต นว จิตฺตฺปปาธา รูปาวจร จตฺตถิ ฌานัน กุสลโต
จ กิริยโต จ อิม ฐมา สียา อตีตารมมณา สียา อนาคตารมมณา
สียา ปัจจุปปนุนารมมณา สียา น วตฺตพฺพา อตีตารมมณาติปิ
อนาคตารมมณาติปิ ปัจจุปปนุนารมมณาติปิ ฯ รูปาวจรตีกจตฺตฺกชฺฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตฺตฺถสฺส
ฌานสฺส วิปากโก อากาसानญายตนัน อากิณฺญญายตนัน จตฺตาโร
มคฺคา อปรียาปฺนฺนา จตฺตาริ จ สามญฺยผลานิ อิม ฐมา น
วตฺตพฺพา อตีตารมมณาติปิ อนาคตารมมณาติปิ ปัจจุปปนุนารมมณาติปิ ฯ
รูปญจ นิพฺพานญจ อนารมมณา ฯ

[๘๕๗] อนินฺนทฺริยพฺพชรฺรูปญจ นิพฺพานญจ จเปตฺวา สพฺเพ ฐมา
สียา อชฺฌตฺตา สียา พหิทฺธา สียา อชฺฌตฺตพหิทฺธา ฯ อนินฺนทฺริยพฺพชรฺรูปญจ

นิพพานญจ พหิทฺธา ฯ

[๘๘๘] กตเม ชมฺมา อชฺฌตฺตารมฺมณา วิญฺญาณญจายตฺนํ
เนวสญฺยานาสญฺจายตฺนํ อิมे ชมฺมา อชฺฌตฺตารมฺมณา ฯ กตเม
ชมฺมา พหิทฺธารมฺมณา รุปราวจรตฺกจตุกฺกชฺฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ กิริยโต จ จตุตฺถสฺส ฉานสฺส วิปากโ อากาसानญจายตฺนํ
จตุตฺตารโ มคฺคา อปรียาปนฺนา จตุตฺตาริ จ สามญฺยผลานิ
อิมे ชมฺมา พหิทฺธารมฺมณา ฯ รุปรํ จเปตฺวา สพฺเพว
กามาวจฺรา กุสลากุสลาพฺยากตฺตา ชมฺมา รุปราวจริ จตุตฺถํ ฉานํ
กุสลโต จ กิริยโต จ อิมे ชมฺมา สียา อชฺฌตฺตารมฺมณา สียา
พหิทฺธารมฺมณา สียา อชฺฌตฺตพหิทฺธารมฺมณา อากิลฺยจญฺจายตฺนํ
น วตฺตพฺพิ อชฺฌตฺตารมฺมณฺณตฺปิ พหิทฺธารมฺมณฺณตฺปิ อชฺฌตฺตพหิทฺธารมฺมณฺณตฺปิ ฯ
รูปญจ นิพพานญจ อนารมฺมณา ฯ

[๘๘๙] กตเม ชมฺมา สนิทฺสฺสนสฺสปรฺปฏิฆา รุปรายตฺนํ อิมे ชมฺมา
สนิทฺสฺสนสฺสปรฺปฏิฆา ฯ กตเม ชมฺมา อนิทฺสฺสนสฺสปรฺปฏิฆา จกฺขายตฺนํ
ฯเปฯ โสภฺจพฺพายตฺนํ อิมे ชมฺมา อนิทฺสฺสนสฺสปรฺปฏิฆา ฯ กตเม
ชมฺมา อนิทฺสฺสนาปรฺปฏิฆา จตุสฺส ญฺมิสฺส กุสลํ อกุสลํ จตุสฺส ญฺมิสฺส
วิปากโ ตีสฺส ญฺมิสฺส กิริยาพฺยากตํ ชลฺจ รุปรํ อนิทฺสฺสนํ อปรฺปฏิฆํ
ชมฺมายตฺนปรียาปนฺนํ นิพพานญจ อิมे ชมฺมา อนิทฺสฺสนาปรฺปฏิฆา ฯ

ติกํ ฯ

[๕๐๐] กตเม ฐมา เหตุ ตโย กุสลเหตุ ตโย อกุสลเหตุ
ตโย อพยากตเหตุ อโลโก กุสลเหตุ อโทโส กุสลเหตุ จตุสุ
ฐมีสุ กุสเลสุ อุปฺปชฺชนฺติ อโมโห กุสลเหตุ กามาวจรกุสลโต
จตุตาโร ฌานวิปฺปยุตฺเต จิตฺตูปฺปาเท จเปตฺวา จตุสุ ฐมีสุ กุสเลสุ
อุปฺปชฺชติ โลโก อฏฺฐสุ โลกสทฺทคฺเตสุ จิตฺตูปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติ
โทโส ทฺวีสุ โทมนสฺสทฺทคฺเตสุ จิตฺตูปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติ โมโห
สพฺพากุสเลสุ อุปฺปชฺชติ อโลโก วิปากเหตุ อโทโส วิปากเหตุ
กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตฺตูปฺปาเท จเปตฺวา จตุสุ ฐมีสุ
วิปากสุ อุปฺปชฺชนฺติ อโมโห วิปากเหตุ กามาวจรสฺส วิปากโต
อเหตุเก จิตฺตูปฺปาเท จเปตฺวา จตุตาโร ฌานวิปฺปยุตฺเต จิตฺตูปฺปาเท
จเปตฺวา จตุสุ ฐมีสุ วิปากสุ อุปฺปชฺชติ อโลโก กิริยเหตุ
อโทโส กิริยเหตุ กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตฺตูปฺปาเท จเปตฺวา
ตีสฺสุ ฐมีสุ กิริยสุ อุปฺปชฺชนฺติ อโมโห กิริยเหตุ กามาวจรกิริยโต
อเหตุเก จิตฺตูปฺปาเท จเปตฺวา จตุตาโร ฌานวิปฺปยุตฺเต จิตฺตูปฺปาเท
จเปตฺวา ตีสฺสุ ฐมีสุ กิริยสุ อุปฺปชฺชติ อิม ฐมา เหตุ ฯ
กตเม ฐมา นเหตุ จเปตฺวา เหตุ จตุสุ ฐมีสุ กุสลํ อกุสลํ
จตุสุ ฐมีสุ วิปากํ ตีสฺสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยากตํ รูปนฺจ นินฺพพานนฺจ
อิม ฐมานเหตุ ฯ

[๕๐๑] กตเม ฐมา สเหตุกา วิจิกิจฺจาสทฺทคฺติ อุตฺตจฺจสทฺทคฺติ
โมหํ จเปตฺวา อวเสถํ อกุสลํ จตุสุ ฐมีสุ กุสลํ

กามาวจรสุส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา จตุสุ
ภูมีสุ วิปากโก กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา
ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพยากตี อิเม ฌมมา สเหตุกา ฯ กตเม
ฌมมา อเหตุกา วิจิจจาสหคโต โมโห อุทฺทจจสหคโต โมโห
เทว ปญจวิญญานานิ ติสฺโส จ มโนธาตุโย ปญจ จ
อเหตุกา มโนวิญญานธาตุโย รูปญจ นิพพานญจ อิเม ฌมมา
อเหตุกา ฯ

[๕๐๒] กตเม ฌมมา เหตุสมฺปยุตฺตา วิจิจจาสหคตี
อุทฺทจจสหคตี โมหิ จเปตวา อวเสถิ อกุสตี จตุสุ ภูมีสุ กุสตี
กามาวจรสุส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา จตุสุ ภูมีสุ
วิปากโก กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา ตีสฺ
ภูมีสุ กิริยาพยากตี อิเม ฌมมา เหตุสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฌมมา
เหตุวิปฺปยุตฺตา วิจิจจาสหคโต โมโห อุทฺทจจสหคโต โมโห
เทว ปญจวิญญานานิ ติสฺโส จ มโนธาตุโย ปญจ จ อเหตุกา
มโนวิญญานธาตุโย รูปญจ นิพพานญจ อิเม ฌมมา เหตุวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๕๐๓] กตเม ฌมมา เหตุเจวสเหตุกาจ ยตฺถ เทว ตโย
เหตุ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ อิเม ฌมมา เหตุเจวสเหตุกาจ ฯ
กตเม ฌมมา สเหตุกาเจวนจเหตุ จตุสุ ภูมีสุ กุสตี อกุสตี
กามาวจรสุส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา จตุสุ

ภูมีสุ วิปาโก กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา
ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพุกกั เตตถูปนเน เหตุ จเปตวา อิเม
ชมา สเหตุกาเจวนจเหตุ ๑ อเหตุกา ชมา น วตตพพา
เหตุเจวสเหตุกาจาตีปี สเหตุกาเจวนจเหตุตีปี ๑

[๕๐๔] กตเม ชมา เหตุเจวเหตุสมปยุตตัจ ยตถ เทว
ตโย เหตุ เอกโต อุปปชชนติ อิเม ชมา เหตุเจวเหตุสมปยุตตัจ ๑
กตเม ชมา เหตุสมปยุตตัจเจวนจเหตุ จตฺต
ภูมีสุ กุสลั อกุสลั กามาวจรสส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปปาเท
จเปตวา จตฺต ภูมีสุ วิปาโก กามาวจรกิริยโต อเหตุเก
จิตตูปปาเท จเปตวา ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพุกกั เตตถูปนเน
เหตุ จเปตวา อิเม ชมา เหตุสมปยุตตัจเจวนจเหตุ ๑ เหตุวิปยุตตัจ
ชมา น วตตพพา เหตุเจวเหตุสมปยุตตัจจาตีปี
เหตุสมปยุตตัจเจวนจเหตุตีปี ๑

[๕๐๕] กตเม ชมา นเหตุ สเหตุกา จตฺต ภูมีสุ กุสลั
อกุสลั กามาวจรสส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปปาเท จเปตวา
จตฺต ภูมีสุ วิปาโก กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปปาเท
จเปตวา ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพุกกั เตตถูปนเน เหตุ จเปตวา
อิเม ชมา นเหตุ สเหตุกา ๑ กตเม ชมา นเหตุ อเหตุกาเทว
ปญจวิญญานานิ ติสโส จ มโนธาตุโย ปญจ จ อเหตุกา
มโนวิญญานธาตุโย รูปญจ นิพพานญจ อิเม ชมา นเหตุอเหตุกา ๑

เหตุ ฐมา น วตตพพา นเหตุ สเหตุกาตีปี น เหตุ
อเหตุกาตีปี ฯ

[๕๐๖] กตเม ฐมา สปปจจยา จตุส ฐมีส กุสลํ อกุสลํ
จตุส ฐมีส วิปาโก ตีส ฐมีส กิริยาพยากตํ สพพญจ รูป
อิเม ฐมา สปปจจยา ฯ กตเม ฐมา อปปจจยา นิพพานํ
อิเม ฐมา อปปจจยา ฯ

[๕๐๗] กตเม ฐมา สงขตา จตุส ฐมีส กุสลํ อกุสลํ
จตุส ฐมีส วิปาโก ตีส ฐมีส กิริยาพยากตํ สพพญจ รูป
อิเม ฐมา สงขตา ฯ กตเม ฐมา อสงขตา นิพพานํ อิเม
ฐมา อสงขตา ฯ

[๕๐๘] กตเม ฐมา สนิทสสนา รุปายตนํ อิเม ฐมา
สนิทสสนา ฯ กตเม ฐมา อนิทสสนา จกขายตนํ ฯเปฯ
โฆฏฐพพายตนํ จตุส ฐมีส กุสลํ อกุสลํ จตุส ฐมีส วิปาโก
ตีส ฐมีส กิริยาพยากตํ ยญจ รูป อนิทสสนํ อปปญฺหิ ฐมมายตนปริยาปนฺนํ
นิพพานญจ อิเม ฐมา อนิทสสนา ฯ

[๕๐๙] กตเม ฐมา สปปญฺหิมา จกขายตนํ ฯเปฯ โฆฏฐพพายตนํ
อิเม ฐมา สปปญฺหิมา ฯ กตเม ฐมา อปปญฺหิมา จตุส
ฐมีส กุสลํ อกุสลํ จตุส ฐมีส วิปาโก ตีส ฐมีส กิริยาพยากตํ
ยญจ รูป อนิทสสนํ อปปญฺหิ ฐมมายตนปริยาปนฺนํ

นิพพานนจ อิมะ ชมมา อปฺปฎิมา ฯ

[๕๑๐] กตเม ชมมา รูปีโน จตฺตารโ จ มหาภูตา จตฺนฺนจ
มหาภูตานํ อุปาทาย รูปี อิมะ ชมมา รูปีโน ฯ กตเม ชมมา
อรูปีโน จตฺตฺ ภูมีสุ กุสลํ อกุสลํ จตฺตฺ ภูมีสุ วิปาโก
ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยากตํ นิพพานนจ อิมะ ชมมา อรูปีโน ฯ

[๕๑๑] กตเม ชมมา โลกียา तीสุ ภูมีสุ กุสลํ อกุสลํ
ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก तीสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยากตํ สพฺพนจ รูปี อิมะ
ชมมา โลกียา ฯ กตเม ชมมา โลกุตฺตรา จตฺตารโ มคฺคา
อปฺริยาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพพานนจ อิมะ ชมมา
โลกุตฺตรา ฯ

[๕๑๒] สพฺเพว ชมมา เกณจิวินฺนเยยฺยา เกณจिनฺนินฺนเยยฺยา ฯ

[๕๑๓] กตเม ชมมา อาสวา จตฺตารโ อาสวา กามาสโว
ภวาสโว ทิฏฺฐาสโว อวิชฺชาสโว กามาสโว อฏฺฐสุ โลกสทฺคเตสุ
จิตฺตฺปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติ ภวาสโว จตฺตฺ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺปยุตฺตโลภสทฺคเตสุ
จิตฺตฺปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติ ทิฏฺฐาสโว จตฺตฺ ทิฏฺฐิจิตฺตสมฺปยุตฺตเตสุ
จิตฺตฺปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติ อวิชฺชาสโว สพฺพากุสเลสุ
อุปฺปชฺชติ อิมะ ชมมา อาสวา ฯ กตเม ชมมา โนอาสวาท
จเปตฺวา อาสเว อวเสสํ อกุสลํ จตฺตฺ ภูมีสุ กุสลํ จตฺตฺ
ภูมีสุ วิปาโก तीสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยากตํ รูปนจ นิพพานนจ

อิเม ฌมฺมา โนอาสาวา ฯ

[๕๑๔] กตเม ฌมฺมา สาสวา ตีสุ ฐมีสุ กุสลํ อกุสลํ
ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยากตํ สพฺพญจ รูปํ
อิเม ฌมฺมา สาสวา ฯ กตเม ฌมฺมา อนาสวา จตฺตาริ มคฺคา
อปฺริยาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานญจ อิเม ฌมฺมา
อนาสวา ฯ

[๕๑๕] กตเม ฌมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา เทว โทมนสฺสสหคตา
จิตฺตูปฺปาทา เอตฺตูปฺปนฺนํ โมหํ จเปตฺวา วิจิจฺจนาสหคตํ โมหํ
อุทฺทจฺจสหคตํ โมหํ จเปตฺวา อวเสถํ อกุสลํ อิเม ฌมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา ฯ
กตเม ฌมฺมา อาสววิปฺยุตฺตา ทฺวีสุ โทมนสฺสสหคเตสุ
จิตฺตูปฺปาเทสุ อุปฺปนฺโน โมหโห วิจิจฺจนาสหคโต โมหโห
อุทฺทจฺจสหคโต โมหโห จตฺตสุ ฐมีสุ กุสลํ จตฺตสุ ฐมีสุ วิปาโก
ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยากตํ รูปญจ นิพฺพานญจ อิเม ฌมฺมา
อาสววิปฺยุตฺตา ฯ

[๕๑๖] กตเม ฌมฺมา อาสวาเจวสาสวาจ เตว อาสวา
อาสวาเจวสาสวาจ ฯ กตเม ฌมฺมา สาสวาเจวโนจอาสา
จเปตฺวา อาสเว อวเสถํ อกุสลํ ตีสุ ฐมีสุ กุสลํ ตีสุ ฐมีสุ
วิปาโก ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยากตํ สพฺพญจ รูปํ อิเม ฌมฺมา
สาสวาเจวโนจอาสา ฯ อนาสวา ฌมฺมา น วตฺตพฺพา อาสวา-
เจวสาสวาจติปี สาสวาเจวโนจอาสาติปี ฯ

[๕๑๗] กตเม ฐมา อาสวาเจวอาสวสมฺปยุตฺตาจ ยตถ
เทว ตโย อาสวา เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ อิม ฐมา อาสวา-
เจวอาสวสมฺปยุตฺตาจ ฯ กตเม ฐมา อาสวสมฺปยุตฺตาเจว-
โนจอาสวา จเปตฺวา อาสเว อวเสสํ อกุสลํ อิม ฐมา
อาสวสมฺปยุตฺตาเจวโนจอาสวา ฯ อาสววิปฺปยุตฺตา ฐมา น
วตฺตพฺพา อาสวาเจวอาสวสมฺปยุตฺตาจติปี อาสวสมฺปยุตฺตาเจว-
โนจอาสวาติปี ฯ

[๕๑๘] กตเม ฐมา อาสววิปฺปยุตฺตา สาสวา ทวีสุ โทมนสฺส-
สทฺทสฺส จิตฺตฺปฺปาเทสฺส อุปฺปนฺโน โมโห วิจิจฺฉาสทฺทโต โมโห
อฺทฺทจฺจสทฺทโต โมโห ตีสุ ฐมีสุ กุสลํ ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก ตีสุ
ฐมีสุ กิริยาพฺยาถํ สพฺพญจ รูปํ อิม ฐมา อาสววิปฺปยุตฺตา
สาสวา ฯ กตเม ฐมา อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวา จตฺตาโร มคฺคา
อปฺริยาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานญจ อิม ฐมา
อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวา ฯ อาสวสมฺปยุตฺตา ฐมา น วตฺตพฺพา
อาสววิปฺปยุตฺตา สาสวาติปี อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวาติปี ฯ

---

[๕๑๙] กตเม ฐมา สลฺยโลชนา ทสฺ สลฺยโลชนานิ กามราคสลฺยโลชนํ
ปฺภีฆสลฺยโลชนํ มานสลฺยโลชนํ ทิฏฺฐิสลฺยโลชนํ วิจิจฺฉาสลฺยโลชนํ
สึลฺพพตฺตปฺรามาสสลฺยโลชนํ ภวราคสลฺยโลชนํ อีสฺสาสลฺยโลชนํ
มจฺฉริยสลฺยโลชนํ อวิชฺชาสลฺยโลชนํ กามราคสลฺยโลชนํ

กตเม ฐมา สลฺยโลชนวิปฺปยุตฺตา อุทฺทจฺจสทฺทโศ โมโห จตุสสุ
ภูมึสสุ กุสฺลํ จตุสสุ ภูมึสสุ วิปาโก ตึสสุ ภูมึสสุ กิริยาพฺยาถํ
รูปฺลจฺ นินฺพฺพานญฺจ อึเม ฐมา สลฺยโลชนวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๕๒๒] กตเม ฐมา สลฺยโลชนาเจวสฺลฺยโลชนิยาจ ตาเนว
สลฺยโลชนานิ สลฺยโลชนาเจวสฺลฺยโลชนิยาจ ฯ กตเม ฐมา
สลฺยโลชนิยาเจวโนจสฺลฺยโลชนา จเปตฺวา สลฺยโลชนเน อวเสสํ
อกุสฺลํ ตึสสุ ภูมึสสุ กุสฺลํ ตึสสุ ภูมึสสุ วิปาโก ตึสสุ ภูมึสสุ กิริยาพฺยาถํ
สพฺพลฺลจฺ รูปึ อึเม ฐมา สลฺยโลชนิยาเจวโนจสฺลฺยโลชนา ฯ
อสลฺยโลชนิยา ฐมา น วตฺตพฺพวา สลฺยโลชนาเจวสฺลฺยโลชนิยาจาทึปี
สลฺยโลชนิยาเจวโนจสฺลฺยโลชนาทึปี ฯ

[๕๒๓] กตเม ฐมา สลฺยโลชนาเจวสฺลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาจ
ยตฺถ เทว ตึณิ สลฺยโลชนานิ เอกโศ อุปฺปชฺชนฺติ อึเม
ฐมา สลฺยโลชนาเจวสฺลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาจ ฯ กตเม ฐมา
สลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาเจวโนจสฺลฺยโลชนา จเปตฺวา สลฺยโลชนเน
อวเสสํ อกุสฺลํ อึเม ฐมา สลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาเจวโนจสฺลฺยโลชนา ฯ
สลฺยโลชนวิปฺปยุตฺตา ฐมา น วตฺตพฺพวา สลฺยโลชนาเจว-
สลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาจาทึปี สลฺยโลชนสมฺปยุตฺตาเจวโนจสฺลฺยโลชนาทึปี ฯ

[๕๒๔] กตเม ฐมา สลฺยโลชนวิปฺปยุตฺตา สลฺยโลชนิยา
อุทฺทจฺจสทฺทโศ โมโห ตึสสุ ภูมึสสุ กุสฺลํ ตึสสุ ภูมึสสุ วิปาโก

ศีล ฐมีสู กิริยาพยากคัม สพพณจ รูป อิม ฐมา สลยโชนวิปยุตตา
สลยโชนียา ฯ กตเม ฐมา สลยโชนวิปยุตตา
อสลยโชนียา จตุตารโ มคคา อปรียาปนนา จตุตาริ จ สามณณผลทานิ
นิพพานณจ อิม ฐมา สลยโชนวิปยุตตา อสลยโชนียา ฯ
สลยโชนสมยุตตา ฐมา น วตตพพา สลยโชนวิปยุตตา
สลยโชนียาติปี สลยโชนวิปยุตตา อสลยโชนียาติปี ฯ

[๕๒๕] กตเม ฐมา คนถา จตุตารโ คนถา อภิขณา
กายคนถโถ พยาปาโท กายคนถโถ สีสพพตปรามาสโ กายคนถโถ
อิทสจจาภินเวโส กายคนถโถ อภิขณา กายคนถโถ อฏฐสู โลกสทคเตสู
จิตตูปปาเทสู อุปปชชติ พยาปาโท กายคนถโถ ทวีสู
โทมนสสทคเตสู จิตตูปปาเทสู อุปปชชติ สีสพพตปรามาสโ
กายคนถโถ จ อิทสจจาภินเวโส กายคนถโถ จ จตุสู ทิฏฐิจิตตสมยุตเตสู
จิตตูปปาเทสู อุปปชชติ อิม ฐมา คนถา ฯ
กตเม ฐมา โนคนถา จเปตวา คนถเอ อวเสสํ อกุตถํ จตุสู
ฐมีสู กุตถํ จตุสู ฐมีสู วิปาโก ศีล ฐมีสู กิริยาพยากคัม
รูปณจ นิพพานณจ อิม ฐมา โนคนถา ฯ

[๕๒๖] กตเม ฐมา คนถนียา ศีล ฐมีสู กุตถํ อกุตถํ
ศีล ฐมีสู วิปาโก ศีล ฐมีสู กิริยาพยากคัม สพพณจ รูป
อิม ฐมา คนถนียา ฯ กตเม ฐมา อคนถนียา จตุตารโ

มคคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานญฺจ อิม
ธมฺมา อคฺคณฺณิยา ฯ

[๕๒๗] กตเม ธมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา จตฺตาริ ทิฏฺฐิคฺคตสมฺปยุตฺตา
จิตฺตูปฺปาทา จตฺตาริ ทิฏฺฐิคฺคตวิปฺยุตฺตโลภสฺสคฺคา
จิตฺตูปฺปาทา เอตฺตูปฺปนฺนํ โลภํ จเปตฺวา เทว โทมนสฺสสฺสคฺคา
จิตฺตูปฺปาทา เอตฺตูปฺปนฺนํ ปฏฺธิมฺ จเปตฺวา อิม ธมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา ฯ
กตเม ธมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา จตฺตสฺ ทิฏฺฐิคฺคตวิปฺยุตฺตโลภสฺสคฺคตฺส
จิตฺตูปฺปาเทสฺ อุปฺปนฺโน โลโภ ทฺวิสฺ
โทมนสฺสสฺสคฺคตฺส จิตฺตูปฺปาเทสฺ อุปฺปนฺนํ ปฏฺธิมฺ วิจิจฺจิสฺสคฺคโต
จิตฺตูปฺปาโท อุทฺทจฺจสฺสคฺคโต จิตฺตูปฺปาโท จตฺตสฺ ญฺมิตฺสฺ กุสฺลํ
จตฺตสฺ ญฺมิตฺสฺ วิปาโก ตีสฺ ญฺมิตฺสฺ กิริยาพฺยากตํ รุปฺญฺจ นิพฺพานญฺจ
อิม ธมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา ฯ

[๕๒๘] กตเม ธมฺมา คณฺถาเจวคฺคณฺณิยาจฺ เตว คณฺถา
คณฺถาเจวคฺคณฺณิยาจฺ ฯ กตเม ธมฺมา คณฺถนฺนิยาเจวโนจคฺคณฺถา
จเปตฺวา คณฺถเอ อวเสสฺสํ อกุสฺลํ ตีสฺ ญฺมิตฺสฺ กุสฺลํ ตีสฺ ญฺมิตฺสฺ
วิปาโก ตีสฺ ญฺมิตฺสฺ กิริยาพฺยากตํ สพฺพญฺจ รุปํ อิม ธมฺมา
คณฺถนฺนิยาเจวโนจคฺคณฺถา ฯ อคฺคณฺณิยา ธมฺมา น วตฺตพฺพา
คณฺถาเจวคฺคณฺณิยาจฺคิปี คณฺถนฺนิยาเจวโนจคฺคณฺถาคิปี ฯ

[๕๒๙] กตเม ธมฺมา คณฺถาเจวคฺคณฺถสมฺปยุตฺตาจฺ ยตฺถ
ทิฏฺฐิ จ โลโภ จ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ อิม ธมฺมา
คณฺถาเจวคฺคณฺถสมฺปยุตฺตาจฺ ฯ

กตเม ฐมา คนุถสมปยุตฺตาเจวโนจคนุถา

อฏฺฐ โลกสทคเตสุ จิตฺตูปปาทา เทว โทมนสฺสทคเตสุ จิตฺตูปปาทา

เอตฺตูปฺปนฺเน คนุเถ จเปตฺวา อิม ฐมา คนุถสมปยุตฺตา-

เจวโนจคนุถา ฯ คนุถวิปฺปยุตฺตา ฐมา น วตฺตพฺพา

คนุถาเจวคนุถสมปยุตฺตาจาติปี คนุถสมปยุตฺตาเจวโนจคนุถาติปี ฯ

[๕๓๐] กตเม ฐมา คนุถวิปฺปยุตฺตา คนุถนียา จตฺตฺ

ทิกฺขจิตฺตวิปฺปยุตฺตโลกสทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนฺโน โลโก ทวีสุ

โทมนสฺสทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนฺนํ ปฏฺฐิม วิจิกิจฺจาสทคโต

จิตฺตูปปาโท อุทฺทจฺจสทคโต จิตฺตูปปาโท ตีสุ ฐมีสุ กุสฺลํ

ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาถคํ สพฺพจ รุปํ อิม

ฐมา คนุถวิปฺปยุตฺตา คนุถนียา ฯ กตเม ฐมา คนุถวิปฺปยุตฺตา

อคนุถนียา จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ

นิพฺพานจ อิม ฐมา คนุถวิปฺปยุตฺตา อคนุถนียา ฯ

คนุถสมปยุตฺตา ฐมา น วตฺตพฺพา คนุถวิปฺปยุตฺตา คนุถนียาติปี

คนุถวิปฺปยุตฺตาอคนุถนียาติปี ฯ

[๕๓๑] กตเม ฐมา โธมา ฯเปฯ กตเม ฐมา โยคา

ฯเปฯ กตเม ฐมา นีวรณา จ นีวรณานิ กามจฺจนฺทนีวรณํ

พฺยาปาทนีวรณํ ถีนมิทฺชนีวรณํ อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจนีวรณํ วิจิกิจฺจานีวรณํ

อวิชฺชานีวรณํ กามจฺจนฺทนีวรณํ อฏฺฐสุ โลกสทคเตสุ

จิตฺตูปปาเทสุ อูปฺปชฺชติ พฺยาปาทนีวรณํ ทวีสุ โทมนสฺสสหฺกเตสุ
จิตฺตูปปาเทสุ อูปฺปชฺชติ ถีนมิทฺชนีวรณํ สสงฺขาริเกสุ อกุสฺเสสุ
อูปฺปชฺชติ อุตฺตจฺจนีวรณํ อุตฺตจฺจสหฺกเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อูปฺปชฺชติ
กุกฺกจฺจนีวรณํ ทวีสุ โทมนสฺสสหฺกเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อูปฺปชฺชติ
วิจิกิฉฺฉานีวรณํ วิจิกิฉฺฉาสหฺกเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อูปฺปชฺชติ อวิชฺชานีวรณํ
สพฺพากุสฺเสสุ อูปฺปชฺชติ อิม ชมฺมา นีวรณา ฯ กตเม
ชมฺมา โนนีวรณา จเปตฺวา นีวเรณ อวเสถํ อกุสฺถํ จตฺตฺ
ภฺมึสุ กุสฺถํ จตฺตฺ ภฺมึสุ วิปาโก ตีสุ ภฺมึสุ กิริยาพฺยาถคํ
รูปฺลฺย นินฺพฺพานลฺย อิม ชมฺมา โนนีวรณา ฯ

[๕๓๒] กตเม ชมฺมา นีวรณิยา ตีสุ ภฺมึสุ กุสฺถํ อกุสฺถํ
ตีสุ ภฺมึสุ วิปาโก ตีสุ ภฺมึสุ กิริยาพฺยาถคํ สพฺพลฺย รูปํ
อิม ชมฺมา นีวรณิยา ฯ กตเม ชมฺมา อนีวรณิยา จตฺตาโร
มกฺคา อปริยาปนฺนา จตฺตาริ จ สามลฺยผลานิ นินฺพฺพานลฺย อิม
ชมฺมา อนีวรณิยา ฯ

[๕๓๓] กตเม ชมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา ทฺวาทส อกุสฺสจิตฺตูปปาทา
อิม ชมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ชมฺมา
นีวรณวิปฺยุตฺตา จตฺตฺ ภฺมึสุ กุสฺถํ จตฺตฺ ภฺมึสุ วิปาโก
ตีสุ ภฺมึสุ กิริยาพฺยาถคํ รูปฺลฺย นินฺพฺพานลฺย อิม ชมฺมา
นีวรณวิปฺยุตฺตา ฯ

[๕๓๔] กตเม ชมฺมา นีวรณาเจวนีวรณิยาจ ตาเนว

นัรณานิ นัรณานเจวนัรณินาจ ๑ กตเม ฌมา นัรณินา-
เจวโนจนัรณา จเปตวา นัรณเ อวเสถั อกุสถั ตัสุ
ณมีสุ กุสถั ตัสุ ณมีสุ วิปาโก ตัสุ ณมีสุ กิริยาพุกถั
สพพณจ รูปั อีเม ฌมา นัรณินาเจวโนจนัรณา ๑ อนัรณินา
ฌมา นวตตพพา นัรณานเจวนัรณินาจาติปี นัรณินาเจวโนจนัรณาติปี ๑

[๕๓๕] กตเม ฌมา นัรณานเจวนัรณสมปยุตตาง ยตถ
เทว ตัณนิ นัรณานิ เอกโต อุปปชชนุติ อีเม ฌมา นัรณานเจว-
นัรณสมปยุตตาง ๑ กตเม ฌมา นัรณสมปยุตตางเจวโนจนัรณา
จเปตวา นัรณเ อวเสถั อกุสถั อีเม ฌมา
นัรณสมปยุตตางเจวโนจ นัรณา ๑ นัรณวิปยุตตาง ฌมา น
วตตพพา นัรณานเจวนัรณสมปยุตตางาติปี นัรณสมปยุตตาง-
เจวโนจนัรณาติปี ๑

[๕๓๖] กตเม ฌมา นัรณวิปยุตตาง นัรณินา ตัสุ ณมีสุ
กุสถั ตัสุ ณมีสุ วิปาโก ตัสุ ณมีสุ กิริยาพุกถั สพพณจ
รูปั อีเม ฌมา นัรณวิปยุตตาง นัรณินา ๑ กตเม ฌมา
นัรณวิปยุตตาง อนัรณินา จตตาริ มคคา อปริยาปนุนา
จตตาริ จ สามณญสลาณี นีพพานญจ อีเม ฌมา นัรณวิปยุตตาง
อนัรณินา ๑ นัรณสมปยุตตาง ฌมา น วตตพพา
นัรณวิปยุตตาง นัรณินาติปี นัรณวิปยุตตาง อนัรณินาติปี ๑

[๕๓๗] กตเม ชมฺมา ปรามาสา ทิฏฺฐิปรามาโส จตุสฺส ทิฏฺฐิจิต-
ตสมฺปยุตฺเตสฺส จิตฺตฺตฺปฺปาเทสฺส อุปฺปชฺชติ อิเม ชมฺมา ปรามาสา ฯ
กตเม ชมฺมา โนปรามาสา จเปตฺวา ปรามาสํ อวเสถํ อกุสลํ
จตุสฺส ญฺมิตฺสํ กุสลํ จตุสฺส ญฺมิตฺสํ วิปาโก ตีสฺส ญฺมิตฺสํ กิริยาพฺยากตํ
รูปฺลฺยจ นิพฺพานญฺจ อิเม ชมฺมา โนปรามาสา ฯ

[๕๓๘] กตเม ชมฺมา ปรามญฺจา ตีสฺส ญฺมิตฺสํ กุสลํ อกุสลํ
ตีสฺส ญฺมิตฺสํ วิปาโก ตีสฺส ญฺมิตฺสํ กิริยาพฺยากตํ สพฺพญฺจ รูปํ
อิเม ชมฺมา ปรามญฺจา ฯ กตเม ชมฺมา อปรามญฺจา จตฺตาริ
มกฺคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานญฺจ อิเม
ชมฺมา อปรามญฺจา ฯ

[๕๓๙] กตเม ชมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา จตฺตาริ
ทิฏฺฐิจิตตสมฺปยุตฺตา จิตฺตฺตฺปฺปาทา เอตฺตฺตฺปฺปนฺนํ ปรามาสํ จเปตฺวา อิเม
ชมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ชมฺมา ปรามาสวิปฺยุตฺตา
จตฺตาริ ทิฏฺฐิจิตตวิปฺยุตฺตโลภสฺสทฺตา จิตฺตฺตฺปฺปาทา เทว โทมนสฺสทฺสทฺตา
จิตฺตฺตฺปฺปาทา วิจิจฺจฺฉาสทฺสทฺโต จิตฺตฺตฺปฺปาโท อุทฺทจฺจสทฺสทฺโต
จิตฺตฺตฺปฺปาโท จตุสฺส ญฺมิตฺสํ กุสลํ จตุสฺส ญฺมิตฺสํ วิปาโก
ตีสฺส ญฺมิตฺสํ กิริยาพฺยากตํ รูปฺลฺยจ นิพฺพานญฺจ อิเม ชมฺมา
ปรามาสวิปฺยุตฺตา ฯ ปรามาสโ ส น วตฺตพฺโพ ปรามาสสมฺปยุตฺโตติปิ
ปรามาสวิปฺยุตฺโตติปิ ฯ

[๕๔๐] กตเม ชมฺมา ปรามาสาเจวปฺรามญฺจาจ โสเอว

ปรามาโส ปรามาโสเจวปรามญฺโจจ ฯ กตเม ฌมฺมา
ปรามญฺจาเจวโนจปรามาสา จเปตฺวา ปรามาสิ อวเสสิ อกุสลํ
ตีสฺส ญฺมิตฺส กุสลํ ตีสฺส ญฺมิตฺส วิปาโก ตีสฺส ญฺมิตฺส กิริยาพฺยากตํ
สพฺพญจ รูปํ อิม ฌมฺมา ปรามญฺจาเจวโนจปรามาสา ฯ
อปรามญฺจา ฌมฺมา น วตฺตพฺพา ปรามาสาเจวปรามญฺจาจาติปี
ปรามญฺจาเจวโนจปรามาสาติปี ฯ

[๕๔๑] กตเม ฌมฺมา ปรามาสวิปฺยตฺตา ปรามญฺจา จตฺตาโร
ทิกฺขจิกตฺวิปฺยตฺตโลภสหคฺตา จิตฺตฺปฺปาทา เทว โทมนสฺสสหคฺตา
จิตฺตฺปฺปาทา วิจิกฺขณาสหคฺโต จิตฺตฺปฺปาโท อุตฺตจฺจสหคฺโต
จิตฺตฺปฺปาโท ตีสฺส ญฺมิตฺส กุสลํ ตีสฺส ญฺมิตฺส วิปาโก ตีสฺส ญฺมิตฺส
กิริยาพฺยากตํ สพฺพญจ รูปํ อิม ฌมฺมา ปรามาสวิปฺยตฺตา
ปรามญฺจา ฯ กตเม ฌมฺมา ปรามาสวิปฺยตฺตา อปรามญฺจา จตฺตาโร
มคฺคา อปริยาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺยผลานิ นิพฺพานญจ
อิม ฌมฺมา ปรามาสวิปฺยตฺตา อปรามญฺจา ฯ ปรามาสา จ
ปรามาสสมฺยตฺตา จ ฌมฺมาน วตฺตพฺพา ปรามาสวิปฺยตฺตา ปรามญฺจาติปี
ปรามาสวิปฺยตฺตา อปรามญฺจาติปี ฯ

---

[๕๔๒] กตเม ฌมฺมา สารมฺมณา จตฺตฺส ญฺมิตฺส กุสลํ อกุสลํ
จตฺตฺส ญฺมิตฺส วิปาโก ตีสฺส ญฺมิตฺส กิริยาพฺยากตํ อิม ฌมฺมา
สารมฺมณา ฯ กตเม ฌมฺมา อนารมฺมณา รูปญจ นิพฺพานญจ

อิม ฐมา อนารมณา ฯ

[๕๔๓] กตเม ฐมา จิตตา จกขุวิณยานัง โสตวิณยานัง
ฆานวิณยานัง ชิวหาวิณยานัง กายวิณยานัง มโนธาตุ มโนวิณยานธาตุ
อิม ฐมา จิตตา ฯ กตเม ฐมา โนจิตตา
เวทนาภขุโข สลลภาภขุโข สงขารภขุโข รูปลจ นีพพานลจ
อิม ฐมา โนจิตตา ฯ

[๕๔๔] กตเม ฐมา เจตตีกา เวทนาภขุโข สลลภาภขุโข
สงขารภขุโข อิม ฐมา เจตตีกา ฯ กตเม ฐมา อเจตตีกา
จิตตลจ รูปลจ นีพพานลจ อิม ฐมา อเจตตีกา ฯ

[๕๔๕] กตเม ฐมา จิตตสมปยุตตา เวทนาภขุโข สลลภาภขุโข
สงขารภขุโข อิม ฐมา จิตตสมปยุตตา ฯ กตเม ฐมา
จิตตวิปยุตตา รูปลจ นีพพานลจ อิม ฐมา จิตตวิปยุตตา ฯ
จิตตัม วตตพพัม จิตเตน สมปยุตตุนตปิ จิตเตน วิปยุตตุนตปิ ฯ

[๕๔๖] กตเม ฐมา จิตตัสสญจา เวทนาภขุโข สลลภาภขุโข
สงขารภขุโข อิม ฐมา จิตตัสสญจา ฯ กตเม ฐมา จิตตวิสสญจา
รูปลจ นีพพานลจ อิม ฐมา จิตตวิสสญจา ฯ
จิตตัม วตตพพัม จิตเตน สสญจุนตปิ จิตเตน วิสสญจุนตปิ ฯ

[๕๔๗] กตเม ฐมา จิตตสมญจानา เวทนาภขุโข สลลภาภขุโข
สงขารภขุโข กายวิณลตติ วิจิวิณลตติ ยัม วา ปนลลุมปี
อตุถิ รูปิ จิตตชัม จิตตเหตุกัม จิตตสมญจันนัม รูปายตนม สททายตนม

คนุชาตน์ รสาตน์ โฝฏฐพุพายตน์ อากาธาต อโปธาต รูปสสุ
ลหุตตา รูปสสุ มหุตตา รูปสสุ กมฺมณฺณตตา รูปสสุ อุปจโย รูปสสุ
สนฺตติ กพพีกาโร อหาโร อิเม ฌมฺมา จิตฺตสมฺภูจฺจนา ฯ
กตเม ฌมฺมา โนจิตฺตสมฺภูจฺจนา จิตฺตณฺจ อวเสสณฺจ รูปํ นีพฺพานณฺจ
อิเม ฌมฺมา โนจิตฺตสมฺภูจฺจนา ฯ

[๕๔๘] กตเม ฌมฺมา จิตฺตสหฺกฺโก โน เวทนากฺขนฺโห สลฺลาภกฺขนฺโห
สงฺขารกฺขนฺโห กายวิณฺณตฺติ วจฺีวิณฺณตฺติ อิเม ฌมฺมา จิตฺตสหฺกฺโก โน ฯ
กตเม ฌมฺมา โนจิตฺตสหฺกฺโก โน จิตฺตณฺจ อวเสสณฺจ
รูปํ นีพฺพานณฺจ อิเม ฌมฺมา โนจิตฺตสหฺกฺโก โน ฯ

[๕๔๙] กตเม ฌมฺมา จิตฺตานุปฺริวตฺติโน เวทนากฺขนฺโห สลฺลาภกฺขนฺโห
สงฺขารกฺขนฺโห กายวิณฺณตฺติ วจฺีวิณฺณตฺติ อิเม ฌมฺมา
จิตฺตานุปฺริวตฺติโน ฯ กตเม ฌมฺมา โนจิตฺตานุปฺริวตฺติโน จิตฺตณฺจ
อวเสสณฺจ รูปํ นีพฺพานณฺจ อิเม ฌมฺมา โนจิตฺตานุปฺริวตฺติโน ฯ

[๕๕๐] กตเม ฌมฺมา จิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนา เวทนากฺขนฺโห
สลฺลาภกฺขนฺโห สงฺขารกฺขนฺโห อิเม ฌมฺมา จิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนา ฯ
กตเม ฌมฺมา โนจิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนา จิตฺตณฺจ รูปณฺจ นีพฺพานณฺจ
อิเม ฌมฺมา โนจิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนา ฯ

[๕๕๑] กตเม ฌมฺมา จิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนาสหฺกฺโก โน เวทนากฺขนฺโห
สลฺลาภกฺขนฺโห สงฺขารกฺขนฺโห อิเม ฌมฺมา จิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนาสหฺกฺโก โน ฯ
กตเม ฌมฺมา โนจิตฺตสํสฺกฺกสมฺภูจฺจนาสหฺกฺโก โน จิตฺตณฺจ

รูปฌจ นิพพานฌจ อิเม ชมฺมา โนจิตตํสญฺจสมฺภูจฺจานสทฺทโน ๑

[๕๕๒] กตเม ชมฺมา จิตตํสญฺจสมฺภูจฺจานานุปริวตฺติโน เวทนากุขฺนุโ
สญฺญากุขฺนุโ สขฺจารกุขฺนุโ อิเม ชมฺมา จิตตํสญฺจสมฺภูจฺจานานุปริวตฺติโน ๑
กตเม ชมฺมา โนจิตตํสญฺจสมฺภูจฺจานานุปริวตฺติโน
จิตตฌจ รูปฌจ นิพพานฌจ อิเม ชมฺมา โนจิตตํสญฺจสมฺภูจฺจานานุปริวตฺติโน ๑

[๕๕๓] กตเม ชมฺมา อชฺฌตฺติกา จกฺขายตฺนํ ๑เป๑ มนายตฺนํ
อิเม ชมฺมา อชฺฌตฺติกา ๑ กตเม ชมฺมา พาหิรา รูปายตฺนํ
๑เป๑ ชมฺมายตฺนํ อิเม ชมฺมา พาหิรา ๑

[๕๕๔] กตเม ชมฺมา อุปาทา จกฺขายตฺนํ ๑เป๑ กพฺพีกาโร
อาหาโร อิเม ชมฺมา อุปาทา ๑ กตเม ชมฺมา โนอุปาทา จตฺตุ
ญฺมิสุ กุสลํ อกุสลํ จตฺตุ ญฺมิสุ วิปาโก ตีสุ ญฺมิสุ กิริยาพฺยากตํ
จตฺตารโ จ มหาภูตา นิพพานฌจ อิเม ชมฺมา โนอุปาทา ๑

[๕๕๕] กตเม ชมฺมา อุปาทีนฺนา ตีสุ ญฺมิสุ วิปาโก ยฌจ
รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา อิเม ชมฺมา อุปาทีนฺนา ๑ กตเม ชมฺมา
อนฺุปาทีนฺนา ตีสุ ญฺมิสุ กุสลํ อกุสลํ ตีสุ ญฺมิสุ กิริยาพฺยากตํ
ยฌจ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา จตฺตารโ มคฺคา อปรียาปฺนฺนา
จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพพานฌจ อิเม ชมฺมา อนฺุปาทีนฺนา ๑

---

[๕๕๖] กตเม ชมฺมา อุปาทานา จตฺตาริ อุปาทานานิ กามฺปาทานํ

ทัญญาทานัน สีสัพพตัญญาทานัน อตตวาทัญญาทานัน กามัญญาทานัน
อัญญาสู โลภสทคเตสู จิตตัญญาเทสู อุပ္ปชชติ ทัญญาทานัญญา
สีสัพพตัญญาทานัญญา อตตวาทัญญาทานัญญา จตฺสู ทัญญาจิตตสมပ္ปยุตเตสู
จิตตัญญาเทสู อุပ္ปชชนฺติ อิม ฆมฺมา อุปาทานา ฯ กตเม ฆมฺมา
โนอุปาทานา จเปตฺวา อุปาทานเน อวเสถิ อกฺขลํ จตฺสู ญฺมิตฺ
กฺขลํ จตฺสู ญฺมิตฺ วิปาโก ตีสู ญฺมิตฺ กิริยาพฺยาภตฺติ รูปญญา
นิพฺพานัญญา อิม ฆมฺมา โนอุปาทานา ฯ

[๕๕๗] กตเม ฆมฺมา อุปาทานิยา ตีสู ญฺมิตฺ กฺขลํ อกฺขลํ
ตีสู ญฺมิตฺ วิปาโก ตีสู ญฺมิตฺ กิริยาพฺยาภตฺติ สพฺพญญา รูป
อิม ฆมฺมา อุปาทานิยา ฯ กตเม ฆมฺมา อนุปาทานิยา จตฺตารโ
มกฺคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานัญญา อิม
ฆมฺมา อนุปาทานิยา ฯ

[๕๕๘] กตเม ฆมฺมา อุปาทานสมပ္ปยุตฺตา จตฺตารโ
ทัญญาจิตตสมပ္ปยุตฺตโลภสทคตา จิตตัญญาทา จตฺตารโ ทัญญาจิตตวิปฺปยุตฺต-
โลภสทคตา จิตตัญญาทา เอตฺตัญญาปนฺนํ โลกํ จเปตฺวา อิม
ฆมฺมา อุปาทานสมပ္ปยุตฺตา ฯ กตเม ฆมฺมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา
จตฺสู ทัญญาจิตตวิปฺปยุตฺตโลภสทคเตสู จิตตัญญาเทสู อุปฺปนฺโน โลโก
เทว โทมนสฺสสทคตา จิตตัญญาทา วิจิจฺจาสทคโต จิตตัญญาโท
อุทฺทจฺจสทคโต จิตตัญญาโท จตฺสู ญฺมิตฺ กฺขลํ จตฺสู ญฺมิตฺ
วิปาโก ตีสู ญฺมิตฺ กิริยาพฺยาภตฺติ รูปญญา นิพฺพานัญญา อิม

ธมฺมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา ฯ

[๕๕๕] กตเม ธมฺมา อุปาทานาเจวอุปาทานิยาจ ตาเนว
อุปาทานานิ อุปาทานาเจวอุปาทานิยาจ ฯ กตเม ธมฺมา
อุปาทานิยาเจวโนจอุปาทานา จเปตฺวา อุปาทานเ อวเสสํ อกุสลํ
ตีสุ ฐมฺมึสุ กุสลํ ตีสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก ตีสุ ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยากตํ
สพฺพญจ รูปํ อิม ธมฺมา อุปาทานิยา เจว โน จ อุปาทานา ฯ
อนฺุปาทานิยา ธมฺมา น วตฺตพฺพา อุปาทานา เจว อุปาทานิยา จาติปิ
อุปาทานิยา เจว โน จ อุปาทานาติปิ ฯ

[๕๖๐] กตเม ธมฺมา อุปาทานาเจว อุปาทานสมฺปยุตฺตาจ ยตถ
ทิกฺขุจิจิ จ โลโกจ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ อิม ธมฺมา อุปาทานาเจวอุปาทาน-
สมฺปยุตฺตาจ ฯ กตเม ธมฺมา อุปาทานสมฺปยุตฺตาเจวโนจอุปาทานา
อภฺจ โลกสทฺคตา จิตฺตฺุปฺปาทา เอตฺตฺุปฺปนฺเน อุปาทานเ
จเปตฺวา อิม ธมฺมา อุปาทานสมฺปยุตฺตาเจวโนจอุปาทานา ฯ
อุปาทานวิปฺปยุตฺตา ธมฺมา น วตฺตพฺพา อุปาทานาเจวอุปาทาน-
สมฺปยุตฺตาจาติปิ อุปาทานสมฺปยุตฺตาเจวโนจอุปาทานาติปิ ฯ

[๕๖๑] กตเม ธมฺมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อุปาทานิยา จตฺตฺุ
ทิกฺขุจิกตฺวิปฺปยุตฺตโลภสทฺคเตสุ จิตฺตฺุปฺปาเทสุ อุปฺปนฺโน โลโก เทว
โทมนสฺสสทฺคตา จิตฺตฺุปฺปาทา วิจิกิจฺฉาสทฺคโต จิตฺตฺุปฺปาโท
อุทฺทจฺจสทฺคโต จิตฺตฺุปฺปาโท ตีสุ ฐมฺมึสุ กุสลํ ตีสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก ตีสุ
ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยากตํ สพฺพญจ รูปํ อิม ธมฺมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา

อุปาทานิยา ฯ กตเม ฐมา อุปาทานวิปยุตฺตา อนุปาทานิยา
จตุตฺตโร มคฺคา อปริยาปนฺนา จตุตฺตริ จ สามณฺณผลานิ
นิพฺพานญฺจ อิม ฐมา อุปาทานวิปยุตฺตา อนุปาทานิยา ฯ
อุปาทานสมฺปยุตฺตา ฐมา น วตฺตพฺพา อุปาทานวิปยุตฺตา อุปาทานิยาติปิ
อุปาทานวิปยุตฺตา อนุปาทานิยาติปิ ฯ ๑๘

[๕๖๒] กตเม ฐมา กิเลสฺ ทส กิเลสวตฺถุณี โลโก โทโส
โมโห มาโน ทิฏฺฐิ วิจิจฺจนา ถีนํ อุทฺทจฺจํ อหิริกํ อโนตฺตปฺปํ
โลโก อฏฺฐสฺ โลภสฺหคเตสฺ จิตฺตฺปฺปาเทสฺ อุปฺปชฺชติ โทโส ทฺวิสฺ
โทมนสฺสสฺหคเตสฺ จิตฺตฺปฺปาเทสฺ อุปฺปชฺชติ โมโห สพฺพากุสเลสฺ
อุปฺปชฺชติ มาโน จตฺตฺสฺ ทิฏฺฐิคตฺตวิปยุตฺตโลภสฺหคเตสฺ จิตฺตฺปฺปาเทสฺ
อุปฺปชฺชติ ทิฏฺฐิ จตฺตฺสฺ ทิฏฺฐิคตฺตสมฺปยุตฺเตสฺ จิตฺตฺปฺปาเทสฺ
อุปฺปชฺชติ วิจิจฺจนา วิจิจฺจนาสฺหคเตสฺ จิตฺตฺปฺปาเทสฺ อุปฺปชฺชติ
ถีนํ สสฺงขาริเกสฺ อกุสเลสฺ อุปฺปชฺชติ อุทฺทจฺจญฺจ อหิริกญฺจ
อโนตฺตปฺปญฺจ สพฺพากุสเลสฺ อุปฺปชฺชนฺติ อิม ฐมา กิเลสฺ ฯ
กตเม ฐมา โนกิเลสฺ จเปตฺวา กิเลสฺ อวเสถํ อกุสลํ จตฺตฺสฺ
ภฺมิสฺ กุสลํ จตฺตฺสฺ ภฺมิสฺ วิปาโก ตีสฺ ภฺมิสฺ กิริยาพฺยาถํ
รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ อิม ฐมา โนกิเลสฺ ฯ

[๕๖๓] กตเม ฐมา สงฺกิลลสิกา ตีสฺ ภฺมิสฺ กุสลํ อกุสลํ
ตีสฺ ภฺมิสฺ วิปาโก ตีสฺ ภฺมิสฺ กิริยาพฺยาถํ สพฺพญฺจ รูปํ

อิม ฌมมา สงฺกิลลิกา ฯ กตเม ฌมมา อสงฺกิลลิกา จตุตาโร
มคฺคา อปรียาปนฺนา จตุตาริ จ สามณฺณผลานิ นีพฺพานณฺจ อิม
ฌมมา อสงฺกิลลิกา ฯ

[๕๖๔] กตเม ฌมมา สงฺกิลฺลิจฺจา ทฺวาทส อกฺุสฺลจิตฺตฺปฺปาทา
อิม ฌมมา สงฺกิลฺลิจฺจา ฯ กตเม ฌมมา อสงฺกิลฺลิจฺจา จตุสุ
ภฺมมิตฺตํ กุสฺลํ จตุสุ ภฺมมิตฺตํ วิปาโก ตีสุ ภฺมมิตฺตํ กิริยาพฺยากตํ
รฺูปณฺจ นีพฺพานณฺจ อิม ฌมมา อสงฺกิลฺลิจฺจา ฯ

[๕๖๕] กตเม ฌมมา กิลลสสมฺปยุตฺตา ทฺวาทส อกฺุสฺลจิตฺตฺปฺปาทา
อิม ฌมมา กิลลสสมฺปยุตฺตา ฯ กตเม ฌมมา กิลลสวิปฺยุตฺตา
จตุสุ ภฺมมิตฺตํ กุสฺลํ จตุสุ ภฺมมิตฺตํ วิปาโก ตีสุ ภฺมมิตฺตํ
กิริยาพฺยากตํ รฺูปณฺจ นีพฺพานณฺจ อิม ฌมมา กิลลสวิปฺยุตฺตา ฯ

[๕๖๖] กตเม ฌมมา กิลลสาเจวสงฺกิลลิกาจ เตว กิลลสา
กิลลสาเจวสงฺกิลลิกาจ ฯ กตเม ฌมมา สงฺกิลลิกาเจวโนจกิลลสา
จเปตฺวา กิลลเส อวเสตฺตํ อกฺุสฺลํ ตีสุ ภฺมมิตฺตํ กุสฺลํ ตีสุ ภฺมมิตฺตํ วิปาโก ตีสุ
ภฺมมิตฺตํ กิริยาพฺยากตํ สพฺพณฺจ รฺูปํ อิม ฌมมา สงฺกิลลิกาเจวโนจกิลลสา ฯ
อสงฺกิลลิกา ฌมมา น วตฺตพฺพา กิลลสาเจวสงฺกิลลิกาจาติปี
สงฺกิลลิกาเจวโนจกิลลสาติปี ฯ

[๕๖๗] กตเม ฌมมา กิลลสาเจวสงฺกิลฺลิจฺจาจ เตว กิลลสา
กิลลสาเจวสงฺกิลฺลิจฺจาจ ฯ กตเม ฌมมา สงฺกิลฺลิจฺจาเจวโนจกิลลสา
จเปตฺวา กิลลเส อวเสตฺตํ อกฺุสฺลํ อิม ฌมมา สงฺกิลฺลิจฺจาเจวโนจกิลลสา ฯ

อสงฺกิลิฏฺฐา ชมฺมา น วตฺตพฺพวา กิเลสฺเจวอสงฺกิลิฏฺฐาจาติปี
สงฺกิลิฏฺฐาเจวโนจกิเลสฺติปี ฯ

[๕๖๘] กตเม ชมฺมา กิเลสฺเจวกิเลสฺมฺปยุตฺตฺตฺจ ยตฺถ
เทว ตโย กิเลสฺ เอกโธ อฺปฺปชฺชนฺติ อิม ชมฺมา กิเลสฺเจว-
กิเลสฺมฺปยุตฺตฺตฺจ ฯ กตเม ชมฺมา กิเลสฺมฺปยุตฺตฺตฺจเจวโนจกิเลสฺ
จเปตฺวา กิเลสฺ อวเสถ์ อกฺุสถ์ อิม ชมฺมา กิเลสฺมฺปยุตฺตฺจเจว-
โนจกิเลสฺ ฯ กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา ชมฺมา น วตฺตพฺพวา กิเลสฺเจว-
กิเลสฺมฺปยุตฺตฺตฺจาติปี กิเลสฺมฺปยุตฺตฺตฺจเจวโนจกิเลสฺติปี ฯ

[๕๖๙] กตเม ชมฺมา กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา สงฺกิลิสิกา ตีสุ ฐมฺมิตฺ
กฺุสถ์ ตีสุ ฐมฺมิตฺ วิปาโก ตีสุ ฐมฺมิตฺ กิริยาพฺยาคถ์ สพฺพณฺจ
รूपํ อิม ชมฺมา กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา สงฺกิลิสิกา ฯ กตเม ชมฺมา
กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา อสงฺกิลิสิกา จตฺตฺวาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา จตฺตฺวาริ
จ สามณฺณผลานิ นิพฺพานณฺจ อิม ชมฺมา กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา
อสงฺกิลิสิกา ฯ กิเลสฺมฺปยุตฺตฺตา ชมฺมา น วตฺตพฺพวา กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา
สงฺกิลิสิกาติปี กิเลสฺวิปฺปยุตฺตฺตา อสงฺกิลิสิกาติปี ฯ

---

[๕๗๐] กตเม ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหตฺพฺพวา จตฺตฺวาโร
ทิกฺุจฺจิตฺตฺมฺปยุตฺตฺตา จิตฺตฺบุปฺปาทา วิจิจฺจฺจาสหคฺโต จิตฺตฺบุปฺปาโท อิม
ชมฺมา ทสฺสเนนปฺหตฺพฺพวา ฯ จตฺตฺวาโร ทิกฺุจฺจิตฺตฺวิปฺปยุตฺตฺตฺตฺโลภสฺสคฺคา
จิตฺตฺบุปฺปาทา เทว โทมนสฺสสฺสคฺคา จิตฺตฺบุปฺปาทา อิม

ธมฺมา สฺยิยา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพา สฺยิยา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ฯ
กตฺเม ธมฺมา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพา อุทฺทจฺจสฺหคโต จิตฺตฺปฺปาโท
จตฺตฺส ญฺมึสฺส กุสฺลํ จตฺตฺส ญฺมึสฺส วิปาโก ตีสฺส ญฺมึสฺส กิริยาพฺยากตํ
รูปฺลฺยจ นิพฺพานลฺยจ อิมํ ธมฺมา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพา ฯ

[๕๙๑] กตฺเม ธมฺมา ภาวนาปฺหาคพฺพา อุทฺทจฺจสฺหคโต
จิตฺตฺปฺปาโท อิมํ ธมฺมา ภาวนาปฺหาคพฺพา ฯ จตฺตฺตารโ
ทิกฺกุจฺจิตฺตวิปฺปยุตฺตโลภสฺหคตา จิตฺตฺปฺปาทา เทว โทมนสฺสสฺหคตา
จิตฺตฺปฺปาทา อิมํ ธมฺมา สฺยิยา ภาวนาปฺหาคพฺพา สฺยิยา
นภาวนาปฺหาคพฺพา ฯ กตฺเม ธมฺมา นภาวนาปฺหาคพฺพา จตฺตฺตารโ
ทิกฺกุจฺจิตฺตสมฺปยุตฺตา จิตฺตฺปฺปาทา วิจิกฺกฺจฺฉาสฺหคโต จิตฺตฺปฺปาโท
จตฺตฺส ญฺมึสฺส กุสฺลํ จตฺตฺส ญฺมึสฺส วิปาโก ตีสฺส ญฺมึสฺส กิริยาพฺยากตํ
รูปฺลฺยจ นิพฺพานลฺยจ อิมํ ธมฺมา นภาวนาปฺหาคพฺพา ฯ

[๕๙๒] กตฺเม ธมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา จตฺตฺตารโ
ทิกฺกุจฺจิตฺตสมฺปยุตฺตา จิตฺตฺปฺปาทา วิจิกฺกฺจฺฉาสฺหคโต จิตฺตฺปฺปาโท
เอตฺตฺตฺตฺปนฺนํ โมหํ ฐเปตฺวา อิมํ ธมฺมา ทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ฯ
จตฺตฺตารโ ทิกฺกุจฺจิตฺตวิปฺปยุตฺตโลภสฺหคตา จิตฺตฺปฺปาทา
เทว โทมนสฺสสฺหคตา จิตฺตฺปฺปาทา อิมํ ธมฺมา สฺยิยา ทสฺสเนน-
ปฺหาคพฺพเหตุกา สฺยิยา นทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา ฯ กตฺเม ธมฺมา
นทสฺสเนนปฺหาคพฺพเหตุกา วิจิกฺกฺจฺฉาสฺหคโต โมหโ อฺทฺทจฺจสฺหคโต
จิตฺตฺปฺปาโท จตฺตฺส ญฺมึสฺส กุสฺลํ จตฺตฺส ญฺมึสฺส วิปาโก

ศีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาถํ รุปญจ นิพฺพานญจ อิม ฐมฺมา
นทสฺสเนนปฺหตพฺพเหตุกา ฯ

[๕๗๓] กตเม ฐมฺมา ภาวนายปฺหตพฺพเหตุกา อุทฺทจฺจสทฺทโต
จิตฺตูปฺปาโท เอตฺตูปฺปนฺนํ โมหํ จเปตฺวา อิม ฐมฺมา ภาวนาย-
ปฺหตพฺพเหตุกา ฯ จตฺตารโ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺยุตฺตโลภสทฺทตา จิตฺตูปฺปาทา
เทว โทมนสฺสสทฺทตา จิตฺตูปฺปาทา อิม ฐมฺมา สฺยา
ภาวนายปฺหตพฺพเหตุกา สฺยา นภาวนายปฺหตพฺพเหตุกา ฯ กตเม
ฐมฺมา นภาวนายปฺหตพฺพเหตุกา จตฺตารโ ทิฏฺฐิจิตฺตสมฺยุตฺตา
จิตฺตูปฺปาทา วิจิกิฉฺฉาสทฺทโต จิตฺตูปฺปาโท อุทฺทจฺจสทฺทโต
โมโห จตฺตสุ ฐมีสุ กุสลํ จตฺตสุ ฐมีสุ วิปาโก ศีสุ ฐมีสุ
กิริยาพฺยาถํ รุปญจ นิพฺพานญจ อิม ฐมฺมา นภาวนายปฺหตพฺพเหตุกา ฯ

[๕๗๔] กตเม ฐมฺมา สฺวิตกฺกา กามาวจรกุสลํ อกุสลํ กามาวจร-
กุสลสฺส วิปากโต เอกาทส จิตฺตูปฺปาทา อกุสลสฺส วิปากโต
เทว กิริยโต เอกาทส รูปาวจรํ ปจฺมํ ฉานํ กุสลโต จ
วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรํ ปจฺมํ ฉานํ กุสลโต จ
วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ วิตกฺกํ จเปตฺวา อิม ฐมฺมา สฺวิตกฺกา ฯ
กตเม ฐมฺมา อวิตกฺกา เทว ปญฺจวิญญาณานิ รูปาวจรตฺถิกจตฺตูกฺขณานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตฺตารโ
อารูปฺปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรตฺถิกจตฺตูกฺขณานา

กุสลโต จ วิปากโต จ วิตุกโก จ รูปญจ

นิพพานญจ อิม ฐมา อวิตุกกา ฯ

[๕๗๕] กตเม ฐมา สวีจารา กามาวจรกุสลํ อกุสลํ
กามาวจรกุสลสุส วิปากโต เอกาทส จิตฺตูปปาทา อกุสลสุส วิปากโต
เทว กิริยโต เอกาทส รูปาวจรเอกทุกฺขฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรเอกทุกฺขฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ วิจาร์ จเปตฺวา อิม ฐมา สวีจารา ฯ
กตเม ฐมา อวีจารา เทว ปญจวิญญานานิ รูปาวจรตีกตีกฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตฺตาริ อารูปฺปา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรตีกตีกฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ วิจาร์ จ รูปญจ นิพพานญจ อิม
ฐมา อวีจารา ฯ

[๕๗๖] กตเม ฐมา สบปีติกา กามาวจรกุสลโต จตฺตาริ
โสมนสุสสหคตา จิตฺตูปปาทา อกุสลโต จตฺตาริ กามาวจรกุสลสุส
วิปากโต ปญจ กิริยโต ปญจ รูปาวจรทุกตีกฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรทุกตีกฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ เอตฺตูปฺปนฺนํ ปีตี จเปตฺวา อิม ฐมา สบปีติกา ฯ
กตเม ฐมา อบปีติกา กามาวจรกุสลโต จตฺตาริ อูเปกฺขาสหคตา
จิตฺตูปปาทา อกุสลโต อญฺจ กามาวจรกุสลสุส วิปากโต เอกาทส
อกุสลสุส วิปากโต สตฺต กิริยโต ฉ รูปาวจรทุกทุกฺขฌานา

กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตุตตารโ อารูปปา กุสลโต
จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตตรทุกทุกขุฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ ปีติ จ รูปญจ นิพพานญจ อิมะ ชมมา อปปีติกา ฯ

[๕๗๗] กตเม ชมมา ปีติสหคตา กามาวจรกุสลโต จตุตตารโ
โสมนัสสสหคตา จิตตูปปาทา อกุสลโต จตุตตารโ กามาวจรกุสลสฺส
วิปากโต ปญจ กิริยโต ปญจ รูปาวจรทุกติกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตตรทุกติกขุฌานา กุสลโต จ
วิปากโต จ เอตถูปปนัน ปีตี จเปตฺวา อิมะ ชมมา ปีติสหคตา ฯ
กตเม ชมมา นปีติสหคตา กามาวจรกุสลโต จตุตตารโ อูปกขาสหคตา
จิตตูปปาทา อกุสลโต อญฺจ กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต
เอกาทส อกุสลสฺส วิปากโต สตฺต กิริยโต ฉ รูปาวจรทุกทุกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ จตุตตารโ
อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตตรทุกทุกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ ปีติ จ รูปญจ นิพพานญจ
อิมะ ชมมา นปีติสหคตา ฯ

[๕๗๘] กตเม ชมมา สุขสหคตา กามาวจรกุสลโต จตุตตารโ
โสมนัสสสหคตา จิตตูปปาทา อกุสลโต จตุตตารโ กามาวจรกุสลสฺส
วิปากโต ฉ กิริยโต ปญจ รูปาวจรตีกจตฺถกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ โลกุตตรตีกจตฺถกขุฌานา
กุสลโต จ วิปากโต จ เอตถูปปนัน สุขํ จเปตฺวา อิมะ

ธมฺมา สุขสหคตา ฯ กตเม ธมฺมา นสุขสหคตา กามาวจรกุสลโต
จตุตฺตารโ อูเปกฺขาสหคตา จิตฺตูปฺปาทา อกุสลโต อญฺจ
กามาวจรกุสลสฺส วิปាកโต ทส อกุสลสฺส วิปាកโต สตฺต
กิริยโต น รูปราวจรฺ จตฺตํ ฌานํ กุสลโต จ วิปាកโต จ
กิริยโต จ จตุตฺตารโ อารูปฺปา กุสลโต จ วิปាកโต จ กิริยโต จ
โลกุตฺตรํ จตฺตํ ฌานํ กุสลโต จ วิปាកโต จ สุขญจ รูปญจ
นิพฺพานญจ อิม ธมฺมา นสุขสหคตา ฯ

[๕๙๕] กตเม ธมฺมา อูเปกฺขาสหคตา กามาวจรกุสลโต จตุตฺตารโ
อูเปกฺขาสหคตา จิตฺตูปฺปาทา อกุสลโต น กามาวจรกุสลสฺส
วิปាកโต ทส อกุสลสฺส วิปាកโต น กิริยโต น รูปราวจรฺ
จตฺตํ ฌานํ กุสลโต จ วิปាកโต จ กิริยโต จ จตุตฺตารโ
อารูปฺปา กุสลโต จ วิปាកโต จ กิริยโต จ โลกุตฺตรํ จตฺตํ
ฌานํ กุสลโต จ วิปាកโต จ เอตฺตูปฺปนํ อูเปกฺขํ ฐเปตฺวา
อิม ธมฺมา อูเปกฺขาสหคตา ฯ กตเม ธมฺมา นอูเปกฺขาสหคตา
กามาวจรกุสลโต จตุตฺตารโ โสมนสฺสสหคตา จิตฺตูปฺปาทา อกุสลโต
น กามาวจรกุสลสฺส วิปាកโต น อกุสลสฺส วิปាកโต เอโก
กิริยโต ปญจ รูปราวจรตฺกจตฺตํกฺขณา กุสลโต จ วิปាកโต จ
กิริยโต จ โลกุตฺตรตฺกจตฺตํกฺขณา กุสลโต จ วิปាកโต จ
อูเปกฺขา จ รูปญจ นิพฺพานญจ อิม ธมฺมา นอูเปกฺขาสหคตา ฯ

[๕๙๖] กตเม ธมฺมา กามาวจรา กามาวจรกุสลํ อกุสลํ

สพฺโพ กามาวจรสุต วิปาโก กามาวจรกิริยาพฺยากคํ สพฺพญจ
รูปํ อิมํ ชมฺมา กามาวจรา ฯ กตเม ชมฺมา นกามาวจรา
รูปาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนฺนา อิมํ ชมฺมา นกามาวจรา ฯ

[๕๘๑] กตเม ชมฺมา รูปาวจรา รูปาวจรจตุกฺกปญฺจกชฺฌานา
กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ อิมํ ชมฺมา รูปาวจรา ฯ
กตเม ชมฺมา นรูปาวจรา กามาวจรา อรูปาวจรา อปรียาปนฺนา
อิมํ ชมฺมา นรูปาวจรา ฯ

[๕๘๒] กตเม ชมฺมา อรูปาวจรา จตฺตารโ อารูปฺปา กุสฺลโต
จ วิปากโต จ กิริยโต จ อิมํ ชมฺมา อรูปาวจรา ฯ กตเม
ชมฺมา นอรูปาวจรา กามาวจรา รูปาวจรา อปรียาปนฺนา อิมํ
ชมฺมา นอรูปาวจรา ฯ

[๕๘๓] กตเม ชมฺมา ปริยาปนฺนา ตีสฺ ญฺมึสฺ กุสฺลํ อกุสฺลํ
ตีสฺ ญฺมึสฺ วิปาโก ตีสฺ ญฺมึสฺ กิริยาพฺยากคํ สพฺพญจ รูปํ อิมํ
ชมฺมา ปริยาปนฺนา ฯ กตเม ชมฺมา อปรียาปนฺนา จตฺตารโ
มคฺคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามณฺยผลานิ นิพฺพานญจ อิมํ
ชมฺมา อปรียาปนฺนา ฯ

[๕๘๔] กตเม ชมฺมา นิยฺยานิกา จตฺตารโ มคฺคา อปรียาปนฺนา
อิมํ ชมฺมา นิยฺยานิกา ฯ กตเม ชมฺมา อนิยฺยานิกา ตีสฺ ญฺมึสฺ
กุสฺลํ อกุสฺลํ จตฺตฺ ญฺมึสฺ วิปาโก ตีสฺ ญฺมึสฺ กิริยาพฺยากคํ
รูปญจ นิพฺพานญจ อิมํ ชมฺมา อนิยฺยานิกา ฯ

[๕๕๕] กตเม ฐมา นียตา จตุตารโ ทิฏฐิตตสมปยุตตา
จิตตูปปาทา เทว โทมนสสสทคตา จิตตูปปาทา อิเม ฐมา
สียา นียตา สียา อนียตา จตุตารโ มคคา อปริยาปนนา อิเม
ฐมา นียตา ฯ กตเม ฐมา อนียตา จตุตารโ ทิฏฐิตตวิปยุตตโถภสทคตา
จิตตูปปาทา วิจิจจุฉาสทคโต จิตตูปปาโท
อุทจจสทคโต จิตตูปปาโท ตีสฺ ฐมีสุ กุสํ จตุสุ ฐมีสุ
วิปาโก ตีสฺ ฐมีสุ กิริยาพุกคํ รูปญจ นิพพานญจ อิเม
ฐมาอนียตา ฯ

[๕๕๖] กตเม ฐมา สอตุตตรา ตีสฺ ฐมีสุ กุสํ อกุสํ
ตีสฺ ฐมีสุ วิปาโก ตีสฺ ฐมีสุ กิริยาพุกคํ สพพญจ รูป
อิเม ฐมา สอตุตตรา ฯ กตเม ฐมา อนตุตตรา จตุตารโ
มคคา อปริยาปนนา จตุตาริ จ สามญผลลانی นิพพานญจ
อิเม ฐมาอนตุตตรา ฯ

[๕๕๗] กตเม ฐมา สรณา ทวาทส อกุสจจิตตูปปาทา
อิเม ฐมา สรณา ฯ กตเม ฐมา อรณา จตุสุ ฐมีสุ กุสํ
จตุสุ ฐมีสุ วิปาโก ตีสฺ ฐมีสุ กิริยาพุกคํ รูปญจ นิพพานญจ
อิเม ฐมาอรณาติ ฯ

ธรรมสังคณีปกรณํ นิฏฐิตํ ฯ
